

EGYETEMES REGÉNYTÁR
II. ÉVFOLYAM. III. KÖTET.

ÉLŐ HALOTT

IRTA
HUGH CONWAY

BUDAPEST, 1886.
KIADJA SINGER ÉS WOLFNER KÖNYVKERESKEDÉSE

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-114-0 (online)
MEK-16455

ELSŐ KÖTET.

I.

Mily kevésbé gondolta Philip Norris, a tengerparton magányosan ábrándozó fiú azt, hogy egykoron megírandó tragédiáinak és regényeinek előre elképzelt bonyodalmas, szövevényes meséi messzire mögötte maradnak a saját élete különös, meglepő fordulatokban gazdag történetének! Pedig ez az ő élete olyan egyszerűnek és prózainak látszott.

Mert én - már tudniillik a nevezett Philip Norris - születésem óta, vagy legalább a mióta emlékezni tudtam, egyetlen helyen, egyetlen házban laktam, mely magányosan állott egy völgyben, a tenger szélén.

Apám tizennégy éves koromban egy nagy vitorlás csónakot adott, a melyen naphosszant jártam a tengert. Egy izben, a mint jól bent jártam a vízben, fris nyugati szél mellett, mely ugyancsak fodrozta a hullámokat, csinos yachttal találkoztam, mely felém evezett s melynek oldaláról két ur intézett hozzám kérdést, hogy partra szállhatnak-e a közelben, mert egy beteg barátjokat szeretnék a szárazra kitenni.

Készséggel vállalkoztam a beteg ember partraszállítására, ki azonban - mert a yachton tengeri betegséget kapott - oly kevésbé bizott könnyű csónakomban, hogy két barátja nélkül nem akart velem jönni. Amazok is átszálltak tehát hozzám, miután az egyik - kit Rothwellnek hallottam szólítani - meghagyta a yacht kormányosának, hogy evezzen felre, s majd ha őket visszahozom, jeladásra jöjjön elő.

Mikor aztán partra értem velök, kitünt, hogy barátjoknak legalább huszonnégy órára nyugodalmas szállásra lenne szüksége, hogy baját kiheverje. Meghívtam tehát őket a mi házukba.

- De talán tolakodók lennénk, mondá Rothwell.

- Óh korántsem, felelém, - csak ketten lakunk a házban apámmal.

Azzal előrementem, a két ur pedig, beteg barátjokat támogatva, utánam. Utközben az urak bemutatták magokat. Az egyik Rothwellnek, a másik Stauntonnak nevezte magát, barátjok pedig Dunstablenek.

- Én pedig Norris vagyok, mondám, bevezetve őket a házba.

Apám, mint rendesen, a könyvesházban volt. Mialatt a beteget elhelyeztük, a másik két urat pedig bevezettem a szalonba, apám már elibünk jött. Alig hogy az urak bemutatásához hozzáfogtam, az, a ki Rothwellnek nevezte magát, hirtelen előrelépett s a legnagyobb meglepetést kifejező arccal nyújtotta két kezét apám felé.

- Ön! kiáltott fel. - Önt találom itt ebben a magányban! Önt, a kit évek és évek óta hasztalan kerestem!

De apám csak hidegen egyenesedett föl, mint a ki ismeretlen emberrel áll szemközt, s legfőlebb csak az látszott arczán egy pillanatig, hogy ez a különös üdvözlés meglepte.

- Azt kell hinnem, uram, hogy összetéveszt valakivel, mondá nyugodtan.

Rothwell elhült. Figyelmesen nézett néhány pillanatig apámnak a szemébe.

- Nem tévedhetek. Ön nagyon megváltozott, az igaz. De olyan régen nem láttam már! Ön kétségtelenül az, a kit gondolok.

- Ez nem elég világos meghatározás, mondá apám egykedvűen. - Az én nevem, mint fiam bizonyára megmondta már önöknek, Norris.

- Hasonlíthat-e két ember egymáshoz ennyire? szólt ismét néhány pillanatnyi szünet után Rothwell, mintha nem hallotta volna az utolsó szavakat. - Hát nem emlékszik rám? Nem ismer? Rothwell vagyok.

- Ismerem Lord Rothwellt a nevééről és jeles utazási könyveiről, s örülök, hogy háznak ilyen hírneves látogatója van, mondá apám udvarias főhajtással.

- Különös, hogy a rangomat tudja, a nélkül, hogy megmondtam volna, szólt ő lordsága, a kit én most nagy szemekkel bámultam, mert sohasem láttam még eleven lordot.

- Hozzá kellett volna tennem, mondá apám boszus arccal, de udvariasan, - hogy látásból is ismerem, mert egyszer egy ismerősöm megmutatta önt nekem, s én nem szoktam arczokat feledni és - összetéveszteni, mint lordságod... De kérem, uraim, tevé hozzá, más hangba csapva át, - foglaljanak helyet. Ebben a házban olyan ritka a látogató, hogy már szinte el is feledtük, hogyan kell a vendéggel bánni.

Lord Rothwell kénytelen volt ezzel beérni, s a most következett társalgásban, mely alatt apám bort és szivart hozatott be, nem igen vett részt. Csak velem beszélt s el is mondott egynehány kalandot tengerentuli utazásaiból.

Végre, Staunton jeladására, fölállottak a vendégek, miután apám kijelentette, hogy beteg barátjok éjszakára nálunk maradhat s reggel majd én elkísérem a legközelebbi állomásig. A bucsuzás alkalmával önkéntelenül megjegyeztem, hogy apám fehér keze milyen kicsiny volt a Lord Rothwell izmos barna tenyerében, mely erős szorítással fogta azt körül. Apám vissza akarta huzni kezét, de amaz lehajolt, mintha meg akarná csókolni.

Nem csókolta meg, csak nézte egy másodperczig, s azután főlegyenesedve, igen komoly hangon így szólt:

- Mr. Norris, okvetlenül beszélnem kell önnel néhány perczig négyszemközt.

Apám meghajtotta magát.

- Ha úgy kívánja lordságod, engedelmeskedem. Kérem, kövessen.

Mi beszélni valója volt Lord Rothwellnek apámmal, mi nem: a néhány percz csaknem órákig tartott, úgy hogy Mr. Staunton egészen kifogyott a béketűrésből. Időközben elbeszélte, hogy Lord Rothwell dúsgazdag ember, a ki huszezer font évi jövedelemmel rendelkezik, s a ki, a mint egy szeszélye támad, elmegy bölényvadászatra a távol északra, vagy struczot löni Afrikába. Azután kikérdezett magam felől. Elmondtam neki, hogy mióta csak emlékszem, mindig ebben a házban laktunk, hogy hajókázással, halászással, olvasással és tanulással töltöm az időmet s apám tanít. Arra a kérdésére, hogy mi leszek, nem tudtam felelni, mert még nem is gondoltam rá.

Végre Lord Rothwell kijött a házból apámmal s komoly beszélgetésbe merülve közeledtek felénk. Rothwell kérni látszott apámat valamire, de ez csak szomoruan rázta fejét.

A két férfi elbucszott apámtól s én levezettem őket csolnakomhoz, a melybe beültünk. Lord Rothwell mondta aztán, hogy engem el akart kérni apámtól egy kis utazásra, de apám azt mondta, hogy egyelőre még nem tud tőlem megválni. Arra a kérdésemre, hogy kinek nézte apámat, azt felelte, hogy egy régi kedves barátjának gondolta, a kit évek óta elvesztett szeme elől. Végül pedig, mikor yachtjához értünk, felszólított, hogy ha Londonba kerülök, keressem fel őt.

- Nagyon szeretném önt viszontlátni, kedves fiatal barátom. Bankáromnál, Mr Couttsnál, mindig megtudhatja a lakásomat. De eljöjjön ám! tevé hozzá, mikor melegen kezét szorított velem s felszállt a yachtra.

Mikor hazatértem, apám nem igen látszott hajlandónak arra, hogy velem Lord Rothwellről beszéljen. Nem mertem hát kérdezősködni. A nálunk maradt Mr. Dunstableről kellőleg gondoskodtam, s másnap átkisértem Lyttonba, teljesen kiépülve.

Ez a véletlen találkozás ugyyszólván forduló pontot képezett életemben. Csak most kezdtem érezni magányomat, elhagyottságomat, s kezdtem kíváncsni a nagyvilágba, hogy jár hassak, kelhessek, mint más ember.

Vágyam és sorsommal való elégedetlenségem napról-napra nagyobb lett, s bármennyire iparkodtam is titkolni lelki állapotomat apám előtt, ő mégis bizonyosan észrevette a változást arczomon és modoromon, mert olykor aggódó szemmel nézett rám s egyszer-kétszer azt is kérdezte tőlem, hogy nem akarnék-e újabb könyveket hozatni, vagy nincs-e valami más kívánságom. De nem volt bátorságom megmondani neki, hogy mi bánt.

Egy szeptemberi estén aztán, a mint a homályos szobában együtt ültünk, érzelmeim annyira erőt vettek rajtam, hogy zokogásban törtem ki. Apám felugrott, megölelt.

- Mi lelt, fiam? Mi bajod?

- Menjünk el innen, apám! Hagyjuk el ezt a sivár, kietlen magányt! mondám zokogva. - Ha itt maradunk: belehalok, vagy beleőrülök.

Apám lámpát hozatott be s azután higgadtan kérdezett ki, s én, már némileg magamhoz térve, elmondtam neki annyit, a mennyit mertem. Nem haragudott, de szomorúnak látszott, mikor azt ismételttem, hogy olyan elhagyatottnak érzem magamat. Vállamra tevé kezét.

- Igaz, nem helyesen cselekedtem, mondá elmerengve. - Rothwell előre megmondta ezt. De én azt gondoltam, hogy te talán nem olyan vagy mint más, s elég van benned az én véreből ahhoz, hogy boldognak érezd magadat távol a világtól. El fogsz tőlem válni, fiam, de meg fogsz-e bocsátani?

- De velem jön ön is, apám! kiálték föl ijedten.

Apám bágyadt mosolylyal viszonzá:

- Nem. Az én helyem itt van.

Most már én sem akartam elmenni. Azt mondtam, hogy ez csak múló szeszély volt bennem. Majd helyre jövök megint. De apám nem tágitott.

- Önző voltam, Philip: nem akartam látni bajodat. Holnapután indulsz Londonba.

Szólni akartam, de nem engedte.

- Holnap elkészitek számodra mindent, mondá nyájasan. - Most pedig menj és aludjál, ha tudsz.

Félig vidáman, félig szomorúan váltam el tőle. Csoda-e, ha csak hajnal felé aludtam el? Apám másnap igen nyugodtan viselte magát, mikor utasításokat adogatott, de én alig nézhettem rá könnyek nélkül. Egész nap csomagolással voltam elfoglalva, nem feledkezve meg görög és latin könyveimről sem. Apám aztán utasítást adott, hogy Londonba érve bérkocsiba üljek s hajtassak ügyvédjének, Mr. Gracenek a lakására, a ki minden szükségletemről gondoskodni fog.

Mikor az kérdeztem tőle, hogy Rothwellt meglátogathatom-e, hallgatott s komolyan látszott gondolkozni néhány pillanatig.

- Nem látok benne semmi rosszat, mondá végre, - de nem hiszem, hogy Londonban fogod találni. A mint nekem mondá, élete nagyobb részét utazással tölti. De ha ő kívánta, felkeresheted.

Harmadnap csakugyan elutaztam s ezer váltakozó benyomás közt érkeztem Londonba, a hol apám utasítása szerint elvittem magamat Mr. Gracenek a lakására, a Russel-squarere. Örökre feledhetetlen marad előttem az a benyomás, melyet reám a rengeteg, zajos város, zsebongó lakosságával, végtelen hosszúságú utczáival tett. De a mily feledhetetlen ez a benyomás, annyira leirhatatlan is.

Mr. Grace, meglepetve bár, de igen nyájasan fogadott, mikor apám levelét elolvasta. Bár késő este volt, azonnal fölvezetett a szalonba s bemutatott nejének, közölve vele, hogy egy igen tisztelt kliensének vagyok a fia, magányban éltem mindez ideig s apám most egy kis szórakozás végett Londonba küldött. A derék asszonyság izletes vacsorát adott, s látva, hogy a hosszú uttól fáradt vagyok, fölvezettetett az időközben számomra elkészített szobába.

Vetkőzés közben azon gondolkoztam, hogy apám most milyen egyedül van, s hogy ezek az idegen emberek milyen különösen s kíváncsian nézegettek rám - pedig, a mint a tükörben megnéztem magamat, úgy találtam, hogy sem csunya, sem idomtalan nem vagyok.

II.

Másnap a reggelinél Mr. Grace közölte velem, hogy apám utasítása szerint néhány napot Londonban fogok tölteni, azután pedig a harrowi kollégiumba megyek. Azt, hogy a kollégiumba menetel előtt hazamenjek, Mr. Grace nem tanácsolta, mert erről a levélben nem volt szó, apám pedig - ugymond - meg szokta követelni, hogy utasításait pontosan teljesítsék.

- Az ön atyja különös, vagyis inkább rendkívüli ember, tevé hozzá! Ha majd idősebb lesz, Mr. Norris, fel fogja ismerni, hogy ő sok tekintetben különbözik más emberektől. Leveléből azt veszem ki, hogy önt nagyon szereti, s úgy lehet: mindakettőjüket meg akarja kimélni a másodszeri bucsúvétel fájalmától.

Belenyugodtam a változhatatlanba. Mr. Grace egy derék embert adott mellém, házfelügyelőjét, a ki Londonban körülvezetett, s pár nap alatt részint ő vele, részint magával az ügyvéddel vagy nejével bejártam a város legnevezetesebb pontjait. A mulatásra szánt napok leteltével pedig elmentem a kollégiumba s komolyan hozzáfogtam a tanulmányokhoz.

A szünidőket nagyjából otthon töltöttem Devonshireben. Atyám csöndesen, higgadtan viselte magát, mint mindig, belemerülve tudományos és irodalmi munkálkodásába s a külvilággal csak nagyritkán érintkezve, akkor is csupán a tudományos társaságok kiadványai útján; de tudtam, hogy vágyakozva várja hazajöveletemet, s a Londonban vagy egy-egy iskolatársam családjánál töltött néhány nap kivételével, egész szünidőmet neki szenteltem, s úgy éltem mellette, mint régente.

A mint elmém az idő haladtával erősödött s tanulmányozni kezdtem apám jellemét, csodáltam különbségét, szomorúságát, a világ dolgai iránt való közönyösségét, rideg modorát s nagy tehetségeit, melyek e magányban használatlanok maradtak. Mindez kíváncsivá tett életének igazi történetére, s váltig találgattam magamban, hogy mi bírhatta arra, hogy a világtól ennyire elzárkózzék. Valahányszor - hónapokkal idősebbé válva - hazatértem, mindannyiszor nagyobbá lett kíváncsiságom.

Egyszer aztán - mikor egy iskolatársam családjánál tett látogatásom után tértem haza - meg is kérdeztem tőle, hogy nekünk nincsenek-e rokonaink, nincsenek-e neki testvérei.

- Egyetlen fiu voltam, mint te, mondá. - A mi pedig az unokatestvéreket illeti, azokat, ha voltak is, rég elvesztettem szem elől.

- De anyám? mondám félénken. - Neki sem voltak rokonai?

Fürkészően nézett rám, s csaknem boszusnak látszott.

- Ne törődjél az anyád rokonaival, Philip, mondá hidegen. - Azok nekem nem rokonaim. Ismerőseid, barátaid körét *magadnak* kell megalkotnod. Végre is úgy fogod találni, hogy az idegen ismerős jobb, mint a rokon.

Azt kellett ebből következtetnem, hogy anyámnak a társadalmi állása különbözött az övétől; de tudni vágytam felőle valamit.

- Olyan különösnek tetszik, hogy önön kívül senkim sincs a világon, mondám. - Mondjon valamit anyámról - mondjon el róla mindent.

- Mit mondjak róla? viszonzá elfogódott hangon.

- Mindent, a mit csak elmondhat. Hasonlított hozzám?

- Nem, Philip. Te hozzám hasonlítasz.

- Szép volt? Szeretett engem? Hol halt meg? kérdezgetém, bátrabbá válva.

- Nagyon szép volt. Téged nagyon szeretett. Messzire, éjszaki Angliában halt meg, mikor te három éves voltál.

- És ön szerette és busult miatta? kérdém, megdöbbenve a kérdéseimre adott rideg válaszoktól.

- Isten a tanum, hogy szerettem! kiáltott föl olyan szenvedélylyel, a melyet még sohasem tapasztaltam benne. - Szerettem és busultam miatta, mint te mondod.

- S azután idejött lakni?

- Igen. És most mindent tudsz.

De én ezzel nem értem be. Várakoztam egy darabig s azután ismét kérdezém:

- Nincs róla arczképe?

- Nincs olyan, a mit megmutatni érdemesnek tartanék, Philip, mondá rendes nyugodt hangján.

Tapasztalásból tudtam, hogy hasztalan kérdezősködném tovább. De fájdalmasan esett, hogy semmit sem tudhatok meg anyámról, a ki olyan régen és olyan fiatalon halt meg. Éreztem, hogy apám nem akar föltépní régi sebeket; lehetőnek gondoltam, hogy talán szégyelte is magát neje miatt; de én, a fia, nem szégyelhetem magamat anyámmal s jogom van megtudni, hogy ki volt.

Az iskolai évek és szünidők egymás után teltek, s mikor a kollégiumot bevégeztem, apám beleegyezésével az oxfordi egyetemre mentem, jogot hallgatni. Szorgalmas voltam tanulmányaimban. Apám anyagi helyzete felől fogalmam sem volt. Szegény nem lehetett, mert bőven el voltam látva mindennel, s bár tulságos költsékezésre nem lehetett gondolnom, s nem is gondoltam, semmit sem tagadtak meg tőlem soha. Gazdag embernek azonban még sem tekintettem apámat, s éreztem, hogy dolgoznom kell, hogy megélhessek.

Az egyetemi tanulmányok befejezte után néhány hónapot a kontinensen töltöttem, megnéztem Európa nevezetesebb helyeit s azután visszatértem Londonba, hogy munkához fogjak. Mr. Grace, kinek tanácsát kikértem, helyeselte szándékomat, apám pedig azt mondta, hogy tartsak magamnak lakást, s midőn azt mondtam, hogy a Londonban szokásos ügyvédi lakás drága lesz, csak Mr. Gracehez utasított, mint a ki minden józan költséget fedezni fog.

- Mójában van ez önnek, apám? kérdém.

- Igen, Philip, viszonzá mosolyogva, - módomban van. Évek óta takarékoskodom. Nem kell félned. S rajtad kívül senkim sincs, fiam.

Mr. Grace nevetve csak annyit mondott, mikor kérdeztem, hogy mennyi lehet a «józan költség», hogy huszezer fontot nem hajlandó értem fizetni; de hozzátette, bár kissé vonakodva, hogy apám igen jómódu ember és korántsem költi el jövedelmét. Szó nélkül fizette ki a drága lakbért s még drágább elegáns butorzatot.

Örültem, hogy apám jómódu ember, s erről eszembe jutott, hogy hátha Mr. Grace felvilágosítást adhatna apám felől. Meg is kértem, hogy mondjon el róla mindent, a mit tud. Az öreg meghökkent kissé.

- Elmondok mindent, a mit mondhatok, viszonzá. - Mit kíván tudni?

- A többi közt azt, hogy miért él husz év óta azon a nyomorult helyen? Miért nem érintkezik senkivel s nincsenek barátai vagy rokonai? Meg anyámról is szeretnék valamit hallani.

- Mr. Philip, felelt az öreg, pár pillanatnyi gondolkozás után, - sokszor gondoltam arra, hogy ön egyszer ilyen kérdéseket fog hozzám intézni, s nem tudtam elgondolni, mit fogok rájuk felelni. Legjobbnek tartom, ha olyan nyíltsággal beszélek önnel, a melyet atyjához való viszonyom csak megenged. Csak a főbb vonásokat szabad említenem, a részleteket magának kell hozzágondolnia. Atyja életmódja épp oly érthetetlen előttem, mint ön előtt, s magyarázatául csak azt az egyet hozhatom fel, hogy különös ember és sok tekintetben egészen elüt többi embertársaitól. Ha jól ítéltem meg jellemét, rideg és nyakas természetű ember, ki a mások tanácsára nem hallgat, de azért mégis nagyon érzékeny a világ ítélete iránt. Büszke ember, sérelmet soha nem feledő és meg nem bocsátó, de azért mégis hiján annak a lelkerőnek, hogy szembeszálljon a világgal s helyrehozza szerencsétlenségét. Elég világosan beszélek?

- Igen, felelém, a jellemzést nagyobbára találónak ismervén föl.

- Nos hát tegyük fel - azt mondom: tegyük fel, mert a részleteket önnek magának kell kitöltenie - hogy egy olyan embert, a milyennek Mr. Norrist jellemeztem, valami nagy csapás ér, hogy például az, a mit élte boldogságának vélt, hajótöréssé válik. Sokkal büszkébb, semhogy panaszkodjék, sokkal gyöngébb, semhogy balsorsában szembeszállna a világgal, és sokkal csüggedtebb, semhogy harcolni egyáltalában kedve volna. Magányba vonul, nehogy hallhasa a világ ítéletét, a mely iránt olyan érzékeny, és olyan életet él, a melytől én, mint foglalkozást kedvelő ember, borzadok... Ezzel elmondtam önnek mindent, a mit mondanom lehet.

Elgondolkoztam. Mi lehetett az a keserű csalódás és csapás, mely egy ilyen embernek az életét semmivé tette?

- De anyám? kérdém tovább.

- Őt nem ismertem.

- Ki volt? Hogyan hívták?

- Azt nem mondhatom meg, Mr. Philip.

- Szerette apám?

- Ugy hiszem, nagyon. Rövid házasság volt merő boldogság volt mindvégig.

- A míg anyám meg nem halt?

- A míg meg nem halt.

Ez volt mindaz, a mit Mr. Gracetől megtudhattam. Az egyetlen biztos adat csupán az volt, hogy apám gazdag ember.

III.

Nem mondhatni, hogy kedvezőtlen körülmények közt kezdtem meg a férfi életet, és a független állásommal és gondtalan életmódommal járó élvezetek nem sokára csaknem feledtetni kezdték velem azt a rejtélyt, mely olyan sokáig és olyan hasztalan zaklatott. Mondanom sem kell, hogy számos előnyös ismeretséget kötöttem, klubok tagja lettem s foglalatosságom elegendő időt engedett arra, hogy társaságokba járjak.

Egyszer egy Vigor nevű barátomnál, kihez irodalmi sikereiért vonzódtam, egy másik fiatal emberrel ismerkedtem meg, kinek furcsa, szeles, de egyszersmind szellemes, megnyerő modora, azonnal meghódított. Valentin Estmere - ez volt a neve - husz éves, magas és arányos termetű, kékszemű, szőkehajú fiatal ember volt. Hogy mi volt benne, a mi az embert első látásra is azonnal megnyerte, azt nem mondhatom meg: talán a csodálatos, keresetlen természetesség, mely egész modorában, és az őszinteség és nyájasság, mely mosolyában nyilatkozott. Annyi bizonyos, hogy ellensége sohasem volt, és én száz meg száz szellemesebb, tanultabb, minden tekintetben kiválóbb férfival találkoztam az életben, a nélkül, hogy egyik is olyan hatást tett volna rám, mint Valentin Estmere. Hangja a legkellemesebb volt, melyet valaha hallottam, tréfás társalgásában pedig folytonos élvezetet találtam. Róla értettem meg, hogy Prescott «Mexikó meghódítása»-ban az aztekék miatt nevezték el első pillantásra Alvaradót a Nap gyermekének.

Első találkozásunk alkalmával megtudtam, hogy Valentin festészettel foglalkozik s vágya az, hogy a művészek sorába emelkedjék. Épp most tért vissza Cornwallból, a hol tájképeket tanulmányozott. Sajátságos, csaknem nőies szépségével teljesen öszhangban volt az, hogy csillogó gyűrűket viselt, a mi azonban nála éppen nem volt kirivó. Csinos énekhanga volt s érzéssel és izléssel énekelt. Erről is első találkozásunkkor győződtem meg.

Mint utóbb Vigor barátom megmondta, Valentin, a kit mindenki szeret, anyjával, Lady Estmererrel lakott együtt. Nem igen gazdagok, de jómóduak s Valentinnek mindenesetre több pénze van, mint a mennyi kellene, ha csakugyan komolyan törekednék a művészi pályára. Atyja, a ki baronet volt, már régebben meghalhatott, de ő nem viseli a bárói czimet, nyilván, mert talán idősebb testvére van valahol. Vigor egyébiránt ezt csak sejtette s a családi dolgokról semmit sem tudott.

Körülbelől két héttel Valentinnel kötött ismeretségem után, mely egyre bizalmasabbá és rokonszenvesebbé vált, levelet kaptam apámtól, melyben arról értesített, hogy utazni készül a világ körül. Legutóbb olyan rosszul érezte magát, hogy orvost kellett hivatnia s ez azt tanácsolta neki, hogy úgy testi, mint lelki egészsége érdekében hagyja el magányát és menjen utazni. Apám hozzátette, hogy husz évi elzárkózottsága után ő is olyasmit kezdett érezni, mint én, mielőtt Londonba kerültem, s megkért, hogy találkozzam vele másnap Liverpoolban, a honnan egyenesen New-Yorkba fog indulni.

Nagy meglepetésemben, melybe ez a levél ejtett, Mr. Gracehez siettem. Az öreg urnak szintén tudomása volt már az utitervről, de egyebet ő sem tudott mondani, mint azt, hogy apám hosszú utra készül, egyedül utazik s reám vonatkozólag utasításokat adott neki.

Siettem Liverpoolba. Apámat valóban lesoványodottnak, betegesnek találtam, annyira, hogy kértem, engedje meg, hogy vele menjek, a mit ő nyájasan bár, de határozottan megtagadott. Két évig szándékozik távol lenni, mondá, s nekem ez, pályám kezdetén, helyrehozhatatlanul elveszett idő lenne.

- Egyedül akarok menni, Philip, tevé hozzá. - Egy fizikai és lélektani kísérletet teszek magammal. Ha sikerül, visszatértem után ismét az emberek közt fogok élni. Akkor aztán többet leszünk együtt, Philip, s talán jobb barátok is.

Éreztem, hogy szemem könybe lábad.

- Óh, bár úgy lenne! kiálték föl. - Bár visszajönne és elfoglalná igazi helyét az emberek közt, apám! Olyan keveset látok, a ki önnel összehasonlítható lenne!

És ezzel igazat mondtam. Eléggé tanult voltam ahhoz, hogy méltányolni tudjam az ő nagy tudományát, finom műveltségét, és elég közel álltam hozzá, hogy minden vonásában és mozdulatában fölismerjem a nemes, előkelő modoru férfit. Fiatal volt még és én reméltem, hogy életének hátralevő részét még jól használhatja föl. Éreztem, hogy olyan fényes tehetségeket bűn úgy elrejteni, mint ő eddig tette.

Mosolygott gyermekes fölhevülésemre és bókomon.

- Nos, majd meglátjuk, Philip, mi hatása lesz az időnek és légváltásnak, mondá. - Lehet, hogy föltámadnak bennem a régi ábrándok és vágyak, hogy elfeledem a régi bánatot és szégyent, szeretetet és gyűlöletet. Ha nem, Torwood mindig megmarad számomra.

- De mielőtt elmegy, apám, szólék remegve, nem mondana magáról valamit? Férfi vagyok már, meg tudnám érteni; és ön olyan messzire, olyan sok időre megy el! Ha valami baj történék, fogok-e önről valaha többet tudni, mint most?

- Gracénél irományok vannak, a melyek - halálom esetén - minden szükségesről fel fognak világosítani, viszonzá szeliden. - Egyébiránt utasítást adtam neki, hogy szükségleteidről kellően gondoskodjék. Teljesen megbízom benned, Philip. Éljd úgy, a hogy akarsz és a mint kedved tartja. Folytasd önként választott pályádat, ha tetszik, de annyit megmondhatok, hogy munkálkodásra nincs föltétlenül szükséged. Ha visszajövök, majd határozunk jövőd felett. Most pedig, isten veled.

Elutazott. Megigérte, hogy írni fog, s meghagyta, hogy én bizonyos helyekre intézzem leveleimet, a honnan utazásai közben talán megkaphatja, mert kitűzött utitervhez nem akarja magát tartani. Én pedig azt gondoltam el magamban, hogy mire visszajön, én talán már meghalva, eltemetve és rég elfeledve leszek!

Ebben a borus lelki állapotban igazi áldás volt rám nézve a derűs kedvű Valentin Estmere barátsága, a kinek mindent elmondtam s a ki csakhamar meleg vonzalommal viseltetett irányomban. Egy izben szóba hozta anyját is, a kivel - ugymond - nem sokára meg fog ismereteni, de a ki most hat hétre Malvernebe ment nyaralni.

- Meglásd, szeretni fogod anyámat, és úgy hiszem, ő is megszeret téged. Az ilyen barna, komoly arcú emberek tetszenek neki.

- És te nagyon szereted őt?

Valentin vidáman kaczagott.

- Szeretem-e? Mindene vagyunk egymásnak.

- Milyen ő?

- Hogyan irhassa le egy fiu az édes anyját? Nekem ő a legszebb, legnemesebb nő; de minden nőt ilyennek kell tartani, a ki úgy szereti az embert, mint ő engem... De ime, dicséreitem elszomorítanak téged, eszembe kellett volna jutni, hogy te sohasem ismertél anyát. Beszéljünk másról.

Én szívesen hagytam abba a tárgyat, s a művészetre, Valentin jövőjére tereltem a beszélgetést.

Egyszer, a mint a New-Bond-Streeten együtt sétáltunk, egy vendéglő előtt egy magas, napbarnított arcú, szakállas férfit pillantottam meg, a kiben azonnal Lord Rothwellre ismertem, bár csaknem tiz éve mult már, hogy nem láttam.

Nem az én hibám volt, hogy nem találkoztunk. Lord Rothwell ezalatt valahol a világ tulsó végén járt. Számталanszor tudakozódtam felőle bankárjánál, valahányszor iskolai éveim alatt Londonba jöttem; de ő épp akkor volt mindig távol, mikor kerestem. Mialatt azon tünődtem, hogy megszólítsam-e, Valentin fölkiáltott:

- Nini, Lord Rothwell! Nem is tudtam, hogy visszajött!

S azzal átsietett az utca tulsó felére és melegen szoritott kezét az utazóval, ki, mikor én is odaértem, ezt mondá:

- Hisz ön egész ember lett, Valentin! És épp olyan, a milyennek előre képzeltem - úgy hasonlít az édes anyjára! Igazán örülök, hogy láthatom, kedves fiam.

A mint odaértem, Lord Rothwell kíváncsian nézett reám.

- Barátja? kérdé udvariasan Valentintől.

Elnevettem magamat.

- Hát elfeledett, Lord Rothwell? mondám nevetve. Nem emlékszik a tengeri betegséget kapott Mr. Dunstablere, meg arra a fiura, a ki önöket partra szállította?

- Ni, Philip kapitány! kiáltott föl jókedvűen Lord Rothwell, kezét nyújtva. - Ön is megnőtt és megváltozott. Ki ismerne a szakállas férfiban az egykori fiura? Pedig a szeméről meg kellett volna ismernem. De... folytatá, komoly és egyuttal meglepett arczkifejezéssel nézve rólam Valentinre, - hogyan van az, hogy együtt látom önöket? Mióta ismerik egymást?

Mind a ketten elneveltük magunkat.

- Nem igen régóta, felelém. Csak pár hete. Egy közös barátunk mutatott be egymásnak.

- Ha van valami hiba a Norris jellemében, vagy valami bibéje, a melyet titkolnia kell, kérem, Lord Rothwell, világosítson fel, hogy idejekorán szakithassak vele, mondá Valentin tréfás komolysággal.

- Nekem is az a kérésem, tóditám én.

Lord Rothwell hallgatott néhány pillanatig, s azután igen komolyan mondá:

- Semmi okot sem látok arra, hogy tartós barátságot ne kössenek. Illeni látszanak egymáshoz... Valóban, nem szól ellene semmi józan ok.

- Köszönjük alásan, viszonzá Valentin, kinek a tisztelet-adás nem volt erős oldala. Ez szép öntől, bennünket pedig megnyugtat!

Lord Rothwell jó néven vette a tréfát s behívott bennünket szivarra és pezsgőre. Egy óra hosszat csevegtünk vele, s ő Ázsia belsejében tett utazásáról beszélt nekünk s kijelenté, hogy többet már - legalább egyelőre - nem utazik. Reményét fejezte ki, hogy többször fog bennünket látni.

Mikor Valentin távozni akart, őt elbocsátotta, de engem ott fogott, hogy beszélni akar velem.

- Az új ismerős kiüti a nyeregből a régit; no de nem baj - én nem vagyok féltékeny! mondá Valentin és magunkra hagyott.

Lord Rothwell másik szivarra gyujtott s kérdezősködött életmódom, terveim és apám felől. Magamra nézve, mikor mindent elmondtam, sem tanácsot, sem véleményt nem nyilvánított. Apámat illetőleg, mikor közöltem vele elutazását, csak azt kérdezte, hogy mikor fog visszajönni.

- Ugy hiszem, két év múlva, felelém, s másra tereltem a beszélgetést. Lord Rothwell mindössze egyszer látta apámat, nyolcz évvel ezelőtt. Nem lehet tehát reá nézve érdekes, róla beszélgetni.

- Látta már a Valentin anyját? kérdé tőlem.

- Még nem, de Valentin megígérte, hogy bemutat neki, mihelyt hazajön.

- Helyes. Menjen is el Lady Estmerehez. Igen kellemes barátnőt fog benne találni.

- Valentin szenvedélyesen szereti anyját.

- Azon nem fog ön csodálkozni, ha Lady Estmeret megismeri, mondá Lord Rothwell, s hangja nekem azt árulta el, hogy vagy szereti vagy szerette valamikor azt a nőt.

Elváltunk egymástól, s ő a lelkemre kötötte, hogy mielőbb mutattassam be magamat a Valentin anyjának.

IV.

A bemutatás nem sokára meg is történt. Az első, a mi Lady Estmereben feltűnt, rendkívüli szépsége volt. Finomitott női mása volt fiának s olyan sugár és leányos termetű, hogy szinte nevetségesnek látszott, őt egy felnőtt ifjú anyjának tartani. De ez csak első pillantásra volt így, s arckifejezése, a vonások minden szépsége és üdesége mellett is elárulta korát. Csodálatos szép, szelid nézésű szemei voltak, de legfeltűnőbb volt rajta tömört, puha, hosszú haja, mely valami természeti sajátosságnál fogva egészen meg volt fehéredve. S ez a hófehérség olyan tökéletes kerete volt annak az arcznak, hogy hozzáillőbbet képzelni sem lehetett.

Annak ismertem meg, a kinek Valentin dicsérte, s nem találtam túlzottnak azt a kifejezést, hogy «a legszebb és legnemesebb nő a világon». Első látogatásom alkalmával az Estmereházban egy fiatal leánnyal is megismerkedtem, a Valentin unokatestvérével, kit Lady Estmere Malverneből magával hozott. Claudine Neville árva leány volt, s mint utóbb megtudtam, Lady Estmere őt régóta Valentinnek szánta. Unokahugának és fiának házassága volt legkedvesebb reménye. És Claudine, a mennyire az első találkozásakor megismerhettem, olyan bájos és kedves volt, hogy csodálkoztam, hogy a különben beszédes Valentin eddigelé sohasem említette nekem jegyesét.

Lady Estmere közölte velem, hogy Lord Rothwell melegen ajánlott a figyelmébe s annyi dicsérőt mondott rólam, hogy ő valóban vágyott megismerni. Társalgás közben, a mint négyen együtt ültünk, szóba jött az én magányos otthonom, a melyben gyermekéveimet töltöttem, s el kellett beszélnem egész életem folyását. Ékesszóló lehettem ez egyszer, mert észrevettem, hogy nemcsak Lady Estmere, de a fiatal leány is rokonszenves, meleg érdeklődéssel hallgatja elbeszélésemet, sőt Claudine csodálkozását fejezte ki, hogy ilyen élet költővé nem tett - a mi Valentinnek kellő alkalmat adott arra, hogy fiókban tartogatott ifjúkori verseimet és tragédiáimat csufolgassa.

A következő hetek alatt számos izben látogattam el a Lady Estmere házába, ki egyre rokonszenvesebben fogadott. De nem csupán ő érette, hanem Claudineért mentem oda. Új érzelem támadt bennem, a melyet eddigelé nem ismertem, s a mely, midőn létezésének tudatára ébredtem, álmatlanságot és lelki gyötrelmeket okozott. Szerettem legkedvesebb barátomnak a jegyesét!

És egyszerre csak változást vettem észre a Claudine modorában is. Nem volt többé olyan fesztelenül nyílt és szeretetreméltó, mint azelőtt. Kerülni látszott s nem felelt nyíltan a kérdé-

seimre. Azt kellett hinnem, hogy észrevette érzelmeimet és megvet árulásomért. Elhatároztam hát, hogy kerülni fogom, s bármi áron is: de legyőzöm vétkes szenvedélyemet. Napokig nem mentem el hozzájuk, s Valentin, ki látta, hogy rossz színben vagyok, azt tanácsolta, hogy a következő héten menjek el vele és anyjával Bournemouthba, a hol egy hónapot szándékoznak tölteni. A tengeri levegő nekem mindenesetre jót fog tenni.

Valóban szükségem volt erre a légváltásra s elfogadtam a meghívást. Claudine úgy sem lesz ott, tehát semmitől sem kell tartanom. De csalódtam. Claudinének, ki Shropshirebe volt menendő, már ki is volt tüzve az elutazása szombatra, midőn az ezt megelőző csütörtökön Valentin fölkerít, hogy kísérem haza unokatestvérét egy délutáni hangversenyre, mert neki, kinek ez kötelessége volna, halaszthatatlan dolga van.

És én, ki még azt is kerülni akartam, hogy a leánytól búcsút vegyek, dobogó szívvvel voltam kénytelen a hangversenyre elmenni s azt mellette végighallgatni. Valentin elvált tőlünk, mi miatt Claudine boszankodni látszott, s mi ketten gyalog indultunk hazafelé. Meglehetősen hallgatagok voltunk mindketten. Csak mikor már közel voltunk utunk céljához, kezdtünk voltaképp beszélgetni.

- Miért nem láttuk már olyan régóta? kérdé Claudine.

Dadogtam valamit, hogy sok dolgom volt, de ő nem igen látszott szavamnak hinni.

- Valentin azt mondja, hogy ön nem igen jól érzi magát. Igaz?

- Ugy hiszem, csak egy kis tengeri levegőre van szükségem. Megigérttem Valentinnek, hogy a jövő héten Bournemouthba megyek velök.

- Mondotta. Nagynéném örömmel hallotta. Ő nagyon megkedvelte önt, Mr. Norris. S ezt hizelgőnek tarthatja magára nézve.

- Annak is tartom. Lady Estmere egyike a legkedvesebb nőknek, a kikkel valaha találkoztam.

- Valóban az, Mr. Norris. Régebben nagy bánata volt: ezt tekintetéből és hangjából is kitalálhatta ön. Olyan kevés barátja van, hogy igazán boldog vagyok, ha látom, hogy új és - reményilem - igaz barátja akadt. Mert ön igaz barátja lesz, nemde, Mr. Norris, akár jót, akár rosszat hall is felőle?

- Rosszat Lady Estmeréről alig hihető, hogy hallani lehetne valaha, viszonzám, csodálkozva a leány komolyságán.

- Lehet. De ime, hazaértünk. Nem jön be egy csésze téára?

- Köszönöm - mondám határozottan - ma nem.

Nem unsozt. Nyilván sejtette látszólagos udvariatlanságom okát.

- Hanem, folytatám, - ezt az alkalmat bucsuzásra kell fölhasználnom. Attól félek, elutazása előtt már nem fogom önt látni. S lehet, hogy évek múlnak el, a mig ismét találkozunk. Fog-e néha rám gondolni?

Haragudtam magamra azért a hangért, a melyen ez utolsó néhány szót mondtam, de nem tehettem róla. Bucsúztam.

- Shropshireből hova fog menni? kérdém aztán, hogy mondjak valamit.

- Nem is megyek Shropshirebe, viszonzá Claudine nyugodtan. - Egyik barátnőm, mint tegnap este értesültem, megbetegedett, és ezzel minden tervem megváltozott.

- De ha innen szombaton elutazik, hova megy?

- Nem utazom el szombaton. Nagynéném rábeszélte, hogy menjek el vele Bournemouthba; így hát, Mr. Norris, ha ön is eljön, látni fogjuk egymást.

Le voltam sujtva. Ereimben vadul száguldott a vér. Alig tudtam, hogy mit beszélek.

- Nem mehetek, nem fogok elmenni! kiélték föl. - Óh ez sok!

Claudine lesütötte szemét. Nem kért magyarázatot különös szavaimért.

- Akkor, úgy hiszem, bucsuznunk kell, mondá lány hangon, kezet nyujtva.

- Igen, bucsuznunk kell. Isten vele, Claudine! Ön jól tudja, hogy miért nem mehetek Bournemouthba. Barátja vagyok Valentinnek és becsületes embernek tartom magamat. Claudine, ha még egy napot töltök az ön közelében, meg fogok feledkezni barátságáról, becsületről, minderről - szerelmemért! Bocsásson meg... isten áldja!

Nem kívántam feleletet s nem is vártam reá. Megfogtam kezét egy pillanatra, azután elbocsáttam és tovasiettem, hátra sem nézve. Boldogtalanabb ember, mint én, sohasem átkozta még sorsát!

Harmad- vagy negyednap Estmereék elutaztak. Valentinnek megígértem, hogy a hét vége felé utánok megyek. Szinte szabadabban lélekztem, a mint a városból távol tudtam őket. Azután szórakozást kellett keresnem, s ezt a klubban véltem föltalálhatni, a játékasztal mellett, melynek néhány éjszaka után ismeretes alakja lettem. Éjszakáról éjszakára ott ültem, bele-mélyedve a whistbe s azt gondolva, hogy feledni kezdem Claudinet. Valentinnek megírtam, hogy lehetetlen ígéretemet megtartanom: nem mehetek hozzájuk. Ő erre egy mérges kis levelet irt, a melyre napokon át nem mertem válaszolni.

Tíz-tizenkét nappal Estmereék elutazása után, midőn egy este klubbomba fölmentem, a szalonban tíz-tizenkét embert találtam, élénk társalgásba merülve, vagyis inkább egy előttem ismeretlen, nyilván új jövevénynek az elbeszélését hallgatva, ki a kontinensen átélt kalandjait beszélte el, még pedig - bár sokszor bántó cinizizmussal - oly érdekesen, hogy én is helyet foglaltam és hallgattam.

Negyvenöt éves ember lehetett, elegánsul öltözve s tartásáról ítélve, katonaviselt ember. Vonásai finomak voltak, de egész arczkifejezése inkább visszataszító, semmint megnyerő; hajzata szőke, szeme kék és hideg. Hogy sokat élt, az meglátszott az arcán; hogy az elfásulásig kimerítette az élet gyönyöreit, azt szavai bizonyították. Ösztönszerű ellenszenvet éreztem iránta.

Egy ismerősöm, a ki legközelebb ült hozzám, kérdésemre megmondta, hogy Cheshamnek hívják, most jött haza Franciaországból s kitünő és szenvedélyes játékos.

Csakhamar összeverődött egy négyes whist-társaság, a melynek én is tagja voltam, bár mint kezdő, alig mérkőzhettem Cheshammel. A mint a játszó-szobába átmentünk, észrevettem, hogy Chesham béna a jobb lábára. Nem használt ugyan botot, de nehezen és vontatottan járt.

Játszottunk. Chesham meglehetősen hányavetiséggel viselte magát a többi játékosokkal s velem szemben is, a mivel annyira felboszantott, hogy örömet nyertem volna tőle, csakhogy veszítsen. Időközben egyre többen jöttek be, s Chesham, ki igen merész játékos volt, kedve szerint tarthatta a felajánlott fogadásokat.

A játék egyik szünete alatt valaki azt kérdezte tőlem, hogy Rothwell visszajött-e már Sommersetshireből.

- Hát itthon van az a mihaszna? kérdé Chesham, föl sem nézve a kártyájáról.

- Ah, el is feledtem! szólt ismét az előbbi ember. - Neki is volt valami köze ahhoz a szerencsétlen esethez.

S czombjára mutatott.

- Igen, mondá Chesham mérgesen, - neki meg annak a másik bolondnak. De én kiállottam mind a kettőjüknek.

- Chesham kapitány, szoltam most én, - sziveskedjék megjegyezni, hogy Lord Rothwell nekem barátom.

- Igen? viszonzá amaz hidegen, - nos hát akkor elmondhatja neki a mit mondtam. Ön oszt.

Tovább játszottunk. Nem akarom részletezni e reám nézve szomorú emlékü estét. Legyen elég csak annyit mondanom, hogy a játék szenvedélye s az ember iránt való ellenszenvem annyira elragadott, hogy nemcsak minden pénzemet, a mi nálam volt, föltettem és elvesztettem, hanem még háromezer fontjával adósa is maradtam Cheshamnek, a kinek megígértem, hogy harmadnap fizetni fogok.

Háromezer font! Rémmülett, kétségbeesetten gondoltam el a rengeteg összeg nagyságát, a mint a hűvös éjszakán haza felé ballagtam. Honnan vegyek én ennyi pénzt? Apám isten tudja hol jár, s szinte nevetséges föltenni, hogy Mr. Grace helyettem ekkora összeget fog lefizethetni. De mégis csak hozzá kell fordulnom.

Álmatlanul töltött éjszaka után, mely alatt keserű szemrehányásokat tettem magamnak könnyelműségemért, a reggeli órákban elmentem Mr. Gracehez. Nyugodtan hallgatott végig, de mikor az összeget megneveztem, szinte megijedt.

- Háromezer font, Mr. Philip! kiáltott föl. - Azt hittem, legfőlebb száz-kétszáz fontról lesz szó... Hogyan veszíthetett ennyit?

Elmondtam, hogy tisztességes játékban, becsületszóra vesztettem el az összeget s föbe kell magamat lőnöm, ha nem fizethetek. Mr. Grace e részben megnyugtatót. Megígérte, hogy másnap kezembe adja a pénzt, de némi meglepetést árult el, midőn megneveztem a sánta kapitányt. Megjegyzést azonban nem tett, s csak azt mondta, hogy mihelyt Cheshamet kifizettem, rögtön mondjak el Lord Rothwellnek mindent.

Másnap megkaptam a pénzt, elzártam lakásomon s ebédelni mentem a klubba. Nagy boszúságomra Chesham is ott volt, s úgy tetszett, mintha furcsa szemmel nézegetne rám. Oda mentem s kérdeztem tőle, hogy itt lesz-e ma este, mert szeretném neki a pénzt átadni, mely otthon van lakásomon. Ajánlkoztam, hogy akár mindjárt ebéd után is elhozom, ha ugyan velem nem jön.

- Az Albermale-Streeten lakik? kérdé s midőn igennel feleltem, azt mondá, hogy neki is arra van dolga; eljön hát velem, s megkimél a fáradtságtól. Estére úgy sem jöhet el a klubba.

Az ebéd végeztével csakugyan velem jött. Lakásomra érve, a mint a szalonba bevezettem, Valentint találtuk ott, egy pamlagon heverészve és szivarozgatva, mintha csak otthon volna. Valentin látva, hogy vendégem van, távozni akart, de kértem, hogy csak maradjon, mert Chesham kapitánynyal csak pár pillanatig lesz dolgom.

Valentin hát háttal fordított nekünk s a képeket nézegette a falon, mialatt Chesham leült s én a boritékban készen tartott pénzt kivettem a szekrényből s odaadtam neki. Szó nélkül tette zsebébe. Mialatt vele még néhány szót váltottam és udvariasságból sherryvel is megkínáltam, Valentin folyvást a képeket nézegette köröskörül a falon s mintegy szándékosan folyvást háttal fordulva vendégem felé.

A kapitány aczél-kék szeme megvillant, a mint azt a széles háttal nézegette s gonosz mosoly vonult el arcán.

- Mr. Estmere, szólalt meg egyszerre az ő érczes kemény hangján, - ön engem nem látszik ismerni.

Valentin megfordult.

- De igen, Chesham kapitány, mondá nyugodtan, - n a g y o n jól ismerem önt.

A sánta ördög még gonoszabbul mosolygott, mint az imént s nem látszott elérteni akarni a fiatal ember nyomatékos utolsó szavait.

- Akkor hát miért nem beszél velem?

- Hát szoktunk mi egymással beszélni?

- Nem, mondá Chesham, fölállva s botjára támaszkodva, - de mivel anyjának rokona vagyok, jogom van megkivánni, hogy ö n l e g a l á b b megismerjen, ha összetalálkozunk.

Valentin fenhéjazóan nézett rá.

- Kérem, hagyja ki a dologból Lady Estmeret, mondá. - Hogy ön távoli rokona, azt tudom, de fentartom magamnak a jogot, hogy ne vegyem tudomásul.

A sánta ördög egy-két lépéssel közelebb ment a fiatal emberhez, s arcának valóban kaján kifejezése volt, a mint ránézett, s nyomatékos, érczes hangon mondá:

- Lehet köztünk más rokonsági viszony is, Mr. Estmere... közelebbi rokonság, a melyet mások igenis tudomásul fognak venni.

Valentin végzetlen megvetéssel nézett rá vissza.

- Nem értem önt, Chesham kapitány, mondá.

- Ha valamikor találkozik Sir Laurence Estmererrel, s őt apjának szólítja, ő valószínűleg fel fogja önt világosítani, hogy nem igényli öntől ezt a kedves megszólítást, mely egy Chesham nevű uri embert illet meg!

- Ez hazugság! mondá Valentin alig valamivel erősebb hangon, mint máskor, de a mint a szót kimondta, jobb kezével neki is ütött Cheshamnak, ki elkábultan és vérezve bukott fel, fejét bele ütve szekrényem középső üvegtáblájába s legalább husz font ára ódon porcellánt téve tönkre.

Engem annyira meglepett és megdöbentett ez a dolog, hogy néhány pillanatig mozdulni sem birtam.

- Szedd föl ezt a ficzkót, mondá Valentin.

Fölemeltem, székre ültettem, kezébe adtam a botját s vártam a történendőket. Chesham nem volt sulyosan megsérülve s pár percz múlva körül kezdett nézni. Első dolga volt, megtapogatni az oldalzsebét, hogy benne van-e a pénz, a melyet tőlem kapott. Azután fogta kalapját s indulni készült. Én sajnálatomat fejeztem ki, hogy ez a dolog az én házamban történt, de ő reám sem ügyelt, hanem az ajtóban megfordult s így szólt Valentinhez:

- Tíz évvel ezelőtt azért az ütésért lelőttem volna önt, mint a kutyát. De van ennél hathatósabb boszu is. Meg fogja látni nem sokára!

- A nyomorult! mondá Valentin, mialatt a sánta ördög lebiccegett a lépcsőn. - A nyomorult! Ismered anyámat, Philip, s fölfoghatod, hogy ez a gazember mily feketelelkűen hazudik. Az én anyám a legtisztább és legszentebb nő, de még egyike a legbüszkébb nőknek is a világon. Ez a galád ráfogás igazán nevetséges!

Teljesen osztoztam véleményében, habár családja történetét nem ismertem. A Chesham szavaiból egyébiránt világos volt az, hogy a Lady Estmere férje életben van.

V.

Valentin csakhamar visszanyerte természetes modorát: anyja jóságában való hite nyilván olyan rendületlen volt benne, hogy a Chesham aljas rágalma nem is zavarta meg tulságosan. Segített összeszedni a porcellánokat s azután előadta, hogy miért jött. Mindnyájan igen rossz néven vették tőlem, hogy nem mentem el Bournemouthba; ő tehát eljött, hogy felvilágosítást kérjen elmaradásomért. Egyik szó a másikat hozta s az a könnyed, rám nézve csaknem bántó hang, a melyen Valentin, szokása szerint, Claudineről beszélt, annyira fölingerelt, hogy szinte önfeledten megvallottam neki jegyese iránt való szerelmemet.

Valentin azzal lepett meg, hogy örömmel fogadta ezt a vallomást s azután közölte velem a nagy titkot, hogy ők bizony már fél évvel ezelőtt, mielőtt Claudine engem ismert volna, elhatározták, hogy nem lesznek egymáséi, de anyjoknak mindez ideig nem mertek szólni. Eljöhetnek hát Bournemouthba bátran. Ő elő fogja készíteni anyját az én nyilatkozatomra s nekem majd sürgönyöz, hogy jöhetnek. A mi Claudinet illeti, vele természetesen magamnak kell beszélnem.

Boldogan váltam el tőle, s aztán másnap reggel Lord Rothwellhez siettem, hogy Mr. Gracenek tett ígéretem szerint meggyónjam neki bűnömet. Lord Rothwell még mindig fogadóban lakott, s otthon és munkában találtam. Nyájasan fogadott s komolyan hallgatta végig a kinos vallomást. Természetesen nem mulasztotta el, hogy atyai intelmeket ne adjon.

- Örülök, monda végül, - hogy közölte velem ezt a dolgot.

- Mr. Grace megígértette velem, hogy szólni fogok önnek.

- Miért ígértette meg?

- Mert azzal a pénzzel Chesham kapitánynak tartoztam. Mr. Grace azt mondta, hogy ön jól ismeri azt az embert.

- Chesham! kiáltott föl Lord Rothwell. - És éppen ezzel az emberrel kellett összejönnie? Milyen kicsi a világ!

- Tud valamit arról az emberről? kérdém.

- Richard Cheshamról? Tudok egyet-mást, de még többet is szeretnék tudni - valamit, a mit, attól tartok, aligha fogok megtudni valaha... Kerülje azt az embert, Philip, mint a halálos veszedelmet. Elég sok bajt okozott az már.

- Ugy beszél önről, mintha gyűlölné.

- Nincs rá pedig oka. Csupán az a kifogása lehet ellenem, hogy évekkal ezelőtt segédje voltam egy barátomnak, ki a czombjába lőtt.

- Ki volt az a barátja? kérdém kíváncsian.

Rothwell a szakállát rángatta s gondolkozott néhány pillanatig.

- Nem titok, mondá végre, - akárki is megmondhatja: Sir Laurence Estmere.

- A Valentin atyja?

- Igen, s az én legkedvesebb barátom.

- Chesham tegnap este sértegette Valentint az én lakásomon, a hova a pénzéért jött, s Valentin leütötte.

- Mit mondott a nyomorult? kérdé Rothwell élénken. - Megmondhatja bátran, Valentinnek nincs előttem titka.

Elmondtam az esetet. Rothwell idegesen járt alá s föl a szobában.

- Maga mondta, hallám mormolni. - És én mégsem hihetem, s nem fogom hinni soha!... Hazugságnak kell lenni. Az a tiszta, nemes, szent nő nem alacsonyodhatott le ilyen ficzkóhoz, még ha szerette is... Óh, ha kicsikarhatnám fekete lelkéből az igazat!

- És Valentin leütötte? kérdé, hozzám fordulva.

- Még pedig remekül. A fejével bezuzta a porcellános szekrényemet.

- Sajnálom a porcellánját, de Valentint nem gáncsolom érte. Csodálom, hogy agyon nem ütötte. Ön az ő helyében megtette volna, Philip.

- Ugy hiszem, igen.

- S úgy tett volna Laurence Estmere is - a Valentin atyja. Meg is akarta ölni, mikor a belgiumi gyepen szemtől-szembe állottak egymással. S én most is azt hiszem, hogy ha még egyszer találkoznak, megöli.

- De Lady Estmere? kérdém.

- Lady Estmere olyan tiszta, mint a napfény, viszonzá Rothwell szokatlan hévvel. Megesküszöm reá... Ismertem őt és szerettem, mielőtt még Laurence találkozott vele, s nem szégyenlem megvallani ön előtt, hogy még most is szeretem. Lady Estmere lealacsonyodott volna egy olyan bitanghoz, mint Chesham! Képtelenség. Ön ismeri őt, Philip, menjen és nézzen a szemébe, az arczára, beszéljen vele, szeresse meg, tanulmányozza jellemét, s azután mondja meg, hogy hiheti-e, ha az egész világ erősitené is azt a galád rágalmat.

- Nem hihetem! mondám őszintén.

- Nem, nem is hiheti, Philip. Ön szereti őt, vagy mi hamarabb meg fogja szeretni. Bizvást elmondhatom hát önnek mindazt, a mit arról a szomorú esetről tudok. Laurence és neje olyan boldogok voltak, a mint két ember csak lehet. Ha jellemöknek egynémely vonása nem vágott is össze, szerelmök kiegyenlítette azt. Egyszer Laurence, mint az örült, azzal jött hozzám, hogy neje hűtlen lett hozzá. Én csak megvetően nevettem, mert előbb szerettem azt a nőt, mint ő. Szegény voltam s nem volt reményem, hogy vagyont és rangot fogok örökölni; nem vallottam meg hát szerelmemet neki sem. De a Laurence örjögését csak nevettem, habár reszkettem - nem azért, mintha a vádat igaznak tartottam volna, hanem mert attól félttem, hogy barátom megőrült. De elméje csak olyan ép volt, mint az enyém, s mikor végre leereszkedtem annyira, hogy érveljek vele s ő azzal az állítással győzött le, hogy tulajdon szemével győzött meg neje árulásáról, mit tehettem mást, mint azt, hogy egyelőre higgyek neki? Állítását némely apró körülmény igazolni is látszott... Attól a naptól fogva nem látta többé nejét. Lehet, hogy Lady Estmere nem is kérte találkozásra, mert épp olyan büszke volt, mint férje. Egy-két hónappal utóbb Laurence magával hívott külföldre, hogy Richard Cheshammal szembeálljon. Meg kell adnom, hogy a gonosz ember bátran viselte magát. Nem tagadott semmit s szívtelen cinizmussal nyilatkozott késznek az elégtétel-adásra. Azóta sánta, de ez csekély kárpótlás két életnek a rombadöntéseért! ...most ön is tud mindent, a mit én tudok.

- De hogyan hozhatták kapcsolatba Lady Estmeret Cheshammal?

- Chesham távoli unokatestvére volt Lady Estmerének, viszonzá Rothwell némi vonakodással, - Egy időben, úgy hiszem, jegyben is jártak. Lady Estmere nem ismerhette őt igazi oldaláról, vagy mikor megismerte, szakított vele. Ekkor még nem ismerte Laurence Estmeret. Laurence-nak tudomása volt a történetekről, s hogy némileg kárpótolja Cheshamet, nyájasan bánt vele, támogatta és gyakran házába is meghívta. Chesham akkor is vendégek volt, mikor az a katasztrófa bekövetkezett.

- Megmagyarázhatatlan dolog! mondtam. - És ön mégis meg van győződve a Lady Estmere ártatlanságáról?

- Meg! Az életemet merném rátenni. Barátja volnék-e különben? Haboztam ugyan, mikor Laurence olyan határozottan állította az ellenkezőt; de azután viszontláttam őt. És azt mondom önnek, Philip, hogy ha minden igaz lett volna is, ha ő csakugyan megcsalta volna legjobb barátomat, ha valóban lealacsonyodott volna is ahhoz a bitanghoz: még azután is, hogy férje elüzte, keblemre öleltem volna azt a nőt, s ha nem tiszteltem volna is, szeretni tudtam volna, mint soha még férfi nőt nem szeretett!.. Talán ilyen gondolat járt akkor a fejemben - fiatal voltam még, s ő egyedül állott a világon - de ha volt ilyen gondolatom, tiszta szemének első pillantása örökre eloszlatta azt... Feledje el őrzöngő beszédemet, Philip, tevé hozzá. - Az utazásban töltött évek kijózanítottak azóta, s a mi volt, az elmúlt. Lady Estmere és én egyedül csak régi kedves barátok vagyunk s azok is maradunk mindhalálig... Mikor fogja őt látni, Philip?

- Reményem, holnap vagy holnapután elmegyek Bournemouthba, mondtam elvörösödvé.

- Jó, emlitsen engem is; lehet, hogy egy-két napra lerándulok hozzájuk... Igaz, Philip, Claudinének ne udvaroljon, mert őt Lady Estmere Valentinnek szánta.

- Valentin mindenben szerencsés, mondtam, kalapom után lehajolva, hogy újabb pirulásomat elrejtsem.

- Nem mindenben, mondtá Rothwell nyomatékosan. - Isten áldja meg, Philip. Aztán vigyázzon magára - ne kártyázzék többet.

Eltávoztam, s másnap megkaptam a Valentin sürgönyét, mely csak ebből az egy szóból állott: «Jöhetsz.» De milyen sokat mondott nekem ez a szó! Nem szerelmi történetet írok itt meg, nem is beszélem el hát azt a boldog két hetet, melyet Bournemouthban töltöttem, miután szerelmi vallomásomat megtettem. Claudine azt mondta, hogy az első estétől fogva szeretett, a mint megismert. Lady Estmere - mondanom sem kell talán - fia helyett, a kit Claudine szívében helyettesítettem, fiának fogadott. Milyen gyorsan telt el az a két hét!

Lady Estmere vissza volt térendő a városba, Claudinének pedig egy barátnőjét kellett meglátogatnia. Valentin és én elfogadtuk lord Rothwellnek egy meghívását, hogy menjünk el hozzá vadászni éjszaki Angliában fekvő birtokára. Augusztus lévén, időnk volt hozzá elég. Valentin egy gyalog-utazásról ábrándozott, mely alatt tájképeket rajzolna s majd a lord Rothwell házában kifestené. De nekem még dolgom volt előbb. Claudine jegyesem volt ugyan, de frigyünk nem volt helybenhagyva. Szükségünk volt az ő gyámja beleegyezésére. A mi engem illet el fogok menni Mr. Gracehez, s megtudok tőle magamra nézve annyit, a mennyit csak lehet. De akár kapjuk meg a gyám beleegyezését, akár nem, legfőlebb csak egy évig kell várunk, mire Claudine nagykorú lesz s nem függ többé senkitől, s mire apám haza jön utazásából.

Boldog voltam és biztosítottak tekintettem jövőnket.

Különös, hogy éppen Rothwell volt az, ki boldogságom napfényére árnyat borított.

- Nagyon sajnálom azt a dolgot, mondtá nekem, midőn Bournemouthba jövet mindenről értesült s én két napi ott tartózkodása után elkisértem a vasúthoz.

- Vagyis azt akarja mondani, Lord Rothwell, hogy örül?

- Nem, nagyon sajnálom. Zavart és bonyodalmakat látok előre. Ez a házasság sem nem kívánatos, sem nem megfelelő.

- Ki részéről nem az? kiálték föl büszkén.

- Ne tüzeljen, Philip. - Én csak úgy beszélek, mint barátjok. Tudom ugyan, hogy szavaimnak nem sok haszna van, mert némely dologban ön éppen olyan csökönyös, mint... no, mint egy öszvér. Ezt már fölismertem... De, reménylem, még nem gondol az egybekelésre.
 - Nem, felelém sohajtva, - nem is tudom, hogy apám visszajöveteléig hogyan volna ez lehetséges.
 - Bizony bajosan. Mert önnek alig lehet arcza ahhoz, hogy nőül vegyen egy olyan leányt, mint Miss Neville, a kinek körülbelől ezer font évi jövedelme van, holott ön egy fillért sem mondhat tulajdonának.
 - Igaz. Várom kell, a míg apám valaminő jövedelmet biztosít számomra, vagy pedig én szerzek valaminőt.
 - Helyes. Ne is számítson addig semmire, míg atyjával nem beszél. Ő, ha jól emlékszem, némely dologban igen sajátos felfogása.
 - Valóban az. De Claudinet lehetetlen lesz meg nem szeretnie.
 - Az apák nem a fiok szemeivel néznek, Philip... Ne gondolja, hogy rosszalom választását. Claudine igen szép leány. Én csak azt akarom önnek mondani, hogy legyen elkészülve minden eshetőségre. Ezen a világon kevesen érik el a szivök vágyát... Beszéltem Claudinenel is, a ki szintén csaknem olyan makacs, mint ön. De attól félek, hogy igaz prófétának fogok bizonyulni. Pedig, ha a körülmények megengednék, nagyon szeretném önöket egyesülve látni.
- Ezek az utolsó szavak sokkal nyugtalanabbá tettek, mint az eddigiek.
- Ön talányokban beszél, Lord Rothwell, mondám. Nem értem, hova céloz. Csak azt tudom, hogy én és Claudine szeretjük egymást!
 - Igaz, talányokban beszélek. De az élet, a szerelem s minden egyéb nagyobbra talány... De most, isten vele, s ne feledje, hogy 1-sejére vendégemnek ígérkezett Valentinnel!

VI.

Bármit mondott is Lord Rothwell, tervünket, mely boldogságunkat volt biztosítandó, nem ejthettem el. Claudinenel egyetértve elhatároztam, hogy elmegyek gyámjához, egy Gore nevű, nyugalomba vonult tábornokhoz, ki Cheltenhamben lakott, s kitől majd forma szerint megkérem gyámleánya kezét.

De mit mondjak neki? Mi vagyok? Mi a vagyonom? Mik a kilátásaim azon kívül, hogy kezdő ügyvéd vagyok? Okvetlenül Mr. Gracehez kell tehát előbb elmennem, hogy megtudjak tőle valamit. Elképzelhetni bosszúságomat és meglepetésemet, midőn azt kellett tapasztalnom, hogy Mr. Grace épp úgy vélekedik, mint Lord Rothwell. Nem beszélt ugyan olyan világosan, mint nemes kliense, de láttam, hogy bántja a dolog. Neki ugyan, mondá, nincs joga beleszólani, legfőlebb csak tanácsot adhat, de mint apámnak régi barátja azt ajánlaná, hogy ne tegyek elhamarkodott lépést és ne kötelezzem le magamat, a míg apám haza nem jön. Modorából azt vettem ki, hogy az ő felfogása szerint apám azonnal el fog tiltani szándékolt lépésemtől.

- Nem volna szives őszintén megmondani nekem, hogy mi kifogás lehet az ellen, hogy Miss Nevillet nőül vegyem? Lord Rothwell is ilyesmit mondott. De én határozott okot szeretnék hallani.

- Lord Rothwell úgy találja, mint én s mint valószínűleg atyjaura is, hogy ez nem összeillő házasság.

- Az isten szerelméért, Mr. Grace, mit akar ezzel mondani? Van-e valami kifogás ellenem, vagy a Miss Neville családja ellen?

- A Miss Neville családja kifogástalan, valamint ő maga is. Atyja ezredes volt, anyja Vipont leány, ősi grófsági családnak a tagja. Ő utána örökölt a leány.

- Róla tehát csak kedvezőt tud. Sziveskedjék már most magam felől felvilágosítani.

- Csak azt mondhatom önnek, a mit már mondtam. Neve, mint maga is tudja, Philip Norris. Atyja gazdag ember és sajátságos természetű, szokásu és felfogásu. Várjon, a mig ő hazajön.

- Azt nem fogom tenni, mondám mérgesen. - Ugy hiszem, apám biztosíthat számomra valamiféle jövedelmet, ha megházasodom.

- Ha tetszik neki, módjában van, hogy megtegye.

- Irok tehát Melbourneba. Utazása közben ott is megfordul s megkaphatja leveletem. Megírom neki, hogy eljegyeztem magamnak Miss Nevillet, s reményelem, ha visszajön, lehetővé fogja tenni, hogy jegyesemmel mielőbb egybekeljek.

- Ez a leghelyesebb, a mit tehet, Mr. Philip.

- Holnap pedig kimegyek Cheltenhambe a Miss Neville gyámjához. Szükséges, hogy felelni tudjak, ha kérdez.

- Már pedig *fogja* kérdezni, ha lelkiismeretes gyám.

- Nos, Mr. Grace, mivel ön nem akar további felvilágosítást adni, úgy hiszem, legjobb lesz, ha a gyámot feleletért önhöz utasítom.

- Az nem lenne helyes, Mr. Philip. Ha Mr. Norris nem mondta meg önnek, hogy mennyi vagyona van és ön mire számíthat, nekem ebből csak azt lehet következtetnem, hogy alapos oka volt a titkolózásra, s így én, mint jogi tanácsosa, bizonyára nem adhatok felvilágosítást az ő ügyeiről senkinek. A kérdezőt csak is ő hozzá lehet utasítani. Én, kedves fiatal barátom, egyáltalában nem kívánok ebben a dologban szerepelni.

Ezzel bocsátott el Mr. Grace, azt a meggyőződést keltve és erősítve meg bennem, hogy életem körül valami titok lapang, melynek földerítésétől - bármennyire ohajtottam is - csaknem rettegni kezdtem. De nem akartam tovább élni ebben a bizonytalanságban. Inkább kiteszem magamat annak, hogy apám sértve érezze magát, de bizonyosat akarok tudni, mihelyt ismét találkozunk.

Három, teljesen azonos levelet irtam meg, világosan és félreérthetetlenül megmondva, hogy találkoztam egy leánynyal, a ki hitvesem lesz. Nem bocsátkoztam tulságos dicséretekbe, nem festettem lángoló színekkel imádoztam bájait, de kétségtelemné iparkodtam tenni apám előtt, hogy boldogságom forog szóban.

A leveleket három különböző helyre címeztem, a melyeket apám elutazása előtt megnevezett volt, hogy ott esetleg meg fogja kaphatni leveleimet, ha utja arra viszi. De utóbb megtudtam, hogy a levelek megírása kárba vezett fáradság volt. Lelkemet ilykép megnyugtatta, összeszedtem bátorságomat, hogy elibe álljak a tábornoknak.

Másnap reggel elmentem Cheltenhambe. Az uton azon gondolkodtam, hogy miként kezdhetném hadműveleteimet legczélszerűbben, s mindenféle alkalmas mondásokat gondoltam ki magamnak, melyek a helyzetnek megfelelők lennének.

Mint már említettem, Gore tábornok volt az ellenfél neve. Gyakran ingerkedtem Claudinenel, hogy olyan harcziás hangzású nevet viselő gyámja van. De most komolyan kívántam volna, hogy valami békésebb polgári foglalkozású emberrel lenne dolgom. Visszaemlékezni iparkodtam arra, a mit felőle Claudinetől egyszer-másszor hallottam; de csak az tudott róla eszembe jutni, hogy miként szokott botjával hadonázni, ha a cheltenhami hotelpinczérékkel vagy bérkocsisokkal volt dolga, a mi néha kellemetlen jeleneteket idézett elő. Házsártos vén embernek kellett lennie.

Azután azon kezdtem a fejemet törni, hogy a tábornok melyik szolgálati ágnak lehetett a képviselője. Ha indiai szolgálatban volt, akkor korán reggel nem szabad hozzámennem. Mert az öreg indiai katonák reggel nagyon veszekedősek. Az éghajlat olyan sajátságos befolyással van rájuk, hogy a míg a reggeli és a lunch élvezete le nem csillapította szervezetüket, nem lehet velük birni. És eszembe jutott, hogy csakugyan Indiában szolgált. Claudine az óralánczán egy furcsa hosszukás érmet viselt, melyet a gyámjától kapott, s mely indiai származású volt.

Két és három óra közt fogom tehát fölkeresni az öreget, mikor már remélhetőleg jó hangulatban lesz. Ebben állapodtam meg, mire Cheltenhambe értem.

Tétlenül barangoltam a csinos, divatos fürdőhelyen, járkáltam, nézelődtem, időközben uzsonáltam, is, s valahogy kihuztam az időt úgy, hogy félháromkor megjelentem a Gore tábornok lakásán.

Bevezettek egy szalonba, s abból a körülményből, hogy minden ablak el volt sötétítve s az asztalon és polczokon szétszórt csecsebecsék és faragványok erős szantálfa-szagot árasztottak, megtudtam, hogy jól sejtettem, midőn a tábornokot indusnak gondoltam. Pár perc múlva belépett a szalonba.

Az első dolog, a mi rajta feltűnt, a pápaszeme volt. Egy darabig lehetetlen volt rajta egyebet is látni. A pápaszem üvegei a legdomborubbak voltak, a minőket valaha láttam. Azzal a kevés természettani tudománnyal, a mit az iskolában szereztem, számíthatni kezdtem, hogy a nap sugarainak hány másodpercze lenne szükségök, hogy ilyen lencséken keresztülhatolva és fókuszba gyűjtve megolvasszák a vasat.

Szeme, vagyis szemének az a része, melyet e nagyító üvegen át kivenni lehetett, olyan rengeteg nagynak tetszett, mint valami mesebeli óriás-szörnyé. Ha az egész kerülete látható lett volna, legalább is olyan nagynak tetszett volna, mint egy téás findzsának a széle.

De a tábornok e mellett még egy másik szemüveget is használt, melyet az optika tanítása szerint úgy tartott kezében, hogy az középre esett rettenetes domboru pápaszeme és az én névjegyem közé. Mély csüggedés vett rajtam erőt: láttam, hogy előnyösnek vélt külsőm ilyen szemek előtt teljesen kárba vész.

Egyébként csakugyan olyan rettenetes vén ember volt, a milyennek képzeltem. Szálas, marcsona alak, sas-orral, bozontos szemöldökkel, konok kifejezésű szájjal, szögletes állal, rideg katonás arczkifejezéssel. Óh, Claudine! Claudine! ez sok.

- Mr. Philip Norris, London, Jermyn-Street, miként e névjegyem olvasom, kezdé, szemét és domboru üvegkarikáit a névjegyről rám emelve.

Meghajtottam magamat. Akármit olvasott volna is le arról a névjegyről, nem mertem volna ellene szólani.

- A hampshirei Norrisok közül? folytatá.

- Nem, felelém. - Devonshireből való vagyok.

- Norris nem devonshirei név, mondá a tábornok szigoruan. - Nos, uram, mit kíván tőlem?

És szertelenül megnagyított szemei olyan fürkészően néztek rám, hogy kéjelmetlenül és zavarodottnak éreztem magamat.

- A legutóbbi két hetet Lady Estmerenél töltöttem, a Miss Neville társaságában, ki, ugy tudom, az ön gyámleánya.

- Valóban az. Üzenetet hoz tőle?

- Nem éppen üzenetet. Talán inkább közlést, viszonzám, a tábornok kápráztató hatású szemei daczára mosolyogni iparkodva. Mi ugyanis, tábornok ur, megismerkedtünk e két hét alatt, s én azért bátorkodtam idejönni, hogy önnel oly dologról beszéljek, a melytől boldogságom - és hozzátehetem: az ő boldogsága is függ.

A tábornok nagy határozottsággal állott föl és csöngetett.

El voltam rémülve. Csak nem akar kiutasítani a házból, mielőtt csak végig is hallgatott?

- Bocsánatot kérek, tábornok ur, kezdém, - azt akartam mondani...

- Nagyon jól tudom, uram, hogy mit akar mondani. Több ízben hallottam már ilyesmit... Thompson, szólt egy inashoz, ki a csöngetésre belépett, - jelentse Miss Gorenak, hogy rögtön látni kívánom.

- Én olyan kevésbé értek a makacs leányokkal való bánáshoz, hogy ily dolgokban mindig asszonyi tanácsra hallgatok... Szelina, ime Mr. Norris - devonshirei Norris, nem hampshirei. Azért jött, hogy Claudinere vonatkozólag valami kérést adjon elő. Azért hivattalak, hogy hallgasd meg, mi mondanivalója van...

És azután felém fordulva, hozzátevé:

- Mr. Norris, a hugom, Miss Gore.

Az előttem álló hölgy, ki olyan gyorsan engedelmeskedett a hívásnak, meglehetősen hasonlított bátyjához, de arcának nyájasabb kifejezése volt és pápaszeme nem volt olyan ijesztő. Én csak örülni tudtam jelenlétének.

Miss Gore meghajtotta magát s leült.

- Nos, szólt a tábornok, most előlről kezdheti... Szelina, hallgasd.

- Kevés mondanivalóm van, kezdém. - Mindössze annyi, hogy miután Lady Estmerenél Miss Nevillet megismerkedtem, őt meg is szerettem, s büszkeségemnek vallom, hogy ő viszonozza érzelmeimet. Mind a ketten helyesnek véltük, hogy önnel, mint az ő gyámjával, azonnal tudassuk szándékunkat, s én reményelem, hogy nem fogja megtagadni beleegyezését.

Komoly hangon beszéltem, s úgy láttam, hogy Szelina kisasszony rokonszenvesen hallgatja szavaimat. A nő csak nő marad, még ha ötvenöt éves vénleány is, és olyan rettenetes, nyugalomba vonult vén generális is a bátyja.

Remélni kezdtem...

- Ez minden, a mit mondani akart? kérdé a tábornok.

- Igen, tábornok ur, minden, a többit önre kell bíznom.

- Bizonyos benne, hogy nincs egyéb mondanivalója?

S a mint ezt kérdé, rettenetes szemeivel majdnem keresztül szurt.

- Nincs, hacsak az nem, hogy minden tőlem telhető meg fogok tenni, hogy őt boldoggá tegyem.

- Nagyon jól van. Most hát rajtam a sor. Néhány kérdést fogok önhöz intézni, a melyekre lesz szives felelni. Feleleteitől függ majd elhatározásunk... Szelina, figyelj.

Roppant furcsán éreztem magamat, mint valami vádlott a bírása előtt.

- Él az atyja, s ha igen, mi a foglalkozása vagy állása?

- Él, és birtokos ember, úgy hiszem nagy vagyona van.

- És anyja?

- Régen meghalt.

- Hogy hívták?

- Sohasem tudtam a leánykori nevét, felelém, s elpirultam, a mint a tábornok meglepett tekintetét láttam.

- Mi az ön foglalkozása?

- Kezdő ügyvéd vagyok. Törvényszéki gyakorlatra készülök.

- Miből él? Van pénze?

- Csak a mit apámtól kapok.

- Mennyi az?

- Nincs meghatározva. Annyit utalványoznak, a mennyire szükségem van.

- Akkor tehát atyja, a mikor neki tetszik, meg is tagadhatja a további pénzeket s önnek nem lesz semmije?

- Ugy gondolom...

Boszantani kezdtek ezek a fürkésző, kalmárszerű kérdések.

- Hol lakik az atyja? Devonshireben, mint az imént mondá?

- Ott, felelém mogorván.

- Nagy birtoka van ott?

- Háza.

- Miből áll hát az a nagy vagyona?

A tábornok hanghordozása egyre ijesztőbb kezdett lenni. Most már gunyoros volt.

- Nem tudom, feleltem durczásan.

- Hova irhatok neki?

- Apám most a földgömb tulsó felén jár. Egy év lefolyása előtt nem jön vissza... de én nem is kívánok Claudinenel azonnal egybekelni, folytatám. - Be akarom várni apám hazajövetelét. Ohajtásunk most csak az, hogy az ön beleegyezését megnyerjük. Kíván hozzám még más kérdéseket is intézni, tábornok ur?

- Köszönöm, nem, felelt a tábornok. Tisztában vagyok már.

Arról a hangról, a melyen ezt mondta, tudtam, hogy vége minden reménynek. Ingerült voltam az egész vallatás alatt; boszantott az a kinos helyzet, a melyben voltam s a melynél fogva nem tudtam kérdéseire kielégítőbb feleleteket adni. Azt gondoltam hát magamban, hogy mivel a Gore tábornok beleegyezését már úgy sem nyerhetem meg, legalább dicsőséggel fogok visszavonulni.

Fölálltam, meghajtottam magamat, s a mennyire visszaemlékezhettem, az ő szavait idéztem.

- Bizonyos benne tábornok ur, hogy nincs egyéb kérdezni valója?

- Nincs, uram.

- Ha kíváncsi a magasságomra: öt láb, tiz hüvelyk; nyomok pedig százötvennégy és fél fontot; meg vagyok keresztelve és be is vagyok oltva, az egészségem pedig kitünő... Reményilem, most már kegyes lesz válaszolni.

A tábornok dult-fult mérgében.

- Ha katona volna, kurtavas lenne a válaszom! kiáltá. - Jó, jó, Szelina... nem heveskedem, nyugodt leszek... Ön pedig, Mr. Norris, figyeljen, mielőtt csöngetek, hogy kivezettessem. Az én gyámleányom, Miss Neville, egy év mulva évi ezerszáz fontot jövedelmező vagyonnak a birtokába jut. Előkelő származású, szép és művelt leány. És mindezek fejében ön felajánlja a maga becses személyét. Egy törvénytörő gyakorlatra készülő ügyvéd, a kit Norrisnak hívnak, de hogy miféle Norris-családból való, azt nem tudhatni. Azt mondja, hogy gazdag apja van az ellenlábasknál vagy valahol a föld kerekén - ha ugyan egyáltalában volt apja valaha. Hogy kicsoda-leány volt az anyja - ha egyáltalában volt anyja - azt nem tudja. És ezenkívül még sérteget is engem. Azt gondolom tehát, hogy ön csak kalandor, és a mig én Miss Neville-nek a gyámja leszek, ő sem találkozni, sem levelezni nem fog önnel. Magamat ajánlom.

- Nem vagyok kalandor, Gore tábornok, felelém nyugodtan, mert tudtam, hogy én vagyok a hibás s magam vontam a fejemre ezt a fergeteget. - Nagyon sajnálnám, ha ön ilyen tévesen ítélne meg. Nem kegyeskednék irni Lady Estmerenek és Lord Rothwellnek? Ők fel fogják e részben világosítani. Felette sajnálom azt is, hogy Claudine és én ezentul az ön akarata ellenére leszünk kénytelenek egymással találkozni és levelezni. Ajánlom magamat.

A tábornok ekkorára már csöngetett s az inas megjelent az ajtóban. Én minden további szó nélkül távoztam. Miss Gore szomorúan csóválta a fejét, s a tábornok pápaszemének utolsó megvillanása olyan kápráztató volt, hogy a külső verőfény valóságos estszürkület volt hozzá képest.

Azonnal visszatértem Londonba s hosszas tudósítást irtam Claudinének a történekről. Félig fölháborodott, félig bűnbánó hangon irtam, de a mi őt magát illeti, meleg vonzalommal. Hiszen azt az egy évet még kivárhatjuk, mondám neki, s azalatt is találkozhatunk és irhatunk egymásnak.

VII.

Valentin kitünően mulatott kudarczomon.

- Mennyire örülök, hogy nem nekem kellett szembeszállnom az öreggel, mondá. De azért Gore bátya nem olyan rossz ember ám, ha közelebbről ismerkedik meg vele az ember. Vas-jogarral kormányozza házát. Nem hadonázott az orrod előtt botjával?

- Azt nem tette.

- Claudinet nagyon szereti, s én hiszem is, hogy ő majd rendbehoz vele mindent. De ha nem, akkor várnod kell, a mig az a te titokzatos édesatyád haza nem jön, vagy pedig a mig Claudine nagykorú nem lesz s nem kell törődnie a tábornok akaratával. Ne felejtse el a nagy szerelemtől, hogy holnapután útra kelünk.

Habár Valentinnel együtt nevettem kudarczomon, s habár Claudinetől azonnal kaptam egy vigasztaló levelet, melynek minden egyes szava szerelemről biztosított: ez a dolog nagyon bántott. Helyzetem türethetlenné kezdett lenni; ismerni akartam családomat, a hozzám tartozókat, hogy milyen emberek. Gore tábornoktól nem is vehettem olyan rossz néven a visszautasítást. Ha magam sem tudok a saját dolgaimról semmit, hogy várhassam ő tőle, hogy megbizzék bennem?

De a míg apám vissza nem jön, semmit sem tehetek. Igaz: Claudine bizik bennem és hivem, s bár főrendű vagy alacsony legyen is az a társadalmi állás, a melyhez tartozom, enyém lesz. Életem tehát minden bántó körülmény daczára is derüs volt.

S nem is én voltam az egyetlen, kinek bánata volt. Valentin, minden vidámsága és szerencsés természete mellett is, néha, mikor velem beszélt, egészen elkomolyodott; és én tudtam, hogy ilyenkor anyjára gondol és arra a foltra, mely hirnevéhez tapad.

Mert most már tudtam, hogy az a szomorú családi-ügy csaknem általánosan ismeretes. Magokat a tényeket kevesen ismerték, de azt mindenki tudta, hogy Lady Estmere évek óta nem látta a férjét, s általában olyan nőnek tartották, a ki hibázott, hiszen férje, Sir Laurence elhagyta. Ő azonban csak folytatta szerény, csöndes, de meglehetősen szomorú életét, és senki, a ki úgy ismerte, mint én, vagy úgy szerette, mint én szeretni kezdtem, nem tehetett föl róla egyebet, mint jót és nemeset. De Valentin fájdalmasan érezte a rágalmat, melyet senki sem hazudtolt meg, s nekem is szólott róla, mert gondolhatta, hogy most már én is hallottam felőle. Anyja történetéről ő sem tudott többet, mint Lord Rothwell, de azt erősítette, hogy Lady Estmere valami szörnyű félreértésnek, vagy érzéki csalódásnak lett az áldozata. Annyi év múlt már el azóta, hogy a tévedés talán sohasem lesz kideríthető.

Hogy atyja hol van, azt senki sem tudja. Lord Rothwell beszélte, hogy találkozott vele egyszer, de csalódása még folyvást tart s nincs hozzá remény, hogy kigyógyuljon belőle. Lady Estmere évekig busult érte és idősebb fiáért, kit Sir Laurence magával vitt. Eleinte sokszor emlegette ezt a fiut s biztatta Valentint, hogy valamikor látni fogja bátyját; de most már őt sem említi.

- Anyám nagyon büszke, tevé hozzá Valentin, - s úgy vélekedik, hogy nagyobbik fia most már férfi és saját ura: tudja, hogy hol találhat bennünket, mert mi nem rejtőztünk el. Én meg tudom állani helyemet a világgal szemben a rágalom daczára is. De ő nem jött el hozzánk, tehát hiszi azt a hazugságot, melyet az atyja mondott neki. Jobb is, ha soha sem találkozunk, semhogy szégyelje magát velem.

- Szomoru, nagyon szomoru dolog ez, Valentin, mondám, önkénytelenül megragadva kezét. - Tudod, hogy épp annyira tisztelem anyádat, mint te, vagy Lord Rothwell. Hiszesz-e nekem?

- Hiszek, Philip, mert különben egy napig sem volnánk többé barátok; a mi pedig Claudinet illeti, az megvetne.

Pár nappal utóbb elindultunk éjszaki Walesbe, hogy aztán lassacskán, hol gyalog, hol kocsin, Derbyshirebe menjünk, melynek északi részében a Lord Rothwell vadászterülete fekszik. Llandudnoig mentünk a vasuton, ott puskáinkat s málhánkat feladtuk, magunk pedig egy-egy tarisznyával s Valentin festő-eszközökkel fölszerelve indultunk tovább gyalog.

Gyönyörű időnk volt s napokig tartó utunk korántsem fárasztott ki. Egy nap gyalog, egy nap kocsin haladtunk tova s augusztus közepe táján nem nagy út volt már előttünk: csaknem elértük már Derbyshire határát. Vidáman, olykor dalra gyujtva ballagtunk az országuton, melynek két felén javában folyt az aratás. Valentin sokszor megállott, hol egy virágot nézegetve, hol rajzolgatva, hol egy falusi gyermekkel szóba állva, mely az uton elibünk került.

Órák óta jártunk már így s pihenőre kezdtünk gondolni, midőn egy park-falhoz értünk, mely az út egyik felét szegélyezte s végtelen hosszúnak látszott. Jó sokáig haladtunk mellette s mégsem értük végét. Falnak elég jó volt, de utitársnak meglehetősen unalmas. Rá is untunk s szidni kezdtük magunkban szerencsés gazdáját. Egyszer aztán kapuhoz értünk s kíváncsiak voltunk a roppant kerítés belsejére. A bejárást rendes kis kőház képezte, mint az angol uri kastélyoknál általában. A kívülről látható kis kertben, mely a házat körülvette, egy öreg ember ásott ingujjban. Valentin előszólitotta. Az öreg leszurta az ásót s odajött a kapuhoz. Komoly arcza a Valentin nyájas mosolya láttára földerült.

- Ne vegye rossz néven az alkalmatlankodást, mondá, - ki lakik itt?

- Nem lakik itt, uram, esztendőök óta senki, felelt a munkás.

- Na most még jobban szidhatjuk a fal gazdáját. Nem is lakik itthon. Igazán kommunistának kell az embernek lenni. Bemehetünk? kérdé az öregtől.

- Itt nem szokott járni senki.

- De csak széjjelnézhetünk?

- Az én tudtommal nem, felelt a munka embere.

- Hátha egy félkorona segíthetne a tilalmon? mondá Valentin, a zsebébe nyulva. Az öreg elibe tartotta a markát.

- A kapu nincs becsukva, mondá, - én pedig nagyot hallok. Nem látom meg az urakat, ha be-
mennek.

Azzal zsebredugta a pénzt, visszament az ásójához s háttal fordulva felénk, tovább dolgozgatott. Most már csak azért is bementünk, hogy a vesztegetés kárba ne vesszen.

Gyönyörű hely volt, olyan, melyet bárki is megirigyelhetne. Kanyargós ut vezetett a távolban látszó kastélyhoz. Remek pázsitok, százados fák váltakoztak a roppant területen. De a fűvön csak juhok legeltek, a kastély ablakai pedig, mint messziről is láhattuk, el voltak zárva. Arrafelé tartottunk. Rengeteg épület, vagyis inkább épülettömeg volt. Hosszu homlokzatán magas tornác futott végig, s jobb szárnyát torony szegélyezte, melynek erkélyéről gyönyörű kilátás nyilhatott.

- Vajjon kié lehet ez a birtok? mondám.

- Biz én nem tudom. Alkalmasint birói zár alatt van. Nézd csak a terrász márvány- virágtartóit. Évek óta sem volt bennök virág.

A mint az épület közelébe értünk, a hátsó részből sötét ruhába öltözött éltes asszony jött elő s közeledett felénk.

- Most talán majd csak kapunk felvilágosítást. Itt jön az elhagyatott kastély nemtője, mondá Valentin.

- Alkalmasint kiutasít bennünket, mint csavargókat. A ki a te csillogó gyűrűidet nézi s gyalog lát bennünket, nem tudja, hogy mit gondoljon.

- Ne félj, tudok én bánni az emberekkel.

S Valentin ugyancsak fufangosan fogott hozzá. A mint a nő hozzánk ért, közönséges gazd-
asszony- vagy kulcsárné-félének látszott. De Valentin azért udvariasan emelte meg kalapját s nyájasan kért bocsánatot az alkalmatlankodásért. Erre jöttünk, a kapu nyitva volt, hát be-
tértünk, azt gondolva, hogy az urak úgy sincsenek itthon, mert a ház bezártnak látszik. De ha tudtuk volna, hogy az urnók közül valakit háborgatunk, világért se jöttünk volna be, stb. stb.

A fogás sikerült. Az «urnó» nyájas arcot öltött. A derék asszonynak nyilván hízelt az, hogy urnónek nézik.

- Ez magántulajdon ugyan, mondá, - de azért bejárhatják az urak a parkot, ámbár nem sok látnivaló van benne.

- De a ház igen érdekes lehet. Nem mehetnénk be?

- Nem lehet, uraim. Az évek óta be van zárva. Senkinek sem szabad bemenni.

- Ez csak annál inkább növeli kíváncsiságunkat, mondá Valentin mosolyogva. - Nem lehetne a kedvünkért engedékenyebb? Barátjai vagyunk Lord Rothwellnek, a kit ezen a környéken bizonyosan ismernek.

A kulcsárné bókol.

- Ismerem ő lordságát, igenis. Hát hazajött már a külső országokból?

- Haza, s mi holnap nála leszünk Mirfieldben. No, nem mutatná meg nekünk a házat?

- Nagyon szívesen megtenném, uraim, de szigorú parancsom van. Kérem, sétáljanak a kertben. Valamikor nagyon szép volt, mikor gondját viselték, de most nem igen van rajta mit nézni.

Valentin, látva, hogy semmire sem mehet az asszonnyal, elnevette magát.

- Nohát akkor be kell érnünk a külső szépségekkel. Mit is mondott, kié ez a kastély?

- A Sir Laurence Estmereé, felelt az asszony méltóságosan.

Ránéztem Valentinre. Olyan fehér lett, mint a halott, s annyira felindultnak látszott, hogy sietve intéztem kérdést kérdés után az asszonyhoz, nehogy észrevegyen valamit.

- És Sir Laurence nem lakik itt? kérdém.

- Esztendőök óta nem láttuk.

- Különös. Pedig milyen gyönyörű birtok. Talán utazgat?

- Ugy gondolom.

- Fiatal ember?

- Nem éppen. Most már az ötven körül lehet.

Valentin ezalatt visszanyerte önuralmát s ismét felöltötte könnyed modorát. Megfogta karomat.

- Járjuk be a parkot, Philip, mondá. - Köszönjük az engedelmet, Mrs....

- Payne a nevem, mondá a kulcsárné, látva, hogy a fiatal ember azt várja.

- Szeretem tudni azoknak a nevét, a kikkel beszélek, folytatá Valentin. - Köszönjük, Mrs. Payne, bejárjuk a parkot. Kifelé menet talán még lesz szerencsénk.

- Én fogom szerencsémnek tartani, uraim, felelt Mrs. Payne, talán némi ajándéokra gondolva.

VIII.

Elindultunk a parkban. Valentin semmit sem szólt, a míg meglehetősen távolságra nem voltunk a háztól s a Mrs. Payne alakja el nem tűnt. Azután felém fordult s keserű hangon mondá:

- Nem csoda, hogy öntudatlanul ösztönzött valami, hogy ide bejöjjenek. Itt kellett születnem, Philip. Ez Estmere-Court, a hova mintegy huszonöt évvel ezelőtt anyám, mint virágzó, ifjú leány, boldog életet remélve, lépett be. Ez az a ház, melyet atyám valami gonosz kétely miatt, mely lelkében támadt, elhagyott. Azóta nem volt itt... Milyen szomorú dolog, Philip, idegenül lépni be az embernek jogos otthonába! Óh, ha nyomára tudnék jönni az igaznak s helyreállíthatnám anyám becsületét apám előtt! Ha megtudhatnám, hogy miért kétkedett benne!... Milyen különös elgondolni, hogy ha Sir Laurence Estmere most itt találkozna velem, épp oly kevéssé tudnók, hogy apa és fiu vagyunk, mint a mily kevéssé én tudtam az imént, hogy ez az ő otthona s jog és név szerint az enyém is!

Megfogtam kezét s megszorítottam.

- Hazugságnak kellett lenni! folytatá Valentin. - Annak az ördögi Cheshamnek a műve volt bizonyosan. Hiszen hallottad, mit mondott a multkor, mikor leütöttem... Két nemes életet tett semmivé. Mert hallottam apámról, Philip. Anyám beszélt róla néha és Rothwell is emlegette. Fiatal, deli ember volt, mielőtt ez a gonosz rágalom megfogta agyát, egyike kora legnemesebbjének, és most hontalan bujdosó, anyám pedig gyászban és szégyenben él. Óh, Philip, a leggyöngédebb imádság, a mit apámért mondhatok, az, hogy soha meg ne tudja a valót.

- És anyád sohasem hall felőle semmit? Nincsenek köztük pénzügyletek?

- Pénz! Anyám inkább éhen halt volna, semhogy egy fillért is elfogadott volna attól az embertől, attól a férjtől, a ki őt hűtlennek tudta hinni. Apám kínálta ugyan pénzzel, de ő megvetően utasította azt vissza. Saját vagyona volt s nem kellett a Sir Laurence Estmere pénzére szorulnia.

Hallgatagon haladtunk tovább, olykor meg-megállva, hogy egy-egy szép park-részletet jobban megnézzünk. E parkról itélve, Sir Laurencenek igen gazdagnak kellett lennie. Szántam magamban Valentint s azon tünődtem, hogy vajjon mit éreznék én az ő helyében. Idegenül állva apám birtokán, a ki megtagad, megvet!

- És mindez, szólt Valentin gunyos megvetéssel, - a bátyámé lesz valamikor! Azé a rossz testvére, a ki sohasem láttam, a ki soha föl nem kereste anyját s csak nem is irt neki. Mert hiszen ő csak tudhatja a rokonságunkat.

Nem sok idő múlva visszatértünk a házhoz.

- Meg akarom látni, meg kell látnom belülről is, mondá Valentin. - Keressük föl Mrs. Paynet s tegyük még egy kísérletet. Jó asszonynak látszik.

Mrs. Payne, ki nyilván várt bennünket, magától jött elő. Dicsértük neki a parkot és sajnálatunkat fejeztük ki, hogy a kertrészek úgy el vannak hanyagolva. Ujra meg újra unszoltuk, hogy vezessen be bennünket. Valentin elővette minden rábeszélő képességét, s végül megígérte, hogy fekete selyemruhát küld neki Londonból, meg egy csókot is ad ráadásul, ha a férje, a ki a vásárra ment, addig haza nem jön.

- Soha ilyet! Szólt erre Mrs. Payne nevetve. Sok esztendeje múlt már el, a mióta nekem ilyesmit ígértek. No, ilyen megátalkodott fiatal embert se láttam még életemben!

- Már én ilyen vagyok, Mrs. Payne. Mindig is kiviszem azt, a mit akarok. Nos hát, csak vezessen bennünket. Ugy hiszem, a hátsó ajtón fogunk bemenni... Igazán úgy tetszik, mintha régi jó barátok volnánk, Mrs. Payne. Jöjjön hát no, hiszen már megegyeztünk: fekete selyemruha - meg egy csók, ha nem bánja.

Mrs. Payne meg volt hódítva. Sarkon fordult s a ház hátsó felére vezetett bennünket. Kinyitott egy nehéz, vasalt ajtót, és Valentin ott állt őseinek falai, vagyis inkább csak konyhafalai közt. Szomorú egy bevonulás a család fiára nézve!

Sötét, végtelen hosszú, zezugos kőfolyosókon mentünk vezetők után, évek óta nem nyilott ajtók küszöbén lépve át, míg végre az Estmere-kastély tágas csarnokában állottunk. Utközben Valentin azt sugta fülembe:

- Tudd meg tőle, mióta van a család szolgálatában. Én majd valami ürügy alatt magatokra hagylak. Tudj meg tőle mindent, a mit csak lehet. Hátha a gondviselés hozott bennünket ide?

Szobáról szobára jártunk. Fülledt, dohos levegő, vászonnal bevont butorok és csillárok, összegöngyölített szőnyegek - ezt láttuk mindenütt. A könyvesház roppant nagy, értékes könyvtárt tartalmazott. Az ebédlő és a képtár falain számos remek festményt találtunk, s természetesen a Valentin őseinek arcképeit is, szép, bozontos szemöldökű férfiakat, szőke és barna nőket. E képek mellett hosszasan elidőztünk, a rámákon olvasgatva a neveket, vagy hallgatva, hogy vezetők mit tudott rólok mondani.

És én, ki a magam családjáról semmit sem tudtam, szinte irigykedve hallgattam a Mrs. Payne elbeszéléseit barátom elődeiről. De az ősapák nem igen vigasztalhatják azt, a kitől a hozzájuk való jogosultságot édesapja megtagadja!

Valentin gépiesen járt-kelt a szobákban, s ha olykor nevetett is a Mrs. Payne megjegyzésein, az a nevetés erőltetett volt. Miután az arcképeket végig néztük, így szólt Mrs. Paynehez:

- Hát Sir Laurecenek, a jelenlegi Sir Laurecenek nincs arcképe?

- Ezek közt nincs.

- De valahol a házban kell lenni. Mutassa meg.

Olyan parancsoló hangon beszélt, hogy a derék Mrs. Payne nemcsak elcsodálkozott rajta, de talán boszankodott is.

- Van is, mondá. Sir Laurence és Lady Estmere együtt vannak lefestve. A híres Millais festette, kevéssel az egybekelésök után.

- Hol van? Mutassa meg!

- Azt nem láthatja, tisztelt ur, viszonzá Mrs. Payne hidegen.

- Nézze, Mrs. Payne, adok önnek ötven fontot... nem tréfálok... ötven fontot adok, ha megmutatja nekem azt a Millais-festette képet. Nem hiszi? Philip, mennyi pénz van nálad?

Odaadtam neki tárczámat. Kivett belőle harmincz fontot s a saját zsebéből még huszat.

- Nézze, Mrs. Payne, mutassa meg azt a képet s odaadom önnek ezt az egész pénzt. Nagy összeg oly csekély dologért, de odaadom.

Az asszony elvörösödött. Neki valóban nagy összeg volt az.

- Nem érdemelhetem meg, mondá szomoruan. - Bár tehetném!

- Csak öt perczig engedje látnom azt a képet.

- Igen, de nem férhetek hozzá.

- Hát hol van?

- A nagy vasládában, a miben a drágaságok szoktak állani.

- Hogyan került oda?

- Sir Laurence, mikor elment, levétette a képet a helyéről. Előbb azt mondta, hogy el kell égetni, de azután mást gondolt és elzárta. Mert, tetszik tudni, Sir Laurence azért ment el, mivel a nejével összekocczant. Azért vétette le aztán a képet a helyéről.

Valentin látta, hogy nincs remény. Visszadugta hát zsebébe a pénzt.

- S kinél van a kulcs? kérdé.

- Nyilván ő nála magánál. De miért kívánja uraságod olyan nagyon látni azt a képet? kérdé Mrs. Payne csaknem gyanakvóan.

- Ne kérdezze, édes jó Mrs. Payne. Majd megtudja talán még valamikor!

- Ha Lady Estmerenek a képmását akarja látni, mutathatok egy kis képet, a melyen együtt van a gyermekekkel.

- Igen, igen, mutassa! mondá Valentin élénken.

Mrs. Payne kiment s pár pillanattal utóbb egy kis keretbe foglalt képpel jött vissza. - Sir Laurence erről nyilván megfélekedezett, mondá, a mint a port letörölte az üvegről.

Vázlat volt csak, de mester kezére vallott; talán előkészület volt egy nagyobb műhöz. Lady Estmeret ábrázolta, mint virágzó huszonegy éves fiatal asszonyt. Éppen ilyennek képzeltem őt el fiatal korában, fényes arany-hajjal, szendesség és boldogság kifejezésével egész valójában! Igazán csak örültnek kellett lenni annak, a ki erre a nőre bünt foghatott. Karján csecsemőt tartott s térdéhez fekete-szemü pozsgás fiucska támaszkodott. Valentin keserű mosolylyal mutatott gyűrűs ujjával a csecsemőre - önmagára!

Sokáig, elmerengve, némán néztük a képet. De mi Sir Laurencenek a képmását szeretttük volna látni. Mrs. Payne meglepettnek látszott, hogy a kis festmény olyan csekély érdeklődést keltett bennünk. Mikor visszaadtuk neki, letette egy asztalra.

- Gyönyörű két fiucska volt, mondá. - Vajjon látni fogom-e valaha egyiket is?

- Régóta van a Sir Laurence szolgálatában? kérdé Valentin.

- Tizennégy éves korom óta. Hej, nagy ideje már annak!

Valentin félrevont, mintha a falon egy képet akarna mutatni.

- Ennek az asszonynak mindent kell tudnia, mondá. - Beszélj vele s kérdezd ki. Én nem bizok magamban.

- Az emeleti szobákat meg a tornyot nem tetszenék megnézni? szólt Mrs. Payne. - Most már ugyis mindegy.

- Biz én nem igen vagyok kíváncsi, viszonzá Valentin. - De a barátom igen. Én addig itt maradnék. Fáradt vagyok... No ne féljen, nem lopok el semmit, tevé hozzá, az asszony gyanakvó pillantását látva. - Kedved van fölmenni Philip?

- Igen, viszonzám, - ha Mrs. Payne téged itt mer hagyni.

- Tanulmányozni szeretném kissé ezeket a németalföldi festményeket. Mert én amolyan művész-féle vagyok. Mrs. Payne.

- No, mindjárt is gondoltam a magaviseletéről, viszonzá az asszony, megnyugodva, s előre-ment a lépcső felé, én meg utána.

IX.

Az emeleti szobák nem igen nyújtottak valami érdekes látványt, de azért hosszasan időztem bennök, hogy Mrs. Paynetől megtudhassak valamit.

- Sir Laurence elválva él a nejétől, azt mondja ön? kezdém.

- Igen.

- Lady Estmere nagyon szép lehetett, mikor azt a képet festették. Láttá valaha?

- Itt szolgáltam már, mikor Sir Laurence asszonyt hozott a házba.

- Ki volt az oka annak a szerencsétlen elválásnak, Mrs. Payne?

Mrs. Payne kibigyesztette ajakát. - Idegen létére uraságod nagyon kíváncsi, mondá.

- Az a kép felköltötte az érdeklődésemet. De különben is Lord Rothwelltől sokat hallottam a család felől.

- Akkor hát csak tessék ő tőle kérdezősködni tovább is. Föl tetszik menni a toronyba, vagy visszamenjünk az uraságod barátjához?

- Még egy pillanatra, Mrs. Payne. Lord Rothwell nem tudhat a dologról annyit, mint ön. Beszélje el nekem.

- Uraságodnak ahhoz semmi köze. Erre megyünk lefelé.

Hathatósabb eszközhöz voltam kénytelen nyulni.

- Mrs. Payne, szerette-e Lady Estmeret? kérdém.

- Szerette őt mindenki. Jobb és nyájasabb urnó nincs a világon.

- Akkor hát megmondhatom önnek, hogy én is nagyon szeretem és tisztelem őt. Pár nappal ezelőtt beszéltem vele Londonban.

Mrs. Payne nagyobb érdeklődéssel nézett rám, mint eddig.

- Igazán. És hogy van az én jó urnóm? Milyen?

- Nagyon megváltozott azóta, de még most is igen szép. A haja olyan fehér, mint a hó.

- Szegény lady! Nem volna-e szives átadni tiszteletemet, ha beszél vele? Hannah Jones voltam akkor. Ő emlékezni fog a nevemre.

- Nagyon szivesen, Mrs. Payne. És most mondjon el valamit róla és Sir Laurenceről.

- Kevés az, a mit mondani lehet, uram.

- Az a fiatal ember, a ki lenn várokozik, a kisebbik fia... Nem merő kíváncsiságból kérdezem hát.

- Óh, uram! Az a Valentin urfi! Nem csoda, hogy olyan nagyon akarta látni a Sir Laurence arczképét! Szegény urfi! Szegény Lady Estmere! Ha vétkezett, meg is szenvedett érte!

- De vajjon vétkezett-e, Mrs. Payne? Nem szörnyü tévedés volt-e az egész?

Mrs. Payne szomoruan rázta a fejét.

- Mondjon el mindent, a mit tud, unszolám. Azok, a kik Lady Estmeret ismerik, nem hihetik ezt a rágalmat. Ön, ki akkor a házban volt, megmondhatja, hogy hol volt a hiba.

- Jobb azt nem bolygatni, mondá az asszony szomoruan.

- Nem; hadd tudjuk meg az igazat, a mennyire ön elmondhatja. Ön szerette Lady Estmeret - mondja el a fia kedvéért. Mondja el úgy, a hogy történt.

- Jobb szeretnék hallgatni.

- Tudnunk kell mindent, mert különben hogyan bizonyíthatjuk be, hogy hazugság? Miféle rágalmazó nyelvek mérgezték meg a Sir Laurence lelkét?

- Óh, uram, nem a nyelvek okozták azt. Lady Estmere ellen addig soha egy árva szó sem volt. A baj az volt, a mit Sir Laurence maga látott. Sokkal nemesebb volt ő, semhogy pletykára hallgatott volna... Óh, hogyan is tehetette azt az én asszonyom? Hogyan is tehetette? Sohasem tudtam volna elhinni. De Sir Laurence látta.

S Mrs. Payne keserves sirásra fakadt.

- Képzelte, hogy lát valamit, a mi gyanus - ezt akarja mondani, Mrs. Payne, nemde?

- Nem. *Látta*, és én is láttam. Óh, miért is voltam ott? Ha ott nem lettem volna akkor, én is azt hihettem volna, mint ön hiszi, hogy csak galád rágalom az egész. Ha Sir Laurence is nem látta volna, azt hihettem volna, hogy csak álmodtam. De *ketten* nem álmodhattunk.

A szegény asszony annyira fel volt indulva, hogy kértem, üljön le.

- Sokat mondott ezzel, Mrs. Payne, de nem eleget, tevém hozzá. - Szedje össze magát és mondjon el mindent, a mi történt.

- Elmondom. De ne ítélje el őt szigoruan - talán nem is gondolt rosszat. Ugy gondolom, régen szerették egymást, s lehet, hogy Lady Estmere akkor is szerette még, de a férje ellen bizonyosan nem akart rosszat tenni. Csakhogy Sir Laurence büszke ember volt ám, és szigorú, és soha sem szokott megbocsátani...

Igy kapkodott tovább még egy darabig. Én nem szóltam, hanem vártam a történet fonalát. Elszomorított az, hogy Mrs. Payne bűnösnek hiszi Lady Estmeret; az én hitem is megingott egy pillanatra... de visszagondoltam kedves, nemes arczára, szomorú, igaznézésű szemeire és hitem ismét erős lett.

- Óh, szörnyű dolog volt az! Halálomig sem fogom elfelejteni a Sir Laurence arcját, a milyen akkor éjjel volt, midőn szeretett hitvesét hűtlennek ismerte meg... De hadd mondok el, hogyan történt, mert különben nem fog megérteni... A Dower-Houseban laktak, Sir Laurence-nak egy másik, sokkal kisebb kastélyában, a mely három óra járásnyira van ide. Kedves kis hely, s úgy szerették egymást, hogy szivesebben tartózkodtak ott, mint ebben a nagy házban, mert ott csaknem egyedül lehettek. Laurence urfi, az örökös, három éves volt akkor, Valentin urfi pedig ölbevaló gyermek. Én kisdajkája voltam a gyermekeknek és nagyon szerettem őket meg az édesanyjokat. Volt az asszonyomnak egy unokabátyja, ki néha látogatóba jött hozzájuk, ide a nagy házba is, meg a kicsibe is. Szőke férfi volt és katona. Azt beszéltek, hogy egyszer jegyben is járt az asszonyommal.

- Chesham volt, nemde?

- Az, Chesham. Kellemes beszédű volt, ha akarta, de különben rossz ember. Az ilyesmit a cselédek hamarabb megismerik, mint a gazdák. Uramhoz és asszonyomhoz olyan nyájas és kedves volt, a milyen csak tudott lenni; de én láttam, hogy mint leste őket sokszor olyan szemmel, a miből az ördög nézett ki s vicsorgatta hozzá a fogát. Egyszer Sir Laurencenek át kellett jönnie ide valami dologban. Reggel jött el azzal, hogy itt meghál s csak másnap tér haza. Megcsókolta a gyermekeket, meg Lady Estmeret s délczegen ellovagolt.

Röstellem megvallani... de hát fiatal leány voltam. A közelben lakott a birtokon egy legény - husz esztendő óta vagyok a felesége - a ki nagyon járt utánam. Megigérttem neki, hogy akkor este találkozunk a kertben, s tíz óra után, mikor a gyermekek már elaludtak és Lady Estmere is a szobájába vonult, leosontam a kertbe. Vagy fél óráig beszélgettem Johnnal s azután elbucszunk. John nem a főúton ment el, a mely egyenesen a házhoz vezetett, hanem oldalt egy mellékúton, a fák közt.

A mint a házhoz visszaértem, lépéseket hallottam a főút felől. Attól féltem, hogy Chesham kapitány jön, s félrehúzódtam a bokorba, hogy meg ne lásson. De nem ő volt, hanem Sir

Laurence. A helyett, hogy a kastélyban meghált volna, visszajött. A lovát nyilván az istállóban hagyta, a mely jó messzire volt a kert végében, s úgy jött aztán a ház felé. Szép holdvilág volt, hát jól láthattam.

Féltem, hogy ott ér a bokorban; a ház felé néztem hát: hogy nem surranhatnék-e be, mielőtt észrevenné. A Sir Laurence öltözőjében, mely a Lady Estmere hálószobája mellett volt, lámpa égett, az ablak nyitva volt, és Lady Estmere meg Chesham kapitány ott állottak teljes világításban, úgy hogy kívülről mindenki láthatta őket!... Óh, uram, ha magam nem láttam volna, soh'se tudnám elhinni!

És Mrs. Payne valósággal zokogott. Én megdöbbenve hallgattam.

- Asszonyom háttal állt az ablaknak, fejét a kapitány vállára hajtva, úgy hogy az arcza nem látszott; átölelve tartották egymást, s a kapitány a homlokát csókolta. Szerettem volna elsikoltani magamat, hogy figyelmeztessem őket, de nagy ijedtségemben egy pillanatra meg voltam bénulva, aztán pedig már késő volt. Sir Laurence elhaladt mellettem s látta azt, a mit én láttam... Óh, adja az ég, hogy sohase lássak többé arcot úgy elváltozni, mint a hogy akkor az övé elváltozott! Eltűnt abból minden élet és tűz: megkövesült, a szeme nézése pedig iszonyatos volt. Mozdulatlanul nézte őket legalább öt perczig. Ha az a gaz Chesham felénk tekintett volna, meg kellett volna őt látnia, mert szálas alakja tisztán állott ott a holdvilágon s fekete árnyékot vetett a fehér utra... Igen, legalább öt vagy tán tiz perczig nézte azt a megvilágított ablakot, meg a két alakot. Azután Lady Estmere otthagya a gonosz embert, Chesham kezébe fogta a lámpát, s a másik pillanatban a szoba elsötétedett. De künn olyan világos volt, mint nappal, s Sir Laurence ott állott a közelemben, mint valami kőbálvány.

- Óh, Mrs. Payne, kiálték föl, - ön bizonyára csalódott. Az valami cseléd volt, nem Lady Estmere!

- Bár én is azt gondolhatnám! De ő volt. Az a gyönyörű arany haja végig omlott a hátán, s az a ruha volt rajta, a melyben az estebédnél ült. Neki mindig különös szabásu és színű ruhái voltak, s hallottam, mikor a kapitány aznap kérte, hogy estére azt a bizonyos ruhát vegye föl. Azt mondta, hogy abban ő nagyon tetszik neki. Én ebből semmi rosszat sem sejtettem, mert hiszen unokatestvérek voltak...

Mélyen elszomorodtam ezek hallatára; de ismét visszagondoltam Lady Estmerere, meg a Claudine szavaira: «akár jót, akár rosszat hallok felőle»... Hallanom kell mindent, a mit Mrs. Payne mondhat.

- Mit tett aztán Sir Laurence?

- Végre aztán, mintha föléledt volna, nagyot sohajtott, de a szeme lángolt. Előre indult s én azt gondoltam, hogy emberhalál lesz még az éjjel. De azután, mintha erőt vett volna magán, le s föl járkált a ház előtt vagy fél óráig. Le nem tudtam venni róla a szememet.

- Hát aztán?

- Aztán kinyílt a főajtó, s a kapitány lépett ki rajta, égő szivarral a szájában. Megállott az ajtóban. Azt gondoltam - szinte reméltem is - hogy Sir Laurence meg fogja ölni; de az csak odament hozzá és a szemébe nézett... Ugy gondolom, az urak nem ragadnak egymás torkába, mint a közönséges emberek.

«Nini, Estmere, hát visszajött?» szólt a kapitány.

«Gazember! Hitvány gazember!» felelt rá Sir Laurence.

Ekkor megint azt gondoltam, hogy agyonüti. De nem tette. A kapitány mindjárt tudta, hogy ez mit jelent. «Kész vagyok az elégtételadásra», mondá.

«Igen», felelt rá Sir Laurence, - «keresztül lőhetem; de az szomorú elégtétel».

«A klubban leszek található», szólta a kapitány. «De ne feledje, Estmere, ő az enyém volt, mielőtt ön tőlem elrabolta.»

«Menjen!» kiáltott rá Sir Laurence. - «Tüstént! Mert megölöm. Menjen!» Chesham kapitány megemelte a kalapját s elment. Azóta nem láttam. Sir Laurence összeszorította az öklét s pár lépésnyire utána ment. Azután visszafordult s még egy darabig járkált föl s alá. Majd levetette magát egy gyeppadra és zokogott. Soha életemben nem hallottam olyan zokogást. Én aztán beszaladtam a házba és lefeküdtem.

- Ez minden, a mit mondani tud?

- Igen. Nem hiszem, hogy egész éjjel bement volna a házba; de reggel bent volt, s a többi cselédektől hallottam, hogy az asszony, a ki elibe ment, hogy köszöntse, olyan arczczal tért vissza a szobába, a milyennel még sohasem látták; Sir Laurence pedig kevéssel azután kiadta a parancsot, hogy szedjék össze a nagyobbik fiú holmiját. Kocsiba ült vele s elhajtatott. Másnap az asszony a kisebbik fiúval szintén elment. Attól a naptól fogva egyiköket sem láttam. A cselédeket kifizették és eleresztették, a kis házat meg a nagy kastélyt becsukták, s az én Johnom apját hagyták itt felvigyázónak. Engem aztán John elvett, s most tiz esztendeje, mikor az öreg meghalt, minket biztak meg, hogy vigyázzunk a házra. Hallottam aztán, hogy Sir Laurence meg akarta löni a kapitányt, de nem ölte meg egészen.

- De legalább sántává tette egész életére.

- Én is úgy hallottam s örültem is rajta, mert Cheshamnél gonoszabb ember sohasem volt még a világon.

A jó asszony elbeszélése mélyen elszomorított. Mit mondjak Valentinnek? Ez az asszony szemtanúja volt annak, a mi miatt Sir Laurence a nejét elüzte. Elbeszéléséhez nem férhetett kétség.

- Hány cseléd volt akkor a házban önön kívül? kérdém.

- Rajtam meg az öreg-dajkán kívül három nőcseléd, meg a Lady Estmere komornája.

- Hogy hívták azt a komornát? Tud-e az valamit?

- Mary Williams volt a neve. Esztendőök óta nem hallottam már felőle semmit - úgy gondolom, rossz útra tért. Erről a dologról ő nem tudott semmit, és rajtam kívül senki is. Nem szóltam senkinek és uraságodnak is csak azért mondtam el, mert Valentin urfinak a barátja. Soh'se voltam pletykás.

- Elhiszem, Mrs. Payne.

- Átadja a tiszteletemet a szegény ladynek, ugy-e? Ne tessék elfelejteni: Hannah Jones.

- De hiheti ön azt, hogy Lady Estmere egy olyan hitvány emberért, mint Chesham, meg tudott feledkezni hitvesi szerelméről és kötelességéről?

- A mit láttam, hinnem kell. De a kapitány nagyon gonosz, ravasz ember volt. A mire Lady Estmeret rávette, azt csak boszúból tette, nem szerelemből.

- Boszúból?

- Igen, mert előbb az ő jegyese volt s szakított vele. Az az ember a megtestesült ördög volt. Azt gondolom, azért is állott vele oda az ablak mellé, mert tudta, hogy Sir Laurence minden pillanatban visszajöhet.

- Hogyan tudhatta azt? Gyanakvó természetű ember volt Sir Laurence?

- Nem. Teljesen megbizott a nevében. Azért gondolom, hogy a kapitány csak boszút akart állni, mert John - a mostani férjem - pár nappal utóbb különös dolgot beszélt nekem, a mire sokszor gondoltam azóta. Sir Laurence akkor reggel, mikor a Dower-Houseból elment, hogy itt a kastélyban töltse az éjszakát, az uton találkozott a John apjával, s azt üzent vele haza, hogy megmászotta a szándékát s este tizenegyedfélre vagy tizenegyre otthon lesz. Az öreg aztán, mikor be akart menni a házba, hogy az üzenetet átadja, találkozott a kapitánnyal, s hogy ne kelljen tovább fáradnia, neki mondta el, hogy Sir Laurence mit üzent. A kapitány megígérte, hogy megmondja a ladynek. Már pedig nem mondta meg, mert különben Lady Estmere nem állott volna vele oda a nyitott ablakba éppen akkor, mikor a férjének haza kellett jönni. De Chesham jól tudta, hogy Sir Laurence jönni fog, és úgy gondolom, éppen azért hozta a ladyt oda, hogy Sir Laurence meglássa őket.

- Lehetetlen! kiálték föl, nem akarva hinni ily iszonyú gazságban; de eszembe jutott, hogy Chesham milyen hidegvérű gonoszsággal viselte volt magát Valentinnel szemben. - De ezt meg kellett volna mondani Sir Laurencenek! tevéem hozzá.

- Csakhogy ő akkor már sehol sem volt. Nem tudtuk, hol keresni. Lady Estmerenek különben sem használtam volna vele, s legfőlebb azt értem volna el, hogy Sir Laurence még jobban haragudott volna a kapitányra.

A jó asszony elbeszélésének ez az utolsó része nagy megkönnyebbülésemre szolgált, mert a sánta ördögnek valami pokoli cselszövényére látszott utalni. De hogyan vehette rá Lady Estmeret, hogy eszközül alacsonyítsa le magát az ő gonosz tervének? Itt még valami titok lappang, s a mint fölálltam s lefelé haladtunk a lépcsőn, megfogadtam magamban, hogy Valentinért és anyjáért e titok földerítésére szentelem magamat. Hogy fog örülni Claudine, ha sikerül!

X.

Valentin ott várt reánk őseinek az arcképei közt, a kikkel ma ismerkedett meg először. Aggódó szemmel nézett rám, de aligha olvasott le jót az arcomról.

- Már azt hittem, hogy megszóktetted Mrs. Paynet, mondá, vidámságot erőltetve. - Bizonyos vagyok benne, hogy összejártatok minden zugot.

Mrs. Payne mosolygott s érdeklődéssel nézett rá.

- De most már siessünk, Philip, szólta ismét Valentin. - Köszönjük, Mrs. Payne; isten áldja meg. Fogadja el ezt a csekélységet.

S egy bankjegyet nyújtott oda. De az asszony visszahárította a kezével.

- Akkor hát elküldöm Londonból a selyemruhát. Nem fogom elfelejteni. Isten megáldja.

- Egyebet is tetszett ígérni...

- Már az igaz! mondá Valentin, ezuttal igazán nevetve. - És engem egy hölgynek kell ilyen ígéretre emlékeztetnie!

Lehajolt, s megadta neki a kívánt csókot.

- Óh, Valentin urfi! mondá a jó asszony. Beh sok százszor csókoltam én önt meg, mikor még nem is tudott róla. Én voltam a kis-dajkája!

- Barátom megmondta hát, hogy ki vagyok? Reménylem, jó ujságot mondott neki az én számomra.

- Attól félek, nem. De jóra fordulhat még minden, Valentin urfi! Sir Laurence talán meglágyul egyszer s magához veszi a kisebbik fiát is.

- Ha Sir Laurence nekem akarná adni ezt az egész birtokot mindenestől, be nem tenném ide a lábamat, a míg jóvá nem tenné azt a kegyetlen bántalmat, a melylyel anyámat illette! kiáltott föl Valentin, a szegény asszony pedig majdnem sirva fakadt.

Sietve váltunk el Mrs. Paynetől - Valentin nyilván hallani akarta ujságomat - s pár pillanattal utóbb ismét künn voltunk az országuton.

- És most, Philip, szólt Valentin, - mondj el mindent, a mit hallottál. Jó-e, vagy rossz?

- Rossz. Jobban szeretném el sem mondani.

- Mondj el minden szót, Philip. - Hogy a gyanura, legalább látszólag, kellett valami oknak lenni, azt tudom, mert különben apám sohasem tett volna úgy, a hogy tett. Azt kell megtudnom, hogy honnan eredt a tévedés.

Elmondtam hát neki mindent, s örömmel és meglepetéssel tapasztaltam, hogy a dolog nem hatott reá annyira, mint én féltem. Anyjába vetett hite szent és rendületlen volt.

Megvetően kaczagott.

- Az én anyám, az a Lady Estmere, a kit ismersz, nyitott ablak mellett ölelkezzék egy Chesham kapitánnyal! Gondolatnak is képtelenség, Philip.

- De nem lehetséges-e, hogy valami oka volt rá? Rokonok voltak, hiszen tudod, s Chesham talán egészen más ember volt fiatal korában.

- Nem, Philip, soha. Ha azt tette volna, tudta volna, hogy a tévedés honnan eredt, s felvilágosította volna apámat. De ő sohasem tudta meg, hogy apám miért hagyta el - soha.

- De a párbajról csak hallania kellett.

- Hallott is, és ebből azt következtette, hogy Cheshamnek valami köze lehetett a dologhoz. De azóta sohasem beszélt vele.

- Kít láthatott Sir Laurence és Mrs. Payne az ablakban?

- Azt nem tudom; de akárki volt is, Philip, nem az én anyám volt, viszonzá, csaknem indulatosan fordulva felém. - Hiszesz-e anyám ártatlanságában - teljesen és föltétlenül?

- Hiszek, teljesen és föltétlenül! mondám, kezet nyujtva neki.

- Az annak a gazembernek a fúrfangja volt, szólt ismét Valentin, - de majd kiveszem belőle egyszer még az igazat!

Valentin ugyanarra a következtetésre jutott, mint Mrs. Payne, habár még nem szóltam neki arról, hogy Chesham eltitkolta Sir Laurencenek az üzenetét, hogy estére hazajön.

Jobbnak is láttam erről semmit sem szólni addig, a míg Lord Rothwellel nem tanácskozom. Ha a sánta ördögből egyáltalában ki lehet sajtolni valami felvilágosítást, Valentin mindenestre az utolsó ember, a ki ezt megkísértheti. Ha az embert leütjük a lábáról, ezzel aligha teszszük hajlandóvá arra, hogy a mi kedvünkért bevallja bűnét.

Azon kezdtem gondolkozni, ha vajjon Londonba visszatértemkor nem tudnám-e magamat rávenni arra, hogy Chesham iránt barátságot tanusítsak s ily módon tudjak meg Valentin számára valamit a gonosz embernek egy-egy esetleges vigyázatlan dicsekvéséből.

Hogy Chesham elég szabadon és tartózkodás nélkül beszél a maga kalandjairól, azt tudtam, mert hallottam akkor este a klubban. De egy ilyen emberrel való barátkozásnak csak a látszata is tulságosan nagy ár lenne azért a gyöngye kilátásért, hogy esetleg célzott érhetek.

Ámde, gondolám magamban, elég időm van még arra, hogy ezt a tervet meghányjam-vessem. Mirfieldben néhány hétig fogunk időzni Lord Rothwellnél... Mire visszatérek Londonba, elhatározhatom, hogy mitévő legyek.

Az Estmere-kastélyban annyi időt töltöttünk, hogy elhatároztuk, hogy a legelső tisztességes szállóházban, a mely utunkba akad, meghálunk. Egy kis faluban találtunk is alkalmas fogadót, reggel pedig kocsit, mely megtette velünk a még hátralevő husz angol mértföldnyi utat s elvitt bennünket a mirfieldi kastélyba.

A szives házigazda nyájasan üdvözölt bennünket és nevetve mentegetőzött agglegényi hajlékának hiányos voltáért.

- Két év óta nem voltam már itt, mondá, - habár otthonomnak nevezem ezt a helyet. Ebben a szárnyban lakhatók a szobák és elég kényelmesek is, de a másik részbe félek betekinteni. A vadászterületet mostanáig kiadtam, de a házamba nem akartam idegeneket beköltöztetni, így aztán bezárva állott éveken át.

Milyen különös! A vidéknek legszebb két uriháza elhagyatva állott egy asszony miatt! Mert tudtam, hogy Lord Rothwellt is a Lady Estmere iránt táplált régi szerelme üzte el honából s vándoroltatta idegen országokba.

Bármilyen állapotban volt is a nagy ház többi része, elég csinos szoba állt rendelkezésére a mi társaságunknak, mely aznap este régi ismerősömmel, Mr. Stauntonnal, és közös barátunkkal, Vigorral is megszaporodott. Vigort bemutatam volt Lord Rothwellnek s igen jó barátok lettek. Stauntont nem láttam azóta, mikor vele a devonshirei parton megismerkedtem.

A két vendég együtt jött Londonból. Egymást nem ismerve utaztak ugyanabban a kocsiiban s néztek egymással farkasszemet, mignem Mirfield alatt megtudták, hogy mind a ketten egy embernek a vendégei. Ekkor aztán hamarosan összebarátkoztak.

Vidámabb társaság alig ült még asztalnál, mint mi öten akkor este. S nekem különösen volt okom a jókedvre. Már ott várt Mirfieldben Claudinenek egy levele, a ki azt írta, hogy jól érzi magát és szeret; egy-két év hamar el fog mulni, a míg ő nagykoru lesz s apám hazajön. Ne féljünk semmitől, majd megszeretteti ő magát apámmal! Boldogan tértem aludni.

XI.

Másnap sokkal jobban el voltunk foglalva mindnyájan a répaföldek közt és a tarlókon - a hol ugyan tarló volt - semhogy egyébre is gondolhattunk volna, mint a vadászatra.

Igen sikerült napunk volt. Lord Rothwell, ki életében csaknem minden olyan élőlényre lövöldözött, melynek végzete az, hogy az ember mulatsága, haszna vagy biztonsága kedvéért lelövessék, mesterien bánt fegyverével. Staunton, ki a maga idejében annyi foglyot lőtt, mint Angliában bárki, nem maradt messzire házigazdája mögött. Az én működésem is kedvező bírálatban részesült, és Vigor szintén hozzájárult a préda szaporításához.

Valentin volt a társaság legkevésbé hasznavehető vagy leggondatlanabb tagja. Egy-egy szép tájrészlet rögtön elvonta figyelmét a nap teendőjétől, a miért aztán társai nevetve ingerkedtek vele. De azért, mint mondám, szerencsés vadászatunk volt, s Lord Rothwellnek sugárzott az arcza az örömtől, mikor hálánkat fejeztük ki a nekünk szerzett élvezetért.

Az uzsonnai pihenő alatt Vigor és én kis időre magunkra maradtunk. Valentin elballagott egy kis távolságra, hogy művészi szemmel nézzen meg egy szokatlanul szép tájrészletet, Rothwell és Staunton pedig az eleséges kosárral bibelődtek.

- Volt-e a klubban legutóbb, mielőtt Londonból eljött, Norris? kérde Vigor, a mint szivarra gyújtottunk s leheveredtünk fél órai pihenésre.
 - Csak pár perczig voltam fenn. De nem beszéltem senkivel.
 - Igen kellemetlen mende-monda forog közzájón Valentin barátunk felől, folytatá Vigor.
 - Mit beszélnek felőle? Szószegő volt, vagy megbolondult, vagy váltót hamisított?
 - Senki sem tudja azt, hogy az ilyen híresztelések hogyan keletkeznek. Csak szájról-szájra járnak. «Hallottátok már?» mondja X., s örömmel tapasztalva, hogy Y. nem hallotta, elmondja neki. Ha pedig Y. is hallotta, akkor összehasonlítják a jegyzeteiket s meg vannak győződve a dolog valóságáról.
 - No de mi az? Hadd legyen én az Y., a ki még nem hallotta.
 - Azt beszélnek, hogy a mi Valentin barátunk voltaképp a Chesham kapitány fia. Honnan indult ki ez a hír, azt nem tudja megmondani senki; - de az emberek beszélnek róla, élczelődnek rajta s csodás hasonlatosságokat találnak a két ember közt. Én, kivéven azt, hogy mind a kettő szőke, nem találok köztük hasonlatosságot. Valentinre nézve mindenesetre bántó a dolog.
 - Némely mende-monda sokkal nevetségesebb, semhogy bántó lehetne, mondám boszusan.
 - Szép, szép, de az egész világ tudja, hogy Lady Estmere nem él együtt a férjével, és igen sokan tudják azt is, hogy Cheshamnek a sántaságát Sir Laurencenek a golyója okozta - kevéssel az után, hogy a házastársak szétváltak. Az emberek ezt mind megbeszélik és összevetik a tényeket. Joggal mondhatom tehát, hogy Valentinre nézve bántó a dolog.
 - Legyen. Hol van most Chesham?
 - Azt hallom, ezelőtt tiz nappal kiment külföldre. Kártyás-barátaink közt nagy sirás és fogaknak csikorgatása volt a miatt, hogy miképp fejte meg őket.
 - Nézze, Vigor, megmondom én önnek, hogyan keletkezett a hír. Chesham maga terjesztette el.
 - Ilyesmit az ember nem igen szokott tenni.
 - De Chesham megtette. Bántani akarja Valentint. Boszuálló ember, s van is miért haragudnia Estmerere. Nem rég, az én lakásomon, rá akarta erőszakolni ismeretségét, s mivel emez nem akarta ismerni, megsértette.
 - Megsértette! Mit csinált erre Valentin?
 - Ugy vágta fültövön, hogy Chesham betörte a fejével a porcellános szekrényemet. Hiszen tudja, milyen izmos fiu Valentin.
 - Nagy sértésnek kellett lenni, hogy Valentin egy nyomorékot megüssön.
 - Az is volt: türhetetlen sértés. De Valentinnek teljesen igaza volt.
 - De azért mégis baj ránézve ez a dolog, mondá Vigor komolyan. - Nem hiszem, hogy előnyös volna, ha az emberek erről a verekedésről hallanának.
 - Én is úgy hiszem. Jobb lesz tehát hallgatni róla.
- Ezután ismét felvettük puskáinkat s tovább indultunk öldöklő multságunkra. Engem nagyon bántott az, a mit Vigortól hallottam, s tudtam, hogy ez a szájról szájra járó hír Chesham boszujának a kezdete. Valentinnek nem árthatott ugyan sokat, de anyja nevét botrány tárgyává tette: ez pedig, tudtam, igen érzékenyen sértene őt.

Bármennyire bántott is a dolog, némi vigasztalást merítettem abból a gondolatból, hogy a sánta ördögnek ez az újabb gonoszsága csak annál valószínűbbé teszi azt a föltevést, hogy Lady Estmerenek a romlását az ő pokoli cselszövénye okozta.

Épp úgy ohajtottam már most kideríteni a titkot, mint maga Valentin, s alig várhattam, hogy Chesham visszajöjjön Londonba, mert éreztem, hogy az ő távollétében semmit sem lehet megtudni.

A legelső alkalmas pillanatot felhasználtam arra, hogy elbeszéljem Lord Rothwellnek Estmere-Courtban tett látogatásunkat és azt, a mit Mrs. Paynetől megtudtam. Ő szó nélkül hallgatott végig. Nyájas szemében félig meglepetés, félig megdöbbenés tükröződött, a mint elbeszélésem alatt merően nézett rám.

- Ön többet mondott most nekem, mint Sir Laurence valaha, mondá azután. - Némely dolog homályosabbá, némelyik meg világosabbá lett előttem. Csakugyan hinni kell-e a végzetben, Philip? Valentin belépett Estmere-Courtba, a nélkül, hogy tudta volna, hogy az az apja háza!

- Fogalma sem volt róla.

- És Valentin és ön bejárták a parkot meg a házat, s találtak valakit, a ki szemtanuja volt annak, a mi miatt Sir Laurence semmivé tette a maga és neje életét? Ez valóban a végzet rendelése, Philip!

Többet mondtam el Lord Rothwellnek, mint Valentinnek, mert közöltem vele azt is, hogy Cheshamnek tudomása volt arról, hogy Sir Laurence akkor este haza fog jönni és mikor. Rothwell örömtől villogó szemmel hallgatta ezt a részletet. Sohasem láttam még annyira felizgatottnak.

- Végzet! kiáltott föl. - Végzet! Tisztázva lesz a legártatlanabb, legkedvesebb nő, ha talán a világ szeme előtt nem is, de férje előtt, a ki neki több, mint a világ! Csak a fonalat kell megtalálni, a mely Cheshamnek a gázságához visszavezet... Philip, én babonás kezdek lenni és hinni kezdem, hogy az ön keze van rendelve arra, hogy a csomót megoldja.

- Mit gondol, Lord Rothwell, mennyit engedhet meg magának e végből egy becsületes ember? kérdém.

- Mit akar ezzel mondani?

- Én Cheshammal nem veszem össze, s ő olyan ember, a ki cinikus egykedvűséggel beszél fiataalkori büneiről. Ha barátságot szinlelnék iránta s kilesném az alkalmat, a mikor megtudhatok tőle valamit: szentesítné-e a cél az eszközöket?

Rothwell csaknem nőiesen gyöngéd tekintettel nézett rám. Vállamra tette kezét.

- Bármit fog is tenni, Philip, ha csak egyenesen büntényt nem követ el, igazolva lesz. Szinleljen iránta barátságot, ha tud, legyen czimborája a dőzsölésben és kicsapongásban, kártyázzék vele s vesztse el nála a pénzét - örömmel fogom megfizetni a veszteséget. Nyerje meg a bizalmát azzal, hogy hizeleg az ő gonosz hajlamainak és csodálja gaztetteit. A cél mindent szentesíteni fog... Ismétlem, Philip, ez a végzet rendelése.

Elhallgatott s azután nyugodtabban folytatá:

- És most, Philip, egy levelet fogok önnek adni, hogy elolvassa. Lady Estmere írta nekem, kevéssel azután, hogy a katasztrófa után először beszéltem vele, mikor belenéztem tiszta szemeibe, s azt olvastam ki belőlök, hogy az, a mit rágalomnak gondoltam, hazugság - ördögi hazugság, és megmondtam neki, hogy én rendületlenül hiszek ártatlanságában.

Rothwell fölállott s kinyitott egy kis szekrénykét, a melyben fontos irományait tartotta. Kivett belőle egy levelet s kezembe adta.

Olvassa el majd ha egyedül lesz, mondá. - Ez felvilágosítást nyújt arról, hogy Lady Estmere maga mennyit tudott a dolgról. Azért írta nekem ezt a levelet, hogy halála esetén adjam át a fiainak.

Ez a levél olyan szent hagyatéknek tetszett előttem, hogy haboztam elfogadni.

- Én végre is csak idegen vagyok, mondám. - Van-e jogom ahhoz, hogy elolvassam? Tetszenék-e Lady Estmerének, ha tudná, hogy ön nekem megmutatta?

- Azt én ítélhetem meg legjobban, viszonzá Rothwell. - Vegye el a levelet, olvassa el, s ha jónak látja, másolja le. Holnap visszaadhatja.

Zsebembe tettem a levelet s azután átmentünk a pipázó szobába, a hol a többiek Valentinnek a tréfáin mulattak.

Milyen különös, hogy másoknak a bajai mennyire belejátszanak az ember életébe! Ime én, a ki Valentint csak néhány hónap óta ismertem, egy levelet tartogattam a zsebemben, melyet neki csak anyja halála után lehet majd olvasnia!

Lord Rothwell bizonyára legjobban tudta, hogy mit cselekszik, de bármilyen határozottan szólt is, nekem úgy tetszett, mintha ő most a Lady Estmere bizalmával visszaélne, midőn titkát egy idegen embernek elárulja. De lehet, hogy Claudinehez való viszonyom, habár ezt éppen Rothwell nem helyeselte, némileg családtaggá tett.

Mikor szobámba vonultam, magam elé huztam a gyertyát s hozzáláttam ama levél elolvasásához, melyet Lord Rothwell a kezembe adott. Majdnem úgy rémlett, mintha szentségtörést követnék el, a mint szétbontottam a megsárgult papirost, mert a levél számos évvel azelőtt íratott s arra volt szánva, hogy Rothwellen kívül csak az írójához legközelebb állók olvassák el - a halála után.

A levél így hangzott:

«Kedves Lord Rothwell!

«Lehet, hogy valamikor fiaim, vagy legalább egyikök, önhöz fognak fordulni, mint egyetlen barátomhoz, hogy adjon felvilágosítást férjemnek irántam való magaviselete felől, hogy megtudhassák, hogy kinek a hibája volt az, hogy - a mennyire most megítélhető - két élet semmivé lőn téve.

«Legjobbnak láttam tehát, írásba foglalni azt, a mit legutóbb, mikor találkoztunk, elmondtam önnek. Én csak azt mondhatom el, hogyan váltunk el egymástól; az elválás *okának* Sir Laurence Estmere a megmondhatója.

«Mikor azon a végzetes reggelen a Dower-Houseban elbucsuzott tőlem, hogy átmenjen bizonyos ügyek elintézése végett Estmere-Courtbá, úgy hiszem, a legboldogabb és legszeretőbb pár voltunk széles e világon. Egyetlen felhőcske sem volt házasetünk egén. Azzal a kívánsággal feküdtem le akkor este, hogy bárcsak már reggel volna, mert nehezemre esett még az a rövid elválás is. Ő korán reggel haza is jött s a mint találkoztam vele, olyan változást láttam arczában, a mely megrémített.

«A mint magunkra maradtunk, azt mondta, hogy tud mindent s tulajdon szemével győződött meg hűtlenségemről. Hasztalan volt minden könyörgésem, sőt parancsom is, hogy magyarázza meg különös szavait és méltatlan gyanuját. Csak ujabb sértésekkel és szemrehányásokkal halmozott el képmutatásom miatt. Megaláztam magamat előtte. Térdre borultam, esedeztem, rimáncodtam, hivatkozva szerelmére, gyermekeinkre, hogy mondja meg, mit vétettem ellene szóval, tettel vagy gondolattal.

«Bocsásson meg neki az isten! Mozdulatlanul állt ott, keserü megvetéssel ajakán, s visszautasította könyörgésemet.

«Hogyan változhatott át egy férfinak a szerelme - és olyan szerelem, mint az övé - oly rövid idő alatt gyűlöletté?

«Végre segítségemre jött büszkeségem és az ártatlanul szenvedett méltatlanság érzete, s szerelmemet előlte a felháborodás, hogy hűségem iránt még csak gyanuja is támadhatott. Fölálltam s épp oly büszkeséggel szálltam vele szembe, a melyet ő tanusított. Olyan ember, mondtam neki, a ki hűtlennek hiszi hitvesét, nem akarhat vele tovább élni; mondja meg tehát, hogy mit kíván s mi a szándéka a jövőre nézve.

«- Még ma elmegyek innen, monda hidegen. - Többé nem látjuk egymást. Ügyvédem majd érintkezésbe teszi magát önnel.

«- És a gyermekek? kérdém.

«- A nagyobbik fiu, viszonzá kegyetlen mosolylyal, a ki szerencsére hozzám hasonlít, velem fog jönni. A kisebbiket megtagadom és önnél hagyom. Nyílt botrányt nem akarok; egyszerűen csak nem fogunk együtt élni.

«S a mint e szavakat elmondta, kiment a szobából, és azóta nem láttam többé. Még aznap elhagyta a házat, magával vive drága fiamat. Én pedig másnap kis gyermekemmel Londonba mentem.

«Ez mindaz, a mit tudok. Nem tartom magamhoz méltónak, hogy ártatlanságomat erősítessem. Azt sem kérem az egetől, hogy Laurence meggyőződjék idővel arról, hogy engem milyen méltatlanul bántott. Inkább azért imádkoznám, hogy soha meg ne tudja, hogy nevének egyetlen gondolata sem volt, a melynek tárgya nem ő lett volna. A mit most szenvedek, és a mit ő szenved, az semmi sem lenne ahhoz az iszonyu gyötrelmez képest, melyet az ő rendkívül érzékeny lelke szenvedne, ha valamikor megtudná, hogy a legkegyetlenebb csapást mérte arra az asszonyra, a ki ezt semmivel sem érdemelte meg s a ki neki egykor szeretett hitvese volt.

«Fogadja, kedves barátom, ezuttal is köszönetemet szives rokonszenvéért, és legyen meggyőződve őszinte vonzalmamról, a melylyel vagyok

«igaz hive

«*Margaret Estmere.*»

Ujra meg újra elolvastam a levelet. Éltem a Lord Rothwell adta engedelemmel, s másolatot vettem róla.

Elmerengtem s addig gondolkoztam Lady Estmereen s a rajta esett méltatlanságon, a mig olyan dühbe nem jöttem, hogy összeszorított ököllel fenyegettem a képzeletben előttem álló Sir Laurencet.

Ez a levél s a Mrs. Payne elbeszélése ugy tüntette föl előttem a tényeket, a mint a két főszereplő tudta. S a mint a kettőt összehasonlítottam, egyre világosabb lett előttem, hogy ez csak a boszuálló Chesham ördögi műve lehetett, s annál erősebbé lett elhatározásom, hogy kideritem a valót.

Ha Chesham ekkor Londonban lett volna, ugy hiszem másnap reggel azonnal a fővárosba mentem volna, hogy hozzáfogjak a munkához. Így azonban várnom kellett, a mig visszajön.

Lefeküdtem s azt álmodtam, hogy valami középkori lovag vagyok, a Lady Estmere bajnoka s halálos viadalra készülök föl Chesham ellen. S mivel én pánczélosan és sisakosan álltam ott, ellenfelem pedig egyszerű frakkban, a harcz eredménye valószínűleg igen kedvező lett volna

rám nézve, ha a reggelire hívó harang olyan erősen nem szólt volna, hogy föl kellett rá ébrednem...

Visszaadtam a levelet Lord Rothwellnek, s azt mondtam neki, hogy most már rendületlenül meg vagyok győződve - ha eddig is nem lettem volna - a Lady Estmere ártatlanságáról. Ha a Mrs. Payne elbeszélését nem hallottam volna, a ki szemtanuja volt annak, a mit Sir Laurence látott, e levél után azt hittem volna, hogy Sir Laurence örült volt.

Mirfieldben tartózkodásunk ideje alatt ezután keveset beszélünk a dologról. Október közepéig maradtunk ott, s én azóta is mindig kellemesen emlékezem vissza erre az időre. Az idő szép volt, a vadászat pompás s a társaság élvezetes.

Valentin néhány nap alatt belefáradt a lövöldözésbe és puska helyett ecsetet fogott. Elkészített néhány táj-vázlatot s én sokkal határozottabban kezdtem neki hirnevet és sikert jósolni, mint eddig. Rothwell dicsérte és biztatta. Vigor lerántotta, mint afféle tekintélyes műbirálóhoz illik, Staunton pedig összeszidta érte. Valentin pedig a dicséretet és a gáncsolást az ő szokott kedélyességével fogadta. Azon az egy bánaton kívül kevés volt, a mi bántotta. Leghangosabban és leggyakrabban nevetett valamennyiünk közt, és esténként sokáig tartott fenn bennünket tréfáival és dalaival. Drágaköves gyűrűi és egyéb piperéi kimeríthetetlen tárgyát képezték az ingerkedésnek, de jókedve megostromolhatatlan volt.

Bármilyen kellemesen telt itt az idő, mégis nagy örömmel fordultam vissza London felé, mert Claudine azt írta, hogy néhány napig Londonban lesz s újra és újra elismételhetjük szerelmi fogadásunkat. Valentin a nagy festményéről beszélt, melyhez a vázlatokat elkészítette. Így hát összecsomagoltuk holmiinkat s visszatértünk a nagy városba, a hat heti faluzástól felüdülten és annyira megerősödöten, hogy képesnek éreztük magunkat szembeszállni bármivel is, a mit a sors számunkra tartogatott.

XII.

Gyorsan átfuthatok életemnek körülbelől másfél évén, a mely idő alatt kevés történt, a mi akár az én sorsomon, akár a másokén, a kikről irok, változtatott volna. Claudine, a szigorú gyám visszautasító válasza daczára, hivem maradt. Szebbnek tekintem őt, mint valaha, s napról-napra jobban szeretem.

De esküvőnk napját még nem tüztük ki, habár Claudine már elérte nagykorúságát, s gyámja, katonás pontossággal és rendszerességgel, előterjesztette számadását s rendelkezésére bocsátotta évi ezer fontnál többet jövedelmező vagyonát. Beszámolásához egy kis komoly intelmet is csatolt a kalandorokra és szerencsevadászokra vonatkozólag, atyja emlékére kérve őt, hogy szakítson azzal a jött-ment Norris nevű fiatal emberrel.

Claudine tisztelettel hallgatta végig, s miután köszönetet mondott neki gondviseletéért s anyyi éven át tanusított jóakarataért, biztosította az öreg urat, hogy gyanuja alaptalan, s kijelentette, hogy bármely pillanatban nekem ajándékozza magát, mihelyt csak akarom. A tábornok, mindenféle rosszat jósolva, mosta kezét és magára hagyta volt gyámleányát.

Claudine Lady Estmerenél lakik, s szinte meg van sértve, hogy én nem kívánok vele rögtön megesküdni. Hát nem elég vagyona van neki mind a kettőnk számára? De én büszke vagyok, s nem tudom magamat rávenni arra, hogy a feleségem kegyelméből éljek, bármilyen kedves és nagylelkű is ő. Én, a mennyire tudom, csupán apám jóságától függök, s bár legnagyobb önmegtágadásomba kerül, el vagyok rá határozva, hogy az ő hazajöveteléig nem lépek házasságra.

Mindazok, a kiknek joguk van ahhoz, hogy nekem tanácsot adjanak, helyeslik elhatározásomat. Mindnyájan elég könnyedén beszélnek arról, hogy hiszen csak pár hónapig, legfőlegb esztendeig kell várni. De mindnyájan feledik, hogy én Claudine Nevillere várok, s fogalmuk sincs önmegettagadásom nagyságáról. De mivel jogom van hozzá, hogy akkor láthassam őt, a mikor akarom, lehetséges, hogy türelemmel várhatom ki a vándornak, atyámnak hazatértét.

Hol van? Merre jár? Csaknem két éve már, hogy elment s mindössze két rövid levél érkezett tőle. Mind a kettő a föld tulsó felének valami félreeső pontjáról jött s keveset mond arról, hogy apám mit csinál.

Azt írja, hogy lélekben és testben egyiránt jobban érzi magát, de még mindig nem határozhatja meg visszatértének az idejét. Reményli, hogy elébb-utóbb rá fog unni az idegenben való kóborlásra s vágyakozni fog Angolhonba. Akkor aztán rögtön hazajön. Arról, hogy tőlem levelet kapott volna, nem is szól. Talán kerülte a járt utakat.

Miként ez is mutatja, apám különös egy ember, s nekem legkedvesebb reményem az, hogy hosszas utazása ki fogja gyógyítani egynémely különcségből. Irni nem fogok neki, mert az csak kárbavesző fáradság, merő idővesztegetés lenne.

A legvalószínűbb az, hogy mikor legkevésbé várom, levelet vagy táviratot fogok tőle kapni, a melyben hazajövetelét tudatja.

Bár mihamarabb így lenne, mert Claudine épp olyan türelmetlenül várja, mint én.

Lady Estmere is, jól tudom: nem csak a Claudine érdekében, de az én kedvemért is, mielőbb ohajtana hirt venni apám visszatéréséről. Alig várhatom, hogy összehozzam őket, mert bizonyosan tudom, hogy nemes lelkők vonzódni fog egymáshoz. Apám, jól tudom, sokkal fenköltebb gondolkozásu ember, semhogy a mendemondákra adna. Miként én, ő is azt fogja kiolvasni a Lady Estmere szemeiből, hogy az, a mivel rágalmazzák, a legteljesebb lehetetlenség.

Olyan ő most is, mint mindig: szelid, nyugodt, nyájas - és szomorú. A barátság, melyet iránta éreztem, vonzalommá, szeretetté lett és büszkén vallom meg magamnak, hogy ő ezt viszonozza is. Az a nap, a melyen Sir Laurencet megtalálhatom, és kezébe adhatom neje ártatlanságának a bizonyítékát, egyike lesz életem legszebb napjainak.

De fájdalom! amaz ígélet után, a melyet Lord Rothwellnek tettem, igen keveset, vagy éppen semmit sem tehettem eddig tervem megvalósítására nézve. Az a reményem, hogy Cheshamből kicsalok valamit, nem teljesült. Igaz, hogy eddigelé alkalmam sem igen volt rá, mert a gazember az én vadászati kirándulásom óta csak néhány napra volt Londonban.

E rövid idő alatt azonban mégis módot találtam arra, hogy hozzá közelebb férjek. Játszottam vele s vesztettem, de nem sokat; azután ő visszatért a kontinensre. Nagy kedvem lett volna utánamenni, de jobban megfontolva a dolgot, elhatároztam, hogy bevárom hazajövetelét. Ez eddig még nem következett be, habár arról már értesültem, hogy még az ősz előtt itthon lesz.

Lord Rothwell szintén külföldön jár. Miután legutolsó utazásáról szóló könyvének második kiadását sajtó alá rendezte, ismét előfogta a kóborlás, kutatás szenvedélye, és elment újabb tájakat látni és újabb fáradságokat szenvedni.

Némi hidegséggel váltunk el egymástól, a miben nem ő volt a hibás, hanem én. Bántott az, hogy újabb ígéletet kívánt tőlem, hogy nem fogom elvenni Claudinet addig, a mig apám haza nem jön. Bár igen jó és kedves barátjai voltunk egymásnak, nem tudtam fölfogni, hogy miért akar ő minden áron számolni azzal az éppen nem valószínű eshetőséggel, hogy apám ellenezni fogná egy gazdag és szép leánynyal való házasságomat, a ki rangban is mindenestre fölért velem. Hogy, az én helyzetemben, rosszul cselekedném, ha apám megkérdezése nélkül lépnék házasságra, azt elismertem magamban; de mi köze ehhez Rothwellnek? És így, ámbár

lementem vele Southamptonbe, a hol hajóra szállt, olyan hidegséggel bucsuztam el tőle, a melyet azonnal meg is bántam, a mint nyájas arcza és jóságos, igaznézésű szemei gyöngéd kifejezéssel csüggték rajtam, mialatt a kikötői csolnakba lementem. Legalább kézzel iparkodtam aztán melegen bucsut inteni neki, hogy előbbi kedvetlenségemet jóvá tegyem.

Több ízben irt s legutolsó levelében azt ígérte, hogy a vadászat idejére ismét otthon lesz.

És Valentin Estmere? Nem egészen az, a ki két évvel ezelőtt volt. De ha kedélyességéből és vidám gondatlanságából hiányzik is valami, viszont sok más tekintetben javult. Modora ellenállhatatlanul megnyerő még most is; de ő maga már sokkal megülepettebb, kevésbé léha és jóval komolyabb dolognak tekinti az életet, mint a milyennek eddig gondolta.

Tapasztalatai voltak. Kellemesek és nem kellemesek is. A mult év végén egy nagy tájképe bebocsáttatást nyert a művészeti akadémia tárlatába. Nem jó helyre függesztették ugyan fel, de hát tudjuk, hogy az akadémiai bírálók milyen mostohán bánnak a tájkép-festőkkel. Hanem azért talált vevőt a képére - habár csak évekkal azután tudta meg - valamint én is - hogy az az uriember, ki a képét megvette és kifizette, Lord Rothwellnek a megbizottja volt.

Valentin ékszereket és szép ruhákat vásárolt az árán, s külsőleg még csillogóbb lett, mint azelőtt. Nevettünk a gyöngéjén s talán csak annál jobban szerettük érte.

Az idén két képe volt kiállítva. Az egyiknek igazándi vevője is akadt, s mindnyájan azt jóslgattuk, hogy a fiu rálépett a dicsőség utjára.

Ezek voltak a kellemes tapasztalatai. Lássuk most az ellenkezőket.

Bármennyire iparkodtam is ellensúlyozni, ismerőseink közt általános volt az a hiedelem, hogy Chesham nem hazudott, mikor Valentint a fiának mondta. Még Vigor barátunk is csak vállat vont, mikor nevetségesnek iparkodtam előtte feltüntetni ezt a ráfogást. Ő csöppet sem törődött azzal, hogy Valentin kinek a fia, de mivel Lady Estmeret nem ismerte, a rágalmat nem tekintette olyan sértőnek.

- Nézze, Norris, mondá, - két dologgal tisztában vagyunk: Sir Laurence nem él a nejével, és párbaja volt Cheshammel. Akármilyen hitvány ember is Chesham azért, hogy ezt maga hiesztelte el, nagyon valószínű, hogy igaz.

Hiába fejeztem ki fölháborodásomat e föltevés miatt. Vigor megtette azt, hogy nem szólt többet; de a vállát vonogatta.

S miként Vigorral, így volt ez másokkal is. Mikor Chesham ama néhány napon át Londonban volt és Valentin - sokkal büszkébb lévén, semhogy azt az embert kerülje - belépett a klub szalonjába, a hol ő ült: láthattam, hogy az emberek mint vetnek egymásra jelentős pillantásokat, s egyszer azt a megjegyzést is hallottam, hogy Valentin és Chesham közt olyan felöltő hasonlatosság van, mely minden kételyt eloszlat.

Hasonlók voltak-e? Szőke volt mind a kettő, s mivel Chesham unokatestvére volt Lady Estmerének, nem rendkívüli dolog, hogy a kik kerestek, találtak is bennök hasonlatosságot - de a mely hasonlatosság semmi más körülmények közt fel nem tűnt volna.

Valentin, a ki nagyon jól tudta, hogy mit beszélnek felőle az emberek, dühöngött a rágalom miatt, melynek Chesham volt az elterjesztője; de mit tehetett? Meg volt kötve a keze. Számadásra vonni a sánta kapitányt, annyi lett volna, mint felujítani a régi botrányt, sárba rántani imádott anyja nevét. Nem, neki hallgatagon kellett tünie, s csakis előttem tárhatta föl szívéét.

És ez volt Cheshamnek a boszuja azért az ütésért, melyet Valentintól kapott - oly boszu, mely arra volt számítva, hogy Valentint egész életén át üldözze.

Ekkor történt, hogy Valentin szerelmes lett. Ő, ki Claudinet olyan könnyű szívvvel engedte át nekem, épp oly teljesen lett rabja a gyöngéd szenvedélynek, mint én. Választotta elég bájos volt ahhoz, hogy kiállja az összehasonlítást bárkivel is - kivéve természetesen Claudinet. Jó családból való leány volt; atyja nem volt gazdag, de büszke, mint Luczifer. Valentin azonban őt is meghódította, és sietett is boldogságát barátjaival tudatni. De ez a boldogság - fájdalom! - csak rövid életű volt. Mr. Moberley, a jövődöbeli após, pár héttel beleegyezésének a megadása után levelet irt neki, a melyben kijelentette, hogy a tudomására jutott sajnós tények következtében visszavonja ígéretét s megtiltja Mr. Estmerenek, hogy a házába járjon.

Mr. Estmere természetesen magyarázatot kért, s ekkor megtudta, hogy az ő születését bélyegző szennyfolt igazolja Mr. Moberleynek az eljárását. Valentin csaknem félőrült volt egy darabig. Igaz, hogy a leány hűséget fogadott neki s megígérte, hogy várni fog reá örökké, de Valentin jól tudta, hogy atyja korlátlanul rendelkezik vele.

Valentin elpanaszolta nekem bánatát s én tudtam, hogy ezt a dolgot ismét Cheshamnek a gonoszsága művelte - előbb tudtam, semmint Valentin levelet kapott, mely csak ezt a néhány szót tartalmazta:

«A fiu, ha meginti is az apját, kikérni köteles a beleegyezését, mielőtt házasságra lépne.»

Különös tűz villogott a Valentin kék szemeiben, mikor nekem ezt a levelet átadta. A mint megkapta, rögtön keresésére indult ellenségének, de ez éppen azelőtt való nap hagyta el Angliát.

- Utána megyek és megölöm, mondá Valentin, - az végét fogja szakítani a rágalomnak.

Egész befolyásomra szükségem volt, hogy e lépéstől visszatartsam. Hivatkoznom kellett anyjára s kimutatnom neki, hogy mily nagy esztelenség volna azzal az emberrel összetüzni, a mi a helyzetet csak rosszabbá tenné. Végre nagymogorván megnyugodott, de nagyon szerencsétlen volt.

Anyjának egyetlen szót sem szólt a jegyesével való szakítás okáról. Még ő előtte is rejtegette bánatát. Egyedül én tudtam, hogy milyen fájoan van megsebezve. Egyedül én voltam tanuja szomorú pillanatainak.

Mások jelenlétében, sőt olykor előttem is, vidámsága és derüs természete még folyvást a régi maradt. Claudine azt mondta, hogy a milyen kedves, talán éppen olyan felszines is és sebe nem sokára be fog gyógyulni.

S miután az utolsó másfél év főbb eseményeit ezekben felsoroltam, újból folytathatom elbeszélésemet.

Egy forró juliusi napon, mely csaknem megolvasztotta a londoni utcák kövezetét s az el-lankasztott emberek előtt gyűlöletessé tette a városi életet - Valentin és én azon iparkodtunk, hogy valami hűvös helyet keressünk, mérgesen szidva a kiállhatatlan hőséget.

Én az utóbbi fél óra alatt kellemes képeket festettem magamnak gondolatban, odaképzelve magamat egy hűs barlangba, melyet a devonshirei parti sziklák közt ismertem, nézegetve az alant fodrosodó és fehér tajtékot fölverő zöld hullámokat. Nem messzire ettől az emlékembe idézett helytől kemény, barna homok borította a partot, a melyen számtalanszor futottam le s merültem bele a fölséges, üde, tiszta tengerbe. Szinte éreztem a hullámok erős ütésének bizsergető hatását, a mint az utca tikkasztó levegőjében tovabaktattam, s miként Valentint, engem is élénk vágy szállott meg: szabadulni, menekülni a forró városból.

Arra a kívánságára, hogy valahova falura szeretne menni, azt feleltem tehát, hogy szívesen megyek vele. De hova? Egyik helyet a másik után ajánlottam, de egy sem tetszett. Az egyik nagyon is divatos volt, a másik nagyon csunya. Valentin mindenkifölött valami szép part-vidéket szeretett volna.

- Akkor Cornwallba vagy Devonba kell menned, mondám.

- Nini, miért ne? kiáltott föl Valentin. - Pompás eszmém van, Philip. Gyerünk le a ti ősi hajlékotokba. Látogassuk meg a te ártatlan gyermekkorod tanyáját, a hol költői érzelmekkel ábrándoztál és a sirályokkal társalogtál.

- Unalmas lesz az neked, Valentin.

- Mikor unatkoztam én valaha? Irj, sürgönyözz, mondd, hogy holnap vagy holnapután ott leszünk.

Valentin komolyan beszélt s én, ki ugyis rég vágyódtam már egykori otthonomba, szívesen ráálltam. Lementünk hát a magányos tengerparti házba s vagy tiz napig olyan jól mulattunk, a mint csak tőlünk telt.

A hely keveset változott. A cselédek a régiiek voltak, a halászok ugyanazokban a kis kunyhókban laktak még a szirtek közt. Fiukori holmiim mind a régi helyökön voltak egykori szobámban, melynek ablakából olyan sokszor nézegettem az örökké változatlan és mégis örökké változó oczeánt.

De hiányzott egy, a mi nélkül a házat sehogy sem tekinthettem otthonomnak: apám jelenléte. Olyan különösnek tetszett, betekinteni a könyvesházba s nem látni őt kerekhatu zsölléjében a nagy asztal fölibe hajolva, mely csakugy nyögött a rajta felhalmozott könyvek és irományok terhe alatt. Olyan természetellenes volt nélküle ülni az ebédlő asztalhoz, s nem hallani hangját, a mint az esthomály elborította a szobát. Annyira egy volt ő vele ez a hajlék, hogy nélküle nem nevezhettem otthonomnak.

De azért elég kellemesen töltöttük napjainkat. Valentin talált néhány gyönyörű tájrészletet s órákig elfestegetett. Én gyakran leheveredtem melléje s beszélgettem vele vagy olvastam. Azonkívül ott volt számunkra a hajókázás és halászás. Régi csolnakom kimult - természetes halállal, de hozattunk egy nagyobbbat Ilfracombéból, s én megmutattam régi barátaimnak, a halászsoknak, hogy Master Philipnek a karja, a London városában töltött évek alatt nem felejtette el az evezést.

Valentin két nap alatt személyes barátja lett mindenkinek. Derék öreg gazdasszonyunk elbeszélte neki leány- és asszonykora egész történetét egészen addig az ideig, mikor férjét a tengeren elvesztette. Teljes és részletes leírást nyújtott neki az én gyermekkoromról is. A nyitott ablakon át hallgattam ezt, a mint a kertben ültem, halász-eszközeimmel bibelődve. Nem mondom el, mert az elbeszélés sokkal hizelgőbb volt, semmint megérdemeltem. Bepillantottam az ablakon s vendégemet a Mrs. Lee vasaló-asztalán láttam ülni, egy nagy tányér málna mellett; arcza csak úgy sugárzott a jókedvtől és mulatástól, a mint az én bizonyára igen érdektelen viselt dolgaimat hallgatta.

És az alma-orczájú, egészséges devonshirei leányzó, a ki Mrs. Leenek segített, tátott szájjal bámult reá, mintha az én csillogó barátom valami tarkabarka délszaki madár volna, mely erre a magányos helyre vetődött.

A mogorva vén kertész, gyermekkoromnak réme, leszurta az ásóját s egyetlen haragos pillantás nélkül nézte, hogy mint fosztja ki a kertet legszebb gyümölcséből, habár tudta, hogy ennek a zsákmánynak a legnagyobb része a szöszhaju fiucskák és leánykák közt lesz elosz-

tandó, a kik csapatostól szaladtak elő a halász-kunyhókból s félelmetlenül közeledtek a jókedvű urhoz, a ki magához hívta őket.

Igy teltek a napok, mignem a visszatérésre kezdtünk gondolni s meg is állapodtunk abban, hogy másnap Londonba megyünk.

Valentin egy vázlatának a befejezésén dolgozott, én pedig utolsó hajókázásomat tettem, mert a csolnakot már holnap vissza kellett küldeni. Mikor megelégteltem az evezést, partra szállottam s bementem a házba. Valentin nem jött még vissza: keresésére indultam. Nem téveszthetem el, mert a lápföldről, a hol dolgozott, csak egy út vezetett a házhoz. Jó darabig haladtam s aztán, lustának érezve magamat, leheveredtem a puha gyepre, várva, hogy Valentin majd előjön.

- Már jön is! mondám magamban, a mint fekvő helyzetemből egy alakot láttam közeledni. De nem, ez nem Valentin. Idősebb ember, de alakra nézve eléggé hasonlít hozzá, hogy távolról összetéveszsze vele az ember. Ki jön hát ezen az úton, mely csakis a mi házunkhoz vezet?

Felugrottam, szemem fölé tartottam kezemet, hogy jobban lássak s alig hihetve érzékeimnek néztem, néztem. Az alak közelebb-közelebb jött s én most már tudtam, hogy nem álmodom és szemem nem káprázik...

Olyan gyorsan, a mint lábam csak birhatott, futottam az érkező elé és nem szégyenlem megmondani, hogy köny omlott a szememből, mint egy tizenkét éves fiunak, a mint két karomat apámra fonva, örömtől fuldokló szavakkal üdvözöltem hazatértét.

XIII.

Az első meleg, szivből jövő köszöntés után szétváltunk s egymás kezét el nem bocsátva, valamivel távolabb huzódtunk egymástól, hogy lássuk, minő változásokat idézett elő a lefolyt két év.

Apám sokkal egészségesebbnek és erősebbnek látszott; arcza meg volt barnulva és termete sokat veszített megszokott hajlottságából. De az arcznak finom, szabályos vonásai a régiek maradtak, az érzékenységnek és határozottságnak ugyan azt a kifejezést tükröztetve vissza.

Sötét szemei ugyanazzal a bánatos, de szerető kifejezéssel néztek az én szemembe. Leszámitva azt, hogy arcza meg volt barnulva, egyébként nem látszott meg rajta az utazás. Sűrű szakálla olyan szabatosan volt lenyirva arra a bizonyos hosszúságra, mely arczának olyan igazi egyéni jelleget kölcsönzött, mint bármikor.

Öltözéke most is kifogástalan volt, s én bizonyos voltam benne, hogy bármilyen vad országokban járt is eltávozása óta, sehol sem tekinthették másnak, mint előkelő angol gentlemannek.

És a mint végig nézegetett rajtam, azt kívántam magamban, hogy bár az én külsőm legalább félannyira kielégitené őt, mint az övé engem.

- Megnőttél, megteltél, férfivá izmosodtál, Philip, mondá. - Milyen jó, hogy éppen a régi hajlékban találkozunk.

- De milyen szerencsés véletlen is! mondám. - Ha egy nappal később érkezik, már talán nem talált volna itt. Mikor jött meg?

- Tegnap. Egyenesen Londonba mentem a lakásodra, s ott azt hallottam, hogy itt vagy. Idesiettem hát, a milyen gyorsan csak lehetett.

Egymás karjába fűződünk s úgy ballagtunk a ház felé. Nagy örömben egészen meglepedkeztem Valentinról.

- Hol van podgyásza? kérdém apámtól.

- Nagyobb része Londonban. Azt a keveset, a mit magammal hoztam, a tanyaházban hagytam. A gyorskocsi ott tett le; meghagytam hát, hogy küldjék el valakivel.

- A lápföldön jött keresztül?

- Igen. Már előbb is itt lehettem volna, de elcsevegtem az időt egy fiatal emberrel, a kivel találkoztam. Festő, vidám, kellemes beszédű fiú, kinek a csevegése igazán mulattatott.

Ez természetesen nem lehetett más, mint Valentin. Nevettem magamban, a mint arra az ellentétre gondoltam, mely közte és az én komoly apám közt van.

- A művészek nem igen gyakran keresik föl ezt a vidéket, folytatá apám. - Így hát megálltam s beszédbe eredtem vele, ő pedig negyedóra alatt elmondta nekem a véleményét a festészetről, zenéről, irodalomról, szivarokról meg a devonshirei népszokásokról.

Ismét nevettem, a mint elképzeltem Valentint, a ki, örülve, hogy új hallgatója akadt, kitalálja nézeteit a maga ékesszóló modorában olyan férfiu előtt, a ki minden egyes tárgyról, mely csak a világon lehet, kétszer annyit tud, mint ő.

- Nem kérdezte meg tőle, hogy hívják és hol lakik? kérdém.

- Nem; de azután megbántam, hogy nem tettem. A fiatal legény modora nagyon megtetszett... Ah, de im itthon vagyunk! Olyan természetesnek látszik ez, Philip!

Bementünk a kapun, s apám fogadta a meglepett cselédek üdvözlését. Nyájasan váltott velök néhány szót, s aztán, folyvást karöltve, beléptünk a házba.

Nem mondtam meg neki, hogy az a fiatal művész az ő vendége és az én barátom. Azt gondoltam magamban, hogy milyen élvezetes jelenet lesz majd az, ha Valentin az ő festőműszereivel, napernyőjével és egyéb holmijával fölkerekedve hazajön s szokása szerint kiabálni fog, hogy adjanak ennie és innia!

Bementünk a könyvesházba.

Apám levetette magát szokott zsölléjébe. Én melléje ültem. Kinyújtotta jobbját s megfogta kezemet.

- Örülsz-e, hogy viszontlátsz, fiú?

Szivem sokkal telibb volt, semhogy szavakkal felelhettem volna. Alig tehettem egyebet, mint azt, hogy megszorítottam a kezét.

Most pedig beszélj el magadról mindent, tevé hozzá. - Hogyan boldogultál?

- Inkább ön mondja el, hogy hol járt? mit csinált és kiépülve jött-e meg?

- Az ráér utóbb is, Philip, előbb te mondd el az ujságaidat.

Mint mindig, most is engedelmeskedtem neki.

- Meglehető szorgalommal szenteltem magamat pályatanulmányaimnak, mondám. Azonkívül pedig, hála az ön jóságának, kellemes életet folytattam. Szereztem sok jó barátot és követtem el esztelenségeket is, a melyeket meg kell gyónnom és bocsánatért könyörögnöm.

Annak a nagy összegnek az elvesztése szörnyen kezdett bántani, most, midőn a leszámolás napja elérkezett.

- Hagyd egyelőre az esztelenségeket, Philip. Beszéljünk ma csak a kellemes dolgaidról.

- Akkor a legkellemesebbel kell kezdenem...

Pirulni éreztem arczomat, a mint ezt mondám. Apám észrevette zavarodottságomat s fürkésző pillantást vetett reám.

- Jegyben járok, dadogám.

Apámnak az arczáról elmúlt a mosoly s a régi bágyadt, szomorú kifejezés jelent meg rajta.

- Nem vagyok barátja annak, hogy az ember fiatalon házasodjék, mondá, de nem nyájasság nélkül.

- De helyeselni fogja választásomat, ha meglátja... mondám.

- Reménylem. Bizonyára bölcsen és jól választottál. Mondd meg a leány nevét.

Mielőtt feleltem volna, kivettem oldalzsebemből Claudinenak az arczképét s odaadtam neki. Figyelmesen nézte meg.

- Szép leány, nagyon szép. Természetedet ismerve, gondoltam is, hogy szép lesz. És most mondj el felőle mindent.

- Neville-leány...

- Jó név, de a családnak több ága van. Kik a rokonai, hozzátartozói?

S a mint ezt mondá, ismét kezébe vette az arczképet, hogy jól megnézzé jövődöbeli menyét.

- Árva leány, mondám. - Az atyja Neville ezredes volt, ki néhány évvel ezelött halt meg.

- Hol találkoztál vele?

- Nagynénje házában, ki egyik legkedvesebb barátnóm, Lady Estmere...

A mint Lady Estmerenek a nevét említettem, apám felszökött ültéből. Kiejtette kezéből a Claudine arczképét s én hallottam az üveg csörömpölését a mint a sima padlóhoz ütődött. Fölibem hajolt s megragadta vállamat, hogy szinte fáj.

- Jól hallottam-e, Philip? Azt mondtad: Lady Estmere, egyik legkedvesebb barátnód?

A megvető, keserű hang, melyen ez utolsó szavakat mondotta, megdöböntett.

Nagyon is világosan árulta ez el azt, hogy a lelketlen rágalom még az ő elzárkózottságába is behatolt, s hogy ő ítél és bünösnek találta azt a szegény asszonyt.

Nem bírtam szólni, csak lehajtottam a fejemet.

- Tudod-e, Philip, hogy kicsoda az a Lady Estmere? folytatá apám. - Tudod-e, hogy ő egy gyalázatba esett asszony, hogy férje elüzte magától, mert bünös volt?

- Hallottam. Sir Laurence Estmerenek örülnek kellett lennie, hogy nejét ilyen váddal terhelte! Lássá meg őt, apám, a mint én láttam, s akkor lehetetlenségnek fogja fölismerni azt a dolgot! Valamikor még ki fog derülni, hogy ő méltatlanul szenvedett. Ha más nem, én fogok módot találni arra, hogy ezt bizonyítsam, és akkor csak sajnálhatom azt a férjet, a ki elítélte!

Hévvél és meggyőződéssel beszéltem.

Sohasem fogom elfelejteni apámnak az arczát, a milyen ebben a pillanatban volt; sohasem fogom elfelejteni azt a kifejezést, melyet ekkor a szemében láttam.

Nem bánat, nem harag volt az, hanem rettegés.

Ő észrevette arczomon az e miatt való meglepetést, s félrefordítva, az ablakhoz ment.

A mint erre a jelenetre visszaemlékszem, csodálom, hogy az igazság azonnal világossá nem lett előttem. De hát, nagyon könnyű a dolgokat megmagyarázni, mikor már kiderültek, és lehet, hogy szememre akkor még azért borult homály, mert egy fensőbb akarat eszköznek szemelt ki.

Utána mentem apámnak az ablakhoz. Megfogtam kezét. Az érzéketlenül nyugodott kezemben, nem viszonzva fogását.

- Hazatértének első napján nem lehet viszálykodnunk, mondám kérlelve. - És legyen bár Lady Estmere mindaz, a minek ön hiszi, az nem érintheti Miss Nevillet.

Visszafordult hozzám. Arcza sápadt volt, de már nyugodt.

- Philip, mondá, - te már férfi vagy s nem parancsolhatok neked, de az én beleegyezésemmel az én fiam nem fog nőül venni olyan leányt, a kinek bárminő csekély köze is van Lady Estmerehez. Az én fiam hitvesének nem szabad olyan asszony házához tartoznia, a ki gyalázatot hozott a férjére!

Kemény szavak voltak ezek, de el kellett tünnöm és magamba kellett fojtanom az indulatos visszavágást, mely ajkamon lebegett.

- Hagyjuk el ezt a vitát ma, mondám szomoruan.

- Ne is térjünk rá többé vissza, mondá apám keserűen, fáradtan roskadva vissza székébe.

Szomoruan, révedezve néztem ki az ablakon. Lady Estmerere gondoltam, meg Claudinere, a Lord Rothwell intésére, meg arra, hogy milyen rossz természet lakik még a legjobb emberben is, mikor még az én apám is igaz gyanánt tud elfogadni egy ilyen rágalmat.

Elgondoltam, hogy mitevő legyek e kinos körülmények közt, hogyan mondjam el majd Claudinének, hogy mi történt, s hogyan fogja ő azt fogadni.

Mialatt ezen tünődtem s a völgybe kitekintettem, egyszerre csak egy daliás alakot láttam a ház felé közeledni. Sőt a szél egy vidám dalnak a hangjait is hozta fülembe, s tudtam, hogy pár perc múlva Valentin az előcsarnokban fog kiabálni és nevetni.

Annak az embernek a födele alatt lesz, a ki az ő anyját elítélte - s ez az ember az én apám!

Ezt minden áron meg kell akadályoznom. Odamentem apámhoz.

- Emlékszik arra a festőre, a kivel az uton találkozott? kértem.

Apám némán intett, meglepetten nézve rám, hogy ilyen csekélyeségről kezdek beszélni.

- Előbb kellett volna már szólnom, de meglepetést akartam szerezni mind a kettőjük számára. Az a fiatal ember az én vendégem. A Lady Estmere fia.

Apám reszkető ajakkal bámult rám. Csak pillanatok múlva tudott szóhoz jutni.

- Tiltsd ki a házból, mondá.

- Ezt alig tehetem. Holnap ugyis elmegy.

- Akkor szobámba megyek s ott maradok, a míg el nem távozott.

Fölállott s az ajtó felé tartott. A küszöbön visszafordult.

- Ez is a legkedvesebb barátaid egyike, nemde? mondá keserű megvetéssel.

- Legkedvesebb barátom, viszonzám határozottan.

- Mikor fiamat itthon hagytam, mondá apám lassu hangon, de a mely szivembe hatolt, - olyan büszke voltam rá, mint valaha apa a fiára. S midőn megjövök, eljegyezve találom egy olyan leánynyal, kinek a rokonsága szégyenletes, és azt kell hallanom, hogy legkedvesebb barátja, egy gyalázatba jutott anyának a fattyu-fia!

Kiment a szobából, én pedig azon tünődve maradtam ott, vajjon apám megőrült-e, vagy pedig a Norrisok családfája olyan dicső-e, hogy foltnak csak árnyékát sem türheti czimerén.

Azután összeszedtem lelki erőmet s kimentem Valentin elibe.

A fiu az ő szokott derüs mosolyával jött be, s félredobva czókmókját, levetette magát egy kerti padra, mialatt én azon tünődtem, hogyan adjam legjobb módon tudtára a dolgok megváltozott állását.

- Philip, mondá, - ugy látom, valami ujságod van számomra. Hazatért a vándor?

- Igen, apám az imént jött meg váratlanul.

- Mindjárt gondoltam. Találkoztam vele ott künn. Mikor aztán láttam, hogy a ház felé tart, bizonyosra vettem, hogy az apádnak kell lenni. Igen megnyerő külsejű ember. Ugyancsak összebarátkoztam vele.

Én szótlán voltam, nem tudtam, hogyan fogjak sulyos feladatomhoz.

- Örülök, hogy megjött, folytatá Valentin. Te természetesen megmondtad már neki, hogy milyen leánya várja? Ugy hiszem, ez a körülmény meg is változtatja tervedet s nem jössz velem holnap?

- Nem; néhány napig még itthon kell maradnom.

- De ni, mondá Valentin, - vajjon ez a váratlan hazajövetel felforgatta-e a Mrs. Lee házi-rendjét vagy pedig kapunk-e valami harapni valót, mint rendesen? Olyan éhes vagyok, mint a farkas.

Bevezettem a házba, a hol szokott ebédünk már készen várt.

Valentin körültekingetett, mintha arra várna, hogy új házigazdája is megjelenik az asztalhoz.

- Apád nem csatlakozik hozzánk? kérdé. - Szeretném folytatni vele a vitánkat.

- A járás nagyon kifárasztotta... Pihenésre van szüksége... Attól tartok, nem igen erős.

- Nem-e? Pedig ugyancsak izmosnak és erősnek tetszett, a mint felém tartott... No de talán jó is, hogy ebben a pillanatban nincs itt. Megbotránkoztatnám az étvágyammal.

S azzal vidáman látott hozzá az evéshez, de én nem követhettem, mert minden falat majdnem megfulasztott.

Keserves feladat volt, kijelenteni legkedvesebb barátomnak, hogy az én apám házában neki többé nincs helye.

- Mi lelt, Philip? kérdé végre Valentin, észrevéve, hogy milyen siralmas szerepet játszom az asztalnál. - Elvette az öröm a te pompás étvágyadat?

- Nem... nem az öröm vette el.

Hangom többet fejezett ki, mint szavaim. Valentin meghökkenve és bámulva nézett rám.

- Hát mi baj? Szólj, Philip.

- Nagy baj van... alig is tudom, hogyan mondjam el... Kérlek Valentin, könnyítsd meg feladatomat a mennyire csak teheted.

Valentin komoly szemmel tekintett rám. Szemének ezt a komoly tekintetét rajtam kívül kevesen ismerték.

- Édes öregem, mondá, - beszélj csak bátran.

- Valentin, az én apám... Óh, hogyan is mondjam meg?... rosszalja a te jelenlétedet ebben a házban...

- Ezt nagyon sajnálom, Philip, mondá nyugodtan.

- Mondjam-e neked, hogy mennyire elszomorít és bánt ez engem?

- Nem; fel tudom fogni érzelmeidet. Még csak azt sem kérdelem tőled, hogy Mr. Norrisnak mi oka van erre, mert nem szeretnék apádról rosszabb véleménynyel lenni, semmint szükséges. Köszönd meg Mr. Norrisnak nevemben azt a vendégszeretetet, a melyben eddigelé te általad részesültem; én legjobban fejezhetem ki köszönetemet azzal, hogy házát rögtön elhagyom.

- De csak nem mégy el ma?

- Édes Philip!... viszonzá Valentin, szemöldökét felhuzva és oly hangon szólva, mely olyan világosan fejezte ki azon való csodálkozását, hogy én föl tudom róla tenni, hogy ő csak egy órát is tölthetne tovább olyan házban, a hol nem látják szivesen, - hogy többé egy szóval sem tartóztattam.

- Át kell öltöznöm, mondá. - Ebben a gunyában nem térhetek vissza a civilizált emberek közé... Te majd utánam küldöd a podgyászomat s összecsomagolod vázlataimat... De vigyázz, kérlek, van benne olyan, a mely még nem egészen száraz.

Habár a sérelem kinosan marczangolhatta szivét, egyetlen szemrehányó szó sem jött ajkára. Barátja voltam, s az az ember, a ki rajta ezt a sértést elkövette, az én apám volt. Valentin szeretett engem, s így az én kedvemért magába fojtott minden olyan szót, a melylyel - jól tudta - csak még kinosabbá tette volna helyzetemet.

Ekkor ismertem föl csak igazán, hogy látszólagos léhasága és felszínessége alatt mily valódi nemesség lakozik.

Magamra hagyott, hogy készülteit az utra megtegye. Nem volt hozzá szivem, hogy velem menjek: leverten, megsemmisülten maradtam ott, visszajövetelét várva.

Csakhamar vissza is jött. Arcza igen sápadt volt, de nyájas és mosolygó. Meglátta szomorkodásomat s vállamra tette kezét.

- Ne busulj, Philip! mondá. - Te nem lehetsz felelős az apád... hogy is nevezzem?... az apád előítéletességeért. Most pedig, szólítsd elő Mrs. Leet. Nem mehetek el úgy, hogy el ne bucsuzzam a derék jó lélektől.

Mrs. Lee bejött s értesítettük, hogy Mr. Valentin elmegy. Az öreg asszony ezt nagyon sajnálta.

- Ejnye beh kár, mondá. Holott az ur csak most jött haza.

- Igaza van, kár, mondá Valentin komolyan. De hát, ha az embernek sürgős a dolga, hiába!

- Az már igaz, sir... nagyon igaz. De ki gondolná, hogy egy ilyen jókedvű fiatal urnak, mint ön, még sürgős dolga is lehet?

- Hátha éppen a walesi herczeg hivat, hogy pingáljam le ő fenségét?

- Az már aztán egészen más.

- Nohát isten megáldja, Mrs. Lee... Aztán ne felejtse el utánam küldeni azoknak a drága jó nyalánkságoknak a receptjeit, a melyek nekem olyan pompásan ízlettek!

S bölintgatva és mosolyogva hagyta el a házat, látszólag épp olyan vidáman, mint mikor idejött. De én tudtam, hogy ezuttal a vidámsága erőltetett.

Vele mentem a kerten keresztül s a mint véletlenül hátrafordultam, láttam, hogy apám az ablakából lesi vendégünk távoztát...

Lehet, hogy helytelenül cselekedtem, de csak azért is meg akartam neki mutatni, hogy nem szégyenlem magamat a barátommal: szeretettel öltöttem bele karomat a Valentin karjába s úgy ballagtunk tova a lép felé...

Keveset beszélünk egymással. A tanyához érve, szekeret és lovat szereztünk s én elvittem Valentint Mineheadbe, a hol aztán elváltam tőle.

- A mi barátságunkon az nem változtat, nemde? mondám aggódó hangon.

Valentin szomoruan nézett rám.

- A barátságunkon nem. De attól félek, nem igen fogunk egymással érintkezhetni... Hát Claudine?...

Még nem mondtam meg Valentinnek, hogy apámmal mit beszélünk.

- Szóltál Mr. Norrisnak a házassági tervedről? kérdé.

- Szóltam. Az volt az első, a mit vele közöltem.

- S ő nem helyeselte?

- Nem.

- Ugyanaz a kifogása volt ellene, mint az én társaságom ellen?

Némán intettem fejemmel.

- Óh, Valentin! Barátom! kiáltottam föl azután. Kérlek, kiméld... és kiméld magadat is... Hiszen majd jóra fordul még minden!

- A *majd* nagyon hosszú idő, Philip... Mind a ketten ismerünk egy asszonyt, a ki husz keserves esztendeig várt arra a *majdra*!... Isten veled!... Londonban, természetesen, látni foglak?

Meleg, baráti kézsorítást váltottunk - olyat, a milyet két fiatal ember válthat, a ki szereti egymást és megbizik egymásban.

Azután elváltunk.

- Akár jóra fordul még a dolog, akár nem - ezek voltak Valentin végső szavai - ez ismét egy újabb sérelem, a melyért számadásra fogom vonni azt az embert... apámat... Sir Laurence Estmeret!

Lassu lépésben hajtottam hazafelé, csaknem azt kívánva magamban, hogy az apa és fiu bár sohase találkozzanak az életben!

Sötét este volt már, mikor hazatértem. Fáradt voltam, és egyenesen pihenni tértem volna; de nagy meglepetésemre apámat a könyvesházban találtam.

Nem kérdezett semmit; egy szót sem szólt a Valentin eltávoztáról, sem az én házassági tervemről. Órákig elbeszélgettünk. Ő röviden elmondta két évi utazásának történetét.

Sok országot járt be, sokféle népet látott, s vándorlásainak a leírása, a mint az ő válogatott, ékesszóló modorában előadta, minden lelki bánatom mellett is lekötötte érdeklődésemet és figyelmemet, habár pillanatra sem szabadulhattam attól az érzéstől, hogy apám mostohán, igazságtalanul bánik velem.

Óh, mert hiszen a mint ismét ott ültem apámmal a régi ház régi szobájában, magam körül látva mindazt, a mi gyermekkoromban környezett, s ismét hallgatva a sziklát csapkodó hullámok zajgását: csoda-e, ha nehéz volt erőt venni magamon annyira, hogy egészen oda ne simuljak hozzá, kezemet kezébe téve s azt képzelve, hogy ismét gyermek vagyok?...

Végre fölálltunk, hogy aludni térjünk. Én legjobbnak láttam, hogy kellemetlen dolgaimon egy nap alatt essem át.

- Szeretném még elmondani, apám, egy ballépésemet.

- Elég volt már egy napra, Philip.

- Minél előbb át akarnék rajta esni, ha ön nem tulságosan fáradt.

Apám fáradtan bocsátkozott vissza székébe.

- Kevéssel azután, hogy ön elutazott, mondám, - elég meggondolatlan voltam kártyázni s nagy összeget veszteni...

Ugy tetszett, mintha apám, e vallomásom hallatára, megkönnyebbült volna.

- A kártyázás rossz szokás, mondá. - Reménylem, abbanhagytad?

- Ugy gondolom: örökre. De igen nagy összeget vesztettem.

- Reménylem, Mr. Grace kifizette, s már nem tartozol vele?

- Igen, Mr. Grace azonnal kifizette. De röstellem megvallani, hogy mennyi volt. Három ezer font... Megbocsát-e valaha esztelenségemért?

- Kedves fiam, viszonzá apám felállva, - azokkal szemben, a miket tőled ma hallanom kellett, egy kevés pénznek az elvesztése szóra sem érdemes... Jó éjszakát.

Mialatt lefeküdtem, azon tünődtem, hogy apám örült-e, vagy többszörös milliomos?

XIV.

Két napig voltunk együtt apámmal Torwoodban, a nélkül, hogy újból rá mertem volna lépni a vita terére. Éreztem, hogy ha az a dolog még egyszer szóba kerül köztünk, a válság kikerülhetetlen.

Arra pillanatig sem gondoltam, hogy jövőbeli boldogságomról lemondjak csak azért, mert apámnak választásom ellen kifogása van. Bármennyire szerettem is őt, tudtam, hogy annak a kötelességnek, melylyel egy fiu az atyjának tartozik, vannak határai, s hogy vannak helyzetek, melyekben a férfinak jogában van a szülői tekintély előtt fejet nem hajtani.

Apám semmi megállható okot nem mondott arra, hogy Claudinenel való házasságomat miért ellenzi. Ha a világ bűnösnek állítja is Lady Estmeret: túlságos kegyetlenség ezt még az unoka hugán is megtorolni. Ha valaha hittem is Lord Rothwellnek abban a föltevésében, hogy apám ezt a házasságot ellenezni fogja: bizonyos voltam benne, hogy minden ellenzés megszűnik, mihelyt a leányt látni fogja.

De most már ez a remény is oda volt. Apám elismerte, hogy Claudine szép leány, nem is volt ellene semmi kifogása, egyszerűen csak Lady Estmererrel való rokonsága volt szálka a szemében.

Nagyokat sohajtottam, mikor arra gondoltam, hogy mi lesz még ebből, ha a dolgot legközelebb szóba hozom.

Sajnálattal láttam, hogy hazatérte után azonnal belezökkent a régi életmód kerékvágásába. Olyan könnyedén vett ismét föl minden egyes szálát, mintha csak egy napig járt volna oda a szomszéd grófságban, nem pedig ezernyi mértföldeket utazott volna be.

Mindjárt másnap reggel ott folytatta egy tudományos folyóiratnak a tanulmányozását, a hol elutazásakor félbenhagyta. Óráit könyvei közt töltötte, mint régen; ugyanolyan mélabusan tette meg sétáit, mint annak előtte.

Semmi változást sem láthattam életmódjában s kilátásom sem lehetett rá, hogy ebben valaha valami változni fog.

Az első két nap alatt folyvást erőt iparkodtam gyűjteni a megkezdendő nagy harcra. Nem mertem továbbra halasztani. Bármit is fog Valentin mondani anyjának, azt az egyet Lady Estmere mindenesetre tudni fogja, hogy apám hazajött. S ő és Claudine minden bizonynyal hirt várnak tőlem, sőt elvárják, hogy apámat elhozzam hozzájuk.

Mit fognak majd mondani, ha megtudják a valót? Ha megtudják, hogy apám megtiltotta e házasságot, s megtudják vagy megsejtik, hogy miért tiltotta meg?

Órákon át feküdtem éjjel álmatlanul, helyzetemen gondolkozva. S minél többet gondolkoztam, annál bizonyosabb lett előttem az a szomorú kényszerűség, hogy közeledik a pillanat, a midőn választanom kell az imádott nő és apám közt.

A bizonytalanság elviselhetetlenné kezdett lenni.

Habár a leggyöngédebben érintkeztünk egymással, éreztem, hogy van köztünk valami, a mi megváltoztatta az apa és fiu régi szerető viszonyát. Azt reméltem, hogy ő fog először szólni, de mivel semmi hajlandóságot sem mutatott arra, hogy a tárgyat megpenditse, nehéz szívvél bár, de kénytelen voltam megkezdeni a rohamot.

Gyönyörű nyári est volt; a nap már annyira lenn járt, hogy sugarait ki lehetett állani. Apám és én együtt ebédeltünk, s miután néhány perczig még elidőztünk a bor mellett, mintegy összebeszélésre álltunk föl az asztal mellől s mentünk ki a szabadba.

Lassan ballagtunk föl a közeli nagy szirt tetejére, s a mint ott megpihentünk, visszagondoltam arra a napra, mikor először léptem ki innen a nagy világba; arra a pillanatra, midőn a gőzhajón házuk irányában haladva el, elkértem a kapitánytól messzelátóját, hogy jobban láthassam azt a magas, sötét alakot, mely a sziklatetőn állott, mignem a szemembe toluuló könnyek elhomályosították az üveget s többé nem láthattam rajta...

Eszembe jutott, hogy az az első elválás mint zuditotta föl minden érzését gyermek-ifjui lelkemnek, mint kárhoztattam magamat, hogy apámat elhagyni vágytam, és mint sirtam, midőn az ő magányára gondoltam...

És most, pár évvel utóbb, apámmal szemben a férfi jogával kell élnem, s ama nő kedvéért, a kit szeretek, föl kell lázadnom az ő parancsa ellen.

Hallgatásom talán elárulta apámnak, hogy lelkemben mi történik. Kérdően tekintett rám.

Ugy gondolom, két-három megjegyzést is tett a napszállat szépségére, melyekre azonban én nem is figyeltem. Végre odafordultam hozzá:

- Reményem, apám, gondolkozott azon a dolgon, a melyről hazaérkezte estéjén szoltam?
- Egy perczre sem hagyta el azóta gondolataimat, felelt ő szomoruan és nyugodtan.
- Bizonyára vissza fogja vonni tilalmát, mondám. - Boldogságomat nem is tekintve, mi egyebet kívánhatna az én nőmtől? Ő szép, jó, tisztos családból való és - ha erre az ajánlásra egyáltalában szükség volna - gazdag is.

- Megmondtam már, Philip. Több mondanivalóm nincs.

- Tehát azt értsem ebből, hogy mivel ő unokahuga egy asszonynak, kit a férje egy örült pillanatában elhagyott, ön már nem tartja érdemesnek arra, hogy az ön leánya legyen?... Óh, apám, gondolja meg még egyszer... Gondolja meg, hogy szeretem őt... Gondolja meg, hogy elhatározása reám nézve mit jelent!

Megfogtam kezét, de ő elfordította tőlem tekintetét.

Arcza sápadt volt, de ajka körül ott volt az a merev, konok kifejezés.

Tudtam, hogy minden könnyörgésem hasztalan.

- Már meggondoltam, mondá, - s válaszom ugyanaz, mint előbb.

- Megtiltja, föltétlenül?

- Meg. De megálljunk... túllépek jogaimon. Te férfi vagy, s tudom, hogy tetszésed szerint kívánsz cselekedni. Jogod van hozzá. Nőül veheted Miss Nevillet akár holnap. Nem akadályozhatlak meg benne.

- Hogyan vehetem nőül, a míg az ön kegyétől függök? Az ő vagyonából nem élhetek. Várom kell, a míg jövedelmet szereztem magamnak.

- Nem pénzkérdés ez, Philip. Ilyesmiről, hála istennek, sohasem lesz köztünk szó. Akár kívánságom ellenére nőülsz, akár nem, jövedelmed biztosítva lesz.

- Hogyan fogadhatnám el, mikor akarata ellen cselekszem?

- E miatt szükségtelen aggódnod. Ahhoz a pénzhez, a mi rendelkezésedre lesz bocsátva, kétségtelen jogod van. Nem akarom, hogy föltett szándékodtól anyagi tekintetek térítsenek el, habár csak egy hajszálnyira is. De, Philip...

Megállott, és sovárgó, bánatos tekintettel nézett szemembe.

- Attól a naptól fogva, a melyen Miss Nevillet, a Lady Estmere unokahugát nőül veszed, idegenek leszünk egymásra nézve. Az apa és a fiu, kik annyi éven át szerették egymást és együtt éltek, el fognak szakadni egymástól... Ez az egyetlen fenyegetés, a melylyel élek, az egyetlen gátló befolyás, a melylyel rád hatni akarok.

Szemem könnyel telt meg. Éreztem, tudtam, hogy rosszul, könyörtelenül bánik velem: de azt is tudtam, hogy szeretem őt, s hogy életem az ő szeretete nélkül boldogtalan lenne.

De szerettem Claudinet is!... Választani leszek hát kénytelen kettőjük közt.

Zsenge korom óta tudtam, hogy apám határozatai ellen milyen hiábavaló minden felszólalás; de ezuttal mégis kértem, könyörögtem, hogy vonja vissza szavát.

Hajthatatlan volt. Nyájasan, szeliden szólt hozzám, mintha velem együtt önmagát is sajnálná, sőt - úgy gondolám - mintha mind a kettőnket a körülmények, nem pedig az ő előítélete vagy büszkesége áldozatának tekintene.

Végre, szomorúan és mogorván fordultam el tőle.

Utánam jött és megfogta karomat.

- Philip, mondá, ne beszéljünk többé erről a dologról. Legyen köztünk minden úgy, mint régen volt, mindaddig, a míg nekem azt nem irod, hogy Miss Neville a nőd... Akkor vége lesz köztünk mindennek... Súlyos csapások értek az életben - el kell viselnem még ezt az egyet is... De most már lement a nap; gyerünk haza.

Otthon maradtam még néhány napig, de e tárgyat nem érintettük többé, csak egyszer. Igen kíváncsi voltam megtudni, vajjon apám el szándékozik-e végre hagyni zárkózottságát, avagy csak azért jött-e vissza Angolhonba, hogy ismét eltemetkezzék ebbe a magányos házba, a hol összes társaságát csak könyvei képezik és nem lép-e ki inkább a mozgalmas világba, hogy elfoglalja ott azt a helyet, mely tehetségeinél és személyes tulajdonainál fogva méltán megilletné?

Föl is tettem neki a kérdést s azt a reményemet fejeztem ki, hogy az utóbbira fogja magát elhatározni.

Méla bánatossággal nézett reám.

- Szándékomban volt, hogy úgy cselekszem, a mint te ohajtád, mondá, - de hazajövetelem óta megmásítottam szándékomat.

Tudtam, hogy ezzel mit akart mondani.

- Miattam másította meg, mondám.

- Egyelőre legalább még itt maradok, viszonzá, kérdésemre nem ügyelve.

Most lett volna életemben először kedvem ahhoz, hogy keserü szavakat mondjak neki. Előbbi szavainak értelme az volt, hogy midőn hazajött és az én közlésemet meghallotta, megváltoztatta élete tervét.

De nem szóltam, ámbár éreztem, hogy nagyonis igazságtalanul bánik velem. Kevés reményem volt ahhoz, hogy - ha ismét megtelepszik magányában - valaha rá lehetne birni, hogy lépjen be a világba.

Minden egyébben azonban olyan volt velem szemben, mint a megtestesült nyájasság és gyöngédség. Megmutatott egy levelet, a melyet Mr. Gracenek irt, s a melyben tudtára adta, hogy a legbőségesebb segédeszközök bocsátandók rendelkezésemre, s hogy nagy összeg pénzt szándékozik kizárólagos tulajdonommá átíratni.

Londonból hazaküldték sulyos podgyászát, s mikor a ládákat kicsomagolta, azt láttam, hogy minden országban, a hol megfordult, rám gondolt és mindenünnen hozott valami emléket.

Egész nagy gyűjteményét hozta haza a legérdekesebb tárgyaknak, melyeknek jó része igazi műbecscsel birt s nagyértékű volt - némelyiket valóban csak áldozattal szerezhette meg.

Hogy van tehát, hogy neki, a ki időt és pénzt olyan pazarul volt kész nekem áldozni, mégis tudott szive lenni ahhoz, hogy megtagadja tőlem életem legfőbb boldogságát?

XV.

Ama néhány nap alatt, melyet Valentin távozta után apám társaságában töltöttem, számos kérdés merült föl lelkemben, melyek mind a körül forogtak, hogy irántam való jósága és a legnagyobb szeretetet eláruló gyöngédsége hogyan egyeztethető össze azzal a csaknem szivtelen ridegséggel, melyet legédesebb reményem megvalósítása ellen tanusított? Bármennyire tünődtem is e kérdéseken, nem tudtam rájuk feleletet találni, s kételylyel szivemben tértem vissza Londonba.

Itt újabb kínos feladat várt reám - az, hogy elmondjam Claudinének és Lady Estmerének, hogy mi történt, vagy legalább annyit mondjak el nekik, hogy nagyjából megértsék a helyzetet.

Claudinenek természetesen már hazulról írtam, s czéloztam arra, hogy a dolog nem megy olyan simán, a mint ohajtanám. Valentin is bizonyosan mondott már valamit Lady Estmerenek. Így tehát először is barátomnak a műtermébe mentem.

Valentin szorgalmasan dolgozott egy nagy vásznon, a melyen sziklák és szirtek merész körvonalait láttam, melyek nagyon is ismereteseek voltak előttem. Azzal az ő nyílt, nyájas mosolyával üdvözölt, mely azonnal tudtomra adta, hogy azért a kiméletlen elutasításért nem engem okol.

- Nos, mondá, - miként hagytad otthon az én öreg barátnémat, Mrs. Leet, meg (hiszen szabad talán felőle is kérdezősködnöm) atyádat?

- Apám teljességgel érthetetlen, viszonzám. Mondd meg nekem, hogy mit szól anyád.

- Természetesen nem tetszik neki a dolog.

- Csak «nem tetszik»?

- Nos hát, rosszul esik neki... De hát, lásd, Philip, ő hozzá van szokva a keservekhez és szívét nem hordja az ajkán.

A fiu derűs kék szemei elborultak, a mint anyjáról beszélt.

- Menj, beszélj vele, Philip, mondá.

- Megyek. De mondj előbb valamit Claudine felől.

- Nem hiszem, hogy nyájas lesz az apósa iránt. Ez az egész, a mit mondhatok.

- De engem nem gáncsol?

- Téged! Nem magad választottad az apádat!

- Megmondtad neki, hogy apám ellenzi frigyünket?

- Nem; de úgy sejtem, anyám megmondta. Anyám előtt, hiszen tudod, nincs titkom.

Elbucsuztam Valentintől s elmentem anyjához. Lady Estmeret otthon találtam. Claudine nem volt otthon, de azt mondták, hogy mindjárt haza fog jönni.

Lehetetlen volt azt az észrevételt nem tennem, hogy Lady Estmerenek velem szemben való modora megváltozott kissé. Lehet, hogy ez csak képzelődés volt, de ha előbbi és mostani magaviselete közt csakugyan volt különbség, az mihamarább eloszlott, s beszéde és bánása olyan kedves és nyájas volt, mint bármikor.

Maga mellé ültetett s én helyet foglaltam, de néhány pillanatig nem szóltam.

- Édesatyja tehát hazajött? mondá.

- Igen, de hazajövele nem hozott olyan örömet, a mint vártam, viszonzám.

- Kevés várakozásunk teljesül be igazán, mondá erre Lady Estmere.

Társalgásunk itt megakadt. Tudtam, hogy Lady Estmere azt várja, mi mondani valóm van számára.

- Az én apám, mint már mondtam önnek, különös ember, kezdém.

- Azok után, a miket felőle öntől hallottam, magam is így vélekedtem.

- Igen, ő különös ember, s évek hosszú során át magányos, a világtól elzárt életet élt. Egészen másképp fogja fel a dolgokat, mint más emberek. Most kegyetlenül és igazságtalanul bánik velem.

- Mérsékelje szavait, Philip; az atyjáról beszél.

- Valami különös előítélete van Claudinenel való házasságom ellen. S ki kell mondanom, kedves Lady Estmere, föltétlenül vonakodik őt leányául elfogadni.

Lady Estmere rám tekintett.

Szemében nem volt harag, semmi más, mint rokonszenv. Még csak azt sem kérdezte tőlem, hogy apám mi okát adta ennek a különös magaviseletének.

- És ön mit fog tenni? kérdé.

- Mit! Én csak egyet tehetek. Nőül kell vennem Claudinet és az időre biznom, hogy apámat megváltoztassa!

- De az apának nem engedelmeskedni, mégis szörnyű dolog.

- Valóban az. De a fiúnak épp úgy vannak jogai, mint az apának. Nem lehet tőle követelni, hogy feláldozza a boldogságát - egy szeszélyért!... Ebben bizonyára ön is egyetért velem.

- Nem tudom. Nem adhattok tanácsot. Ön férfi és belátása szerint cselekedhetik. De ne hamarkodjon el semmit. Nem tudom miért, de úgy gondolom, Philip, hogy az olyan házasság, melyhez a szülő nem adta beleegyezését, nem lehet teljesen boldog. Lehet, hogy ez nekem csak ósdi képzelődésem, de nem tudok tőle szabadulni.

Mielőtt felelhettem volna, megnyílt az ajtó.

- Nos, szép uracskám... szólalt meg egy hang, mely megreszketteté szívemet, s a következő pillanatban Claudine a karomban volt.

Lady Estmere, a mint összeöleleztünk, kiment a szobából.

Megkimélem az olvasót találkozásunk gyönyörűségétől... Csak mikor ajkam ajkára forrt, mikor karom átfonta hajlós termetét, mikor láttam derült arcát, mely egészségtől és szépségtől virult, csak ekkor tudtam igazán, hogy nem mondhatok le szerelméről, még ha egy apa szeretete lenne is az ára.

Az első forró üdvözlés után leültünk egymás mellé s beszélgetni kezdtünk.

- Philip, mondá Claudine, - te rossz színben vagy, bajod van. Mondj el mindent.

- Szomorú ujságot mondhatok.

- Sejtettem. Beszélj atyádról.

- Azt kell hinnem, hogy meg van örülve... Örültnek kell lennie!

- Nem helyesli választásodat? Felelj, szerelmem. El tudom viselni.

- Nem helyesli, viszonzám lángoló arczczal. - De ismétlem, örültnek kell lennie!

- És most, mondd meg az okát... Uri leány vagyok; nem jövök hozzátok üres kézzel; te szeretsz, s a te szemeidben legalább, én uram, bájjaim is vannak.

Itt egy kis szünetet csikartam ki azzal, hogy az utolsó szavakra megadtam az illendő feleletet.

De Claudinének az arca komoly maradt.

- Valentin nem kérdezte tőled az okát; és nem kérdezte Lady Estmere sem; de nekem, Philip, tudnom kell!

- Ismeri a Lady Estmere történetét, dadogám.

- Nem, Philip, viszonzá Claudine, büszkén egyenesedve föl, mint valami királyné, s indulatosan dobbantva piczi lábával - nem a történetét. Csak azt ismerheti, a mit a világ beszél az ő története gyanánt... A te apád gyáva ember!

Éreztem, hogy nem szólhatok. Milyen fönséges volt haragjában!

Kiegyenesedve állt előttem, kicsiny fejét büszkén hátravetve, míg sötét szemei lángoltak s finom orrczimpái gyöngén rezegtek.

Jó volt neked, Philip Norris, hogy ezt a haragot nem a te hibád idézte föl!

- Az, gyáva! folytatá Claudine. - Gyáva, a ki kárhoztató ítéletet mond, mert a világ úgy ítélte, a ki rágalmoz, mert rágalmat hallott!... Te nemesnek és jónak nevezted... és még egyszer azt mondom, hogy gyáva!

- De nekem apám, Claudine, mondám komoly hangon.

Claudine tudta, hogy tüzes szavaival szivemet sebzi. Rám tekintett, s abban a pillanatban egész valója átváltozott.

Köny toluult szemébe, s vállamra hajolva elrejté arcját.

- Szerelmem! Édes szerelmem! kiáltott föl. - Rosszul cselekedtem... Bocsáss meg nekem, Philip.

Megcsókoltam, újra meg újra, a mig könyein át rám nem mosolygott... De még azalatt is, mig imádottamat csókkal borítottam el, szomoruan gondoltam vissza arra a magányos emberre, a ki szeretett s mégis azt mondta, hogy Claudinenel való házasságom örökre el fog bennünket egymástól szakítani!

Azután házasságunkról kezdtünk beszélgetni.

Én semmi okot sem láttam arra, hogy most már miért halasztanók továbbra. Tudom, hogy bármit mondanék is, apámnak a határozatát semmivel sem változtathatom meg. Meglehet, hogyha Claudine majd a nőm lesz, ismét folyamodhatom szeretetéhez, s ő akkor, életében egyszer, talán engedni fog s végre is keblére fogadja Claudinet és megszereti.

Sürgettem hát jegyesemet, hogy tüzzük ki az esküvőt az ősz utóljára. Beleegyezett.

- Nincs rá ok, hogy miért várjunk, mondá szeliden. - Elég vagyonunk van ahhoz, hogy nyugodtan élhessünk belőle... Végy el, szerelmem, a mikor akarsz.

Én, örülve, hogy alkalmam van apámról legalább valami kedvezőt is mondani, elbeszéltem neki fejedelmi bőkezűségét, hogy vagyoni tekintetben milyen nagylelkű irántam, habár ellenkezem akaratával.

Claudine elmosolyodott.

- Philip, mondá gyöngéden, - én annak az embernek a pénzét nem oszthatom meg veled.

- Apámnak az ajándéka, a mit hozományul ad, édesem.

- Igen, de ugyanazé, a ki tiltja ezt a házasságot! Philip, szeretlek, de büszke is vagyok. Mindaz, a mim van, a tied is feltétlenül. Választanod kell kettőnk közt. Ha elfogadod az én hozományomat, vissza kell utasítanod az övét.

- De nem élhetek a feleségem kegyelméből...

- Hanem az apád kegyelméből, ki a feleségedet megveti, igen?... Büszkeséged helytelen irányba terel, Philip.

Hosszasan vitáztam vele, de érveim csak igen gyöngék voltak. Jól tudtam magamban, hogy Claudinenek igaza van. A körülmények mostani alakulásában sokkal megalázóbb lett volna rám nézve, apámtól fogadni el kegyeket, mint attól a nőtől, kinek kedvéért ezekről le kellett mondanom.

- Drága szerelmem, szólt végre Claudine, - ha nagyon is büszke vagy ahhoz, hogy az én vagyonomat a magadé gyanánt használjad, akkor inkább várjunk még egy évig, vagy kettőig. Addig talán módot találsz arra, hogy saját vagyonodat megalapítsd. És akkor, ha kívánod, elveheted azt a keveset, a mim van. De semmikép sem függhetünk attól az apától, a kiről az én kedvemért le kell mondanod!

Ebben állapotunk meg, habár én úgy vélekedtem, hogy ezzel emberfölötti áldozatot hozok. Claudinenel együtt tölthető egy vagy talán két évről is lemondani, olyan áldozat volt, a minőt a személyes büszkeség alig követelt még valaha.

De van egy, a mi ezt a keserves próbát megrövidítheti.

Találjak csak módot arra, hogy bebizonyítsam a Lady Estmere ártatlanságát; hozzam lábai elé nyomorult férjét, bocsánatért könyörögni azért az igazságtalanságért, a mit rajta elkövetett - és akkor apámnak az ellenkezése mindenestre megszűnik és én elfoglalhatom boldogságom birodalmát.

Ez a gondolat töltötte el lelkemet, midőn Claudinetől elbucsuzva lakásom felé tartottam.

Milyen különös, hogy a Lady Estmere keserve olyan közvetlenül játszott bele az én életembe, hogy saját boldogságom elérhetése kényszerített arra, hogy leleplezzem azt a pokoli tervet, melyet Chesham évekkal azelőtt két embernek a megrontására szőtt!

Eszembe jutottak Lord Rothwellnek a szavai, hogy itt a végzet keze működik, s a mint a körülmények most mutatkoztak, valóban hajlandó voltam neki hinni.

És ebben a hitemben csak megerősített az, midőn, szobámba lépve, asztalomon egy levelet találtam, melynek a boritékán az ő merész, vaskos vonásait ismertem föl.

Azt írta, hogy visszajött Angliába, s hogy holnap már a régi szállásán találhatom, a hol, úgy reményli, fel is fogom keresni.

S mintha ez hitem megerősítéséhez nem lett volna elegendő, ugyanaznap este, midőn a klub pipázó-termébe beléptem, Chesham kapitányt találtam ott, ki néhány rokon-léleknek beszélgette legutóbbi kalandjait, ugyanazzal a sátáni czinizmussal és könnyedséggel, melyet már ismertem benne, s melylyel minden tekintet nélkül rántotta sárba mindazt, a mit a legtöbb ember szentnek és tisztának tekint.

XVI.

Másnap reggel fölkerestem Lord Rothwellt.

Ott találtam fogadója kapujában, hosszú szivarjából bodor füstöket eregetve s mély érdeklődéssel szemlélve a járókelőket, a kik közül sokan pillantottak föl a szálás termetű, szakállas alakra, ki régi vadász-zekét viselt, s bizonyosan eltűnődtek azon, hogy kicsoda-micsoda lehet.

Nekem, a milyen zavart lelki állapotban voltam, ez a nagy, széles vállu, gyöngéd szívü ember, a ki komoly szemeivel nyájas-üdvözlően mosolygott rám, olybá tünt föl, mint valóságos mentősziklám.

Ő hozzá legalább bizvást fordulhattam tanácsért, már pedig nagy szükségem volt tanácsadóra. Bármennyire szerettem is Valentint, vele nem beszélhettem meg azt a kérdést, a mely köztem, és apám közt nézeteltérést idézett elő. Lady Estmererrel egyáltalában nem lehetett erről a dolgról csak szólnom is. Claudine pedig, a mennyiben ő forgott szóban, már határozott.

Kimondhatatlanul örültem tehát, midőn a Lord Rothwell nagy, napbarnította keze megszorította az enyémet s szorításának melegsége azt adta tudtomra, hogy ő még mindig az én régi jóakaróm és barátom.

- Gyerünk be, Philip kapitány, mondá, mert még sokszor szólitott ezen a tréfás néven, melyet akkor adott, mikor először láttuk egymást ott a devonshirei parton s én kis hajómon szárazra eveztem vele és társaival. Gyerünk be és beszéljük ki magunkat amugy igazában.

Bevezetett egy szobába, melyet máris a maga izlése szerint alakított át. Két óriási asztalt állíttatott föl, melyek olyan nagyok voltak, hogy az ember elcsodálkozott, hogyan hozhatták föl a lépcsőn. Az egyik asztal a szoba közepén állott, a másik pedig a szögletben. Mind a kettő térképekkel, rajzokkal, könyvekkel, kéziratokkal volt a szó szoros értelmében telerakva s csak az egyiknek a közepén volt egy kis üres hely hagyva, a hol irni lehetett. A szoba egyéb butorzata néhány kényelmes faszékből, egy rakás szivaros ládából, óriási dohánytartóból meg több pipából állott.

Elnevettem magamat, a mint a furcsa környezetben körülnéztem.

- Ön ugyancsak hamar rányomja a saját bélyegét arra a helyre, a hol megfordul, mondám.

- Igen, csodálom is, hogy a fogadó-tulajdonosok megengedik. Ugy gondolom, azért teszik, mert lord vagyok. Nagy előny az, ha az embernek főnemesi czíme van, persze csak élni kell vele tudni. Az emberek arról beszélnek, hogy a rang így meg úgy kötelez. Ne higgyen nekik, Philip. Ha van ember a világon, a ki semmire sincs kötelezve s olyan életmódot folytathat, a milyen neki tetszik, az bizonyára egy angol lord. Gondolom is, hogy ön néha szégyenli magát miattam, Philip.

Lord Rothwell ezzel természetesen csak önmagát akarta tréfásan gunyolni. Habár tetszését és kényelmét követve, ócska kabátban volt kedve ógyelegni s valami kényelmes, gömbölyű hátú faszékben szeretett ülni, melyet valami pinczérrel bizonyosan a fogadói alsó régiókból lopatott. Lord Rothwell, kivéven bizalmas barátaival szemben, mindenkor olyannak látszott és úgy viselte magát, a mint nemes embertől csak kivánni lehetett, mig udvarias finomsága, személyes bátorsága és lovagiassága az én szememben fölibe emelte bármely főnemesnek, a kit életemben valaha láttam.

Valentinnel vagy Lady Estmererrel visszajövele óta még nem beszélt. Első kérdése is őket illette hát.

Örömmel hallotta, hogy Valentin művészi hirnevet kezd magának kivívni és nagyon boszankodott, midőn arról a balcsillagzatu szerelmi történetről hallott, mely olyan hamarosan ért véget.

Azután az én szerelmi ügyem és házassági tervem felől kérdezősködött.

Elmondtam neki mindent, hogy apám milyen váratlanul érkezett haza, milyen kiméletlenül utasította el Valentint, mit beszélünk egymással utoljára s mint jutottam abba a kényszerhelyzetbe, hogy apám és Claudine közt kell választanom.

Lord Rothwell elkomolyodott arczczal hallgatta beszédemet.

- Elejétől féltem ettől, mondá felsohajtva. Emlékszik a szavaimra?

- Miért gondolta ezt? Elöttem megmagyarázhatatlan.

- Lehet, hogy csak előérzet volt, vagy talán mert nagyon is jól ismerem a világot. Nem fog elhamarkodva cselekedni, Philip, nemde?

- Nőül fogom venni Claudinet, ha ugyan ez elhamarkodás... De nem rögtön, tevék hozzá, látva, hogy minő szemmel néz rám.

- Ne is. Várjon még egy darabig. Van kilátás arra, hogy az atyja Londonba jön?

- Attól tartok, nem - mondám s egy gondolat villant agyamba. Lord Rothwell, tevék hozzá, megtenne nekem egy igen nagy szívességet, ha megkérném?

Rám nézett azokkal az ő gyöngéd, női tekintetre emlékeztető szemeivel.

- Sokat meg tudnék tenni az ön atyja fiáért, mondá.

- Az én apám fiáért! Hiszen az én apám idegen önre nézve. Mindössze egyszer találkozott vele - évekkel ezelőtt.

- No, mert az ön atyjának a fia ön, sietett hozzátenni Rothwell. Szóljon, mit tehetek érte?

- Szinte nehezemre esik a kérés, mondám habozva. De ha időt találna arra, hogy lemenne Devonshirebe apámhoz, ön okosan beszélhetne vele s megmondhatná neki, hogy kicsoda Claudine és kicsoda Lady Estmere. Önt meg fogja hallgatni s ilyen korú és állású férfiúnak a szavai mindenestre nagyobb hatással lennének rá, mint minden, a mit én mondhatnék. Talán belátná, hogy milyen igazságtalan.

Lord Rothwell nem felelt azonnal. Gondolkozott egy darabig, ujabb szivarra gyujtott, s aztán így szólt:

- Igen, elmegyek hozzá. Nem hiszem ugyan, hogy lesz valami haszna; de elmegyek. Még ma este indulok.

- Nem is tudom, hogyan köszönjem meg... De kérem, ne terhelje magát; ez a dolog nincs naphoz kötve.

- Ne féljen. Én rögtön el szeretem végezni azt, a mit föltettem magamban.

- Én is elkísérjem?

- Jobb lesz, ha itt marad. Most pedig beszéljünk egyébről.

Lord Rothwell, miként megígérte, még az nap este elutazott, s én nagy aggódással és reménykedéssel vártam az eredményt, tudva azt, hogy ő minden lehető meg fog tenni, hogy apámnak a határozatát megváltoztassa. Olyan ember, mint ő, a kinél a becsület törvényeit és követelményeit senki jobban nem ismeri, bizonyára képes lesz apámra hatni.

De hasztalan mentem el a fogadóba nap nap után, Lord Rothwell nem jött haza. Több mint egy hét mult el, midőn ismét találkozhattam vele. Első szava ez volt:

- Ugy van, a mint gondoltam, Philip: kudarczot vallottam.

- Nincs remény, hogy engedni fog?

- Nincs. Ebben az egy pontban végkép el van tőkélve. Makacs jellem az, Philip.

Lord Rothwellnek a kudarcza még jobban bántott, mint a magamé.

- Pedig jól tudja, hogy én is olyan makacs vagyok, mint ő, mondám szenvedélyesen, - tudja, hogy ezzel örökre eltaszit magától, és azt is tudja, hogy el fogom venni Claudinet.

- Igen, tudja és el is van rá készülve.

- Mondjon el mindent, a mit mondott.

- Minek, Philip? Ugy érveltem, vitáztam veled, a mint csak tudtam, de egy hajszálnyira sem ingathattam meg. Ha ismételném azt, a mit mondott, ezzel csak fölösleges kint okoznék önnek. Legyen elég azt ismételnem, hogy nincs remény.

- Mit gondol, be fogja váltani fenyegetését?

- Igen, Philip, be fogja váltani. Fontolja meg hát jól, hogy mit cselekszik.

- Már megfontoltam és - határoztam. Több mondanivalóm nincs... csak még az, hogy szivemből köszönöm az ön nagy jószágát. Reményelem, apám jól fogadta?

- Ezen az egy ponton kívül minden dologban igen szépen egyeztünk, miként hosszas ottmaradásom is bizonyítja.

- Megkedvelte őt?

- Nagyon. Mennyi tehetség, mennyi tudomány - s mindez eltemetve! Igazán, Philip, siralmas dolog. Nem is élet az. Én haszontalanságokra pazarlom az időmet, de legalább élek.

- De úgy ismerve Lady Estmeret, mint ön ismeri, hogy maradhatott apám társaságában?

- Én a férfiaknak sokat meg tudok engedni. Aztán meg, bármint áll is a dolog, atyja szereti önt. S ez rokonszenvet keltett bennem iránta.

- Nem tagadom, hogy szeret - a maga módja szerint. De nem igen adja bizonyítékát.

- Ne gáncsolja. Ő úgy szereti önt, mint apa a fiát csak szeretheti. Habár eljárását rosszalom is, önnek csak azt mondhatom: fontolja meg jól, hogy mit cselekszik.

- Csak nem kívánná tőlem azt, hogy mondjak le Claudineről?

- Nem, ehhez most már nem volna szivem. De még egyszer mondom: fáradozzék éjjel-nappal, testtel-lélekkel annak a megtudásán, hogy mi okozhatta Laurence Estmerenek a tévedését. Mondottam egyszer, hogy ez az ön feladata... Ne kiméljen sem időt, sem pénzt! Szinte rosszalom, hogy eddigelé még semmit sem tett. Lássá, máris meg van büntetve késlekedéséért. Menjen, és végezze el küldetését.

- A véletlen mostanáig még nem adta meg a kellő alkalmat.

- Majd megjön az, csak keresni kell. A véletlen! Ez nem véletlen! Ez végzet! Menjen és teljesítse feladatát!

Elbámultam szavainak szenvedélyes voltán. Azon tűnődtem, hogy vajjon Lord Rothwell fatalista-e, s ha igen, babonássága miatt hitette vele azt, hogy éppen én vagyok a sors által arra rendelve, hogy tisztázzam annak a nőnek a becsületét, a kit ő szeretett?

De akár igaza van, akár nincs, engedelmeskedni fogok neki, már csak azért is, mert az én érdekem most már azonos a Lady Estmere érdekével.

És így lőn, hogy két hét lefolyása után azok, a kik Philip Norrist ismerték, vállat vontak és mondták, hogy annak a fiatal embernek még rossz vége lesz. Avagy nem esküdt cimborája-e annak az agyafurt, hidegvérű kártyásnak, Cheshamnek, a ki már annyi fiatal embert fosztott ki és juttatott tönkre?

Vége az első kötetnek.

MÁSODIK KÖTET.

I.

Életemnek most következett két hónapját örömezt kitörölném emlékezetemből. Még most is gondolkozóba esem néha, vajjon az a társaság, a melyben ezt az időt töltöttem, nem rontotta-e meg s aljasította el észjárásomat hosszabb időre.

Ez a társaság pedig Chesham kapitány volt, a kivel nemcsak érintkeznem kellett, a mi már magában is undorral töltött el, hanem úgy kellett tennem, mintha a vele való érintkezésben a legnagyobb élvezetet találnám.

Bármilyen visszatetsző is volt azonban a feladat, alaposan végeztem el. Egy kevés pénznek és sok önbecsülésnek a feláldozásával, csakhamar kedves embere, czimborája lettem a sánta ördögnek. Együtt ebédeltünk, együtt vacsoráltunk, sőt néha együtt reggeliztünk is.

Ez a különös pajtáskodás csakhamar feltűnt ismerőseimnek. Legjobb barátaim a fejüket csóválgatták; a kiknek pedig joguk volt hozzá: szememre is lobbantották magamviseletét. Vigor volt az első egyike, a kik ezt tették.

- Mi a manót jelentsen azzal a vén gazemberrel való barátsága, Norris? kérdé tőlem.

- Hát ön nem szereti Chesham kapitányt?

- Nem-e? Szégyenlem magamat önnel, Norris! Vannak emberek, a kiktől a tisztességes férfiak és nők úgy huzódnak, mint a varangytól... De hát ön, úgy látszik, semmitől sem fél, s a világ ítéletétől legkevésbé, mert különben nem nevezné azt a férget barátjának.

- Csenedesebben, Vigor! Még nem neveztem barátomnak.

- De vele van éjjel-nappal. Kártyázik vele, hallgatja a gonoszságait, sőt tóditja is. Hallottam a multkor.

- Ön is érdeklődéssel hallgatja, mikor beszél.

- Hallgatom és csodálom, hogy ilyen emberek is vannak a világon, de még jobban csodálom, hogy olyan társakra tudnak szert tenni, mint Philip Norris... És miért van ez? Talán a pénzt keresi rajta, a mit két évvel ezelőtt elnyert?

- Olyan nagy összeget csakugyan senki sem szeret kárba veszni hagyni, viszonzám, örülve, hogy Vigor maga szolgáltatott kifogást.

- Tönkre fogja tenni az az ember, Philip, vigyázzon. Nem értem, hogyan képzelheti el egy fiatal ember, hogy kifog egy ilyen kitanult vén kártyáson, a ki évek óta abból él, a mit az ilyen higvelejükből kicsal.

- Vigor, ön nagyon is kemény szavakkal él.

- Bocsánatot kérek: ön nem higvelejü. De ha már elég vérmes reményü ahhoz, hogy játszani mer vele, miért szegődik barátjának is? Hiszen erre nem volna szüksége. Ha minden reggel lerugná is a lépcsőn, minden este kész volna önnel játszani, ha a pénzt elnyerheti.

Jobban ismerve a Chesham bosszuálló természetét, mint Vigor, ez utóbbi állításban kételkedtem.

- Mondok önnek valamit, Norris, szólt rövid szünet után Vigor, látva, hogy én nem felelek. - Nem türhetem, hogy egyik legjobb barátom a Chesham társaságában pokolra jusson. Hallottam, hogy milyen helyeken látták önöket együtt. Elmegyek Rothwellhez s beszélök vele erröl. Neki legalább van önre némi befolyása.

Nekem ez ellen semmi kifogásom sem volt, s tudom, hogy Vigor be is váltotta a szavát.

A szemrehányást tevök közt volt a derék Staunton is, a mi meglehetősen mulattatott, mert Staunton, minden kitünő tulajdona mellett is, korántsem olyan ember volt, kinek nyomdokait egy fiatal ember bizvást követhette volna. Ő nevezetesen azt vetette föl, hogy vajjon mit fog szólni Valentin az én új barátomhoz.

- Nem Valentin választja számomra a barátaimat, felelém.

- Pedig jobb lenne, ha ő választaná. Valentin sok tekintetben bolond, de azt tudja, hogy kit válaszszon barátjának. Beszélni fogok Rothwellel; ő gyölöli Cheshamot, önt pedig úgy szereti, mint testvérét.

Milyen kevésbé gondolta ő és Vigor, hogy éppen Lord Rothwellnek az a kijelentése, hogy büntényen kívül bármi egyebet megtehetök arra nézve, hogy Cheshamot kipuhatóljam, birt rá arra, hogy ne törödjem egy ideig a világ ítéletével!

Rothwell természetesen nem szólt. Egyszer-kétszer el akartam neki mondani, hogy mennyire haladtam már, de ő elhallgattatott.

- Jöjjön el hozzám, ha pénzre lesz szüksége, mondá, - de addig ne. Nem akarok beleavatkozni a dologba. Kiadtam a kezemböl az ügyet s most az ön kezében van. Ön a saját sorsán dolgozik most, Philip - magának kell elvégeznie.

Szavai babonásan hangzottak, de különösségöket annak a nagy, véghetetlen szerelemnek tulajdonítottam, melyet Lady Estmere iránt táplált. Töle akár romba dölhetett a világ, ha csak ez a katasztrófa a szeretett nő boldogságát biztosította.

De hadd mondjam el, miként haladtam feladatomban.

Nem volt nehéz Cheshammal újból megkötni az ismeretséget. A mint jelét adtam annak, hogy hajlandó volnék vele kártyázni, rendelkezésemre állott s töle telhetőleg járt kedvemben. Kétháromszáz fontnak az elvesztése, meg az a kijelentés, hogy pénzemet mielőbb vissza akarom nyerni, kétségkívül igen kecsegtető kilátást nyújtott neki arra, hogy rajtam meggazdagodhatik. Az a készség és könnyüség, melylyel előbbi roppant veszteségemet kifizettem, azt bizonyította neki, hogy olyan madár vagyok, a melyet érdemes lesz megkoppasztani.

Annyiszor kártyáztunk együtt, a mennyiszor czélom elérhetése végett jónak láttam. És - különös - veszteségem aránylag csekély volt. Most, hogy nyerni nem kívántam, a szerencse gyakran volt mellettem. Az igazi játszma rám nézve azonban csak akkor kezdődött, mikor a kártyát félretettük.

Szörnyü játszma! Hogy egy ilyen embernek a bizalmát megnyerjem, kénytelen voltam elhitetni vele, hogy rokon-kebel vagyok. Hallgatnom kellett kalandjainak az elbeszélését, söt dicsérnem is öt viselt dolgaiért. Ha vissza gondolok azokra, a miket elmondott, nem tudom elképzelni, hogy gonoszságra párja akadhatna a világon.

Nem volt lelkében sem kegyelet, sem könyörület, sem egyetlen nemes gondolat. Nem volt előtte semmi szent, és sem férfiröl, sem asszonyröl nem tett fel semmi jót. Erény és szenteség a nőkben, becsület és igazságszeretet a férfiakban guny tárgya volt előtte. Kaczagva emlegette diadalait, miket ama női szivek fölött aratott, melyek benne megbiztak, s ördögi kedvteléssel beszélte el, mint okozta romlásukat.

A megtettesült ördög volt előttem ez az ember s alig tudtam elképzelni, hogy ez valaha Lady Estmeret merete szeretni, s hogy Lady Estmere és kegyetlen férje őt valamikor barátjának nevezte, sőt hogy Sir Laurence Estmere egy ilyen nyomorult miatt való féltékenységből döntötte romba a maga és neje életét.

Nem irhatom le, hogy milyen életet éltem az alatt, a mig vele együtt voltam, hogy milyen helyekre vitt el s milyen emberekkel kellett megismerkednem, a mig végre meggyőződött arról, hogy szive szerint való ember vagyok. Szerencsém, hogy Valentin odajárt valahova festegetni s hogy Lady Estmere és Claudine látogatóba mentek falura. Pirultam volna a szégyentől, ha tekintetemnek a Claudine tiszta szemével kellett volna találkoznia.

Chesham ugy beszélte el nekem a nők körül viselt dolgait, mint valami agg harcos a maga hőstetteit egy ujoncznak. Lady Estmerenek a nevét azonban mindeddig nem említette s én egyenes kérdést nem mertem hozzá intézni, habár egyszer-kétszer megkísérlettem, hogy rátereljem erre a tárgyra, a melyet ő - talán Valentin iránt való barátságomtól tartva - kerülni látszott.

Egy este Chesham az én lakásomon volt, a hova czélom elérhetése végett gyakran meghívtam. Écartét játszottunk, mig végre én azt nem mondtam, hogy már belefáradtam a játékba. Veszítettem bizonyos összeget s így jogom volt a játékot abban hagyni. Azután beszélgetni kezdtünk.

Meg kell itt emlitenem, hogy mikor nem a nők körül viselt dolgairól volt szó, Chesham megérdemelte, hogy hallgassák. Ismerte Európának minden országát s érdekes élményei voltak a legtöbb helyen. Kalandot kaland után, adomát adoma után tudott elbeszélni s ha egy pillanatig meg tudtam volna feledkezni czélomról és az ő igazi mivoltáról, bizonyára elég élvezetet találtam volna társaságában.

- Ugy hiszem, mondám, ön sohasem sülyedt annyira, hogy igazán szeressen egy nőt?

Keserü mosoly vonult el az ajkán s láttam, hogy összeszorította a fogát.

- De igen, viszonzá. - Egyszer, egyetlen egyszer voltam olyan bolond.

- De nem nősült soha?

- Egyszer még arra is képes lettem volna. Csakhogy az, a kit szerettem, máshoz ment nőül.

- És természetesen boldogul élt?

- Eltaszított, de én megesküdtem, hogy meg fogom magamat boszulni és... meg is boszultam.

- Már természetesen az ön szokása szerint.

- Szokás vagy nem szokás, annyi bizonyos, hogy az asszony több mint husz év óta nem beszélt a férjével.

Tudtam, hogy jó helyen tapogatózom, és ebben a pillanatban is fogadást tettem, hogy bármi történjék is, nem fogok tágitani, a mig mindent ki nem deritek.

- Vajjon ki lehetett? kérdém könnyedén, mert Chesham nem igen szokta volt titkolni a neveket.

Egy darabig semmit sem szólt, hanem kiürítette poharát. Én ismét megtöltöttem. Tervembe tartozott az is, hogy fegyverül használjam az italt; de eddigelé nem értem el eredményt: nyelve nem oldódott meg az italtól.

De az éj meleg volt s emberem ezuttal sokat ivott.

- Már hogy ki volt? dünnyögé, mintha magával beszélne. - A legbüszkébb és a legerényesebb nő... így mondta mindenki. De most az emberek vállat vonnak és mosolyognak, mikor róla van szó... Igen, boszum tökéletes volt.

Kedvem lett volna torkon ragadni a gazembert s úgy rázni ki belőle az igazságot. Észrevettem, hogy tomporára tette a kezét.

- Sajog a lába?

- Átkozott ficzkó! Mindig sajog, mikor arról az asszonyról beszélek. A bamba! Azt hitte, hogy boszut állott, mikor engem elesni látott; de mi volt az ő boszuja az enyémhez képest? Óh, bolond!

Reszkettem az izgatottságtól. Mit csináljak? Hogyan beszéltessem tovább?

- Ki volt a bolond? kérdém. Sir Laurence Estmere?

- Meg a czimborája, az a még bolondabb lord. Tisztára meg akartak ölni!

- Ön persze a levegőbe lőtt?

- Dehogy, egyenesen a szívére czéloztam. De az átkozott pisztoly rugott. No de mindegy, megállottam a boszumat.

Vajjon nem vehetek-e ki belőle többet? Elhatároztam, hogy merész huzást teszek.

- De hogyan tudta így elbolondítani Sir Laurencet? Hogyan hitette el vele, hogy a felesége szereti önt?

Félig kábultan nézett rám, azután erőfeszítést téve, összeszedte magát. Végig huzta kezét a szemén s fölállt.

- Az ön szesze nagyon erős, barátocskám. Bolondokat fogok beszélni, ha még egy csöppet iszom. Jó éjszakát.

Azzal lebotorkált a lépcsőn s én boszankodva, a felsülés érzetével zártam be mögötte az ajtót.

De saját ajkáról hallottam, hogy Lady Estmere, mint különben is gyanítottam, ördögi boszútervnek lett az áldozata, s föltettem magamban, hogy ezentul meg fogom kettőztetni erőfeszitésemet és semmi eszközt sem fogok felhasználatlan hagyni, hogy kiderítsem a pokoli csel-szövényt.

II.

A mint éjjel-nappal csak tervem végrehajtásán gondolkoztam, újra meg újra eszembe jutott a Mrs. Payne elbeszélése - e derék jó asszonyé, a ki szerette urnójét s mindenesetre pártját fogta volna, s a ki tulajdon szemével látta, miként Sir Laurence maga is, hogy mint állt ott a nyitott ablak előtt, mialatt Chesham átkarolva tartotta. Föltéve, hogy Chesham csakugyan boszut forralt s tudomása volt arról, hogy Sir Laurencenek haza kell jönnie: hogyan tudta ezt a helyzetet előidézni?

Az egyetlen megállható föltevés csak az lehetett, hogy valami czinkostársra is volt a gonoszságban, a ki Lady Estmere helyett odaállt vele az ablakhoz. De ki?

A házban komorna is volt akkor. Hova lett az? Tudna-e valami felvilágosítást adni? Ha Cheshamtól nem tudhatok meg többet, még egyszer fölkeresem Mrs. Paynet, megtudom tőle minden cselédnek a nevét, a ki akkor a házban volt s egytől egyig felkutatom és kivallatom őket.

Augusztus végéhez közeledtünk már. Lord Rothwellen kívül szeptemberre másokhoz is meg voltam hiva; de visszautasítottam minden meghívást és elhatároztam, hogy a mig Chesham Londonban marad, én sem mozdulok el a városból.

Valentin néhány napra Londonba érkezett. Meglátogatott, de nem voltam otthon, hanem utóbb az utcán találkoztam vele. Éppen Cheshammal sétáltam karonfogva. Valentin, a mint társamat megpillantotta, úgy megdöbbsent, mintha villám csapott volna le előtte. Elhaladt mellettem a nélkül, hogy csak észre is látszott volna venni. Vártam is ezt és örültem annak a gondolatnak, hogy Chesham ezt észrevette és azt fogja belőle következtetni, hogy barátságunk már megszűnt.

Nevetve nézett utána a távozonak.

- Az ön kedves Estmere barátja észre sem vette önt, mondá.

- Nem vagyunk már olyan jó barátok, mint voltunk.

- Pedig legalább az én kedvemért szeretnie kellene őt, mondá Chesham gonosz hunyorítással. Emlékszik, hogy megütött az ön lakásán?

- Igen, emlékszem.

- Egy részét már visszaadtam annak a kölcsönnek, de még adósa vagyok... Átkozott nyegle ficzkója.

Nem fogtam pártját Valentinnek, sőt szerepemhez képest, szidnom is kellett volna, de nem tudtam magamat rávenni.

- Nagyon meleg van, szólt most Chesham. A kövezet olyan forró, mint a tűz. Gyerünk fel a klubba s üssünk egy kis csendes piquetet vagy écartét.

Nem tettem ellenvetést s pár perczczel utóbb ott ültünk a játszó-szobában.

- Ki van halva az egész helyiség, mondá Chesham. Valósággal azt hiszem, hogy mi maradtunk utolsóknak a városban. Ismét ki fogok rándulni a külföldre. Ugy gondolom: Monacoba megyek.

- Ha majd indulóban lesz, szóljon nekem. Talán vele fogok menni.

- Bár megtenné s legalább ön is szerencsét próbálna. Rendszerint nem kedvelem ugyan a fiatal embereket, de önt szeretem, Norris. És ez több, mint a mit évek óta akárkinek is mondtam.

Különösnek tetszhetik bár, de én elhittem neki. Az utóbbi időben sok apró körülményt vettem észre, a melyek azt mutatták, hogy ő, a mennyire egyáltalában képes valakit szeretni, engem szeretni kezd. Nem sovárgott már olyan nagyon arra, hogy a pénzemet elnyerje. Egyszer-kétszer a maga nyers modorában a fejemhez is vágta, hogy bolond vagyok, a miért vele játszom. Egyszer meg egy szivaros-tárczát adott ajándékba, - oly bőkezűség, a melyet senki sem tett volna föl róla. Ha ez ember szívének volt valahol egy gyöngé pontja, azt - úgy látszik, megtaláltam. Csaknem tulságosan jól játszottam szerepemet. Méltó büntetés volt, hogy ez az ember, a ki soha senkit sem tett még barátjává, végre azt kedvelje meg, a ki csak szinlelte iránta a barátságot, hogy romlását okozza.

Piquetet játszottunk s én nem igen hosszú idő alatt húsz fontot vesztettem. Áadtam neki egy megfelelő értékű bankjegyet s mivel nem kívántam tovább játszani, félretettem a kártyát. Épp akkor belépett egy szolgál s Chesham kiküldte, hogy nézze meg, van-e számára levél.

A szolgál csakhamar hozott is be egy levelet, melynek a czimirata, mint kivehettem, női kézre vallott. Ez éppen nem volt szokatlan, mert ez a Don Juan sok levelet kapott női kézből. Fölbontotta, elolvasta s aztán néhány káromkodást dörmögött.

- Rossz hír? kérdém.

- Nem éppen, csak pénzkérés. Minden bolondság közül ez a legrosszabb: mindig pénzbe kerül. Az ember már rég elfelejtette, mikor még folyvást felbukkan és zsarol.

- Én azt gondoltam, hogy ön sohasem fizet a bolondságért.

- Nem is, ha kikerülhetem. De akár bolondság, akár nem, ezért az egyért sok vért izzadtam már.

Odabicczegett a csengetyühöz, megrántotta s a belépő szolgától boritékot és íróeszközt kért. Azután kivette tárczájából az imént tőlem kapott huszfontos bankjegyet, leszakította a levél üres lapját, belegöngyölte a bankjegyet s betette a boritékba. Ezt leragasztotta, ráírta a címet s azután a zsebébe csusztatta.

Én csak kevéssé ügyeltem rá. Nem voltam rá kíváncsi, hogy ki az, a ki neki levelet írogat s olyan könnyű szerrel meg tud zsarolni egy olyan tapasztalt gazembert, mint Richard Chesham. Semmi közöm sem volt hozzá. Csak annyit tudtam, hogy azt a bankjegyet, a melyhez az előbb olyan könnyen jutott, használta föl arra, hogy a zsarolót kielégítse; ezzel pedig nem kellett törődnöm.

Chesham felállott és elment, én pedig ott maradtam, bár váltig hivott magával. Nem volt kedvem vele menni, mert az a tekintet, melyet Valentin az utcán rám vetett, nagyon bántott. Látni akartam barátomat s ha nem is magyarázhatom meg neki a dolgot, legalább fölkérem, hogy függeszse föl ítéletét még egy kis időre.

Lementem és megálltam a klub-épület kapujában, azon tünődve, hogy merre keressem Valentint. Anyja lakásán keressem-e, vagy pedig hazamenjek s várakozzam: hátha eljön? Az utóbbira határoztam el magamat s éppen kiléptem már az utcára, midőn egy klub-szolga, ki gyűrött papirost tartott a kezében, megszólított:

- Uraságod ejtette el ezt? kérdé.

Elvettem a levelet, mint bárki tette volna, s egy pillantást vettem a tartalmára. Magaménak vallottam. Sem felírása, sem aláírása nem volt s mindössze két sorból állott, melyeknek a vonásai női kézre vallottak. Olyan rövid volt, hogy ha nem akartam volna is elolvasni, egy pillantásra megismerhettem egész tartalmát:

«Küldje a pénzt, mert különben esküszöm, hogy L. E. mindent meg fog tudni.»

Ez volt az a levél, melyet Chesham az imént elszakított, s szívem nagyot dobant, a mint az L. E. betűkben egy határozott névre véltem ismerni. Éreztem, hogy Chesham most már a kezemben van. Világos volt előttem, hogy miként lehet vele elbánnom.

Egy pillanatig az volt az eszemben, hogy megtartom a levelet, de azután mást gondoltam. Cheshamnek hiányozni fog a levél s bizonyosan vissza fog érte jönni, és ha megtudja, hogy az én kezembe került, gyanakodni fog. Aztán meg nem is volt a levélre annyira szükségem, hogy gyanunak tegyem ki magamat. Az író neve és lakása úgy sem volt rajta, - visszaadtam hát a pinczérnek.

- Ez a Chesham kapitányé, mondám. - Tegye boritékba s adja vissza neki, ha eljön.

Hazasiettem, belevetettem magam egy karszékbe s gondolkozni kezdtem a teendőkön. Eszembe sem jutott az a gondolat, hogy téves uton járhatok. Az a két betű bizonyosan Laurence Estmeret jelenti, és semmi kétségem sem volt abban, hogy meg fogom találni a levél íróját és vallomásra kényszeríthetem.

Alig tudtam hova lenni örömben, midőn inasom Valentint jelentette be. A nagy diadal érzetében egészen meglepedtem a ma délutáni utcai jelenetről, és csaknem futva mentem elébe, hogy üdvözljem. Valentin mozdulatlanul állott meg, kezét kabátja elejébe dugva.

- Nem akarsz velem kezet fogni, Valentin? kérdém meghökkenve.

- Nem. Nem is akartam idejönni, de azután meggondoltam, hogy hitványság volna elmenni a nélkül, hogy megmondanám a véleményemet.

- Ül le hát, s ne állj itt, mint valami hősszínész.

- Nem látja, hogy ez nem tréfa, Philip Norris? Elment az esze?

- Sohasem volt olyan tiszta, mint most.

- És mégis azt kívánja, hogy kezet fogjak önnel - önnel, a ki annyira meglepedezik arról, hogy mivel tartozik barátjának, barátja anyjának - sőt annak a leánynak is, a kit szeret?

- Semmiről sem feledkezem meg, Valentin.

- De igen. Nekem nem lehet barátom az, a ki Cheshamet barátjának tekinti. Nem hihettem a szememnek, nem fülemnek, mikor erről hallottam.

Hangja, mely eleinte büszke volt, az utolsó szavaknál ellágyult, mialatt szeme nedvesen fénylett.

- Valentin, mondtam, - csak nem fogod azért régi barátságunkat félrevetni?

- De igen. Ha tudsz magyarázatot adni, szólj. Örömet foglak megkövetni.

- De ha nem adhatok magyarázatot?

- Akkor isten velünk. Elvesztettem legjobb barátomat.

- De ne feledd anyádat és Claudinet.

- Anyám, bármilyen nehezére essék is, követni fogja példámat. A mi Claudinet illeti, róla nincs jogom szólni.

Elgondolkoztam. Megmondjam-e neki, hogy mi végből barátkoztam össze Cheshammal s ez a barátkozás máris milyen sikerrel kecsegtet? Kedvem lett volna hozzá, de Lord Rothwellnek az a babonássága, hogy erre a dologra a sors engem szemelt ki és csakis engem, rajtam is erőt vett már. Aztán meg, kudarcot is vallhatok még - minek ébreszszek hát hiu reményeket? Egy darabig még gyanus szinben kell maradnom Valentin előtt.

- Valentin, szólék, - mi igaz barátok voltunk. Megtennél nekem egy szívességet?

Valentin némán bólintott.

- Mikor még el a városból - és mennyi időre?

- Holnap - egy-két hónapra.

- Nem volnál-e hajlandó arra, hogy visszatértegedig felfüggeszszed az ítéletedet? Nem volnál-e hajlandó addig azt gondolni magadban, hogy hátha elhamarkodva ítélte meg? És nem tennéd-e meg, hogy addig erről az egész dologról se Lady Estmerenek, se Claudinének ne szólnál?

- Sokat kívánsz, Philip.

- Mindegy: tedd meg értem. Igérd meg s adj rá kezet.

Elibem tartá kezét s én melegen szoritottam meg. Azután minden szó nélkül megfordult és magamra hagyott.

Végre is talán legjobb volt így. Chesham, ha látja, hogy még mindig jó barátok vagyunk, gyanakodni találna; nekem pedig szükségem volt arra, hogy még egy darabig áltassam.

A mint Valentin eltávozott, folytattam előbbi gondolataimat. Eszembe jutott, hogy éppen aznap reggel voltam a bankáromnál, kitől kétszáz fontot vettem föl: egy ötven fontos, öt huszfontos bankjegyen és apróbb papírpénzben. Az öt huszfontos bankjegyből vettem ki aztán azt, a melylyel Cheshamnek fizettem.

Megnéztem a tárczámban maradt bankjegyek számát. Ujdonatujak voltak és sorba számozva. Azt az egyet legfelülről vettem le s így egész biztossággal megmondhattam a számát. Ha már most ezt a számot egy magán-detektívnek átadom, az előbb-utóbb ki fogja sütni, hogy a bankjegy honnan és kitől került vissza az angol bankba.

Azonnal meg is tettem a kellő intézkedést; de csak pár nap múlva kaphattam értesítést. A kérdéses bankjegy kevés kézen fordult meg. Csakugyan bejött az angol bankba, még pedig egy másik londoni bankház részéről, a hova egy londoni nagy fűszerkereskedői cég fizette be. Ehhez a céghez pedig egy kis-kereskedő küldte be egy Surbury nevű vidéki városkából. A kiskereskedőhöz a bankjegy úgy jutott, hogy fölváltotta egy Mrs. Merton nevű asszonynak. Megbizottamnak utasítást adtam, hogy a bankjegy nyomát hátrafelé csak bizonyos napig kutassa és mivel az a nap, a melyen Mrs. Merton a bankjegyet beváltotta, összeesett azzal, a melyen a Chesham által postára tett pénz megkapható volt: nem kívántam az asszonyt azzal a kérdéssel zaklattatni, hogy az a bankjegy honnan került hozzá. Azt már ugyanis tudtam.

Mrs. Merton Surburyben lakott egy Ákácza-villa nevű házban. Megjegyeztem magamnak a címet, kifizettem és elbocsátottam az ügynököt, s azután elutaztam Surburybe, hogy a kutatást magam folytassam.

III.

Surbury meglehetősen unalmas, egyhangu városka volt és sem fekvésénél, sem egyéb viszonyainál fogva nem olyan, hogy egy módosnak látszó fiatal ember csupa időtöltésből megtelepedjék benne. Szeptember első hetében érkeztem oda s egy ódon fogadóban megszállva, első dolgom az volt, hogy Mrs. Mertont - minden feltűnés kikerülésével - fölkutassam.

Mint afféle kis városban nem került nagy nehézségbe az Ákácza-villát megtalálnom, sőt huszonnégy óra lefolyása alatt már ki is bérelhettem egy kis házat, mely amannak a szomszédságában volt s az ékes Rózsa-nyaraló nevet viselte. Kifizettem a lakbért egy negyedévre előre, s ezzel a tulajdonos részéről elejét vettem minden további kérdezősködésnek megbízhatóságomat illetőleg. Rögtön be is költöztem a házba s délután már cselédem is volt egy helybeli derék matróna személyében, ki tisztességes fizetésért vállalkozott a házi szükségleteimről való gondoskodásra, s a kinek - hogy a kisvárosi kíváncsiságnak elejét vegyem - megmondtam, hogy teljesen zavartalanul akarok itt élni, könyveim és irományaim közt, s épp azért szemeltem ki magamnak ezt a zajtalan kis várost, hogy csendben és nyugalomban írhattam meg egy munkában levő könyvemem.

Bizonyos voltam benne, hogy másnap már az egész szomszédság értesülve volt ittlétem céljáról, s mivel a könyviró ember az egyszerű nép körében mindenkor számíthat bizonyos önkéntelen tiszteletre, bátran jöhettek-mehettek s tehettem akármit, a nélkül, hogy különös feltűnést keltettem volna.

Az új lakásban töltött első éjszaka után reggelimet elköltve s szivarra gyujtva, ablakomhoz ültem, mely a Mrs. Merton házára nézett, s megkezdtem a vizsgálódást. A házból egy körülbelől tizenöt éves fiut láttam kijönni, vállán cricket-verővel, ki vidáman fütyörészve ment

lefelé az uton. Félórával utóbb egy magas, karcsu fiatal leány jött ki, kezében hangjegyekkel. Ahhoz nagyon fiatal volt, hogy tanítónő lehessen: nyilván leczkét venni ment hát. Az utcaajtó ezután sok ideig nem nyílt meg, s már-már belefáradtam a nézelődésbe, midőn a szemközt való ablakban egy nő jelent meg, ki néhány perczig állott ott. Bizonyos voltam benne, hogy ez maga a titokzatos Mrs. Merton.

Kinyitotta az ablakot s megöntözte a virágokat, melyek künn álltak a párkányon. Bőséges alkalmam volt így színházi üveg segélyével tüzetesen szemügyre venni az ismeretlen nőt. Negyven és ötven év közt lehetett, sötét szemü, fekete haju, közepes termetü. Arcza halvány és beesett volt, de bizonyos voltam benne, hogy valamikor szép lehetett. Egyszerűen feketébe volt öltözve s külsejéről ítélve tisztos polgárnőnek látszott.

Pár percz mulva, a mint a virág-öntözést elvégezte, mosolyogni láttam. Arra tekintetem, a merre nézett, s a fiut és a leányt láttam visszatérni, a kik, a mint őt az ablakban megpillantották, futva közeledtek a ház felé. Mrs. Merton eljött az ablaktól s néhány pillanattal utóbb már a ház kis kertjében ölelkeztek. Kétségtelen volt előttem, hogy a fiu és a leány a Mrs. Merton gyermekei.

Cselédemtől aztán, az egész szomszédság felől kérdezősködve, a többi közt megtudtam, hogy Mrs. Merton meglehetősen hosszú idő óta él már itt fiával és leányával. Özvegynek mondják, de az nem egészen bizonyos. Nem gazdag, de elég jómódu: cselédje legalább sohasem panaszkodik a kosztra. Csöndes életmódot folytat és se jót, se rosszat nem mondhatni róla. Látogatóba nem jár hozzá senki. A fiu az iskolát végzi, a leány meg nevelőnőnek készül.

Ennyi volt az egész, a mit öreg gazdasszonyomtól megtudhattam. Csakhogy nekem ez nem volt elég. Éreztem, hogy meg kell találnom e titokzatos nő életében azt a láncszemet, mely őt a Lady Estmere sorsához fűzi. Meg kell tudnom, hogy mi volt és hol élt, mielőtt Surburybe jött. S a mint azon tűnődtem, hogy mi uton-módon kutassam ezt ki, eszembe jutott a jó öreg Mrs. Payne. Bizonyos voltam benne, hogy ő minden lehetőt meg fog tenni segítségemre; fölöttem hát magamban, hogy elmegyek Derbyshirebe s rábeszélem, hogy jöjjön el velem Surburybe. Ha Mrs. Mertonnak volt valami köze az Estmere-családhoz, Mrs. Payne bizonyosan ráismer. Másnap utnak is indultam.

Az Estmere-kastélyt csak olyan elhagyottnak és komornak találtam, a milyen két évvel azelőtt volt, mikor Valentinnel együtt voltunk itt. Sem Sir Laurence, sem idősebbik fia nem járt erre. Én nem is hittem, hogy ez az idősebb fiu életben van még. Meg nem foghattam, hogy valaki ne keresse az édesanyját. Elöttem, ki éveken és éveken át sovárogtam egy anya szeretetére, a fiui vonzalomnak ez a hiánya megmagyarázhatatlan volt. És nem érthettem azt sem, hogy egy fiatal ember hogyan engedheti elpusztulni ezt a gyönyörű helyet. Az apára nézve kellemetlen emlékek fűződhetnek Estmere-Courthoz, de a fiunak tudnia kell, hogy szülőföldjén valamikor még nevezetes szerep várhat reá. Hallgatását és távolmaradását nem magyarázhattam meg mással, mint azzal, hogy már nem él, s hogy szívtelen atyja nem tudósította haláláról az anyát. Ha pedig így van, akkor a birtok mégis a Valentiné lesz valamikor. De tudtam, hogy ő ezt semmire sem fogja becsülni, a mig atyja megtagadja az Estmere-névhez való jogát.

Mrs. Payne jól emlékezett rám és nyájasan üdvözölt. Azután Lady Estmere és a kedves szép Valentin urfi után tudakozódott.

- Elküldte a megígért selyemruhát, mondá. Gyönyörű volt és nagyon is szép ahhoz, hogy viselhetném. Föl sem vettem még.

- Tartsa meg akkorára, mikor Sir Laurence és neje hazajönnek, mondám.

- Ha arra tartogatom, akkor akár mindjárt odaadom az unokahugomnak, Pollynak, a ki a jövő hónapban férjhez megy.

- Azt ne tegye, Mrs. Payne. Tartsa levendula közt, a míg én fel nem deritem azt a gaz cselszövényt, mely a család romlását okozta.

- Óh uraságod csak tréfál...

- Sohasem beszéltem komolyabban. Kétszáz mértföldnyiről jöttem ide egyenesen ebből a czélből, és holnap magammal akarom önt vinni, Mrs. Payne.

Az asszony látta, hogy komolyan beszélek. Nyilván csodálta is eddig, hogy mit keresek én Estmere-Courtban.

- Elmennék én nem kétszáz, de kétezer mértföldre is, ha az asszonyomnak használhatnék vele. Óh milyen szép fiatal lady volt! Sajog a szivem, ha rá gondolok.

- Nohát csak készüljön el az utra. Mindent nem mondhatok meg, de úgy hiszem nyomán vagyok a Chesham kapitány gazságának.

Nem került nagy fáradságba a Mrs. Payne férjét rábeszélni, hogy bocsássa el velem az élete párját. Az öreg John papucs alatt volt: készséggel engedelmeskedett hát s maga is segített az asszonymnak az uti készülődésekben.

A délutánt azzal töltöttem, hogy bejártam az ódon ház szobáit és nézegettem a Valentin őseit. Megvallom, feltámadt bennem az irigység, midőn a magam helyzetére gondoltam. Én nem mutathattam daliás férfiak, és szép hölgyek képsorozatára, hogy «ezek az én elődeim.» Anyám családjáról semmit sem tudtam, s régen megállapodtam abban, hogy az nagyon szerény lehetett. De legalább is különös volt, hogy apám a maga rokonairól sohasem szólt. Jelentékeny vagyonát nem is tekintve, bizonyos voltam benne, hogy előkelő vérből származott. Modora és műveltsége kétségtelenül rávallott családjára előkelőségére. És az én családi történetem - tudtommal - mégis csak ő vele kezdődött. De legközelebb, ha találkozom vele, meg fogom neki mondani, hogy elérkezett már az ideje, midőn jogom van családomról valamit megtudni.

A szobákat elhagyva, a kertben járkáltam, s Paynetől tudakozódtam az Estmereek anyagi viszonyai felől. Az öreg, ki fiatal korában és azóta is sokat hallhatott, azt mondta, hogy az uradalmat legalább évi huszezer fontra becsülik, s hogy évek hosszú során át roppant összegeket takarítottak meg, a mióta Sir Laurence utazgat. A birtokot és a vagyont a jószágigazgató, meg a londoni ügyvéd kezeli; ők talán tudják is, hogy az ur merre van, de más nem hallott felőle semmit.

Másnap reggel utra keltünk Mrs. Paynenel s a kellő időben megérkeztünk Surburybe. Elmenelemtkor meghagytam volt, hogy esetleges váratlan vendég számára szoba legyen készen, s így bár este érkeztünk meg, Mrs. Payne azonnal pihenni térhetett. Másnap együtt reggeliztünk s azután átmentünk állítólagos dolgozó-szobámba, melynek ablaka a szomszéd házra szolgált. Vendégem - a jó lélek - még nem is kérdezte, hogy mit kívánok tőle, szó nélkül volt kész mindenre. Beleültem karszékembe az ablak mellé.

- Jó szeme van-e, Mrs. Payne? kérdém.

- Olyan, a milyen csak lehet. Semmiféle ivadékomban sem viselt pápaszemet soha.

- Nohát nézzen oda a szemközt való házra s ha kijönni vagy kinézni lát az ablakon egy nőt, figyelje meg, hogy nem emlékszik-e az arczára.

- Láttam már valaha?

- Nem tudom, éppen ezt akarom megtudni. - Annyi bizonyos, hogy husz esztendő óta nem látta.

- Az nagy idő, sir! mondá Mrs. Payne sohajtva. Annyi esztendő alatt az arcok nagyon megváltoznak.

- Nem hiszem, hogy az öné nagyon sokat változott volna. A falusi levegő, hiszen tudja, nem árt a szépségnek.

Mrs. Payne elnevette magát. Nincs az az öreg asszony, a kinek jól ne esnék a bók. Nézegetni kezdte a szemközt való házat s várta a Mrs. Merton megjelenését.

Körülbelől negyedóra telhetett bele, mire Mrs. Merton csakugyan megjelent az ablakban a virágait öntözni.

Mrs. Payne hosszasan és komolyan szemlélgette. Fel is állt a székről s közelebb ment az ablakhoz, hogy jobban láthassa. Visszarántottam.

- Ne mutassa magát. Ha közel akar menni az ablakhoz, úgy álljon, hogy meg ne láthassák... Ismeri? kérdém aztán, mikor Mrs. Payne elhelyezkedett.

- Ismerem... Emlékszem az arczára, de nem tudom elgondolni, hogy hol láttam, vagy hogyan hívják.

- Nézze meg csak jobban s gondolkozzék.

A jó asszonyon meglátszott, hogy összeszedi minden látó és gondolkodó képességét. Pár pillanat múlva Mrs. Merton megfordult, hogy valakinek hátraszóljon, s most oldalról láttuk az arcját.

- Óh! sohajtott fel megkönnyebbülten Mrs. Payne. - Most már tudom. Istenkém, istenkém! Hogy megváltoztatja husz esztendő az embert! Nem is csoda, hogy mindjárt rá nem ismertem.

- Nos kicsoda? Vigyázzon, nehogy tévedés legyen a dologban. Ne feleljen, a mig egészen nem bizonyos benne. Nagyon sok függ ettől!

- Most már egészen bizonyos vagyok, mondá Mrs. Payne, eltávolodva az ablaktól, mint a ki eleget látott már. Nem is értem, hogyan lehettem az imént olyan ostoba.

- Nos hát kicsoda?

- Mary Williams, a Lady Estmere volt komornája.

IV.

Most már semmi aggodalmam sem volt az iránt, hogy nem a helyes nyomon járok. Csak az volt a kérdés, hogyan haladjak tovább. Először is Mrs. Paynetől kellett megszabadulnom, nehogy Mrs. Merton, vagyis Mary Williams meglássa. Egész nap fogva tartottam szegényt a szobában s a másnap reggeli vonattal utnak eresztettem. Jutalmat nem fogadott el fáradságáért: elég jutalom lesz az neki, mondá, ha asszonyának és Valentin urfinak csakugyan használt vele valamit.

Hogyan közeledjem már most Mrs. Mertonhoz s miként tudjam meg tőle a valót? Ijesztéssel? Vagy nemesebb érzelmeire való hivatkozással? Vagy talán vesztegetéssel? Ez az utóbbi eszköz nem felelt meg természetemnek. Legfőlebb csak végső szükség esetén fogok hozzá folyamodni. De mielőtt bármire is határoznám magamat, először is meg kell vele ismerkednem.

Az iskolás-fiuval kezdtem meg hadműveleteimet. Az ilyen fiatal legénykével könnyü ismeretséget kötni. Néhány megjegyzés a nemes cricket-játékról, egy kis séta, meghívás, hogy nézze meg a könyveimet s egyéb holmimat - s meg volt a barátság. Okos, eleven fiu volt, a ki épp

anyira szeretett tanulni, mint crickezni. Társasága nem hogy terhemre lett volna, de sőt szórakoztatott. Egy darabig azonban semmi egyebet nem értem el általa, mint azt, hogy jogom volt távolról köszönetni Mrs. Mertonnak s leánya szívesen állott volna velem szóba.

Egy reggel Charleyt nagyon levertnek láttam. Kérdeztem, hogy mi baja. Azt mondta, hogy az anyja összeszidta, hogy miért nem tanulja a vakáció alatt a latint meg a görögöt, s mestert akar neki fogadni, a ki tanítsa. Pedig neki ilyen szép időben nem nagy kedve van a magoláshoz, habár szeret is tanulni.

Mentő gondolatom támadt: módot találtam arra, hogy szomszédnőmmel közelebbi ismeretséget kössek.

- Hátha én tanítnám magát, Charley? volna hozzá kedve?

- Ön Mr. Norris? Hiszen ön gentleman!

- Hát baj az?

- Nem, dadogá a fiu, - de mi nem vagyunk ám gazdagok, s anyám csak keveset fizethet a tanítómnak.

- Sebaj. Majd beszélek én az édesanyjával. Vezessen be hozzá.

A fiu zavarodottan és félénken ment előre. Bevezetett egy társalgó szobába, s azután kiment, hogy anyját fölkeresse. Pár percz múlva Mrs. Merton belépett.

- Ugy hiszem, Charley barátom közölte már önnel látogatásom célját, szólék a feszes üdvözlés után.

- Mondott valamit, de nem érthettem meg jól.

- Azt hallom, hogy ön tanítót akar a fiu mellé fogadni. Felajánlom hát szolgálatomat.

Az asszony habozott.

- De ön idegen, mondá.

- Igen ön előtt, de a latin és görög nem idegen rám nézve. Jó bizonyítványaim vannak Oxfordból s mindenesetre képesítve vagyok arra, hogy egy fiut oktassak.

- De én olyan keveset fizethetek...

- Ne törődjék azzal, Mrs. Merton. Pénzről szükségtelen is beszélünk. Megszerettem a fiut, s így, hacsak ön határozottan nem ellenzi, úgy tekintem a dolgot, mintha megegyeztünk volna.

Mrs. Merton nem szólt többet, legfőlebb csak köszönetét fejezte ki, s én másnap reggel megkezdtem tanítói működésemet. S a mint a jég meg volt törve, mihamarább létrejött a közelebbi ismeretség; s egy hét múlva már a szomszéd házban töltöttem az estét, s ez az est nem volt az utolsó.

Milyennek találtam szomszédasszonyomat? Bizonyára nem uri nőnek, habár élete folyamán elegendő tapasztalatot szerzett ahhoz, hogy tisztességgel állja meg helyét. Kellemes asszonynak épenséggel nem lehetett mondani, de becsülni lehetett benne gyermekei iránt való imádatát. Csakis azzal nyertem meg barátságát, hogy dicsértem neki a fiut, a mit egyébiránt őszinte lélekkel tehettem. A mennyire megítélhettem, meglehetősen hiu és mérges természetű asszony volt, s folyvást attól látszott félni, hogy fölfedezik igazi eredetét.

Mikor utóbb bizalmasabb kezdett irántam lenni, elbeszélte, hogy a férje ügyvéd volt, fiatalon halt el s neki és két gyermekének igen csekély vagyont hagyott. Hogy csakugyan volt-e valaha férjnél, azt soha sem tudtam meg, de nem is kutattam. Nyilván azt gondolta, hogy, én a leánya végett közeledem hozzájok s kíváncsian kérdezősködött viszonyaim felől, és én

elmondtam neki annyit, a mennyit jónak láttam. Arról azonban csakhamar meggyőződhetett, hogy bár leánya elég csinos volt, nem ő vonzott a házba. És ekkor talán az egykori komornának az jutott eszébe, hogy hátha ő végette... Nem volt még nagyon vén s még jól meglátszott rajta, hogy valamikor szép lehetett. Ugy gondolom, nem sokára ebből a hiedelemből is kiábrándult s kénytelen volt belenyugodni abba, hogy csakis a Charley iránti barátság volt indító okom. Annyi bizonyos, hogy szerette volna velem elhítni, hogy valamikor jó társaságban mozgott, mert sűrűn emlegetett előkelő neveket, nem mondva bár, de sejtetve, hogy ismeretségben volt azok viselőivel. Ezekkel nyilván akkor ismerkedett meg, mikor Lady Estmerenél szolgált. Egyszer így szólt hozzám:

- Ön, nemde, sokakat ismer Londonban?

- Meglehetősen.

- Ismer bizonyos Estmereket?

Alig állhattam meg, hogy el ne áruljam meglepetésemet. Haboztam is egy pillanatig, hogy mit feleljek.

- Ismerek egy Lady Estmeret, meg a fiát, Valentint, mondám végre.

- Éppen azokat gondolom. Milyen most Lady Estmere?

- Nagyon szép asszony, bár a haja tiszta fehér. Ismerte?

- Igen, leánykoromban.

Nem szóltam, legjobbnak látva azt, hogy ő kérdezzen.

- És boldog? kérdé szünet után.

- Hogyan lehet boldog? A férje évekkor ezelőtt elhagyta, s mint mondják, sohasem is fog hozzá visszatérni.

- De az olyan nagyuri hölgyek beletörődnek az ilyesmibe, nemde?

- Nem tudnám megmondani - nem ismerem a gondolkozásmódjokat.

Azon tűnődtem, vajjon ez az asszony lelkifurdalást kezd e érezni, s ha a kellő utra terelném, kész volna-e vallomást tenni? De most még korai lett volna ezt megkoczkáztatni.

- Ismeri Sir Laurence Estmeret? kérdé ismét.

- Nem. Mióta a nejét elhagyta, úgy hiszem, boldogtalanul barangol a nagy világon.

Az asszony szemében sajtáságos, félig bánatos, félig diadalmas kifejezést láttam.

- Husz év nagy idő, mondá.

- Valóban az; nagy idő egy asszonynak a világ becsmérést szenvedni, fia jövőjét megsemmisítve látni - fiáét, a kit valószínűleg épp úgy szeret, mint ön a magáét. Természetesen én a történekről igen keveset tudok, hiszen akkor még gyermek lehettem; de ha Lady Estmere ártatlan, mit érezhetnek azok, a kik bűnösök?

Többet mondtam, semmint akartam. Mrs. Merton megdöbbenve, szinte gyanakvó tekintettel nézett rám.

- Azt senki sem mondhatja, hogy Lady Estmere ártatlan, mondá csaknem mogorván.

- Nem, a mig férje elítéli. De Lady Estmere nekem barátnőm, és tisztelem. Hogyan ismeri a történetét. Barátnője volt?

- Csak távolról ismertem, de hallottam a történetét annak idejében... Meg kell bocsátania, Mr. Norris, de főfájásom ismét elért - le kell feküdnöm.

Azzal a benyomással hagytam el, hogy közeledik a válság. De egy hét telt el a nélkül, hogy egyéb nevezetes történet volna, mint az, hogy Mrs. Merton kerülte társaságomat. Most már ritkábban is jártam a házba. Az iskola megnyílt s helyemet Charley mellett a rendes tanítók foglalták el. De azért többször segitettem tanulmányaiban. Az anya, néhány udvarias szóval, mindannyiszor visszavonult s többé nem jött elő. Haragot azonban nem mutatott, s én remélhettem, hogy valami későbbi alkalommal előhozhatom még valamiképp az Estmere-ügyet s hatást tehetek a lelkiismeretére, ha ugyan van lelkiismerete. Csaknem elhatároztam, hogy mindent meg fogok neki mondani, a mit gyanítok s erővel veszem ki belőle az igazat.

Az utóbbi néhány nap alatt Mrs. Merton rossz színben volt. Azt adta okul, hogy álmatlanság bántja. Tudtam, hogy ez igaz, mert minden éjjel, mikor lefeküdtem, világot láttam a szobájában, pedig későn szoktam lefeküdni.

Egy este vetkezés közben ki-kinéztem az ablakon. A Mrs. Merton lámpája most is égett. Vajjon mit csinál ez az asszony ilyenkor? kérdém magamtól s szerettem volna keresztüllátni a függönyén. Pár pillanattal utóbb az árnyékát láttam: bizonyosan hátravitte a lámpát. Ablakfüggönyön látszó árnyékból nehéz megítélni, hogy az illető mit csinál, de a sötét alaknak egy mozdulata csodálkozásba ejtett. Ugy tetszett, mintha székre állna, mert hirtelen fölmagasodott s azután feje fölé emelte kísérteties karjait. Boszus voltam, hogy nem tudom magamnak megmagyarázni e mozdulatot, midőn egyszerre csak a szoba világossága tiszszerte nagyobb lett s az árnyék eltűnt.

Mielőtt időm lett volna gondolkozni, éles sikoltást hallottam, a függöny leszakadt az ablakról s Mrs. Mertont lángban láttam állani. Réműletet kifejező arcza megfagyasztá véretem, habár csak egy pillanatig láthattam. Elrohant az ablaktól s eltűnt. Eleget láttam ahhoz, hogy tudjam, mi történt. Magamra kaptam kabátomat, lefutottam a lépcsőn, s pár pillanat múlva a szomszéd kapun zörgettem, hogy segíthessek. Egy darabig nem feleltek a zörgetésemre, de a házból éles sikoltást hallottam. Azután az utcaajtó kinyílt, s Charley félig öltözötten rohant ki rajta.

- Anyám! Orvost! hallám lihegni s lélekszakadva indult el az uton.

Bementem. Szörnyü látvány tárult szemeim elé. Az asszony kinos vonaglásban feküdt a földön. Testét deréktól lefelé félig elhamvadt ruha fődte. Karja meztelen volt, a ruha ujjai nyilván leégtek róla, kegyetlenül összepörkölve kezeit és karjait. Leánya félőrülten térdelt mellette, a szolgáló pedig bambán tördelte a kezét.

A helyzet nem kívánt magyarázatot. A szegény asszony, mikor árnyékát fölemelkedni láttam, nyilván a lámpához értette alsóruháját, s mikor látta, hogy veszedelemben van, elvesztette lélekjelenlétét. Kinjában és ijedelmében először is az ablakhoz rohant, melynek függönyét lerántotta, azután bizonyosan a leánya szobájába szaladt, a hol a lángokat vagy eloltották, vagy magoktól aludtak el, de csak miután már iszonyuan összeégették.

Fölemeltem a szegény nyomorultat, s a milyen gyöngéden csak lehetett, visszavittem szobájába és lefektettem. Szenvedése irtóztatónak látszott, de semmi egyebet nem tehettem, mint azt, hogy segitettem a két leánynak.

Az orvos nemsokára megérkezett, s a mint a sebesültet megvizsgálta, baljóslatúan csóváltatta fejét. Addig maradtam a házban, a mig hasznomat vehették, azután hazamentem, de megkértem az orvost, hogy távozása után jöjjön át hozzám.

Órákig maradt ott az orvos, kísérletet téve mindennemü enyhítő szerrel - azután átjött hozzám.

- Nagy baj, igen nagy baj, mondá.

- Bele fog halni? kérdém.

- Nem tudom, hogyan épülhetne föl. Rettentően össze van égetve. Csak annyi lélekjelenléte lett volna, hogy belevetette volna magát az ágyba s belecsavarodott volna a takaróba, néhány sebbel megmenekült volna. De hát asszony, neki szaladgálni, sikoltozni kellett.

- Közvetlen a veszély?

- Nem, nem hiszem. Egyébiránt holnap biztosabban mondhatok. Jó reggelt.

Magamra maradva, gondolkozóba estem. Nagyon sajnáltam azt a szegény asszonyt, kit olyan iszonyu kinban láttam. Halálos ellenségemet is megszánnám, ha ilyen állapotban látnám. De más okom is volt a sorsa iránt való részvétre. Hátha meghal, mielőtt szólott volna? Akkor vége lenne minden reménynek, hogy Cheshamnek a gázsága valaha kiderülhet!...

De nem halt meg. Napokon át élt még, de az orvos nem adott reményt. Én természetesen sűrűn kérdezősködtem, s igazán sajnálva a fiu meg a leány helyzetét, kértem őket, hogy csak rendelkezzenek velem tetszésük szerint. Legfőbb vágyam volt az, hogy néhány perczig négy-szemközt beszélhesek a biztos halál elé menő asszonynyal: talán ilyen helyzetben hajlandó lesz megvallani mindent. Keserü mosoly jött ajkaimra, midőn elgondoltam, hogy ennek az asszonynak néhány szava hány embernek az életét változtathatja meg: a Lady Estmereét, a Sir Laurenceét, a Valentinét, s másodsorban apámét, az enyémet és a Claudineét!

Egy reggel Charley azt ujságolta, hogy anyja most sokkal jobban van, csöndesen fekszik s alig van fájdalma. De az orvos mást mondott:

- Most már csak órák kérdése a szegény asszony élete.

Elrémültem.

- Hiszen a fia azt mondta, hogy jobban van, hogy alig érez fájdalmat.

- Igaz, nem is igen fog már érezni semmit. A halál küszöbén van. Neki már vége.

- De eszméletén van? Elég erős ahhoz, hogy beszélni lehessen vele?

- Eszméletén van, de igen gyöngé. Hanem, ha ön beszélni kíván vele, megteheti.

- Tudja, hogy meg fog halni?

- Tudja; megkérdezte tőlem. Nem tettem volna vele szolgálatot, ha eltitkolom előtte.

Éreztem, hogy rögtön beszélnem kell a haldoklóval, mert különben kárbaveszett minden eddigi fáradozásom. Holnap, vagy talán már délután is, késő lesz. A szerencse ismét segített. Kevéssel az orvos távozta után Charley kisírt szemmel jött át hozzám, azt mondva, hogy anyja néhány szót kívánna velem beszélni, mielőtt meghal...

A szegény fiu szinte gépiesen beszélt, mintha maga is alig értené, hogy mit mond. Dobogó szívvel álltam föl s mentem vele át, attól a biztos tudattól áthatva, hogy küldetésem nem sokára be lesz fejezve.

V.

Mrs. Merton, párnákkal feltámasztva, fennült az ágyban. Ijesztő volt az a változás, mely az arcában végbement. Orczái be voltak esve, halánték- és arczsontjai kidülledve. Valósággal halottnak néztem volna, ha nagy fekete szemei nem fénylettek volna ki mély üregeikből. A mint beléptem, sugott valamit az ápolónőnek, ki azonnal visszavonult. Széket vontam az ágyhoz.

- Mr. Norris, kezdé gyöngé hangon, nincs jogom ahhoz, hogy kérést intézzek önhöz, de ön olyan jó volt a fiamhoz és szerette...

Szemeiben csodálatosan gyöngéd kifejezés látszott, midőn fiáról beszélt.

- Meghalok, mondá. - Gyermekeim számára nem marad semmi-semmi.

- Óh, Mrs. Merton, nem lehet a helyzet annyira rossz, mondám.

- Nem marad semmi, ismétlé a haldokló. Csekély évi járadékot huztam, mely halálommal megszűnik. Fiam és leányom koldusokul maradnak a világon... Óh csak még öt évig élhettem volna! Akkorára már a magok erejéből is elboldogulhattak volna.

S csüggedten ejtette le kezét a paplanra.

- De csak vannak barátai vagy rokonai, a kik tenni fognak értök valamit, mondám.

- Egyetlen jóakaróm sincs a világon. De van egy ember, a ki, ha ön segíteni akar, tehet valamit a gyerekeimért.

- Mondja meg, hogy mivel segíthetek.

- Keresse föl azt az embert s mondja meg neki, hogy meghaltam. És kérdezze meg tőle, hogy akar-e gondoskodni gyermekeim eltartásáról és neveléséről.

- Megteszem.

- Még többre is kérem. Ő azt nem fogja megtenni pusztá jóakarattól: nem barátom ő nekem. De mondja meg neki, hogy önnél egy lepecsételt csomagot hagytam, s ha ő a kellő összeget le nem teszi két megbízható gyámnak a kezébe, akkor ön fel van hatalmazva, hogy feltörje a pecsétet s elküldje a csomagot annak, a kire czimezve van... Nem fog sok fáradságába kerülni, Mr. Norris. Ő fizetni fog s akkor átadhatja neki a csomagot... Megteszi ezt egy haldoklóért?

Hangja, bár gyöngé, de élénk és könyörgő volt. Nem sejtette, hogy nagyon jól tudtam, kitől kell azt a pénzt kicsikarni, sőt azt is, hogy abban a csomagban mi lehet.

- Megteszi? kérdé ismét, látva, hogy habozok.

Nem haboztam, csak azon gondolkoztam, hogy mit feleljek. Ha megigérem, bizonyos, hogy kezembe adja vallomását. S ha az egyszer a kezemben lesz, azt tehetem vele, a mit akarok... De éreztem, hogy ezt a haldokló nyomorultat nem tudnám megcsalni.

- Nem teszem! viszonzám.

Eljajdult s ujjai görcsösen ragadtak bele a lepedőbe.

- Óh, nyöszörgött, - az isten szent nevére, gyermekeimre kérem, tegye meg... Hiszen olyan keveset kérek!...

Elérkezett a válságos pillanat. Fölibe hajoltam s egyenesen belenéztem esdeklő szemeibe.

- Mrs. Merton, mondám, - hogyan mondhatja bünyös, haldokló asszony létére, hogy keveset kér? Eszközül akar felhasználni, hogy pénzt csikarjak ki Chesham kapitánytól, és ön nyugodtan halna meg abban a tudatban, hogy ez az alávaló csel, melyet husz évvel ezelőtt együtt szöttek, fölfedezetlen marad!... Mary Williams, most, midőn halálos ágyán fekszik, tegyen életében legalább egyszer jót, és tisztázza az ártatlant.

Azt hittem, hogy az ijedelem nyomban megöli. Nagy szemei még jobban kitágultak. Gyöngé volt bár, félig fölemelkedett az ágyban s úgy meredt rám.

- Mit törődik ön most már Richard Cheshammel és gonoszságaival? folytatám. - Hogyan fog az örök bíró színe elé járulni életének e végső bűnös tetteivel? Ha irgalomra számít, tegyen irgalmat!

- Kicsoda ön? lihegett a haldokló. - Honnan tudja a nevemet?... Ön a Lady Estmere fia! kiáltott föl egyszerre.

- Nem vagyok. Csak az vagyok, a kinek eddig ismert: a barátja.

Behunyta szemét és nyöszörgött. «Gyermekeim! Éhen halnak!» hallám szikkadt ajkairól. Ez az anyai szeretet volt végső fegyverem.

- Mrs. Merton... Mary Williams! mondtam. - Figyeljen... gazdag ember vagyok. Becsület-szavamat adom önnek, mint haldoklónak, hogy ha vallomását önként, szabad akaratából az én kezembe teszi le, meg fogom tenni gyermekeiért mindazt, sőt többet is, mint a mit Cheshamtól kíván.

Kinyitotta szemét s fürkészően nézett rám, mintha a szívembe akarna tekinteni.

- Mondja még egyszer, suttogá.

Ismételtem szavaimat.

- Megesküszik rá?

- Esküszöm. Gondoskodni fogok rólok, a míg saját erejükből meg nem élhetnek.

Mary Williams ismét behunyta szemét. Örökkévalóságnak tetszett az a néhány pillanat, a míg hallgatott.

- Álljon székre, suttogá aztán, - s vegyen le a szekrény tetejéről egy kis ládát.

Engedelmeskedtem s odahoztam a kívánt kis ládát. Akkor esett rajta a szerencsétlenség, mikor ezt a szekrényre föltette. A végzet büntetése.

A láda le volt zárva. Föl kellett feszítenem a tetejét, mert a haldokló nem szólt a kulcsról. Benne volt a lepecsételt, felírás nélkül való csomag. Fölbontottam. A belső boriték nem Sir Laurencere vagy Lady Estmerere, hanem Lord Rothwellre volt czimezve. Mary Williams okos asszony volt: tudta, hogy jó kézbe adja így a vallomást. Föltéptem a második boritékot is. Több ivre terjedő irás volt benne.

- Benne van minden? kérdém.

- Minden, az utolsó betüig. Akkor este fejeztem be. Ön ébresztette bennem azt a gondolatot, hogy irásba foglaljam.

- Ezt még két tanuval kell hitelesíttetnem, mondtam. - Megyek és hozok két embert.

- De óh, ne a gyermekeimet!... Ha őket hozza be, megesküszöm, hogy hazugság az egész!

- Ne féljen.

Zsebembe tettem a becses iratot s kimentem. Éreztem, hogy nem lehetek elég óvatos. Ha ez a vallomás a legteljesebb hitelességgel nincs felruházva, egy olyan gyanakvó ember, a milyennek Sir Laurence Estmeret képzeltem, azt mondhatja rá, hogy az egész csak kohlomány. Pedig ez ítélet lesz neki.

Elszaladtam a paphoz, a kivel már némi ismeretséget kötöttem volt. Röviden elmondtam neki, hogy egy haldokló bűnös asszony jóvá akarja tenni vétkét, s kértem, hogy jöjjön el velem a haldoklóhoz s hozzon még valakit.

- A szomszédom tisztviselő, mondtá. - Éppen alkalmas ember lesz, ha otthon találhatjuk.

Az érdekes tisztviselő otthon volt s a kertjében pepecselt. Készséggel jött velünk, s néhány perc múlva ott állottunk a haldokló ágyánál.

De e rövid idő alatt is nagy változás történt már: nem kellett hozzá orvosnak lennem, hogy ezt észrevegyem. Kivettem hát zsebemből a vallomást s felolvastam, még pedig olyan gyorsan és sietve, hogy alig értettem meg tartalmát, habár néha láthattam, hogy a két tanu furcsa szemekkel néz a haldoklóra, ki csöndesen, de még teljes öntudattal feküdt ott.

Végre készen lettem az olvasással. A tisztviselő kivette kezemből az írást, s fölibe hajolt a haldoklónak.

- Hallotta ez irat tartalmát? mondá ünnepélyes, birói hangon - és legjobb hite és tudomása szerint igaznak vallja azt?

- Igaznak vallom.

A tisztviselő tollat és tintát kért, s a pappal együtt aláírta a vallomást.

- Nem kíván még valamit hozzátenni? kérdém, az ágy fölé hajolva.

- A többiek előtt nem. Hajoljon közelebb.

Hangja egyre gyöngébb lett. Majdnem az ajkához kellett tartanom fületem.

- Hozzáteheti, hogy miért tettem azt, suttogá. - Hiu, önhitt leány voltam... szerettem Sir Laurencet. Odakináltam magamat neki, de ő nem akart megérteni... Sokkal kevesebb voltam előtte, semhogy e miatt azt kívánta volna a nejtől, hogy bocsásson el a szolgálatból... Akkor aztán meggyülöltem és... boszút álltam!

A pap, miután a vallomást aláírta, térdre bocsátkozott az ágy mellett s imádkozni kezdett a haldokló bünösért. A tisztviselő kezembe csusztatta a hitelesített írást s halkán kisuhant a szobából.

- Hivják be a gyermekeimet - a gyermekeimet! nyöszörgött a haldokló asszony.

Láttam, hogy pillanatot sem szabad veszíteni s azonnal előhívtam a gyermekeket, egyuttal meghagyva a cselédnek, hogy fusson az orvosért. Azután visszamentem a szobába.

A haldokló odavonta gyermekei üde arcát elaszott képéhez, gyöngye kezeivel simogatni próbálta fejüket, ajka görcsösen mozgott. A jó pap kegyes szavaira senki sem figyelt. A mint beléptem, a haldokló rám nézett, s tekintetében volt valami, a mi közelebb vont az ágyhoz.

- Megigéri? hallám suttogni, vagyis inkább olvasám le ajkáról.

- Meg is tartom: szunyadjon békével.

Szeme bezáródott, hogy többé föl ne nyiljék, s a szobában csak a gyermekek zokogása meg a pap könyörgése hallatszott.

VI.

A mint az Ákácza-villát elhagytam s visszatértem a Rózsa-nyaralóba, úgy éreztem, mintha mázsányi terhet vettek volna le szivemről. Mióta Chesham kapitányhoz színlelt barátsággal közeledtem, most éreztem magamat először ismét embernek. Vége már a csalásnak, kétszínűségnek, bármilyen jó célja volt is különben! Az volt a kérdés, hogy most aztán mitévő legyek.

Az a vallomás Lord Rothwellre volt címezve. Habár, mikor a haldokló ágya mellett sietve átolvastam, azt a benyomást nyertem belőle, hogy teljesen tisztázza Lady Estmeret, nem néztem bele újra. Borítékba tettem s lepecsételtem, hogy majd csak Rothwell bontsa föl. Tudva, hogy Derbyshireben van vadászaton, sürgönyöztem neki:

«Ki van derítve minden. Hol találkozunk?»

Azután készülteket tettem az elutazásra.

Először is szükséges volt, hogy a Merton-gyermekek érdekében tegyek valamit, habár anyjok temetésére lehetetlen volt ottmaradnom. Tudakozódtam hát egy tisztességes ügyész után s ennek utasítást adtam, hogy tegyen meg mindent, a mi szükséges. Pár nap múlva írni fogok neki, hogy mi történjék végkép a fiúval meg a leánynyal. Azután átmentem az Ákáczfavillába s közöltem velök intézkedésemet. Mély hálával fogadták, de nagyon elszomorodtak, midőn azt hallották, hogy másnap reggel el kell utaznom. Én voltam az egyetlen ember, a kit barátjoknak tekinthettek. Bántott is a lelkiismeret a mint elgondoltam, hogy voltaképp milyen kevéssé vagyok barátjok, s fölvettem magamban, hogy anyjoknak tett ígéreteket annál szentebből fogom megtartani. Bármi bünt követett is el, gyermekei ne szenvedjenek miatta.

Rothwelltől csak másnap reggel kaptam választ a sürgönyömről. Azt mondta, hogy estére Londonban találkozhatunk. Elég fontosnak tartotta hát a dolgot ahhoz, hogy vadásztársaságát rögtön odahagyja. Hét órakor már ott vártam a hoteljében. A mint megérkezett, nagy erővel és melegséggel szorította meg kezemet. Meg is ölelt volna, ha a cselédek ránk nem bámulnak.

- Jöjjön fel a szobámba.

Lord Rothwellnek állandóan fenn volt tartva a szállás, sőt kulcsát is magával hordta, úgy hogy távolléte alatt senki sem mehetett be. A szobában, a melybe benyitott, ugyancsak el is lepott a por mindent. Rothwell bezárta az ajtót, vállamra tette a kezét s azzal a különös, gyöngéd tekintettel nézett rám, melyet szemében annyiszor láttam már. Komolysága csaknem megdöbentett.

- Philip, igaz e?... Ön - ön elvégezte ezt?

- El. Alakoskodtam, csaltam, hazudtam hónapokon át - de sikert arattam.

- Csitt! Mi fontossága van annak, hogyan derítette ki az igazat? De valóban az-e az igaz? Egyetlen hibának, egyetlen kétes pontocskának sem szabad benne lenni.

- Nincs is. Tökéletes és napnál világosabb minden.

Elfordult tőlem s izgatottan járkált a szobában. Néhány pillanatra csaknem megfeledkezett jelenlétemről.

- Laurence! Laurence! hallám magával beszélni. - Elérkezett végre az a nap, a melyet megjósoltam, a mikor minden egyes maró, kegyetlen, megvető szavad visszafordul ellened s mind egy-egy tőr lesz, mely szivedbe furódik!... Laurence, hogy fogod te ezt elviselni?

Fölháborodtam e rosszul megválasztott rokonszenv miatt.

- Lady Estmerere kell gondolnia, nem pedig olyan emberre, mint az! A szánalom az igazságtalanul elítélteket illeti meg, nem a megtévedt bírót.

Rothwell boszusan, csaknem indulatosan fordult ellenem.

- És kicsoda ön, fiatal úr, hogy itélni mer? Bizony mondom önnek, igaz részvétet és szánalmat éreztem Lady Estmere iránt éveken és éveken át, s a mi több, hittem is ártatlanságában. De ebben a pillanatban, midőn ön azt mondja, hogy be tudja bizonyítani az ő ártatlanságát, azt mondom önnek, hogy szánalmam nem őt illeti többé, hanem azt a másikat, a világ leg-

nemesebb kebleinek egyikét, azt az embert, ki ha tudtán kívül igaztalan lett volna egy rab-szolga iránt, térdein lett volna képes azt megkövetni; azt a férfiút, gyermekkorom játszótársát, ifju éveim barátját, vetélytársamat és mégis legkedvesebb barátomat, Laurence Estmeret!

Az indulatnak ez a kitörése elnémitott.

- Fiu, folytatá Rothwell, - ön jól végezte munkáját, de csaknem azt kívánnám, hogy bár ne végezte volna! Gondoljon arra az emberre és reszkessen, hogy az ön fölfedezése milyen hatással lehet reá!... De hát ön nem tehet róla: a feladat önre volt bízva, el kellett végeznie, rendeltetése volt ez... Ki tudná azt megmondani: mik lesznek a következményei? De győzzön az igaz!

Merő babonásságnak tetszett az a hiedelem, hogy én voltam rendeltetve arra, hogy Lady Estmerenek az ártatlanságát férje előtt bebizonyítsam. Lady Estmere kedves, igen kedves barátnőm volt; fiát úgy szerettem, mint testvéremet, s unokahuga a jegyesem volt; de ez mind nem látszott elegendő oknak arra, hogy a sors engem szemelt légyen ki eszközül.

- Bocsásson meg izgatottságomért, szólt most Rothwell, más hangba csapva át és sokkal nyugodtabban, mialatt az asztal mellett helyet foglalt. És most mondjon el elejétől fogva mindent.

- De ön bizonyosan fáradt az utazástól. Nem akarna előbb ebédelni?

- Fáradt! ebédelni! kiáltott fel Rothwell. Ez a fiu megbolondult! Több mint husz éve várom már ezt a pillanatot, s ő ebédet emleget!... Fogjon bele az elbeszélésbe.

Kissé leforrázva éreztem ugyan magamat, de nem törődtem vele. Leültem egy székre s elmondtam neki mindent, a mi velem történt, hogy a Chesham vigyázatlansága mint vezetett nyomára Mrs. Mertonnak, mint mentem el a bankjegy nyomán Surburybe s lestem ki az ellenséget, mint ismert rá Mary Williamsre az öreg gazdasszony, mint lett váratlan segítségemre a Mrs. Merton végzetes balesete és gyermekei iránt való szeretete, mint kaptam meg csak tegnap az ő reá címzett csomagot, mely különben csak az esetben jutott volna el hozzá, ha Chesham nem teljesítette volna az asszony utolsó kívánságát, mint hitelesítettem a vallomást két tiszteletreméltó tanuval s hoztam most el neki, hogy miután én feladatomat elvégeztem, tegye meg ő a mit szükségesnek lát.

Lord Rothwell szó nélkül hallgatott végig, a mig a csomagot kezébe nem adtam. Nem bontotta ki mindjárt. Ugy tetszett, mintha gondolatai messze kalandoznának.

- Emlékszem reá, mondá. - Csinos feketeszemü leány volt. Sohasem tudtam meg, hogy hova lett.

Forgatta kezében a csomagot s nézegette.

- Felbontsam, Philip? kérdé.

- Miért ne?

- Egy embernek a halálos ítélete lehet benne. Ne kérdezzem meg előbb Lady Estmeret?

- Mint ügyvéd azt mondanám, hogy nem. Neki erről semmit sem kell tudnia mindaddig, a mig ártatlansága tisztán nem áll a férje előtt.

Lord Rothwell különös, megmagyarázhatatlan tekintettel nézett rám.

- Ugy legyen. Átengedem magamat az ön vezetésének, mondá komolyan, csaknem ünneplésesen.

Aztán felbontotta a csomagot, s némán olvasta el újra meg újra, redőbe vont homlokkal, egyszer-kétszer az asztalra ütve öklével. Azután felém fordult.

- Hogy kijátszották! mondá. Pokol fajzati!

Még egyszer belenézett az írásba.

- Elolvasta, Philip? kérdé.

- El, de olyan sietve, hogy alig értettem meg.

- Üljön le és olvassa el még egyszer. Én addig kimegyek, friss levegőt kell színom, mert különben még agyonütök valakit.

VII.

Lord Rothwell magamra hagyott s én lassan és figyelmesen olvastam el annak a közönséges, de jól kiszámított cselnek az elbeszélését, a melylyel Richard Chesham boszut állott. Mivel a vallomás elég jól volt fogalmazva, ide írom szó szerint.

Igy hangzott:

«My Lord!

Megírom e vallomást, habár nem szándékozom önnek megküldeni. Alig is tudom, miért írom meg, mert ön ezt csak akkor kapja meg, ha én meghalok s bizonyos ember nem teljesíti azt, amit kívánok. De bármikor kapja is meg, tudom, hogy szívesen fogadja, mert megtudja belőle, hogy Sir Laurence Estmere miért hagyta el nejét, a ki ártatlan volt.

Nem is azért írom, mintha - miként mondani szokás - bűnbánó volnék. Annak idején talán magam sem sejtettem, hogy mi következése lesz annak, a mit teszek; de utóbb megtudtam s önzésből hallgattam. Ha végre most mégis szólok, ezt is önzésből, vagy inkább boszúból teszem. De azért bizonyos lehet ön benne, hogy minden szó, a mit leírok, igaz.

Nevemet ön bizonyára elfelejtette már. Mary Williams voltam akkor s komornája Lady Estmerenek. Hiu voltam: azt mondták, hogy szép lány vagyok, s én el is hittem és bizonyos voltam benne, hogy a szépségemmel szerencsét csinállok.

Reményelem, hogy ön, my lord, sohasem fogja megkapni ezt a levelet, s ha megkapja is, én már nem leszek a világon; nem röstellem kimondani, hogy sohasem voltam *jó* leány; a szüleim is sokszor mondták, hogy *rossz* lesz belőlem, s ezt magam is tudtam, de föltettem magamban, hogy hasznát veszem a rosszaságomnak.

A Lady Estmere szolgálatába kevéssel az után léptem be, mikor a második gyermeke született. Nem volt rossz hely, de nekem tulságosan csendes. Sir Laurence Estmere és neje, habár több mint két éves házások voltak már, úgy szerették egymást, mint vőlegény és menyasszony. Ha a férj két napra oda volt, az asszony egyebet sem tett, mint a távollétén kesergett. Én nagyon meg tudtam szeretni egy férfit, a ki engem szeretett, de az ilyen szerelmet sohasem tudtam megérteni.

Mihelyt a házba beléptem, természetesen mindjárt összeszedtem minden pletykát. Hallottam, hogy lordságod szegény ember korában milyen örülten szerelmes volt asszonyomba, de rá sem mert gondolni, hogy elvehesse, s czimét és vagyonát éppen akkor örökölte, mikor az imádott leányt Sir Laurence vette el. Azt is hallottam, hogy az asszonyom régebben jegyben járt egy Chesham nevű unokabátyjával, de aztán valami ok miatt szakított vele. Tapasztaltam, hogy Sir Laurence sokkal büszkébb uri ember

volt, semhogy féltékeny lett volna, s engedte, hogy az a Chesham tetszése szerint jár-
hasson a házba. Bolondnak tartottam érte akkor, s annak tartom most is.

Chesham kapitány sokszor látogatott el Estmere-Courtba s csaknem olyan volt, mintha a
családhoz tartoznék. A mint megláttam, rögtön tudtam, hogy milyenféle ember, s mivel
szép leány voltam, mindjárt rám is vetette a szemét. De soká tartott, a mig valamire me-
hetett velem. Nekem nagy céljaim voltak. Feleségül elmentem volna hozzá, s bizony
Chesham kapitány rosszabb választást is tehetett volna. Jobb felesége lettem volna neki,
mint sok előkelő dáma, a kit ismert. De ő házasságra nem is gondolt. Habár elég simán
beszért velem, tudtam, hogy a hátam megett kinevet a kívánságomért. Hanem egy
pillanatra sem hagyott békémet. Valahányszor nálunk volt, folyvást zaklatott s minden-
félét ígérgetett. Nem mondhatom, hogy rászédett, mert ismertem minden dolgát. A mit
tettem: nyitott szemmel, tudva cselekedtem.

De ha bizalmam nem volt is hozzá, egy idő múlva megkedveltem. Nagyon csinos ember
volt, s a mig az ördög fel nem ébredt benne, igen kedvesen és nyájasan tudott bánni az
emberrel. Velem, mikor nem haragitottam, különben is úgy beszért, mintha uri lánynak
születtem volna. Eszesek voltunk mind a ketten, és így senki sem gyanította a házban,
hogy Chesham kapitány és Mary Williams közt mi történik. Bolond nem voltam s
csakhamar beláttam, hogy ennek mi vége lesz. Ugy vettem volt észre, hogy Chesham
sokkal szerelmesebb az asszonyomba, semhogy nekem valami kilátásom lehetne; de
azután rájöttem, hogy jobban gyűlöli, semmint szereti. A mi pedig Sir Laurencet illeti,
azt épenséggel halálosan gyűlölte a felesége miatt. Sokszor boszantottam is a Lady
Estmere iránt való szerelmével s kinevettem érte; a miért néha olyan dühös lett, hogy
azt hittem, menten összetör. Egy este így szóltam hozzá:

- Hiába is tagadja: ezerszerte jobban szereti őt, mint engem. Gyűlölöm önt!

Most nem jött dühbe, csak gunyosan kaczagott, s azt felelte:

- Hát csak gyűlölj, kedves!

Ez a váratlan hidegség felbosszantott:

- Szébb vagyok, mint ő, mondám. - Ha önnek nincs, másnak van szeme.

- Minek ez az összehasonlítás? Ugy se ér vele semmit, felelt kicsinylően.

- Adja rám azokat a szép holmikat, a miket ő visel, kiáltám. - Öltöztessen az ő ruhájába,
s meglátja, hogy a ki nem ismer bennünket, melyiket fogja Lady Estmerenek gondolni!

Ugy látszott, mintha Cheshamnek erről eszébe ötlött volna valami. Odafordult hozzám s
megfogta a karomat.

- Te csinos portéka, te! mondá. - Majd meglássuk... Ugy hiszem, igazad van abban, a
mit mondasz! A kísérletet mindenesetre megteszszük.

Azzal aztán kibékültünk, s én rá sem gondoltam erre többet. Pár nappal utóbb asszo-
nyom új ruhát kapott Londonból. Nem volt ugynevezett «nagy toilette», de feltűnő szép
ruha. Még akkor este fölvette s mikor levetkőztettem, azt mondta, hogy Sir Laurence és
Chesham kapitány igen szépnek találták. Mint minden urhölgy, ő is örült, ha az izlését
dicsérték, kivált ha a dicséret Sir Laurencetől jött.

Másnap Chesham Londonba ment, de pár nap múlva ismét visszajött s nekem egy nagy
csomagot adott át.

- Fogd, mondá, - meg szoktam tartani az ígéretemet. Egész vagyont fizettem ki a Lady Estmere szabónéjának, hogy még egy éppen olyan ruhát csináljon, mint az övé volt. Majd egyszer megnézzek benne, s véleményt alkotok magamnak felőled. De legyen eszed, s ne mutasd addig senkinek.

Szobámba vittem a csomagot s kibontottam. Csakugyan épp olyan ruha volt, mint az asszonyomé. Bármennyire szerettem volna is, nem mertem fölvenni, csak a tükröm előtt. Ha megláttak volna benne, elvesztettem volna a helyemet.

Kevéssel ezután a kapitány elment Londonba. Megegyeztünk volt, hogy nem sokára utána megyek s vele élek, mint a kedvese. Ő majd keres számomra valami alkalmas lakást s aztán irni fog, hogy jöhetek. Két hónapig nem hallottam felőle semmit. Ekkor Sir Laurence és Lady Estmere néhány hétre átmentek a Dower-Housebe. Én nem szerettem azt a félreeső unalmas helyet, a hova alig jött el egy lélek is. Örömmel hallottam hát, hogy odavárják Chesham kapitányt is. Tudtam, hogy én végettem jön, s föl tettem magamban, hogy ha el nem visz, a mint megígérte, vége lesz köztünk mindennek. Ő igen nyájasan beszélt velem, s azt mondta, hogy egyetlen vágya, engem magával vihetni, s mikor innen elmegy, el is visz. Nem tudom, megtette volna-e, ha a terve nem sikerül. De mikor később megtudtam, hogy engem csak eszköznek használt, nem szerettem többé.

Sir Laurencenek néha dolga volt Estmere-Courtban. Ha átlovagolt, rendszeren ott maradt éjszakára, de reggel korán sietett haza, hogy nejét megnyugtassa. Így történt most is. Délután elment, s a cselédeken és a gyermekeken kívül csak Lady Estmere meg Chesham kapitány maradt a házban.

Együtt ebédeltek. Lady Estmere azt a ruhát viselte, a melyről az imént szóltam. Mikor föladtam rá, folyvást azon járt az eszem, hogy én ennek a ruhának a párjában mennyivel szebb vagyok, mint ő. Az ebéd után kilopóztam s találkoztam Cheshammal, mint rendszeren. Igen jókedvű volt s azt mondta, hogy tartsam magamat készen arra, hogy Londonba menjek vele. Lehet, hogy már holnap indul.

- Igaz, mondá azután, - hadd lássalak csak abban a ruhában, melyet a multkor hoztam. Lady Estmere ma este éppen azt viselte: így hát könnyebb lesz az összehasonlítás.

Örömmel kaptam az alkalmon, de megmondtam neki, hogy addig nem lehet, a mig asszonyom le nem fekszik, és akkor sem tudom, hogyan ejtethem módját. Mert sem azt nem akartam, hogy a többi cselédek az asszony ruhájában lássanak, sem azt, hogy Chesham az én szobámba jöjjön, de én sem akartam az övébe menni.

- Nem baj, mondá ő, - fektesd le az asszonyt s azután vedd föl a ruhát. A Lady Estmere öltözőjében megnézzek, az ugy is az én szobám mellett van. Oda nem fog bejönni senki, és nem szükséges, hogy beszélgessünk. Csak némán akarlak csodálni.

A dolog kissé furcsának tetszett, de fogalmam sem volt róla, hogy mit tervez. Az öltözőszoba, ha egyszer Lady Estmere lefeküdt, a lehető legbiztosabb helynek ígérkezett. Oda nem mer bejönni senki. Ráálltam hát az ajánlatra.

Lady Estmere korán feködt le, ugy gondolom azért, hogy elaludja azt az időt, mig a férje távol van. Én elraktam a ruháit s azután, égve hagyva a lámpát, szobámba mentem s a szép ruhát magamra véve, büszkén tértem vissza az öltözőbe. Chesham már várt s mindjárt utánam jött. Meglepett kissé, hogy az ablak nyitva volt s a függöny felhuzva. Bizonyos voltam benne, hogy lebecsátottam, mialatt Lady Estmere levetkőzött: ha magamtól nem tettem volna, ő parancsolta volna meg.

Chesham váltig csodálta szépségemet, habár dicséretét csak halkán susogva fejezte ki, nehogy Lady Estmere meghallhasson bennünket. Fölvette a lámpát s közel tartotta hozzám, hogy jobban láthasson. Azután az asztalra tette, a szoba hátsó részébe. Az asztalon egy nagy skatulyát láttam, mely nem az asszonyomé volt. Chesham fölnyitotta.

- Hadd legyen a hasonlóság tökéletes, suttogá, s nagy bámulatomra egy parókát vett ki belőle, mely a Lady Estmere aranyhajához volt hasonló. - Tedd föl, mondá.

Én engedelmeskedtem, azt gondolva akkor, hogy ez csak tréfa. Azután odavezetett az ablakhoz s megölelt. Kértem, hogy ne legyen olyan vigyázatlan. A szoba olyan világos volt mint nappal. Ha valaki az uton jön, okvetlenül meglát bennünket.

- Ki jönne most? suttogá Chesham, s aztán hozzátevén: - De ha jönne is: kit gondolna mellettem?

Ekkor, de csakis ekkor tudtam meg, hogy mi a célja ennek az alakoskodásnak. Azt remélte, hogy meglát bennünket valaki és elhíreszteli, hogy Lady Estmere éjszakának idején ő vele ölelkezett.

Nem mozdultam el mellőle. Aczélkarokkal szoritott magához. Küzködnöm és sikoltoznom kellett volna, hogy elbocsásson. De különben sem bántam, hogy mit tesz velem. Lady Estmererrel csöppet sem törődtem, a mi pedig Sir Laurencet illeti, örültem, ha azt gyanítja, hogy az ő felesége is csak úgy csókolózik más férfiakkal, mint sok más előkelő hölgy, a kiket ismertem. Sir Laurence dolyfös ember volt, s megérdemelte, hogy pórul járjon. Ugy maradtam hát ott, a mint Chesham kívánta, míg végre belefáradtam az állásba. Egyszerre csak rezdülést éreztem végigfutni a testén, karjával még erősebben szoritott magához, s a mint újra meg újra megcsókolt, hallottam, hogy mint csikorgatta a fogát. A ház előtt állott valaki - ő láthatta, de én nem. Meg akartam fordulni, de ő dühösen azt sugta:

- Ha az ablak felé fordulsz, megfojtalak!

És szentül hiszem, hogy megtette volna.

Azután derekamra fonta a karját s engem folyvást háttal tartva az ablak felé, befelé vezetett a szobába az asztalhoz s eloltotta a lámpát.

- Menj most a szobádba, mondá - de rögtön. Vesd le ezt a holmit, dugd el és feküdj le. Jól viseld magadat, tartsd ezt titokban és örökké szeretni foglak. Még az éjjel vagy reggel elutazom. Gyer utánam Londonba. Itt a czimem.

S kezembe adott egy czédulát meg egy kis pénzt. Én szobámba siettem s úgy tettem, a mint kívánta.

Másnap reggel már nem volt a házban. Azután az egyik lovásztól azt hallottam, hogy Sir Laurence az éjjel tizenegy óra tájban hazajött s beadta lovát az istállóba. Most már tudtam, hogy Chesham miért tette velem azt. Azt is tudtam, hogy Sir Laurence másnap miért hagyta el a nejét. De ennek a titkát csak én tudtam, meg Chesham. Elbocsátották az összes cselédeket, a házat pedig bezárták. Én utána mentem Cheshamnek Londonba, a mint megbeszéltük volt. Vele mentem külföldre és ápoltam, mikor Sir Laurence megsebesítette.

Nem szükséges mondanom, hogy Chesham úgy bánt velem, mint minden nővel, a kit meghódított. Pár hónap alatt rám unt és eldobott volna, mint a többit, ha tehette volna. De nem rázhatott le a nyakáról egészen, mert tudtam a titkát. És ő tudta, hogy a mely napon Sir Laurencenek elárulnám, az élete nem érne egy rossz pénzt.

Ha ez az egy hatalmam nincs fölötte, akár éhen veszhettem volna tőle; s ha a titkot megőriztem, csakis azért tettem, hogy folyvást fenyegethessem vele. Megfiztettem vele a titoktartásomat. Szidalmazott, átkozott, de pénzt adott - ha nem is annyit, a mennyit kívántam. De a mig fiatal és szeretetreméltó voltam, ez nem volt nagy baj. Most is csikarok még ki tőle pénzt, ha nagy szükségben vagyok. Nem is hiszem, hogy végkép meg fogja tőlem tagadni a segítséget, s azzal, hogy mindezt most megírom, csak időt vesztegetek. De a legrosszabb esetben talán mégis felhasználom ezt az írást.

A többit lordságod jobban tudja, mint én. Nem vagyok benne bizonyos, vajon Sir Laurence él-e még, vagy meghalt, de hiszem, hogy ha ő meg Lady Estmere életben van, mind a ketten emlékezni fognak rám, hogy abban az időben nálok szolgált egy Mary Williams nevű leány, a ki most -

Mary Merton.»

VIII.

Igy végződött az elvetemült, rosszlelkű nő felháborító elbeszélése. De bármennyi gonoszság rejlett is benne, az egész elbeszélés az igaznak bélyegét viselte magán s minden részletében összevágott azzal, a mit Mrs. Paynetől hallottam. Elcsodálkoztam, hogy olyan emberek, mint Chesham és aljas szeretője, ugyanolyan husból és vérből alkotvák, mint más emberek. Ime egy nő, a ki pusztá anyagi haszon kedvéért eltűrte, hogy egy ártatlan nő éveken és éveken át a leggyalázatosabb vád alatt szenvedjen, mig férjét a büszkeség és a fájdalom élethossziglan földönfutóvá tette. Ha végső lehellete előtt azt nem adja értésemre, hogy Sir Laurence Estmere magára vonta gyűlöletét, midőn közönyt tanusított az ő szerelmessége iránt, e nő magaviseletét aljasabbnak tekintettem volna még a Cheshaménál is. Őt legalább a gonosz boszu érzete s nem anyagi haszon vehette.

A mint mindezt elgondoltam, mély undorodást keltett bennem ez asszony elvetemültsége, s úgy dobtam el magamtól vallomását, mintha érintése ragályos volna.

Rothwell előbb tért vissza, semmint végigolvastam, de a mig az írást el nem dobtam, nem szólt. Sétája, ugy látszik, nyugodtabbá tette, s ő ismét a régi volt.

- Nos, minő véleményben van felőle? kérdé.

- Hitvány közönséges furfang, mely hiján van még az eredetiségnek is.

- Hja, az ördög nem igen törekszik a találékonyságra. A gonoszságnak főczélja a siker. De az egész elbeszélés azt a benyomást teszi, mintha igaz volna.

- Igaz is az utolsó betüig. Meggyőzné a legcsökönyösebb természetü embert is.

- Még az én szegény Laurence barátomat is?...

- Kérem, ne nevezze előttem azt az embert barátjának. Lehetetlen őt el nem ítélnem. Ha vett volna magának annyi fáradságot, mint én, a kinek a dologhoz semmi közöm sincs, megkimélhette volna nejét a szenvedésnek e hosszú éveitől.

- És megkimélhette volna magát is... ne feledje ezt, Philip! Lady Estmerenek legalább meg volt az a tudata, hogy nem bűnös. Sirathatta a félreértést és tovább is szerethette férjét. De Laurencenek ez a vigasztalása sem volt meg. Philip, ön szálni fogja őt és meg fog neki bocsátani, mint én - mint maga Lady Estmere.

Nekem nem volt mit megbocsátani: ellenem Sir Laurence nem vétett. Hallgattam hát, s csak azt ajánlottam, hogy utána kellene járni, vajjon Chesham csakugyan csináltatott-e annak idején egy olyan ruhát, minő a Lady Estmereé. Rothwell helyeslően bólintott s elmerengett. Gondolatai nyilván visszazálltak a múltba, azokba a napokba, mikor ő meg Sir Laurence ifjak voltak és vetélytársak az aranyhaju bájos leány szerelmére, kinek az élete olyan szomorúvá lett. Nekem egy s más elvégezni valóm volt, magára hagytam hát Lord Rothwellt.

- Reménylem, mondám, a mint elbucsuztam, - hogy apám most már nem fogja ellenezni Claudinenel való házasságomat.

- Irni akar neki?

- Még pedig mindjárt.

- Jobb lenne, ha várna, Philip. Végre is, a mig Sir Laurence meg nincs győzve, semmit sem lehet mondani. Ne irjon.

- Miért ne?

Lord Rothwell habozott egy pillanatig.

- Hát először is azért, mert nem gondolom, hogy önnek joga volna erről a dolgról szólni addig, mig a közvetlenül érdekeltek el nem határozták, hogy mit fognak tenni.

Ez ellen csakugyan nem lehetett szólani. Itt a hallgatás becsületbeli dolog volt. Megigértem hát, hogy egyelőre nem irok apámnak.

Egy pár nap nem sok egy ilyen fiatal legénynek, mint ön, mondá Lord Rothwell, a mint kezét fogott velem.

A klub közelébe érve, eszembe jutott, hogy fölnézek, vajjon nem jött-e levelem. A mint fölmentem, a lépcsőn Cheshamet pillantottam meg. Azt hittem, hogy nincs Londonban s látása meglepett. Már egészen a közelében voltam, mikor észrevettem. Kezet nyujtott, s arca igazi örömet látszott kifejezni.

- Norris! mondá, - már azt hittem, hogy többé nem is látom. Fütől-fától kérdezősködtem utána, s azt képzeltem, hogy vagy az ördög elvitte, vagy becsukták. Kezet ide, fiu!

Én lassan és minden félreértést kizáró módon tettem hátra a kezemet. A komédia véget ért. Száradjon le minden ujjam inkább, semhogy a Richard Chesham kezét megfogjam.

Ő jól látta és meg is értette mozdulatomat. Elvörösödött.

- Szándékosság ez? kérdé.

- Az.

- De lesz szives megmagyarázni? mondá érczes, erős hangon.

Alig volt még néhány percze, hogy az ő gattetének leírását olvastam: felforrt bennem a harag, de külsőleg, reménylem, nyugodt voltam. Miért ne adjak neki magyarázatot? Hadd tudja meg, hogy eddigelé csak színből voltam cimborája.

- Igenis, Chesham kapitány, viszonzám. Ön az imént azt kérdezte, hogy hol voltam. Surburyben jártam.

Chesham hátrahökkent.

- Nem értem, mondá.

- Világosan beszélek hát. Tudja meg, hogy czinkostársa, Mrs. Merton, meghalt; hogy megírott és hitelesített vallomása az én kezembe jutott, s átadtam Lord Rothwellnek, ki épp e pillanatban olvassa.

A kapitány arcza, a mint a légszesz fényénél láthattam, elfehéredett; vékony ajkai vonaglottak; egész sulyával rátámaszkodott botjára.

- De ön, mondá, - mi köze a dologhoz önnek? Ön nekem barátom.

- Csalódott, Chesham kapitány. Kártyáztam önnel, elnyerettem önnel a pénzemet, kerestem az ön barátságát, s úgy látszik meg is kedveltetem magamat önnel, de csak bizonyos czélből, a mely immár el van érve. A Lady Estmere ártatlansága be van bizonyítva, s ettől a pillanattól fogva nem érintkezem többé azzal a gazemberrel, ki az ő életét gyászba borította! Kérem, bocsásson tovább.

Chesham elállta az utat. Egy pillanatig úgy látszott, mintha vonásaiban valamennyi gonosz szenvedélye egyszerre jutna kifejezésre; de ezt a kifejezést csakhamar másik, rám nézve sokkal boszantóbb váltotta föl: olyan kifejezés, melyet nem mondhatok másnak, mint bánatosnak.

- Ön tehát, mondá, - ön, a kiről elég együgyü voltam fölteni, hogy vonzódik hozzám, ön, a kit elég bolond voltam már-már megszeretni és benne megbizni - áruló volt!

- Az árulót csak a saját fegyvereivel lehet legyőzni, mondám megvetően s tovább akartam menni.

- Ne olyan sietve, mondá ő olyan hangon, melynél keserűbbet sohasem hallottam. - Figyeljen. Életemben egy nőt szerettem, egyetlen egyet. Eltaszított. Tudja ön, hogy mi történt. És életemben egyetlen egy férfiban biztam meg. Megcsalt, elárult. Azt hiszi, ezen nem fogok megtorlást venni?

- Nem tudom és nem is törődöm vele. Bocsásson.

Egy pillanatig vigyáztam magamra, mert emberemnek a szeméből azt véltem kiolvasni, hogy tettelegességre akar vetemedni. Chesham meglátta rajtam, hogy mit gyanítok, és gunyosan kaczagott.

- Bolond! Nem, nem fogom itt megütni. Hiszen a milyen nyomorék vagyok, eltiporna... Gentlemannek tartja magát?

- Annak.

- Ha tehát gyáva hazugnak fogom önt nevezni, az elég lesz. Megteszem akár tanuk előtt is, ha tetszik!

Erőt vettem magamon, bár kedvem lett volna kitekerni a nyakát.

- Elég így is, mondám.

- Elég ahhoz, hogy kijöjjön velem külföldre? Ha nem, az arczába köpök valami nyilvános helyen.

Modora és szavai fölébresztették bennem az ördögöt. Fájdalom, abban a korban és hangulatban voltam, a melyben az ember nem tekinti a párbajt gyilkosságnak. Előre is gondoltam már arra, hogy mi fog történni, ha Chesham megtudja, hogy gazságát én deritettem ki. Miután megcsaltam, rászedtem: éreztem, hogy ha ő az elégtételnek ezt az avult nemét követelné tőlem, meg kell azt neki adnom. Különben sem engedhetem, hogy élő ember engem gyávának nevezzen. S ez a sértés épp olyan vágyat ébresztett bennem, hogy megöljem, mint a hogy ő vágyott megölni engem.

- Szolgálatára állok, Chesham kapitány, bármikor, mondám. - De mivel ezekben a dolgokban nincs olyan tapasztaltságom, mint önnek, föl kell kérnem, hogy tegye meg az intézkedéseket.

- Jönni fog, ha hivatom? kérdé dühösen.

- Minden bizonynyal.

- Jól van. Holnap megyek Monacoba. Keresek egy alkalmas helyet. Valószínűleg francia területre kell mennünk. Irni fogok.

Megemelte kalapját s lebiccegett a lépcsőn. Én pedig azzal a különös érzéssel mentem be a klubba, hogy talán még csak két hét az életem. Cheshamnek a szeméből azt olvastam ki, hogy a mi csak tőle telik, mindent meg fog tenni, hogy kitöröljön az élők sorából.

Azután hazamentem lakásomra és hosszú levelet irtam Claudinének.

IX.

Claudineről régóta nem szóltam már, egyszerűen csak azért, mert ez nem szerelmi történet, vagy legalább nem a mi szerelmünk története. Claudine Cheltenhamben tartózkodott a volt gyámjánál, a ki nagyon szerette, s távollétem alatt is folytonos levelezésben állottunk. Sem ebből a levelezésből, sem mostani levelemből nem írok ide semmit, csupán azt jegyzem meg, hogy az utóiratban a Lady Estmere husz év előtti szabónőjéről tudakozódtam. Claudine azt válaszolta erre, hogy az illető szabónő most is ugyanaz, a ki akkor volt: Madame Bianchi, lakik pedig a Regent-streeten.

Másnap aztán Lord Rothwellel elmentünk a hirneves szabónőhöz s valami ürügy alatt végére jártunk a dolognak: a Madame Bianchi könyveibe be volt jegyezve a Lady Estmere ruhájának mintájára megrendelt és előre kifizetett második ruha. Egy uriember rendelte meg a neje számára, ki a ruhát Lady Estmereen látta, s megkivánta; de mivel meglepetés akart lenni, az uriember nem hozta el nejét, hanem a Lady Estmere mértéke szerint csináltatta a ruhát. Madame Bianchi jól emlékezett erre a körülményre.

A szabónőtől visszamentünk a Rothwell lakására.

- És most, mondám, - az én feladatomban be van fejezve. A többi az ön dolga.

- Nem irt az édesatyjának? kérdé Rothwell.

- Nem. Hiszen megígértem.

- De szeretné, ha értesülne erről?

- Minél előbb.

- Nos hát, megfontoltam a dolgot. Mégis jobb, ha megtudja. Otthon van, Devonshireben?

- Igen. Tegnap kaptam tőle levelet.

- Akkor hát végezzük el legelőször is az ön dolgát. Holnap elmegyünk Torwoodba.

- Ön is? kérdém meglepetve.

- Természetesen. Szükség lesz ott az én tanuskodásomra. Mert az irást ki nem adom a kezemből addig, a mig Laurence Estmere meg nem kapja. Legyen csak készen, hogy reggel az első vonattal indulhassunk.

Elutaztunk; csak estére értünk Torwoodba. Utunknak nevezetesen az utolsó része nem volt valami mulatságos. Rothwell - miért, miért nem - hallgatag és komor volt. Alig felelt a kérdéseimre, úgy hogy végre én sem szóltam.

- Hála istennek, végre itthon vagyunk! mondtam, a mint Torwood homályos körvonalai láthatókká lettek. - Mondhatom, unalmas egy utitárs volt ön Minehead óta.

- Azon gondolkoztam, hogyan fogunk visszatérni.

- Hát hajón, vagy kocsin, vagy akár gyalog is a legközelebbi állomásig.

- Nem úgy értettem.

- Hát hogy?

- Sohse törődjék vele. Menjen előre. Sötétedik, s ön ismeri az utat.

Lord Rothwellnek némely mondása az utóbbi néhány óra óta valóban talányos volt.

Elértünk a kapuhoz s fölhaladtunk a lejtős kerti uton. A könyvesház ablaka világos volt, függönye félrehúzva. Benéztem az ablakon s apámat az asztal mellett láttam ülni, olvasgatva. A mint rátekintettem szép, szellemes, szomorú kifejezésű arczára, szívemet fájó szeretet dobogtatá meg, s a mint elképzeltem az ő borús magányát, nem szégyenlem megvallani: könny gyűlt a szemembe s egy pillanatig úgy éreztem, mintha Claudine csak a második helyet foglalná el szívemben. De tudtam, hogy ez csak pillanatnyi érzés. Elfordultam.

- Megálljunk egy pillanatra, szólt Rothwell, ki ekkor már mellettem volt, - ne háborgassuk még...

Talán hangosabban beszélt, semmint akart, vagy lábunk alatt megrecsegett a porond: apám fölemelte fejét, s székeről felállva, odajött az ablakhoz. Kinyitotta.

- Ki az? kérdé.

- Én vagyok, apám.

- Philip, fiam!... Hát még?

- Lord Rothwell.

Egészen az ablak mellett állottam; kezem a kezében volt, mialatt szóltam; mohó vágygyal néztem az arczára s elcsodálkoztam azon a különös kifejezésen, mely rajta átvillant, a mint megmondtam, hogy ki van velem. Visszahúzta kezét.

- Isten hozott mind a kettőtöket, mondá. - Megyek ajtót nyitni.

Pár pillanattal utóbb a karjaiban voltam. Azután kinyujtotta kezét s kezet fogott Lord Rothwellel. Ha volt aggodalmam a miatt, hogy kísérom milyen fogadásban fog részesülni, az most eloszlott. A két férfi csaknem rokonszenvesen köszöntötte egymást.

Mrs. Lee, mihelyt meglepetéséből valamennyire magához tért, parancsot kapott, hogy készítsen olyan estebédet, a melyet csak tud. Azután fölmentünk szobáinkba, hogy az úti szennytől megtisztuljunk.

Felöltöztem, s ablakomat kinyitva, kinéztem. A parti sziklához csapódó hullámok moraja ezer emléket idézett föl lelkemben. Végre is, gondolám magamban, mégis csak kedves nekem ez a magányos, komor otthon. S a mint így elmerengtem, egy kart éreztem nyakamra fonódni.

Apám volt. Nesztelenül jött volt be, s most ott állott mellettem.

- Látogatásunk bizonynyal meglepte, mondtam vidáman.

- Nem, fiam. Vártalak. Éreztem, hogy mostanában hazajösz.

- Röstellnem is kell, hogy mennyire elhanyagoltam önt, mondám.

- Nem azért... Szeretsz, Philip? kérdé egyszerre, csaknem ünnepélyes hangon.

- Hiszen tudja. Bár bebizonyíthatnám - azon az egyen kívül.

Felsohajtott. El voltam rá készülve, hogy ismét szólni fog: mondjak le Claudineről. De nem.

- Ha meghalnék, mindig jó szívvvel gondolnál rám, fiam?

A világosság felé fordítottam az arcát s úgy néztem rá. Bágyadt mosoly játszadozott ajka körül.

- Miért mond ilyeneket, apám? Csak nem beteg?

- Nem, Philip, nem vagyok beteg. Erősebb és egészségesebb vagyok, mint évek óta.

- Akkor hát miért beszél így? Édes jó apám, ön nagyon levertnek látszik. Nem is csoda, mikor egyedül él itt. De Rothwellel majd felvidítjuk.

- Igen, te meg Rothwell fel fogtok vidítani. Hallom is már a lépcsőn. Készen vagy?

Karjába öltém karomat s úgy mentünk le az ebédlőbe.

- Örülök, hogy láthatom, kiáltá Rothwell. - Olyan éhes vagyok, mint a farkas; de bizalmam Mrs. Lee iránt határtalan. Ez a devonshirei lép csodálatos étvágy-élesztő.

Vidám hangon beszélt, de nekem úgy tetszett, mintha az csak erőltetett vidámság lett volna. Apám nem felelt. Kezembe adta a kulcsait.

- Eredj le a pinczébe, Philip. Hozz egy kis champagneit meg Lafiteet. Tudod, hol áll.

Mikor a palaczkokkal visszatértem, úgy tetszett, mintha vitát szakítottam volna félbe a két férfi közt. Az utolsó szavakat hallottam is - Lord Rothwell mondta.

- Esküszöm, hogy meg fog hallgatni, ha itéletnapig kell is itt maradnom!

Világos volt ebből, hogy már szóba hozta idejövételünk célját, de, attól tartottam, nem a legesélyesebb módon. Az én apám nem az az ember volt, a ki ilyen erőltetésnek enged.

Az étkezés szomorúan, szótlanul folyt. Apám már ebédelt, Lord Rothwell pedig nagyon is hamar kielégítette imént emlegetett nagy étvágyát. Ugyszólván csak magam ettem és ittam. Apám alig szólt egy szót is. Hallgatagon simogatta hosszú szürke bajuszát és hegybe vágott szakállát. Végre az én étvágyam is ki volt elégítve. Apám odatolta a bort Rothwell elibe. Az nem fogadta el a kínálást.

- Rágyujt? kérdé apám.

- Majd önnel együtt a könyvesházban, viszonzá Rothwell nyomatékosan.

- Hát nem tágit?

- Nem.

- Akkor sem, ha megsértem?

- Nem sérthet meg. Hiábavaló lenne a kísérlet.

Apám sötét haraggal homlokán állt föl. Alig hihettem ugyanannak az embernek, ki pár perczel előbb ugyszólván könyörgött azért a szeretetért, mely őt kötelességből és hálából egyiránt megillette.

- Jöjjön hát, mondá rövidesen és parancsolóan.

S azzal megfordult és udvariatlanul ment előre. Én félig fölemelkedtem székemről.

- Jobb lenne, ha én is velök mennék, mondám.

Rothwell visszatolt.

- Maradjon itt, a míg szükségem nem lesz rá... és Philip, figyeljen... ha szokott valaha imádkozni - imádkozzék most, hogy ez a mai éjszaka rettenetes emlékezetű ne legyen.

Kiment a szobából, engem nagy ámulásban hagyva ott. Ugy rajta, mint apámon olyan izgatottságot és felindulást vettem észre, melyet a körülmények éppen nem igazoltak. Lord Rothwell most odaát az én ügyemet védelmezi, de én azt kezdtem magamban gondolni, hogy a diplomácia nem éppen erős oldala a derék férfiúnak. Azon kezdte, hogy dühbe hozta apámat. Nekem kell majd a kísérletet megtennem!

Szivarra gyújtottam. Mrs. Lee bejött s leszedte az asztalt. Hosszasan elcsevegtem vele. Kérdezősködött Valentin felől s csöppet sem volt meglepődve, mikor azt mondtam neki, hogy már régen nem láttam. Csodálkozott, hogy «az ur» miért volt ő rá olyan mérges, mikor a nevét említette, s miért tiltotta meg végre egész szigorúsággal még azt is, hogy valaha szóba hozza. És én is csodáltam, hogy apám miért van ennyire elfogulva az Estmere-család ellen.

Előbbi szavaira emlékezve, kérdezősködtem Mrs. Leetől apám hogyléte felől, s Mrs. Lee csakugyan megerősítette, hogy igen jól érzi magát. Azután az öreg lélek magamra hagyott a szivarommal meg a gondolataimmal.

Claudinere gondoltam. Eltűnődtem, hogy mit beszél odaát az a két ember olyan hosszasan. És eltűnődtem azon is, vajjon Chesham csakugyan el fogja-e küldeni a kihívást és ha majd találkozunk, én ölöm-e meg őt, vagy ő engem? Nem nagyon féltém. Ügyes lövő voltam, habár emberi lényre, a ki pisztolyt szögezett rám, még sohasem lőttem. De meghalni még sem szerettem volna. Nagyon is becses volt az élet. Mit csinálna Claudine, ha elesném? Szegény Claudine! És mit csinálna apám?... Milyen különös, hogy az imént a halálát emlegette, nem sejtve, hogy fia mennyivel közelebb áll ahhoz!... Hát Rothwell? Nos, Rothwell, úgy hiszem, eléggé szeret ahhoz, hogy Cheshamet boszúból lelője én miattam... Milyen különös, hogy ez a Rothwell, éltes ember léte, engem úgy megszeretett! Vajjon miért... és miért...

S az uti fáradalmaktól kimerülve, elszunnyadtam székemben s két óra hosszat aludtam. Jó is volt, mert az éjszaka nem igen aludhattam többet.

Az ebédlő ajtaja nyitva volt, úgy hogy mikor a könyvesház ajtajának kilincse megfordult, fölébredtem. A Lord Rothwell mély hangját hallottam - de még fél álomban.

- Megigéred - becsületedre?

- A míg visszajössz - becsületemre.

Felugrottam. Az ajtó bezárult s Rothwell előttem állott. Az öles magas nagy ember szeme tele volt könnyel. Ajkamon elhalt a tréfás szemrehányás, a melyre készültem. Ránéztem s tudtam, hogy megindultságának nem közönséges oka van.

Megfogta mind a két kezemet, de nem szólt.

- Mi történt? kiálték föl. - Baj van?

Rothwell még most sem szólt, csak nézett rám azokkal a gyöngéd, szerető szemekkel.

- El kellett hinnie, mondám. - A bizonyíték kétségbevonhatatlan.

- El is hitte, Philip, s le van sujtva.

- Ő igazságos ember. Kárhoztatja magát, hogy olyan könnyen hitt a rágalomnak. Sajnálja a dolgot, de örül, hogy egy igaztalanság jóvá van téve, nemde?

Lord Rothwell még folyvást fogta a kezemet - folyvást nézegetett rám.

- Ő meg van győzve, Philip. Laurence Estmere tudja már, hogy a neje ártatlan.

- Laurence Estmere! Vagyis az én apám.

- Vagyis az ön apja. Philip, Philip! Tudja-e, miért szerettem én önt úgy, mint fiamat? Miért tudtam, hogy a sors önt rendelte ki ennek az elvégzésére? Miért mondtam, hogy ne kiméljen semmit, még a becsületet se, hogy kövessen el mindent, csak büntényt ne, hogy a valót kiderítse? Megmondjam-e? Elbirja-e?

Alig birtam lélekzeni, annál kevésbé szólni. Szemem oda volt tapadva a beszélő ajkára.

- Azért, Philip, mert ön fia annak a nőnek, a kit szerettem, annak a férfinak, a ki legjobb barátom volt. Mert az ön atyja, William Norris, az az ember, a kit ön elítélt és kárhoztatott: Laurence Estmere!

Világosság gyult agyamban, de egyszerre egész özönnel, olyannal, a minőt agyvelő ki nem állhat. Egy pillanat, vagyis inkább egy pillanat tizedrésze alatt egész életem elvonult előttem. Láttam és tudtam mindent. Nem olyan voltam, mint a ki meg van lepve, hanem mint a ki egyszerre felvilágosul. Semmi sem volt előttem kétes vagy homályos. Láttam és tudtam mindent, emlékeztem mindenre. De ez a minden nagyon sok volt. Testben és, úgy hiszem, lélekben is, erős férfi voltam, de ez több volt, mint a mit test vagy lélek elbirhatott. Életemben először és, reményem, utoljára is elvesztettem eszméletemet, elájultam.

X.

Mikor az eszméltre visszaküzködtem, Lord Rothwellt láttam fölibem hajolni, ki homlokomat áztatta. Látva, hogy szemem nyitva van, bort töltött egy pohárba s odahozta. Gépiesen ittam meg, s azután, erőfeszítést téve, fölálltam. Elmémben csak egy gondolat volt: Lady Estmere az én anyám. Egyenesen az ajtó felé tartottam. Lord Rothwell utánam jött és megfogta karomat.

- Hova megy? kérdé.

- Anyámhoz - rögtön.

- Üljön le, Philip; ne legyen eszelős. Meg van zavarodva, ez csak természetes. Szedje össze magát.

- Mondom, hogy megyek az anyámhoz. Kicsoda ön, folytatám csaknem magamon kívül, - kicsoda ön, hogy közéje mer állani az anyának és fiának? Több mint husz éve szakasztott el egymástól a gonoszság! Többé nem választ el senki.

Rothwell, ki rendkívül erős ember volt, valósággal lenyomott egy székre.

- Üljön meg csöndesen, mondá, - és igyekezzék gondolkozni, megfontolni mindent. Jusson eszébe, hogy minden egyes ilyen szava újabb sebet üt az atyja szívében.

- Miért nem tudtam én mindezt előbb? Mi joga volt önnek ezt eltitkolni?

- Figyeljen, Philip, vagyis most már Laurence, - több ok kötelezett arra, hogy tiszteletben tartsam az atyja titkát. Azon a napon, a melyen Cheshamet párbajban megsebezte, eltűnt. Kerestem mindenfelé, de sehol sem találtam nyomát. Éveken át nem láttam s hírét sem hallottam. Mindössze csak annyit tudtam, hogy él. Ezt is az az egyetlen ember közölte velem, a ki tartózkodása helyét ismerte: Mr. Grace, az ügyvéd. De Grace hiven tartotta magát az utasításokhoz, s bár nagy vonakodás után vállalkozott arra, hogy elküldi neki egy leveletemet,

csaknem tizenkét évig semmit sem hallottam Laurence Estmere felől. Ekkor, mint ön is tudja, a véletlen idehozott az önök házába, s itt atyjában régi barátomra ismertem. Talán emlékezni fog még, hogy ő milyen határozottan tagadta ismeretségünket, míg végre én is hinni kezdtem, hogy valami különös hasonlatosság tévutra vezetett. Mert ha William Norris nem volt is más, mint Laurence Estmere: külseje nagyon megváltozott. Éppen a mint, bár kelletlenül, távozni készültem, eszembe jutott, hogy gyermekkorából egy kis forradás maradt a kezén. Megnéztem s láttam, hogy nem tévedtem. Ekkor aztán négy szem közt való beszélgetésre szólítottam fel. Mikor magunkra maradtunk, kérve kértem, könyörögtem, hogy térjen vissza a világba, térjen vissza nejehez. Utaltam a nő érényes, kifogástalan életmódjára s esküdöztem, hogy én hiszek az ő ártatlanságában. Hasztalan volt minden. A büszke, érzékeny ember, ki halálosan megsebezve érezte magát, nem engedett. Azután önről kezdtem beszélni s mondtam neki, hogy milyen rosszul teszi, hogy önt ilyen magányban neveli. Azt felelte rá, hogy a miatt ön nem lesz rosszabb ember, sőt valószínűbb, hogy mint egyszerű Philip Norris derekabb férfi válik belőle, semmint ha rang és vagyon örökösének tudná magát. Ezt aztán nem is vitattam, habár nézetem szerint ő főképp azért tartotta meg önt tudatlanságában, mert attól félt, hogy ha anyja nevét megtudja, fel akarná keresni, s őt elhagyná miatta. Mert atyja szenvedélyesen szerette önt és szereti most is...

Rothwell megállott. Én némán bólintottam fejemmel.

- Minden érvelés hasztalan lévén, végre elvesztettem türelmemet s azt mondtam neki, hogy az ő saját érdekében el fogom híresztelni, hogy hol tartózkodik s egyáltalában nem szándékozom hallgatni. Erre ő fenyegetőzött, hogy ő úgy akar élni, a mint neki tetszik, s ha én elhíresztelek, hogy hol és milyen név alatt él és őt magányában háborgatni fogják, akkor igenis visszatér az emberek közé, de első dolga lesz megindítani a válópert. Hagyják őt békében, s akkor ő is békét fog hagyni mindenkinek. Én erre mérges lettem, s összevesztünk.

- De úgy váltak el egymástól, mint a legjobb barátok, mondtam, visszagondolva arra a jelenetre.

- Igaz. De miért? Mert mialatt szemrehányásokkal halmoztam el, ő egyszerre csak föltekintett rám, éppen úgy, mint gyermekkorunkban szokta, s azt suttozta: «Öreg, hát te is?»... És én, mintha szintén visszaváltoztam volna iskolás fiuvá, nyakára fontam karomat s megesküvék, hogy helyes bár, vagy nem helyes, a mit kíván, úgy fogok tenni. Csupán azt remélhettem, hogy az idő vagy a véletlen majd segít a bajon. Azt nem mertem remélni, hogy éppen az a fiu, a ki olyan hamarosan belefészkelte magát a szívembe, lesz eszköz a sors kezében.

Mélyen elgondolkoztam. Egyetlen vágyam az volt, hogy elmenjek anyámhoz, keblére boruljak s közöljem vele az örömhirt. Meg is mondtam ezt Rothwellnek. Ő ránczba vonta szemöldökét.

- Anyja várhat. Most atyjára kell gondolnia. Jöjjön be ő hozzá.

- Ma nem. Nem láthatom, nem akarom látni. Tegye jóvá előbb azt, a mit vétett.

- Tüstént jöjjön hozzá, ha mondom! Kicsoda ön, hogy ő felette ítéljen? Jusson eszébe, hogy ő akkor mit látott. Képzelve magát az ő helyébe. Jöjjön. Már is nagyon sokáig hagytuk magára.

Én még folyvást vonakodtam. Időre volt szükségem: hogy gondolkozzam, hogy magamhoz térjek. A Rothwell aczélos ujjai beleragadtak vállamba.

- Hallotta, mikor az imént kijöttem, hogy ő mit ígért nekem becsületszavára? kérdé.

Hangja olyan jelentős volt, hogy fagyos borzongás futott rajtam végig.

- Azt ígérte, folytatá Rothwell mély, halk hangon, - hogy nem öli meg magát, a mig hozzá vissza nem jövök. Nem megmondtam e, hogy az az írás egy embernek a halálos ítélete lehet?

- És magára merte hagyni? kiálték föl. Jöjjön!

- Ne féljen... Ha Laurence Estmere megígért valamit, jóban bár, vagy rosszban, megtartja.

Ekkor már az ajtónál voltunk.

- Hadd menjek előre, suttogá Rothwell.

Én engedtem.

Apám az íróasztal mellett ült s a mint beléptünk, fölrezzent, mint a kit gondolataiból riasztanak föl. Előtte aranykeretű képecske feküdt, jobb keze egy pisztolyon tévedezett. Rothwell odament s rátette kezét a fegyverre. Apám nyugodtan engedte át. Engem rémület fogott el. Magamon kívül rohantam oda hozzá, borultam térdre s rimánkodtam, hogy gondoljon rám, mielőtt végzetes lépésre határozza magát.

Karja nyakamra fonódott.

- Ne félj, Laurence, mondá olyan nyugodtsággal, mely szinte természetellenes volt.

- Szólítson a nevemen! mondám.

- A te neved Laurence Estmere. Megmondtad neki, Rothwell?

- Meg, mindent.

- Akkor most nem kell többet mondanom, s csak azt kell még kérdezniem, vajjon fiam meg tud-e bocsátani.

- Nekem nincs mit megbocsátanom! Nincs, nincs!... De szegény anyám... az ő hosszú évi szenvedései... És mit kellett szenvednie önnek! Apám, apám!

Ő most is nyugodt maradt; de éreztem, hogy borzongás fut rajta végig. Előre hajolt s nézte az asztalon levő képecskét. Az ő fiatal, bájos, boldog nejét ábrázolta az.

Azután levette kezét a vállamról. Fölállott s keblébe dugta az arczképet.

- Fáradt vagyok, mondá, - sok gondolkozni valóm van. Jó éjszakát, fiam. Jó éjszakát, barátom.

Alig tudtam, mit gondoljak magaviselete felől. Meg volt változva, az kétségtelen volt, de nyugodtnak és higgadtnak látszott. Pedig Rothwellnek el kellett tőle vennie azt a fegyvert, melyet - bizonyos vagyok benne - csak azért nem fordított szive ellen, mert megígérte, hogy nem teszi.

- Igaz, mondá aztán, - hol van most Chesham?

Olyan nyugodtan kérdezte ezt, hogy minden habozás nélkül feleltem:

- Monacoba ment.

Rothwell dühös pillantást vetett rám, s én beláttam, hogy esztelenséget követtem el.

- Jó éjszakát, mondá apám még egyszer.

- Laurence, szólt Rothwell, - abban bizonyos lehetsz, hogy nem veszítek el szem elől az éjjel.

Apám félig megvetően mosolygott.

- Jó fiu vagy, Frank, mondá, - de légy nyugodt.

- Nem vagyok, s nem foglak magadra hagyni.

Apám felelet helyett egy könyvet vett elő, a «Nevezetes bírák életé»-t, s pár pillanatig lapozva benne, rámutatott Lord C. életrajzának egy helyére, melyben az volt elmondva, hogy e kiváló bíró mint ítélte egyszer halálra egy ártatlan embert, a mi utóbb sok bánatot okozott neki. Az író

azonban nagy elmeéllel fejtette ki, hogy bánkódása csak tulságos érzelgősség volt, mert az igazságtalan ítélet nem őt, a bírót, hanem a hamisan vallott tanukat terheli.

Megértettük az utalást.

- Az imént jutott ez az eset eszembe, mondá apám. - Megváltottam szándékomat. Nem, a büntetés nem a félrevezetett bírót fogja sújtani, hanem a hamis tanut. Legyetek nyugodtak. Jó éjszakát.

Nem tehattunk egyebet, mint azt, hogy magára hagytuk s mi is szobáinkba tértünk. Szükségtelen mondanom, hogy le sem feküdtem. Sok, igen sok tárgyam volt a gondolkozásra. Mennyire megváltozott helyzetem! Claudine most már az enyém lehet, s milyen boldog nap lesz az, midőn egyesülve látom mindnyájunkat: apámat, anyámat, Valentint, Claudinet az Estmereek ősi kastélyában!

Hajnal felé már nagyon kívántam az álmot. Lefeküdtem, de csak perczekig aludtam, ismét fölébredtem, és ismét elaludtam. Végtelennek tetszett az éjszaka, de valahára mégis véget ért. Kevéssel nyolcz óra után felöltöztem s lementem. Rothwell csakhamar utánam jött.

Apám, ki korán szokott kelni, még nem jött le. Hiába vártuk a reggelihez is. Összenéztünk Rothwellel, s közös aggodalomtól üzelve, együtt mentünk fel apám szobájába. Üresen találtuk. Az ágy úgy volt, mint a hogy este megvetették. Apám le sem feküdt.

Elrémülve kérdezősködtünk a cselédektől. Nyitva találták reggel a ház ajtaját, de mindegyik azt gondolta, hogy a másik nyitotta ki. Egyik sem látott vagy hallott egész éjjel semmit. Mrs. Lee most megnézte apám ruhatárát, s azt találta, hogy több fehérnemű és néhány ruhadarab hiányzik belőle.

Apám tehát elutazott. Lopva ment el bár, nem kellett miatta tulságosan aggódnunk, mert ha öngyilkosság szándékával távozott volna, nem vitt volna magával ruhát. De hát hova ment? Ezen kezdtünk tanakodni Rothwellel. Én azt mondtam, hogy talán anyámhoz sietett...

- Nem, mondá Rothwell, - odament, a hova az ön tegnap esti vigyázatlan felelete utasította. Ha csak az uton el nem érhetjük, Monacóban fogjuk találni. Odament, hogy összeszámoljon Richard Cheshammel.

Kénytelen voltam Rothwellnek igazat adni. Avagy apám nem említette-e a «hamis tanu megbüntetését?»

Utána kell hát sietnünk. Igen, de a halászbárka már elment hajnalban - éppen az vitte el apámat. Kocsink nem lévén, gyalog kellett mennünk, s mivel holmink is volt és csak lassan haladhattunk, lekéstünk a vonatról. Ha apám az első vonattal utazott el, akkor huszonnégy órával előzött meg bennünket.

Hajnalban értünk Londonba, s hogy ott mégis teljes bizonyosságot szerezzünk arról, hogy apám hova mehetett, egy-két órasi pihenés után fölkerestük Mr. Gracet. Az talán tudni fog valamit. Tudott is, de még folyvást szigoruan tartotta magát utasításaihoz, habár Rothwell megmondta neki, hogy én már mindent tudok. Sir Laurence Estmereről semmit sem akart mondani, s csupán az én kérdésekre (makacsul szólított tovább is «Mr. Philip»-nek), hogy «apám» nem járt-e nála, vallott meg annyit, hogy nála járt s kétszáz fontot vett fel tőle, hogy külföldre utazzék; de azt nem mondta meg, hogy hova utazik.

Mr. Gracetől távozva, megtettük készülleteinket, hogy a legközelebbi vonattal Doverbe utazunk.

- Én ugyan nem igen tudom, hogy miért megyünk utána, mondá Rothwell, - hacsak azért nem, hogy egy szép párbajnak legyünk a tanui. Laurence Estmere ezuttal alaposan fog végezni Cheshammel.

- De megakadályozhatjuk a párbajt.

- Azt nem, ha csak mind a két ember nagyon meg nem változott. Chesham, minden gazsága mellett is, sohasem volt gyáva; a mi pedig az ön atyját illeti, azt még sohasem voltam képes visszatartani attól, a mire magát egyszer elhatározta. Ha ő Cheshamet nyilvánosan megsérti, hogyan akadályozhatjuk meg mi, angol gentleman létünkre, a párbajt?

Nekem volt erre eszközöm: az elsőbbségi jog. Cheshamnek nem szabad az életét mással szemben kockáztatni, a míg én le nem számolok vele. Rothwellnek azonban erről nem szóltam.

- Mégis csak jobb lesz utána mennünk, mondám.

- Hát menjünk; de esküszöm önnek, Laurence, hogy ha az atyja meg akarja ölni azt az embert, meg is fogja tenni.

- De a mai világban már nem szoktak halálos párbajt vívni.

- Nem-e? Az olyan emberek, a kiket ön a klubban lát, nem igen; de én sok olyan párbajt láttam már ebben a korcs időben is. És ez olyan lesz. Ott fogok állani Laurence Estmere mellett ismét, és tanuja leszek, hogy az a gazember mint esik el, hogy többé föl ne keljen.

- De tegyük föl...

- Én nem teszek föl semmit, hanem egyet mondok önnek. Ha Chesham elevenen hagyja el a párbaj színterét, másnap velem fog szemben állani.

Ilyen jó szándéku három ember mellett a Chesham élete bizony nem ígérkezett hosszúnak. Az elsősről azonban nem szándékoztam lemondani.

XI.

Este érkezünk Monacoba. Szállást vettünk s azután átsiettünk Monte-Carloba, bizonyosak lévén abban, hogy a míg a játszó terem nyitva van, Cheshamet ott találjuk. Lord Rothwell, ki nem volt teljesen ment minden emberi gyöngeségtől, többször járt Monte-Carloban s jól tudta itt a járást meg a szokásokat.

A mint a játékszembe léptünk, Rothwell egy ismerőssel találkozott, ki a klubból engem is ismert s ki mindjárt azon kezdte a beszélgetést, hogy miért nem jöttünk egy-két órával előbb; tanui lettünk volna a Chesham megkoppasztásának. Végkép eluszott.

- Hogy történhetett ez? kérdém.

- Csodálatos szerencsével kezdte. Háromszor huzta a legmagasabb nyereményt. De egyszer csak bejött egy idegen ember, a ki vele szemközt foglalt állást s ránézett. Chesham tönkre volt téve.

Rothwell elnevette magát.

- Milyen volt az az ember? kérdém.

- Magas, előkelő külsejű, hegybe nyírott szakállal. Ugy tetszik, mintha régente láttam volna, de nem tudom, hogy hol. Órákon át állt szemközt Cheshammal, néha, inkább csak a forma kedvéért, meg-megkockáztatva egy ötöst. De a Chesham szerencsáját teljesen megváltoztatta.

- Beszélt vele?

- Egy szót se; de Chesham rá-ránézett s a legédeskésebb arcot öltötte. Azután veszteni kezdett és folyvást veszített. Összezavarodott és úgy játszott, mint a gyermek vagy a bolond. Visszavesztette minden nyereségét s hozzá még vagy ötezer fontot.

- Mikor ment el?

- Még nincs fél órája. Örültem is, hogy elment, mert már nagyon bolondul uszott. Kölcsönöztem neki kétszáz fontot. Többet is akart, de azt mondtam neki, hogy kár lesz, a mig a szerencse ellene van. Így aztán elment.

- Hát az az idegen ember?

- Ugy gondolom az is elment; azóta nem láttam.

Ismerősünket, kitől a Chesham szállását megtudtuk, lerázva a nyakunkról, éppen távozni akartunk, midőn az arany-halmazokkal borított roulette-asztalok egyike mellett elhaladva, Rothwell megállott.

- Kisértünk meg egy kis jóslatot, Laurence, mondá. - Hány éves ön?

Megmondtam neki, s ekkor ő négy napoleont tétetett velem a mondott számra. Nyertem. Ekkor az egészet föltétette velem a *vörösre*. Tételem megkétszereződött. Ismét föltétette s harmadszor is nyertem. Ekkor intett, hogy huzzam be a tizenkétezer frankomat.

- Gyerünk, mondá, - csillagunk emelkedőben van. Most már nem félek semmitől.

Ennyi babonásságot igazán nem tettem volna föl erről a művelt és tapasztalt emberről. De mivel a dolgunk sietős volt - apám azóta talán meg is egyezett már Cheshammal a párbajra nézve - nem szóltam. Egyenesen a Chesham szállására hajtottunk s én azt reméltem, hogy az én párbajügyemmel még elibe vághatok apámnak. De Chesham már nem volt a fogadóban. Az imént fizette ki számláját, kocsiba ült s elhajtott. Nem utazott el, mert holmiját itthagytá s éjszakára bizonyosan visszatér még. A nizzai ut felé hajtatott. Ennyit tudhattunk meg a fogadóban.

- Talán valami barátját ment fölkeresni, hogy legyen a segédje, mondám Rothwellnek.

- Vagy elment, hogy találkozzék azzal, a ki többé le nem veszi róla a szemét, viszonzá Rothwell nyomatékosan.

Megdöbbsentem.

- De éjszakának idején! Hiszen már tizenegy óra van! Aztán meg segédekre is van szükségök.

- Az éjszaka nem határoz. Nézze, a hold olyan fényesen világít, mintha csak nappal volna. És Laurence Estmere, a mikor Cheshamet lelövi, nem törődik azzal, hogy éjszaka van-e vagy nappal, s van-e segéd vagy nincs.

- Akkor hát utánok! kiálték föl. - Pillanatot sem szabad veszítenünk.

Kocsiba ültünk s elindultunk a nizzai uton. S a mint az ut egyre magányosabb és elhagyottabb lett, én folyvást nagyobb sietségre nógattam a kocsist. Rothwell nem szólt. Homloka rideg, magatartása merev volt. Én, érezve, hogy a titkolózás már úgy is hasztalan, megmondtam neki, hogy apám ellenségével milyen ügyem van s hogy az elsőség az enyém. Rothwell nem árult el meglepetést.

- Az ön atyjának a joga régibb, mondá. - Semmi szin alatt sem fogja önnek átengedni az elsőséget.

Jó sokáig hajtottunk már tova a legnagyobb sebességgel, midőn egy másik, üres kocsit jött velünk szembe. Megállítottuk s kikérdeztük a kocsist. Elmondta, hogy egy urat vitt az imént,

a ki innen körülbelől fél mértföldnyire kiszállott s bár botra támaszkodva járt, azt mondta, hogy gyalog fogja folytatni az utját a legközelebbi faluig, a hova igyekszik. Kocsisunk megkérdezte tőle, hogy hol tette le az utasát, s azután ismét lóhalálában hajtott tova.

A kijelölt helyre érve, Rothwell kifizette a kocsist s visszaküldte, azt mondva neki, hogy már nincs rá szükségünk. Busás borraivalót adott az embernek, s azután, karomat megfogva, csöndesen állott, míg a visszarobogó kocsi el nem tűnt szemünk elől.

Azután, letérve az utról, magával vont a közeli tengerpart felé. A mint a szirt széléhez értünk, alantabb egészen a parton két férfit pillantottunk meg. Az egyik magas, szálas volt, a másik alacsonyabb s botra támaszkodott. Semmi kétség: apám és Chesham, a kik egymással beszélgettek.

- Hála istennek, idejében érkezünk! kiálték föl.

S kiszabadítani iparkodtam karomat, hogy leszaladjak s közéje vessem magamat a két ellenségnek. De Rothwell olyan erősen tartott, mintha karom vaskapocsba lett volna szorítva.

- Bocsásson! mondám, küzködve, hogy kiszabaduljak.

- Mit akar tenni? kérdé halk, indulatos hangon.

- Mit! Megakadályozni a párbajt. Én akarok odaállni apám helyett. Enyém az elsőség! Bocsásson.

- Soha! Avagy Laurence Estmere meg legyen-e fosztva a boszujától? Üljön le, és nézze a végét.

Elámulva tekintettem rá. Szeme lángolt, arcának minden vonása a leghevesebb szenvedélyt fejezte ki. Láttam, hogy semmi szin alatt sem akar beavatkozni. Babonás hite azt sugta neki, hogy Chesham veszve van s ő csakis azért jött ide, hogy szemtanuja legyen apám boszujának.

A pillanatok egymásután multak. Én is olyan indulatos lettem, mint ő.

- Bocsásson! mondám, - mert különben kiáltok és...

Nem mondhattam végig, mert a következő pillanatban már félig kábultan feküdtem a földön, testemen a Lord Rothwell hatalmas súlyával. Öltre fogott s úgy vágott a földhöz, mint egy gyermeket.

Fogalmam sem volt eddigelé arról, hogy valaki ilyen erős lehet. Olvastam utleirásaiban egy-egy szerény hangon elbeszélte cselekedetét, mely testi erejét bizonyítja, s másoktól is hallottam már az ő erős voltáról; de sohasem hittem volna, hogy valaki képes lenne engem teljesen magammal tehetlenné tenni, s mialatt leszorítva tartott, félkezével még a számat is befogni igyekezett.

- Elment az esze, Philip? mondá. - Ha meg nem fogadja, hogy hallgatni fog és mozdulatlan marad, itt fogom önt tartani, a míg vége nincs mindennek, még ha megfuladna is alattam. Válasszon!

Hasztalan küzködtem. Karjai és lábszárai olyanok voltak, mint egy-egy vasrud s nagy tenyere még folyvást befödve tartotta számat és majdnem megfulasztott.

- Igerje meg, mondá, - igérje meg, hogy csöndesen viseli magát s nem mozdul. Ne féljen semmitől.

Ennél a helyzetnél jobb volt bármi is. Látnom kell, hogy mit csinál ott lenn az a két ember. Cheshamnek a pisztolya ebben a pillanatban talán neki van már szegezve apám szívének. Látnom kell, hogy mi történik.

Összeszedtem erőmet s valami fuldokló hanggal kifejezést adtam beleegyezésemnek. Rothwell erre levette a kezét s szabadon hagyott.

- Jöjjön ide és feküdjék le, suttagá. - Nem akartam ennyire durva lenni. De a párbaj megakadályozását nem engedhettem.

Odamentem a szirt szélére s lefeküdtem parancsolóm mellé. Mohó kíváncsisággal tekintetem le a partra.

A két férfi még mindig együtt volt, s én jól láthattam apámnak az arcját a holdfényben - azt a nyugodt, sápadt arcot, melyen az izgatottságnak legcsekélyebb nyoma sem tűnt föl... Óh, istenem! Milyen lesz ez az arc tíz perc múlva?

Lehajlott s valami fehérét - úgy tetszett, zsebkendőt - tett le a homokra. Rámutatott s mondani látszott valamit Cheshamnek, ki beleegyezőleg bólintott.

- *À la barrière!* sugá füleembe Rothwell.

- Mit tesz az? kérdém lihegve.

- Mindegyik fél el fog távolodni a zsebkendőtől néhány lépésnyire, azután visszafordul s akkor lő, mikor neki tetszik. Ha egyik fél lőtt és nem talált, a másiknak jogában áll előrelépni a zsebkendőig s ellenfelét lelőni. Halálra megy ez, Laurence. Chesham nem fog innen elevenen távozni.

Rothwell olyan bizonyos volt a maga babonásságában, hogy habár legkedvesebb barátjának az élete forgott a kockán, a legnagyobb elragadtatással beszélt. Összeborzadtam, torkom égetően száraz lett. Ha akartam volna is kiáltani, nem bírtam volna hangot adni. Éreztem, hogy már most úgy is késő volna beavatkozni, pedig tudtam, hogy ha apám elesik, egész életem csupa önvád és lelkimardosás lesz...

XII.

A két férfi most eltávolodott egymástól. Láthattam, hogy mindegyik fog valamit a jobb kezében. Néhány lépésnyire haladtak ellenkező irányba, s ezalatt nekem az a gondolat villant agyamba, hogy mi fog történni, ha Chesham, a milyen gazember, előbb talál lőni, semmint apám készen van? Egyszerű gyilkosság lenne az, de visszariad-e ő ettől? Hiszen nincs tudomása arról, hogy két szemtanu nézi?

Hogy Rothwell az ő sajátos állapotában mit gondolhatott magában, azt nem tudom, de minden tagomban reszkettem, midőn láttam, hogy apám hátat fordít a fehér zsebkendőnek s eltávolodik néhány lépésre. Minden pillanatban vártam hallani Chesham fegyverének az eldördülését - a gyilkosságot.

De nem. Ennél talán mégis derekabb ember volt. Ő is, miként apám, hátrament a maga kijelölt helyére, s ekkor aztán a két férfi szemközt fordult egymásnak.

A távolság, mely köztök volt, semminek látszott. Ugy tetszett, hogy teljes lehetetlenség egymást elhibázniok. Megigértem ugyan, hogy nem fogok kiáltani, nem zavarom meg őket, és mégis - miért nem kiáltottam? Most már igazán késő! Késő. Kiáltásom végzetessé válhatnék arra nézve, a kit szeretek.

Végig kell nézmem e rémes tragédiát.

A két férfi szemben áll egymással. Chesham háttal van felénk. Látom, hogy eldobta a botját, s még ebben a végzetes pillanatban is eltűnődöm rajta, vajjon lesz-e még rá szüksége. Apámnak az arcát jól láthatjuk: nyugodt, merev, rettenetes az, mint egy boszuálló angyalé. Ugy áll ott, mint a köszikla, mozdulatlanul, látszólag érzéketlenül.

Chesham fölemeli a kezét s ismét lebocsátja. Óh, miért nem löv apám s öli meg ellenségét? Hiszen abból a távolságból nem hibázhatja el? Mióta állanak már így? Órák, percek, pillanatok óta?

Most Chesham előre lép egyet - kettőt - harmadikat! Fölemeli a kezét!... Óh, apám, lőjj! Öld meg, mielőtt ő öl meg téged!... Érzem, hogy Lord Rothwellnek a keze az én kezemet keresi s megszorítja. Hallom mély, gyors lélekezését, és szívem mélyében átkozom, hogy nem akadályozta meg ezt. Ha apám elesik, megölöm ezt az ál-barátot. Esküszöm!

Hah! Chesham céloz. A hold sugara megcsillan a fegyver csövén. Nem nézhetem tovább. Beletemetem fejemet a gyepebe s behunyom a szememet...

Megtörtént! A lövés eldőrdült! Nem bírok magammal. Felugrom. Nehéz, zokogó sohaja az örömnak szakad föl keblemből. Apám egyenesen áll ott, csak olyan nyugodtan, mint előbb. Nem látszik, hogy megsérült volna.

Rothwell melletttem térdel s szenvedélyesen szorongatja kezemet. De nekem nincs más érzésem, más gondolatom, csak az a jelenet, mely ott alant játszódik. Kinos gondolat villan agyamba... meghalni fogok látni egy embert.

Adjam meg neki, a mi az övé. Életemben most egyszer csodáltam igazán azt az embert. Elhibázott lövésével eljátszotta az életét. Jól tudta ő ezt. De azért rendületlenül állta meg helyét. Olyan bátran várta halálát, mintha kifogástalan, büntelen életet élt volna.

Ki tudná megmondani, hogy mit érzett, mialatt azt a szigorú, sápadt arcot szemlélte - annak az embernek az arcát, a kitől ő elrabolta boldogságát - azt az arcot, mely sem haragot, sem felindulást, sem irgalmat nem mutatott?

Lelki szorongása nem tartott sokáig. Sir Laurence Estmere három lépést tett feléje. Fölemelte karját s látszólag gondtalanul célozva, elsütötte fegyverét. A dördüléssel ugyanegy pillanatban Chesham előre tántorodott s aztán arczára bukott.

Apám meg sem nézte lövése eredményét. Eldobta a pisztolyt, egyenesen a szirtnek tartott s fölfelé kezdett jönni. Láttuk, hogy mellettünk kell elhaladnia.

- Megállítsuk? suttogám.

- A világ minden kincséért se! Feküdjék le! Ide ni. Itt nem fog bennünket látni.

Elrejtőztünk. Két perczzel utóbb apám mellettünk haladt el. Hanyagul lépkedett, mint a ki holdvilági sétát élvez. Addig néztünk utána, míg ki nem ért az utra.

Rothwellnek a felindultsága eloszlott. Szomorúan és komoly arczczal fordult hozzám.

- Bocsásson meg, Philip, ennek így kellett történni. Éreztem, hogy ez a végzet rendelése.

Nem tudtam neki még megbocsátani.

- Gyerünk le a partra, mondám. - Nem hagyhatjuk úgy ott azt az embert.

- Gyerünk, ámbár tennünk semmit sem lehet. Az ön anyja szenvedése meg van boszulva.

- Hova fog most apám menni?

- Mindjárt utána megyünk. Hallga!... Mi az?

A távolból lódobogást hallottunk.

- Bizonyosan lóháton jött, mondá Rothwell - s a ló ott várt rá valahol. Láthatja: ő bizonyos volt benne, hogy vissza fog térni, Chesham pedig nem. Az ön atyját ma nem találjuk meg. Gyerünk le a partra.

Lebocsátkoztunk a szirten. Odafutottam Cheshamhez s fölemeltem. Rothwell, ki úgy értett a golyóokozta sebekhez, mint akár a legjobb orvos, megtapintotta az erét s véres ruháján egy lyukra mutatott.

- Egyenesen a szívébe lőtt, mondá. - Semmit sem tehetünk érte Szörnyet halt... Fektesse vissza úgy, a hogy volt.

Engedelmeskedtem.

- Keresse meg a másik pisztolyt, a melylyel az atyja lőtt.

Körülnéztem s megtaláltam. Megvizsgáltuk. Chesham nevének a kezdőbetűi voltak bele- ezüstözve. A párja a halott megmerevült ujjai között maradt.

Rothwell fölvette a zsebkendőt, rácsavarta a pisztolyra s izmos karjának egy hatalmas mozdu- latával messzire behajította a tengerbe.

- Ott fog maradni, mig valami földindulás meg nem változtatja a tengert és a szárazföldet. Menjünk; itt már nem tehetünk többet. Az itt maradás veszélyes lehet.

- Igy hagyjuk ezt a szegény nyomorultat?

- Igy. Mit tett ő, hogy az ön atyjának a fiától részvétet érdemelne? Jöjjön.

Ridegen beszélt, mintegy megvetést érezve az én gyöngeségem iránt. De igazat mondott. Az az ember nem érdemelt tőlem semmit. Ott hagytuk.

Visszamentünk Monacoba. Késő volt már ahhoz, hogy apámat megtaláljuk. Lefeküdtem, azon imádkozva, hogy a végzetes eseménynek rettentő következményei ne legyenek. Remegtem, hogy apámat el találják fogni a Chesham meggyilkolásáért. Törvény előtt vétkes lenne.

Másnap reggel kérdezősködtünk egy olyan külsejű ember után, a milyen apám volt, s megtudtuk, hogy egy magát Norrisnak nevező uriember vendége volt a kisebb fogadók egyikének. Ott ebédelt s ebéd után elment. Tizenegy óra tájban visszajött s azt mondta, hogy lóra van szüksége, a melyen Nizzába mehessen. Reggel majd visszaküldi valakivel. Mivel ebbe nem igen akartak beleegyezni, fölajánlotta, hogy leteszi a ló árát s majd visszakéri a pénzt, ha a ló hazakerül. Az ajánlat kissé furcsa volt, de mivel minden angol ember többé-kevésbé bolond, nem csodálkoztak rajta. Lefizette a pénzt s megkapta a lovat. Ha visszahozza, megkapja a pénzét. Kicsiny málháját felkötötte a nyereg kápájára, kifizette a számláját s eltávozott.

Apám tehát, miután boszut állott vagy igazságot tett, Nizzába ment, a honnan kétségkívül elutazott az első reggeli vonattal, s így ismét jóval előttünk jár.

Én rögtön utána akartam indulni, de Rothwell ellenezte tervemet.

- Itt kell maradnunk még legalább is két napig, mondá. - Isten tudja minő gyanura adna okot hirtelen távozásunk. Atyját most már nem kell féltenuünk. Hadd menjen haza csöndesen.

Ott maradtunk tehát még két napig. Minden pillanatban vártam annak a hírét, hogy megtalálták a Chesham holttestét. Folyvást visszagondoltam arra a mozdulatlan tetemre, mely arczczal lefelé feküdt a parti homokban, a kicsapkodó hullámok közelében. Annyira izgatott és nyugtalan voltam, hogy a játékban kellett szórakozást keresnem. Nagyban játszottam, de a szerencse nyájas volt hozzám, és sokkal gazdagabban hagytam el Monte-Carlot, semmint odajöttem.

Mult estei ismerősünk észrevette a Chesham kimaradását.

- Nagyon valószínű, hogy agyonlőtte magát, mondá. - Ugy gondolom, elvesztette mindenét.

Kivártuk a két napot, s mivel ezalatt semmit sem hallottunk, hazaindultunk. Csak az ezután való napon találták meg a holttestet. A helyzet nem kívánt magyarázatot. Magányos hely a tengerparton - egy tönkrement játékos, szíven löve, - kezében saját pisztolya... Az ilyen esetek, ha sokat magyarázgatják, könnyen ártalmára válhatnak a Monsieur Blanc ügyesen vezetett intézetének. Lehetőleg hallgatni iparkodnak hát az ilyesmiről. Senki sem volt, a ki a halott után tudakozódott volna, pénz pedig elegendő volt a zsebében ahhoz, hogy eltemessék rajta. Eltemették hát s rávésték a nevét egy sírkőre. Ha volt örököse, arra semmi sem maradt utána. Kocsisa, a ki a tragédia színhelyére kivitte, meg a mienk, valószínűleg sohasem értesült a dolgról, vagy nem törődött vele. Richard Chesham a hant alá került, s ezzel vége volt mindennek.

XIII.

Hazautaztunkban sokat tanakodtunk azon, hogy apám hova mehetett s hol található meg a legnagyobb valószínűséggel. Csakis a Rothwell vérmes reményei tartottak vissza attól, hogy szomorú aggodásba ne essem. Ő úgy vélekedett, hogy apám legelőször is Mr. Gracehez megy, hirt hallani Lady Estmere felől, s mire mi találkozunk vele, már meglesz a bocsánat és a kibékülés.

Én kétkedtem ebben, bár váltig iparkodtam elhinni; valami különös aggodalom szállott meg, hogy apám, bár cselekedetei elég józanoknak látszottak, nem volt egészen beszámítható állapotban. Az a különös éjféli párbaj; az a gondtalanság, melylyel a halállal szembeszállott s melylyel a szintért elhagyta, nyilván olyan bizonyosnak érezve azt, hogy célja el van érve, hogy szükségesnek sem tartotta meggyőződni arról, vajjon ellensége él-e még vagy meghalt; az a nem-törődés, hogy gyilkossággal találják vádolni - mindez, a mint elgondoltam, azt látszott bizonyítani, hogy különös, rendkívüli lelki állapotban kellett lennie.

Rothwell nem értett velem egyet. Apámnak a helyében ő is így cselekedett volna. Igazság, szigorú igazság lőn szolgáltatva; s most a kibékülés és a boldogság napjai fognak következni.

Londonba érkezünkkel elhatároztuk, hogy még egyszer elmegyünk Mr. Gracehez. Ha ő semmit sem tud, akkor sürgönyzünk Mrs. Leenek. Ha pedig apám ott sincs, anyámnál fogjuk keresni, kinek a hollétéről valamiképp tudomást szerezhett.

Elmentünk Mr. Gracehez. Az öreg ur nem látta kliensét s nem is vett tőle hirt elutazása óta. Sürgönyöztünk Mrs. Leenek, de óráknak és óráknak kellett eltelni, míg egy olyan félreeső helyről, mint Torwood, válasz érkezik. Azután sürgönyöztünk Lady Estmerének, nem áruva el semmit s csak azt kérdezve, hogy nem történt e valami szokatlan dolog. A válasz csakhamar megérkezett: «Semmi. Jól érzem magamat.» Bizonyos volt tehát, hogy Sir Laurence még nem kereste föl a nejét.

Később napközben ismét elmentünk Mr. Gracehez, s mialatt nála időztünk, sürgöny érkezett az estmerei jószágigazgatótól:

«Sir L. hazajött. A Dower-Houseban van. Igen beteg és különös magaviseletű.»

A legközelebbi vonat már éjszaka felé vitt bennünket. Abban állapotunk meg, hogy Mr. Grace, ha szükség lenne rá, másnap utánunk jön, s ha apám állapotát aggasztónak találjuk, orvost is hoz magával.

Az utolsó állomástól a Dower-Housig még mértföldeket kellett tennünk kocsin. Hajnal volt, mire odaérteztünk. A házban mindenki talpon volt, s a jószágigazgató rögtön elfogadott

bennünket. Rothwellt régóta ismerte s midőn meghallotta, hogy ki vagyok, örömét fejezte ki, hogy valahára beléptem őseim hajlékába. De nekünk nem volt időnk az udvariaskodásra. Sürgetően kérdezősködtem a történetek felől.

- Mrs. Payne legjobban elmondhatja, felelt az igazgató. - Előhivom.

Az öreg asszony bejött. Az igazgató bizonyosan megmondta neki, hogy kik vannak itt; képzelhetni hát meglepetését, midőn azt látta, hogy a Sir Laurence nagyobbik fia én vagyok. De okos asszony lévén, későbbre hagyta a kérdezősködést, s lehetőleg röviden elmondta, hogy mi történt.

Sir Laurence egyszer csak váratlanul betoppant Estmere-Courtba. Mrs. Payne, habár több mint husz éve nem látta, rögtön ráismert. Sir Laurence egyetlen szóval sem adta magyarázatát váratlan látogatásának. Sajátságos álmatag módon ment be a házba s egyenesen a neje hálószobájába tartott. Itt a butorzatot letakarva látván, azt kérdezte, hogy Lady Estmere nincsen e itthon.

Mrs. Payne, ki utána ment, annyira meg volt ijedve, hogy alig tudott felelni, de valahogy mégis kidagolta, hogy «mylady elment.»

Ah, akkor a Dower-Houseban lesz, mondá erre Sir Laurence. - Utánamegyek. Szóljon, hogy nyergeljék meg a lovamat.

A jó asszony nem tudta, mitévő legyen. Rábámult gazdájára s azon kezdett tünődni, hogy nem kísértettel van-e dolga.

- Tegye a mit parancsoltam, szólt Sir Laurence szigoruan. - Rögtön! Nincs vesztegetni való időm.

Mrs. Payne kisietett és tanácskozni kezdett a férjével. Mind a ketten meg voltak ijedve, s lehetőleg engedelmeskedni iparkodtak uruknak. Véletlenül úgy esett, hogy egy szomszéd gazda épp aznap a faluban járt látogatóba, s mint takarékos ember, a Payne engedelmével az urasági istállóba állította be lovát. Payne tehát - szükség törvényt bont! - felhasználta a barátja lovát. Megnyergelte, odahozta a ház elibe s fogta Sir Laurencenek a kengyelt. Emez nyeregbe vetette magát s elnyargalt, Mrs. Paynet és férjét olyan tehetetlen ámulásban hagyva ott, hogy - mint az asszony magát kifejezte - akár egy tollal is le lehetett volna őket ütni a lábukról.

Sehogy sem értették a dolgot. De valamit mégis kellett tenni. Az uraság a Dower-Houseba vágtat, a mely éppen olyan elzárt, használhatatlan állapotban van, mint Estmere-Court, s csak egy bamba öreg ember lakik benne, meg a felesége. Payneék rögtön elindultak s értesítették a szomszédságban lakó jószágigazgatót, hogy milyen különös dolog történt. Emez az első pillanatban arra gondolt, hogy valami levél vagy távirat vezette őket félre, mert nem hihette, hogy Sir Laurence annyi évi távollét után ilyen váratlanul tért volna vissza. Payneék csak nagysokára tudták meggyőzni arról, hogy nem tévednek. Ő maga sohasem látta Sir Laurencet, mert ez utóbbinak az elbujdosásakor még nem volt a család szolgálatában. De Payneék ismerték, s egész határozottsággal erősítették neki, hogy az uraság hazajött. Így aztán Mr. Blacknek intézkednie kellett s gondoskodnia arról, hogy az uraság lehető kényelemben találja magát itthon. Pár percz alatt befogatott s Mrs. Paynenel, meg egy nőcseléddel együtt a Dower-Houseba sietett.

Sir Laurence csakugyan odajött, halálra ijesztve a ház öreg gondviselőit. Körülnézett s egyszerűen megparancsolta, hogy hozzák rendbe a házat, mintha legalább is egy sereg szolga állna rendelkezésére. Azután kiment, nyilván hogy széjjelnézzen a birtokon.

Mr. Black, Mrs. Payne meg a cseléd nagyon megijedtek, midőn ezt hallották; de hát engedelmeskedni kellett. Az asszonyok szorgosan láttak munkához s egy óra mulva a nappali szobák

egyike csaknem használható állapotban volt. Sőt holmi ebéd félét is készítettek. Időközben Mr. Black elment, fölkeresni Sir Laurencet. Bemutatta magát neki, de olyan fogadtatásban részesült, hogy hűledezve, leverten tért vissza a házba. Sir Laurence röviden azt mondta neki, hogy ne háborgassa s lásson a dolga után. Ugy hogy Mr. Black attól kezdett tartani, hogy az uraság visszatérte reá nézve végzetessé válhatik.

Sir Laurence végre visszajött a házba s hidegen kérdezte, hogy készen van-e az ebéd. Mrs. Payne félve és reszketve adta be azt, a mi volt. Sir Laurence redőbe vonta homlokát.

- Tegyenek még egy terítéket, mondá. - Lady Estmere mindjárt itt lesz. Nem jött még meg?

Mrs. Payne kiment s várta, hogy mi fog történni. Sok végezni való volt még. Világos volt, hogy Sir Laurence itt akar maradni éjszakára: hálószobát kell tehát rendbehozni; már pedig olyan házban, a mely több mint husz éve zárva volt, ez nem könnyü dolog.

Több izben hallották Sir Laurencet kimenni a szobából s meglesték, a mint kiállott az ajtóba s végig tekintgetett a kocsi-uton; sőt lement a kapuig is és nézelődött, mintha valakinek az érkezését várná. A cselédek azt kezdték hinni, hogy Lady Estmere épp olyan váratlanul fog megjelenni, mint a férje.

De az idő már későre járt s ő nem jött. Sir Laurence nem adott jelt magáról. Mrs. Payne a szoba ajtajához lopózott, s a mint hallgatózott, azt képzelte, mintha beszélni hallaná. Megijedt s elszánta magát, hogy bemegy a szobába, mintha le akarná szedni az asztalt. Benyitott s első pillantásra látta, hogy gazdája hozzá sem nyult a szegényes ebédhez, Sir Laurence maga pedig egészen fel volt indulva s magából kikelve szenvedélyesen nyujtogatta ki a karjait, könyörgő hangon szólítgatva nejét, hogy térjen vissza hozzá.

Világos volt, hogy láza van és félrebeszél. Nem volt mit tenni, mint ágyba fektetni a beteget és orvosért küldeni. Mind a kettő nehéz feladat volt. Az elsőt elvégezték valahogy, s ekkor aztán a szegény leforrázott Mr. Blacknek megint elő kellett vennie a fáradt lovát s mértföldekre hajtani el orvosért. Az orvos végre megjött s kijelentette, hogy Sir Laurencenek agyláza van; a mennyire e pillanatban megítélheti, most még nincs veszély, habár több olyan tünetet észlel, a melyekről nem tud magának számot adni.

Reggel aztán Mr. Blacknek eszébe jutott, hogy sürgönyöz Gracenek. A sürgönyt mértföldekre kellett vinni, a mig föl lehetett adni, s így történt, hogy mi csak estefelé tudtuk meg, hogy mi történt.

Ez a veleje annak, a mit Mrs. Payne a Sir Laurence hazatértéről mondani tudott. Az elbeszélés kinos aggodalomba ejtett bennünket, s én, a mint apám mostani állapotát Monacóban tanusított különös magaviseletével egybevettem, attól rettegetem, hogy az utóbbi napok izgalmi megzavarták elméjét. Azonnal be akartam hozzá menni, de Rothwell azt mondta, hogy jobb lesz előbb az orvossal beszélni, ki Mr. Blacknek a kérésére a házban maradt éjszakára is.

Az orvos aztán azt mondta, hogy Sir Laurence nagyon beteg, erős láza van, de a láz nem volna elég ok arra, hogy ilyen különös állapotban legyen. Nem akar, mondá, vészjósló lenni, de attól tart, hogy itt valami agybántalom forog fenn; ideiglenes vagy tartós hatású lesz-e ez, azt nem tudja megmondani, de az az egy bizonyos, hogy a beteg nem forog veszélyben. Bemehetünk hozzá, beszélhetünk vele; sőt talán jót fog tenni neki az a tudat, hogy szerettei vannak körülte.

Bevezetett bennünket a beteg szobájába.

Apám tágra nyitott szemmel, sötét, vágyakozó, mohó tekintettel feküdt ágyán. A mint beléptünk, felénk fordítá tekintetét, de nekem úgy tetszett, mintha szeme túl nézne rajtam s Rothwellen nyugodnék.

A mint gyermekkori barátja közelebb ment hozzá, fölemelkedett s kinyújtotta kezeit.

- Frank! Frank! kiáltá. - Itt van? Eljött veled?

- Még nem, de nem sokára itt lesz, felelt Rothwell.

- Nem sokára! De mikor? Miért tartják tőlem távol? Miért nem bocsátottak hozzá annyi ideig? Margaret! Szerelmem! Feleségem! Óh jöjj, a mig nem késő!

Visszahanyatlott a párnákra, újra meg újra ismételve:

- Szerelmem, hitvesem, óh jöjj hozzám!

Odamentem az ágyhoz s megfogtam a kezét.

- Apám, szólék, - ismer?

- Ismerlek; te vagy a nagyobbik fiam, de te együtt voltál velem azokban a sötét, keserves napokban. Most nem fiamra van szükségem. A feleségemet, szerelmemet kívánom! Óh kegyetlenek! Miért tartották tőlem távol? Drágám! Olyan hosszúak voltak azok a napok - olyan hosszúak... Jöjj!

Hangja suttogássá gyengült. Szánalmas, esenkedő mozdulattal nyújtotta ki két kezét.

- Jöjj! suttogá kimondhatatlan gyöngédséggel.

Fölálltam s visszamentem Rothwellhez.

- Az utóbb történekről semmit sem tud, vagy legalább semmire sem emlékszik, mondá Rothwell. - El kell mennie anyjáért, Philip.

- De el fog-e jönni? kérdém, a mint eszembe jutott, hogy husz év óta mit kellett szenvednie.

- Menjen el hozzá s mondja meg neki, milyen állapotban hagyta itthon atyját, milyen beteg s mint hívogatja őt. És ő el fog jönni, vagy pedig nem az a nő, a kinek annyi éven át ismertem.

- Miért suttogtok? kiáltott ránc apám. - Frank, álnok barát! Te csaltad el? Elrejtetted? Szeretted valamikor. Sohasem mondtad, de én tudtam. Add vissza! Add vissza a hitvesemet!

Rothwell odament hozzá s vállára tette a kezét.

- Philip elmegy érte. Légy türelemmel.

- Philip! Ki az? Menjen a fiam - a nagyobbik fiam, Laurence, a ki itt van veled. A másik fiam, az még nagyon fiatal. Küldjed csak Laurencet.

- Rögtön elmegy érte, ha megígéred, hogy türelmes leszel és nyugodtan várakozol.

- Nem voltam-e türelmes és nem várakoztam éveken - hosszú, sötét éveken át? Most már kifogyott a türelmem. Margaret, hitvesem, szánj meg és jöjj hozzám!

Nagy izgatottságnak a jelei kezdtek rajta mutatkozni, de Rothwell az ígéret ismétlésével megnyugtatta.

- Menj, Laurence, tüstént, szól, hozzám fordulva.

Megszoritottam apám kezét s megcsókoltam homlokát. Azután kimentem a szobából. Rothwell csakhamar utánam jött.

- Feküdjék le és aludjék, mondá. - Reggel pedig üljön kocsira, hogy a legelső vonattal elmehessen. Addig már nem találkozunk, mert én folyvást atyja mellett leszek.

- Hadd viraszszak mellette én is.

- Nem. A míg azt gondolja, hogy ön utban van, megnyugtathatom. Mondjon el anyjának mindent, s ne jöjjön vissza nélküle. Ha rögtön jöhet, holnap estére itt lehetnek.

Hiába könyörögtem, hadd lássam apámat még egyszer, Rothwell nem engedett. Megigérte, hogy reggel fölkeres és megmondja, hogyan töltötte apám az éjszakát.

Mikor reggel az indulás ideje elérkezett, örömmel hallám, hogy állapota nem fordult rosszabbra. Ha Rothwell mellette volt, aránylag nyugodtan viselte magát.

A legjobbat remélve indultam hát el, értesíteni a történetéről Lady Estmeret - anyámat.

XIV.

Anyám épp Dorsetshireben időzött egy régi barátnőjénél. Tudtam a helyet s ismertem a körülményeket, de némi nehézséget okozott a kellő legrövidebb ut megválasztása. A mint az ilyen sietség mellett rendszeren történni szokott, vagy eltévesztettem az utat, vagy rosszul utasítottak - elég az hozzá, hogy éjjeli tiz órakor több mint tizenkét angol mértföldnyire voltam utam czéljától.

Nagynehezen sikerült egy kocsit szereznem; de a ló fáradt volt, az ut pedig dombos, úgy hogy körülbelül éjfél volt, mikor ahhoz a házhoz értem, a melyben édes anyám vendégül tartózkodott.

A házban mindenki aludt már, de az én küldetésem nem türt haladékot és nem engedett udvariasnak lennem, még ha a magam részéről hajlandó lettem volna is reggelig várni azzal, hogy magamat anyámmal megismertessem.

Szivem hevesen dobogott, a mint megrántottam a csengetyüt s vártam, hogy kijöjjön valaki. Nemsokára vasreteszeket hallottam eltolni, zárat nyikorogni s aztán a kapu kinyílt vagy két arasznyira.

Egy férfi hangja kérdezte tőlem, hogy mit keresek. Megmondtam, hogy rögtön beszélnem kell Lady Estmererrel egy igen fontos ügyben. Megneveztem magamat, s az ember, miután jól megnézett, bebocsátott.

Az álmos, félig felöltözött ember bevezetett egy szobába, gyertyát gyújtott s aztán kiment, hogy előhívja Lady Estmeret. Magamra maradva, azon gondolkoztam, hogy most mi fog következni.

Lady Estmere pár percz mulva megjelent. Csinos pongyola-köntös fedte egész alakját. Gyönyörű, meglepő szép haját semmi sem takarta. Az aggodás, melyet ez az éjjeli látogatás igen természetesen okozott, a szokottnál élénkebb kifejezést kölcsönzött arcának. Sohasem láttam még kedvesebbnek és szebbnek, mint ebben a pillanatban, midőn azt voltam neki mondandó, hogy én vagyok a nagyobbik fia.

Sietve közeledett felém.

- Philip! mondá. - Ilyenkor! Mi történt? Szóljon! Valentin... az a vadászat!...

- Valentin igen jól érzi magát, kedves Lady Estmere. Nem láttam ugyan, de pár nappal ezelőtt hallottam hirt felőle.

- Akkor hát Claudine... Beszéljen, ne hagyjon ebben a kinos bizonytalanságban.

- Claudine, reménylem, szintén igen jól van.

- Hála istennek, hogy ő felőlök nem hoz rossz hírt. Minden egyebet, ugy hiszem, könnyen viselek el. Ön izgatottnak látszik... fontos közlendője van?

- Kérem, kedves Lady Estmere, üljön le, mondtam, s odavezettem egy pamlaghoz.

Leültem melléje s kezemben tartottam kezét. Ő meglepetve nézett rám, de nem huzta vissza.

- Beszéljen, monda.

Számtalanszor gondoltam el ezt a jelenetet az utolsó néhány nap alatt. Gyöngéden akartam tudtára adni a nagy ujságot, el is készültem rá, hogyan fogom előadni. De most, hogy a pillanat elérkezett, sem szavam, sem gondolatom nem volt - csak vágyam, kimondhatatlan forró vágyam, hogy keblemre öleljem anyámat, megmondjam neki, hogy szeretem és szeretni fogom mindörökké, és kérem, hogy szeressen engem ő is, hiszen olyan régóta várok erre az anyai szeretetre!

De nem mertem engedni vágyamnak - félttem a váratlan hír következményeitől; hisz előttem volt a példa, hogy milyen hatással volt az reám. Pedig én erős férfi vagyok, anyám pedig szenvedő, gyöngye nő.

Türtöztettem magamat.

- Jó hírt is hozok, rosszat is, mondtam. - De mind a kettő olyan fontos, hogy közlését nem halaszthattam reggelre.

Anyám aggódva tekintett rám.

- Kedves Lady Estmere, mondtam, - hogyan adjam tudtára, hogy mi történt?... Valakitől jövök, a ki egykor szerette önt... Valakitől, a ki megbántotta s most jóvá akarja tenni hibáját.

Elsápadt.

- Vannak hibák, a melyeket nem lehet jóvá tenni, monda.

- Nem; csak megbocsátani... Lady Estmere, én Sir Laurencetől, az ön férjétől jövök.

Nem szólt, de kezét ki akarta huzni kezemből.

- Üzenetet hozok. Meghallgatja? Békeüzenetet.

Keserűen nevetett. Kezét olyan hirtelen kapta ki kezemből, hogy nem akadályozhattam meg. Fölállott, s rám nézett.

- Valahára, monda keserű hangon. - Bekövetkezett hát végre; gyalázatban töltött fél élet után kegyeskedik hát végre üzenetet küldeni... Üzenetet! Sőt talán azt is fogja ön mondani, Mr. Norris, hogy bocsánatát küldi.

- Óh, nem, nem ez az. Higyje meg nekem - most már világos előtte minden; tudja, hogy méltatlanul bántotta önt gyanujával; tudja, hogy ő gonosz cselnek az áldozata volt.

- Mindezt tudja?

- Igen.

- És önt küldi hozzám! Óh istenem, ez valamennyi közt a legnagyobb bántalom! Ha álmodtam arról, hogy valamikor meg fogja tudni a valót, hozzá álmodtam azt is, hogy azon a napon el fog hozzám jönni s az ő ajka lesz az első, mely ezt tudtomra adja... És ime, mást küld!

A megvetés, mely hangjában nyilatkozott, leirhatatlan.

- Engedje megmagyaráznom... szólék élénken.

- Megmagyaráznia! Igen, hát csak magyarázza meg, hogy Sir Laurence miért bizta meg üzenetével önt, a ki tudtommal ő reá nézve idegen.

Milyen szép volt haragjában! Hogyan is állhattam meg, hogy rögtön el nem árultam magamat?

- Azért választott engem, mert én vagyok, vagyis voltam az ő felvilágosításának szerencsés eszköze. Drága Lady Estmere, éjjel-nappal fáradoztam az igazság kiderítésén. A véletlen segítségemre volt; egy cseléd, ki önnél szolgált, vallomást tett halálos ágyán. Sir Laurence, midőn erről értesült, meg volt győzve.

Hangja fagyossá lett:

- Köszönöm jó szándékát, Mr. Norris; de buzgalma rosszul volt alkalmazva. Én úgy vélem, hogy azt, a minek ön nyomára jutott, kikutathatta volna Sir Laurence is, ha akarta volna. De ne vitassuk ezt tovább. Jó éjszakát, Mr. Norris - gondoskodni fogok, hogy szobát kapjon.

S büszkén lebegett el mellettem. Utána mentem s megfogtam kezét.

- Egyéb s még különösebb közlendőm is van, Lady Estmere.

Hangom elárulhatta felindulásomat. Megfordult s meglepetve nézett rám.

- Láttam idősebbik fiát, Laurence Estmeret, mondtam.

Reszketett, s meg kellett fogóznia az asztalba.

- Az én fiam Valentin, mondá. Más nincs.

- De igen, kiáltám hévvel, van! Van, a ki csak úgy fogja szeretni, mint Valentin; a ki sohasem ismerte az anyai szeretetet, sohasem tudta, hogy anyja életben van... A ki gyermekkorától idegen nevet viselt... Óh, hát nem tudja, megérteni? Szóljon, óh szóljon!...

Szeme arcomra tapadt, ajka reszketett, mintha nem tudna szavakat találni.

- Miért jövök én Sir Laurence Estmeretől? kiáltam. - Azért, mert Sir Laurence Estmere az én apám, mert én az ön fia vagyok! Óh anyám, édes anyám! Gondolja meg, hogy gyermekkoromból sem emlékszem az anya csókjára, szeretetére! Csókoljon meg, anyám, szeressen, hadd legyek valahára boldog!

Ráföntam két karomat s szenvedélyesen csókolgattam arcát. Pillanatokig tartott, a mig észrevettem, hogy élettelen testet ölelek. Elájult.

Lefektettem a pamlagra s áztattam homlokát. Nem kiáltottam segítségért, az én kezemen kívül más ne érjen hozzá... Csakhamar mély sohajjal vett lélekzetet s szeme fölnyílt.

Keveset kell még mondanom erről az éjszakáról. Órákon és órákon át ült együtt az anya fiával, egyetlen, szakadatlan ölekezésben. Kevés szó, vagy legalább olyan, melynek összefüggése lett volna, hangzott el ajkunkról. Szívünk öröme sokkal nagyobb, mérhetetlenebb volt, semhogy szavakba önthettük volna - oly csodálatos öröm volt ez, hogy csaknem megfeledkeztem arról, hogy messzire innen egy ember fekszik ágyán, kinek talán élete függ anyám bocsánatától.

- Anyám, suttogám, - édes anyám, eljön velem apámhoz?

- Nem lehet, nem mehetek... Neki kell ide jönnie.

- De el fog jönni, anyám. Megmondjam-e, milyen állapotban hagytam el? Ott van abban a házban, a melyből önt elüzte. Lázban fekszik s éjjel-nappal önt szólítgatja... Jöjjön és mentse meg.

- Beteg? Az én férjem beteg?... Beszélj - el tudom viselni a legrosszabbat is.

Nem mondhattam el neki mindent. Azt a halálos igazság-tételt senkinek sem szabad tudnia azokon kívül, a kik tanúi voltak; de elmondtam neki, hogy a való földerítése mint zavarta meg apám elméjét, mint sietett el éjszakának idején, mint találtuk - Rothwell és én - a Dower-Houseban láztól gyötörve, eszméletén kívül, folyvást hitvesét szólítgatva, a kit száműzött.

És ez elég volt: nem volt szükség rábeszélésre, könyörgésre. Rothwell jól mondta: apám állapotának az elbeszélése kitörölt szivéből minden keserüséget és szenvedést. Ha lehetett volna, rögtön elindult volna férje kórágóához. Így azonban abban kellett megállapodnunk, hogy korán reggel indulunk.

Ezután, habár egész éjjel fenn szerettem volna maradni, hogy imént feltalált boldogságomat élvezzem, unszoltam anyámat, hogy ragadja ki magát ölelő karjaimból s térjen vissza aludni.

Ujra meg újra mondtunk egymásnak jó éjszakát, s kezünk és ajkunk újra meg újra összeforrt. Addig maradtunk együtt, míg végre beláttuk, hogy ha boldogságunk élvezését holnapra nem hagyjuk, az éjjel nem pihenhetünk.

Végre anyám bevezetett abba a szobába, melyet számomra elkészítettek, s ágyam mellett térdre bocsátkozva és kezemet szorongatva bocsátott hálafohászt az éghez, hogy fia - első szülöttje - visszatért hozzá s hogy férje immár fölismerte az ő ártatlanságát; és azután könyörgött, hogy boldogság legyen ezentul osztályrészünk.

- Megbocsátott, anyám? kértem, a mint fölállott.

Csókot lehelltem homlokomra.

- Meg, Laurence - megbocsátottam, fiam. Szerettem őt, és szeretem most is.

Erre elváltunk.

Bármennyi gondolat kergette is egymást agyamban, a kimerültség mégis legyőzött és elaludtam. De vajjon anyám aludt e azon a rövid éjszakán? Aludhatott-e, mikor olyan nap várt rá, mint a következő, a melyen ismét találkozni fog azzal, kinek rideg szava elűzte őt otthonából s megfosztotta az élet örömétől?

Nem, az álom nem közeledhetett hozzá. Bizonyára folyvást azon képzelődött, hogy milyen lesz a találkozás, s újra meg újra átélte a multat, míg végre fölviradt rá újra a boldogság hajnala.

XV.

Reggel anyám megelőzött engem az üdvözléssel. Bevezetett vendégszerető barátnőjéhez, s úgy mutatott be, mint idősbik fiát. Szivem örömtől repesett, a mint hangjából kiéreztem, hogy szeretettel és büszkeséggel vall gyermekének. Rövid felvilágosítás megadása után elindultunk.

Az uton aztán képesek voltunk higgadtan beszélgetni. Elmondtam neki, mint jutottam arra a gyanura, hogy itt Cheshamnek a gazságáról van szó, mint nyomoztam ki Mrs. Mertont, mint bizonyosodtam meg arról, hogy ő nem más, mint Mary Williams, az egykori komorna. Elbeszéltem rettentő halálát s mint szolgáltatta kezembe vallomását undok jellemének egyetlen megváltó vonása: az anyai szeretet.

És lehet, hogy a mint ránéztem arra a kedves, sokat szenvedett nőre, a ki mellettem ült, kiméletlen szavakkal illetem azt, a ki, minden hibája mellett is, engem mindig szeretett: apámat.

Félbeszakított: egyetlen gáncsoló hangot sem akart hallani. Óh női gyöngédségnek csodás hatalma! Ő megbocsátott, teljesen, föltétlenül! Hiszen férje sérelme még nagyobb volt, mint az övé. S talán többet is szenvedett, mint ő. Avagy nem éppen a kezdetén állott-e egy fényes, dicsőséges pályának, a melyről e miatt lemondott? Nem eltemette-e magát s rejtőzött éveken át álnév alatt a világ előtt? Mi volt az ő szenvedése a férjeéhez képest, a ki gazdag, nagy tehetségű, tiszteletnek örvendő volt bár: élete virágát egy komor, kietlen, elhagyott helyen töltötte? Mi az ő csekélyke vesztesége ehhez az óriási hajótöréshez képest?

Igen, ő megbocsátott. Most arról beszélt, hogy mi és ki volt az ő férje, mikor neki udvarolni kezdett. A legszebb, legelevenebb, legesesebb férfi valamennyi közt, a kiket ismert. Emlegette azt a napot - s midőn erről beszélt, rózsás pir borítá el arcát - midőn először merte magával elhítni, hogy Sir Laurence az ő szerelméért eseng; szólt arról a napról, amelyen kezöket egybekötötték - az egész életre: úgy tetszett akkor; elmondta azt a nagy örömet, mely őket az én születésemmel - a Valentin születésével érte; és sirt egy keveset, a mint elgondolta, hogy milyen lehetett volna életünk és milyen volt.

Megbocsátott - de csak egy föltétellel: Valentint azonnal el kell hívni. Ha nem szívesen látják atyja házában, akkor az anya és fia ismét elhagyja azt, hogy többé soha vissza ne térjenek bele.

- Szeretni foglak, Laurence, mindig, mondá, - de Valentin az enyém volt s csakis az enyém. Sohasem szakadt el mellőlem.

Megigértem, hogy másnap elhozom Valentint. Hiszen az öröm, melyet attól a pillanattól reméltem, mikor meg fogom neki mondani, hogy testvérek vagyunk, anyám kívánsága nélkül is fölkerestette volna őt velem.

Sötét este volt, mire a vasutól a Dower-Houseba értünk. Utunknak ez utóbbi része alatt anyám hallgatag volt. Keze kezemet fogta s egy-egy szorításával jelezte, hogy valami régi kedves emlékü hely mellett haladtunk el.

Sirdogált magában, tudtam - ki is csodálta volna ezt? De nyugodt volt, sokkal nyugodtabb, mint én.

Végre célnál voltunk. Biztos lépéssel szállt le a kocsiból. Megöleltem és megcsókoltam. Ő viszonzta ölelésemet s azután együtt léptünk be a házba.

Lord Rothwell az ajtóban üdvözölt bennünket. Anyám kivonta karját az enyémből s kezet nyújtott neki. Ő megfogta s ajkához emelte.

- Régi hú barátom, szólt anyám, - az ön jóslata végre beteljesült.

Rothwell lehajolt s mint testvér a testvérét: homlokon csókolta, sugva neki valamit, a mit én nem hallhattam.

Anyám levetette felöltőjét, letette kalapját, elsimitotta csodaszép tömött fehér haját s mint igazi asszony, megnézte magát a tükörben.

- Vezessenek a férjemhez, mondá.

Előre ugrottam, de ő intett, hogy álljak félre, s Rothwellnek nyujtá a kezét.

- Nem. Ön, a régi hú barát, ön vezesse vissza férjéhez a nőt.

Rothwell megfogta kezét s ódivatu szertartásossággal vezette föl a lépcsőn. Nem irigyeltem tőle a szerencsét. Sugárzó arczáról láttam, hogy évek és évek rendületlen hitének és bizalmának a gyümölcsét szedi most, midőn azt a nőt, a kit szeretett, visszavezethet ahhoz a barátjához, a kit szeretett.

Utánok mentem. Az ajtó megnyílt. Beléptek. Anyám elvált kísérelőjétől s odasuhant az ágyhoz. Apám nyugodtan aludt.

Anyám összekulcsolta kezét s nézegette az alvót. Azután kérdő, szinte esdeklő pillantással fordult vissza Rothwellhez. Emez intett neki. Anyám lehajolt az alvóhoz s ajkával érinté homlokát.

Amaz fölnyitotta szemét. Fölemelte fejét s az öröm ujjongó kiáltásával fonta rá két karját. Arczához vonta arcát s szenvedélyes csókokkal borítá.

- Margaret! Én édesem, én hitvesem!... Annyi év, oly sötét boru után! Kegyetlen! Kegyetlen!

Ezeket a szakadozott felkiáltásokat hallottuk, de - különös! - semmi bocsánat-kérést vagy bevallását annak, hogy vétett az imádott nő ellen, és semmi mentegetőzést; csak kesergést a miatt, hogy a sors olyan mostohán bánt velök; majd ismét a szenvedélyes szerelem szavait. És ő, anyám, nem is kívánt egyebet. Ráfonta karját férje nyakára s letette arcát az övé mellé a párnára. Fehér haja összevegyült az ő szürke fürteivel. Arcza az övét érintette, s hallottam, hogy mint suttogta a szerelem és csillapító kedveskedés szavait.

Rothwell megfogta karomat. Szemeiből patakzott a könny s hangját megtörte az elérzékenyülés.

- Elég, mondá, hagyjuk magokra őket.

Kilopóztunk a szobából s behúztuk az ajtót. Az ilyen találkozás sokkal szentebb, semhogy még egy fiu is a tanuja lehetne. De éreztem, hogy Sir Laurencet és nejét a sir széléig semmi sem fogja többé elválasztani.

Alig vártam, hogy Rothwellel beszéljek és véleményét halljam apám állapota felől.

Ez a vélemény részben megnyugtató; de részben aggasztó is.

- Testileg csekély baja van, mondá. - Egy-két nap múlva, úgy hiszem, ismét fenn lesz s csak olyan erőben, mint valaha. De a mennyire én megitélhetem, elméjében valami különös történt. Ugy látszik, azt a gondolatot tette magáévá, hogy mióta nejétől elvált, ezt akarata ellenére tartották tőle távol. Néha úgy beszél, mintha éveken át fogságban tartották volna s csak most szabadult volna ki. Kért, hogy ne emlegessem azt a sötét multat, mely alatt ő oly boldogtalan volt. Azt mondja, hogy nem akar vádolni senkit, de ő vele kegyetlenül bántak. Mihelyt neje visszatér hozzá, öröme fog elfeledni mindent... De pár nap múlva majd meglátjuk, hányadán vagyunk vele.

- De Chesham... Monaco... a párbaj? Ezekről semmit sem mond?

- Egy szót sem. Ugy hiszem, mindezt félálomban tette s most már elfeledte. Azt látszik gondolni, hogy Torwoodból titkon távozva, az éj sötétében egyenesen idesietett, hogy nejét megtalálja. Bizonyos vagyok benne, hogy a valóban megtörténtekekre való visszaemlékezése teljesen össze van kuszálva.

- Talán sokkal jobb is, mondám.

- Reméljük, hogy jobb; hogy úgy fogja ismét előlről kezdeni az életet, mintha valami hosszas betegségéből kelt volna fel. De akármin legyen is, reméljük a legjobbat, hogy anyja meg fog bocsátani s belenyugszik, hogy minden úgy legyen, a mint ő gondolni akarja vagy gondolja.

Egy-két óra hosszat beszélgettünk így tovább, midőn anyám kijött hozzánk.

Kimondhatatlan boldogság tükröződött arcán - oly kifejezés, a minőt még sohasem láttam rajta.

Rothwell kérdezte, hogy milyen állapotban hagyta a beteget.

- Csöndes és nyugodt, felelt anyám.

Azután hozzám fordult, megölelt és suttogva mondá:

- Fiam, ő a te apád s ismét az én drága férjem.

- Holnap elmegyek Valentinért, felelém, a mint csókját viszonztam.

Gyöngéd pillantással fejezte ki köszönetét, s azután visszasietett abba a szobába, a melyből egy perczig sem akart távol lenni.

XVI.

A Dower-House, Estmere-Court és Lord Rothwellnek a kastélya egyenlő távolságnyra esik egymástól, még pedig nem hosszában, hanem egy háromszögnek a három csúcspontján; s így, mivel Valentin a Rothwell birtokán vadászgatott, könnyen eljuthattam hozzá lóháton. A gondos Mr. Black, Sir Laurence hazatérte után másnap azonnal lovat és embert küldött a Dower-Houseba, úgy gondolkozva, hogy ilyesmire nagy szükség lehet, mikor beteg van a házban.

Reggelre kelve lóra ültem hát s elmentem öcsémért.

Gyönyörrel képzeltem el a fiu meglepetését, mikor majd hallani fogja az én nagy ujságomat, s hogy ezt a jelenetet minél előbb élvezhessem, ugyancsak sarkantyuztam a szegény párát.

Déltájban már Mirfieldben voltam.

Valentin és a Lord Rothwell többi vendégei oda voltak vadászni, de mivel a házban megtudtam, hogy hol fognak pihenőt tartani és étkezni, nem lehetett nehéz rájuk találnom. A hely nem volt messzire; istállóba adtam a Mr. Black lovát s gyalog indultam a társaság keresésére.

Mindnyájan együtt voltak: Valentin, Staunton és Vigor, buzgón munkálkodva egészséges étvágyuk kielégítésén, melyet a vadászat élesztett. Egyik sem látott meg, a mig közepettök nem voltam. Ekkor aztán egyszerre ugrottak föl s épp oly zajosan és nyájasan, mint meglepetten üdvözöltek.

De mindnyája közül a Valentin kezét fogtam meg legelőször s tartottam kezemben legtovább, örömmel érezve, hogy szorításomat a régi szeretettel viszonzza.

Lehet, hogy hirtelen megjelenésem elfeledtette vele, hogy utolsó találkozásunk nem éppen a legbarátságosabb volt; vagy talán sejtette, hogy éppen annak a megmagyarázása végett jöttem, a min ő a multkor megütődött. De akármit volt is, azzal a kedves nyíltsággal üdvözölt, mely természetes sajátsága volt. Azután kezet szorítottam a többiekkel is.

- Norris! Philip kapitány! kiáltottak föl Vigor és Staunton egyszerre, - micsoda szél hozta ide?

- Philip, folytatá aztán Staunton, - ön talán adhat nekünk valami hirt a mi nemes házigazdánk felől. Ha Patagóniába vagy Afrikába ment, talán hagyott valami üzenetet, hogy meddig vezessük a házát s ki vegye át a parancsnokságot. Én nem teszem: teljességgel nem értek a háztartáshoz.

- Gondoskodunk a házról, a hogy csak tudunk, a vadászati évszak végeig, mondá Vigor, - azután sorsára hagyjuk.

- Hát nem hallottak Lord Rothwell felől? kérdém.

- Egy árva betűt sem. Sem nem irt, sem nem sürgönyözött. Nagy sietve utazott el. Azt mondta, hogy Londonba kell mennie s lehetetlen előre megmondania, hogy mennyi ideig lesz oda.

Nekünk azonban itt kell maradnunk: tegyük úgy, a mint legjobban tetszik, szerény hajléknak minden segédforrása korlátlan rendelkezésünkre áll. Arra sem ért rá, hogy kezet szoritson velünk, ámbár, úgy hiszem, szerette volna Valentint megcsókolni, vagy megáldani, vagy ilyesmi. Hogy mi különös kedvét leli egy olyan fiuban, a ki egy puskát sem tud egyenesen elsütni, igazán nem tudom.

- Bolond beszéd! kiáltott föl Valentin. - De hát hol van Rothwell, Philip? Nem jött vissza veled?

- Nem. De pár nappal ezelőtt láttam.

- És nem volt semmi baja?

- Nem. Leküldött ide, hogy nézzelek meg benneteket.

- No ha semmi baja sincs, akkor jól vagyunk. Tegnap lenn voltam a pinczében. Elegendő bor van ott számunkra jövő ilyenkorig. Majd csak kijövünk valahogy. Ül le hát, Philip, és falatozzál.

Habár égtem a vágától, hogy elmondjam Valentinnek a nagy ujságot, jobbnak tartottam, hogy beszélgetésünket az evés utánra hagyjam. Leültem hát s olyan otthonosan éreztem magamat a vidám társaságban, mintha elejétől fogva tagja lettem volna.

A harsány kacaj és a jóízű tréfák igazán jól estek - úgy tetszett, mintha évek óta nem lett volna már részem vidámságban.

Mindannyian bizonyosra vették, hogy én egyenesen csak vadászni jöttem ide, s Staunton örült, hogy most már estenden egy kis «csöndest» is megereszthetünk. Valentin Claudine felől tudakozódott, s meglepettnek látszott, midőn megmondtam neki, hogy mióta nem láttam már jegyesemet.

Evés után szivarra gyujtottunk s Staunton és Vigor hozzáláttak, hogy mihamarabb folytathassák a vadászatukat.

- Fiuk, szólt Vigor, ki városi ember lévén, a társaság legbuzgóbb sportsmanje volt, - a henyélés ideje lejárt. Lássunk munkához.

- Hát az ön puskája hol van, Philip? kérde Staunton.

- Nem vadászni jöttem. Csak Valentint akartam látni.

- Nohát most már látta. Szebb, mint valaha. A gazdák feleségei és leányai mind körülöttünk ögyelegnek, hogy őt megpillanthassák. A minap egy hölgyecskének a kalapjából kilöttem a tollat. A lombok közül leste Valentint, s én fáczánnak néztem a bőbitáját.

- Tekintetbe véve, hogy mely hónapban vagyunk, ez a vallomás eléggé mutatja, hogy mennyire tartjátok tiszteletben a vadászati törvényt, mondá Valentin.

Odaszóltam neki, hogy fontos beszélni valóm van vele, s megkértem, hogy jöjjön vissza velem a házba. Készséggel állott rá, s karöltve távoztunk, otthagya barátainkat, a kik váltig zsörtöltek, hogy elpártolunk tőlök.

Valentin pompás jókedvben volt. Nevetett és tréfált, s a kérdések egész özönével ostromolt, hogy hol voltam, merre jártam, mit csináltam.

Csodálkozott, midőn hallotta, hogy olyan unalmas helyen tartózkodtam, mint Surbury. S baljóslatúan csóváltgatta fejét, midőn azt mondtam neki, hogy mostanában jöttem meg Monacóból.

- Nem szeretem hallani, hogy a játék szenvedélyének lettél rabja, Philip, mondá.

- De nyertem, Valentin. Huszezer frankot.

- Az mindegy. Nem ilyen tisztességes embernek való ez.

Valentin ebben a részben mindig igen komoly tudott lenni. Már a legelső izben, mikor először játszottam Cheshammal s háromezer fontot vesztettem, megmondotta a véleményét.

- A játék szenvedélye igen megvetendő valami, mondá akkor. Igen sok dologban vagyok hóbortos, de kártyázni nem szoktam.

Most pedig, midőn Monacot emlegettem, nyilván eszébe jutott az ő halálos ellenségével való viszonyom is.

- Reménylem, nem Cheshammal voltál ott, mondá.

Nem; Rothwellel mentem oda.

- Rothwellel! Mi vitte oda Rothwellt?

- Ugy gondolom, szeszély. Monte-Carloban aztán hirt hallottunk Chesham felől.

- Természetesen. Reménylem, tönkrement.

- A szó szoros értelmében. Egy-két nappal utóbb halva találták a tengerparton, átlőtt szívvél.

- Chesham! Meghalt?... Meghalt a nélkül, hogy szólott volna. A nélkül, hogy visszavonta volna hazugságait.

- Igen, s az méltó vége volt neki.

- És ezt te mondod, holott barátjának nevezted magadat!

Hangjából, midőn ez utóbbi szavakat mondá, bizonyos guny volt kiérezhető.

- Sohasem neveztem magamat a barátjának. Egy időben sokat voltam vele együtt bizonyos okokból... oly okokból, a melyeket neked gyanítanod kellene. A többi közt azért is jöttem ide ma, hogy minderről felvilágosítsalak s visszanyerjem szeretetedet és barátságodat.

Valentin kezét nyújtott.

- Az sohasem szünt meg, Philip. Igaz, el akartam tőled pártolni, de nem lehetett. Nagyon is egygyé vagyunk mi már forrva.

- Hát úgy szeretsz, mint testvéredet, Valentin?

- Testvéretem! Az nagyon gyöngé bók volna. Én nem tudom, mi a testvér. Ugy akarlak szeretni, mint Dávid azt a hogyishijákat.

Hallgattunk néhány pillanatig, s azután Valentin ismét megszólalt:

- Nos hát mondd el a dolgodat.

- Várj, a míg benn leszünk a házban. Ott kényelmesebben beszélgethetünk.

Néhány percz múlva a kastélyba értünk. Valentin előrement s bevezetett a pipázóba.

S a mint így végig néztem rajta, éreztem, hogy ez olyan testvér, a kire büszke lehet az ember, olyan fiú, a kiben az apának öröme telhetik.

Magas, arányos alakja, könnyű, ruganyos járása, egész derűs, napsugaras megjelenése, mely-lyel modorának az az ellenállhatatlan, megnyerő bája párosult - gondolkozóba ejtett, vajjon miután annyi esztendőn át a legelső helyet foglaltam el apám szívében, nem leszek-e kénytelen most átengedni helyemet ennek a másik, ujjonnan föltalált fiúnak?

Valentin levetette magát egy karszékbe s szivart vett elő.

- Nos, Philip, fogj hozzá, csupa figyelem vagyok. Habár jól sejtem, hogy mit fogsz mondani... Az történt, nemde, hogy tekintet nélkül a könyörtelen apa tilalmára, te és Claudine kitűztétek az esküvő napját. Eltaláltam?

- Közel sem jársz hozzá! Ne gyujtsd meg azt a szivart - úgy sem fogod még elszíni.

Valentin meglepetten nézett rám. Láta, hogy nem tréfálok.

- Hát olyan nagyon komoly a mondanivalód?

- Igen; annyira komoly, hogy azt sem tudom, hogyan kezdjek hozzá.

Várakozott, hogy összeszedjem magamat.

- Valentin, kezdém azután, - anyádtól jövök.

- Anyámtól? Csak nem beteg?

- Nem. Teljesen jól érzi magát. De ő küldött hozzád.

- Eszembe sem jutott volna, hogy tőled ő felőle kérdezősködjem. Ő ezelőtt két-három nappal még Dorsetshireben volt. Nem hittem lehetségesnek, hogy találkoztál volna vele. És mit kíván tőlem anyám?

- Azt kívánja, hogy rögtön jöjj hozzá, hogy gyér vissza velem.

- Megyek is. Szegény jó anyám! Egy örökkévalóság óta nem láttam már. Holnap indulunk.

- Nem, Valentin, még ma. Tudnod kell, hogy Lady Estmere tegnap velem együtt eljött Dorsetshireből.

- Megijesztesz, Philip. Olyan komoly és titokzatos az arczod! Mondd még egyszer, hogy jól érzi magát és boldog.

- Boldog, és jól érzi magát.

- Hol van? Londonban?

- Nem. Innen husz mértföldnyire... Nem gyanítod, hol?

Valentin sejteni kezdett valamit, ha talán még nem is a valót. Arczán izgatottság jelei mutatkoztak. Merően függesztette rám szemét, mintha bizonyosságot akarna szerezni, mielőtt megszólal.

- Estmere-Courtban? suttogá.

- Nem. De nem jársz messze a valótól. A Dower-Houseban.

- Akkor hát... Sir Laurence meghalt?

- Nem. A te szüleid együtt vannak.

Valentinnek az ámulata leirhatatlan. Alig birt szóhoz jutni.

- Mondj el mindent! kiáltott föl végre. - Anyám nem alacsonyithatta le magát annyira, hogy tüstént visszament hozzá, mihelyt az intett neki - a nélkül, hogy megbánta, jóvá tette volna hibáját. Az a bántalom, a mit ő szenvedett, ezt nem engedhette meg.

- Hogy mi történt köztük, arról igen keveset tudok: de azt tudom, hogy anyád ártatlansága teljesen be van bizonyítva.

- Sohasem szorult az bizonyításra, viszonzá Valentin megvető hangon. De mondj el mindent.

- Csak igen röviden mondhatom el most. Attól a naptól fogva, hogy mi ketten Estmere-Courtban jártunk, megfogadtam, hogy kideritem a valót. Ezért színletem barátságot Chesham

íránt. A titok nyomára aztán véletlenül akadtam. Végigmentem a nyomon s olyan bizonyítékot tettem a Lord Rothwell kezébe, a melyet ő bizvást terjeszthetett atyád elé, tudva, hogy az rögtön el fog oszlatni minden kételyt. Ennél többet most nem mondhatok... Anyád a Dower-Houseban van s neked rögtön oda kell jönnöd.

Valentin nem felelt. Idegesen szorongatott valamit az ujjai közt, a mi véletlenül a kezébe akadt.

Egy darabig mély gondolatokba volt merülve.

- És... apám... kívánja-e, hogy eljöjsek? kérdé végre.

- Mindenesetre, viszonzám bátran. - Betegen fekszik s anyád ápolja.

- Akkor engedelmeskedem anyámnak... Pedig sohasem hittem volna, hogy elmegyek ahhoz az emberhez, mihelyt csak kívánja.

- Persze, hogy elmégy hozzá. Boldog napok közelednek mindnyájunkra, Valentin, mindnyájunkra.

Valentin hallgatott néhány pillanatig, azután azt kérdé:

- Milyen ember? Láttad?

- Többször... az utóbbi napokban. Valentin, kérlek, vedd el minden előítéletedet. Várj, a míg atyáddal találkozol. Egy hét alatt nagyon meg fogod szeretni.

- Attól félek: soha; de meg fogom tenni kötelességemet... Milyen különösnek látszik mindez! És milyen különös, Philip, hogy ez éppen a te műved!... Szerencsés nap volt az nekem, a melyen először találkoztam veled.

- Hát még nekem! Nekem még szerencsésebb volt. Ha ti nyertek általam valamit, én mindent nyerek általatok.

Valentin sokkal izgatottabb volt, semhogy szavaimból czélzást értett volna ki.

- Mikor indulunk? kérdé. - Hogyan jutunk oda?

- Nekem van lovam. De, Valentin... van még valaki, a ki felől kérdezősködnöd kellene. Hát testvéredről, bátyádról semmit sem akarsz tudni?

A kedves fiu arcza elsötétedett.

- Nem. Apámnak megbocsátok, mert apám - s mert anyám megbocsát neki. Rajta is leszek, hogy megszeressem. De bátyámhoz semmi közöm. Beszélni sem akarok vele, látni sem akarom.

- Már pedig hiába. Láttad is, beszéltél is vele.

- Tudtomon kívül.

- Igen. Mondjak-e még többet, Valentin?... Apádat is láttad s vele is beszéltél.

- Hol? Beszélj, Philip. Hagyd el már ezt a rejtélyeskedést.

Legcsekélyebb fogalma sem volt arról, hogy mire czélzok. Azt gondolta magában, hogy atyjával és bátyjával bizonyosan valahol társaságban találkozott.

Épp oly kevéssé volt elkészülve arra, a mit hallani fog, mint én, mikor Rothwell visszajött hozzám Torwoodban az ebédlőbe.

- Akkor láttad apádat, mikor a torwoodi mezőségen rajzolgattál... azon a napon, a melyen tőlünk elmentél.

Még most sem akarta megérteni. Nem hittem volna, hogy ilyen bamba öcsém van.

- Mit beszélsz te itt, Philip? Hiszen én a *te* apádat láttam.

- Igen, az én apámat, Valentin, meg a tiedet... Valentin, nemde, nem leszünk rosszabb barátok azért, mert testvérek vagyunk?

Megfogtam két kezét s melegen szorongattam.

- Hiszen te Philip Norris vagy! kiáltá.

- Mától fogva nem. Ha Sir Laurencenek évek hosszú során át a William Norris név alá tetszett rejtőznie, most, midőn igazi nevét veszi föl ismét, én is fölvehetem a magamét, a Laurence Estmere nevét, a ki a te bátyád, Valentin.

Nem emlékszem elég világosan arra, a mi most következett. Csak annyit tudok, hogy Valentin fogdosta, szorongatta, rázogatta a kezemet, forgolódott körültem, megnézett, ölelgetett és - ha jól tudom - csókolgatott is.

- Testvérek! mondá újra meg újra, - te meg én testvérek vagyunk!... Philip, ez igazán nagy boldogság! A te anyád az enyém... az én apám a tied! Hát miért titkoltad ezt el? Bennem megbizhattál volna!

Sokáig tartott, a míg meg tudtam vele értetni, hogy én is csak pár nappal ezelőtt tudtam meg az egészet; hogy találkozásunk, összebarátkozásunk, Chesham gazságának a kiderítése, mind a nélkül történt, hogy én csak sejtettem volna is az Estmere-családdal való vérségemet vagy azt, hogy nekem is van jogom amaz ősök hosszú sorához, kiknek az Estmere-kastélyban látott arcképei irigységet keltettek bennem.

El kellett neki mondanom az egész történetet elejétől végig. Ámulva hallgatta. Azután megfogta kezemet.

- Szüleink kibékültek! Az a testvér, a kit gyűlöltem és kerülni akartam, Philip Norris! Chesham pedig meghalt!... Philip, te Monacóban voltál... te lőtted agyon? kérdé nagy felindulással.

- Nem, feleltem. - Azért mentem oda, de már elkéstem.

- Örülök, hogy meg akartad tenni, és örülök, hogy nem volt rá szükség... Igen, Philip... Laurence, testvérem és barátom, boldog napok várnak reánk. Induljunk hát - *haza!*

Kimentünk a házból s az istállók felé tartottunk. Találtunk ott egy kocsit meg lószerszámot. Befogtuk a Mr. Black lovát s pár perc múlva elrobogtunk.

Jómesszire haladtunk már az uton, midőn Stauntonnal és Vigorral találkoztunk.

Megállítottak bennünket.

- Nini, hova mennek azok a fiúk? mondá Staunton. - Hallja, Philip, ha azt gondolja, hogy Valentint ellophatja tőlünk, nagyon csalódik.

- Titok? kérdé tőlem Valentin suttogva.

- Legkevésbé sem, viszonzám én.

Valentin kihajolt barátjaihoz.

- Staunton, Vigor, mondá, - engedjék meg, hogy bemutassam önöket: ime testvérbátyám, Laurence.

A két ember meghökkenve nézett össze. Vigor szomoruan csóválta fejét.

- A nap nem süttött valami igen forrón, mondá, - de némely koponya nagyon is lágy s a nap-szúrás könnyen fog rajta... Ne vesztegesse az időt, Philip, s hajtson lóhalálában az orvoshoz.

- Lehet talán az ital is, okoskodék Staunton. - Két ilyen gyereket nem volna szabad egyedül hagyni.

- Ez az én Laurence bátyám, mondá Valentin méltósággal. - Megyünk a szüleinkhez a Dower-Houseba.

Staunton sziszegett; Vigor kinyújtotta kezét s megfogta a Valentin kezét.

- Igaz? kérdé, hozzám fordulva.

- Igaz. Apám, ki annyi ideig William Norris név alatt volt ismeretes, senki más, mint az eltűnt Sir Laurence. Ugy hiszem, most már vége minden családi bajunknak. Rothwell ott van nálunk; bizonyos vagyok benne, hogy holnap átszalad önökhöz. Majd ő aztán megmagyaráz mindent. Isten velünk... Nagyon sietünk.

Szives szerencsekivánataikat fejezték ki mind a ketten. Eleget ismertek a történetünkből, hogy, a főbb körülményeket csoportosítva, megérthessék a helyzetet. Vidám lélekkel bucsuztunk el tőlök.

- Megálljanak még egy pillanatra. Ihol jön a fiu a vadas tarisznyával. Gyűrjék be a kocsiba. Ha egy család olyan házba tér vissza, a mely husz esztendő óta zárva volt, sok minden hiányozhatik. Ezeknek a madaraknak tán hasznát veszik.

Valentin az ő szokott tréfásságával mondott köszönetet, s barátaink újabb szerencsekivánataitól kísérvé hajtottunk tova, elég megbeszélni valót hagyva nekik arra az időre, a mig tőlök távol leszünk.

Anyám az ajtóban várt bennünket. Bizonyára az ő természetes lelki jóságának és gyöngédségének tulajdoníthatom, hogy először is engem üdvözölt, a nagyobbik fiát.

- Valahára! suttogá. Férj, feleség, gyermekek - egy fődél alatt!... Óh, milyen boldog is vagyok!

XVII.

Akár csak testben, akár lélekben volt is apám beteg, gyógyulása a mennyire megítélhettük, gyorsan haladt. Néhány rövid nap alatt vége volt minden aggodásnak. Képes volt elhagyni a szobát s künn járni, s én bizvást mondhattam anyámnak, hogy az utóbbi évek alatt sohasem láttam épebbnek.

Nem voltam jelen Valentinnel való első találkozásán. Öcsém elmondta utóbb, hogy apánk odahívta az ágyához s kezét megfogva, örömét fejezte ki, hogy fia ennyire diszére válik a családnak. Igen gyöngéden beszélt s keserü bánattal emlité, hogy a sors kegyetlensége annyi éven át idegenekké tette őket egymásra nézve. De a jövő majd kipótol mindent.

Szavai szelidek és gyöngédek voltak, de mégis oly méltósággal telvék, mely a fiura nézve lehetetlenné tette, hogy ítéletet mondjon a történetek fölött. Valentin örömmel eltelve, de csaknem hüledezve jött ki a szobából.

- Ugy tetszik, mondá, - mintha nem tudna, vagy nem akarna emlékezni semmire, a mi történt. De nagyon nyájas volt hozzám, s mindenestre olyan férfiu, a kit az ember örömet nevez apjának.

Most, hogy apánk lábbadozott és fenjárt, Valentin sokat volt körülte, többet, mint - anyámon kívül - bárki. Anyám pillanatra sem távozott mellőle s legtöbbször ott volt vele Valentin is. Én egy ideig egészen kiszorultam a családi körből. De nem zugolódtam. Sokkal boldogabb voltam, semhogy elégedetlen lettem volna.

Miként megjósoltam, apám néhány nap alatt teljesen meghódította kisebbik fiát. A zavartottság, mely eleinte természetes volt, csakhamar eloszlott: Valentin egészen elemében érezte magát s az ő szokott szélességével darált össze mindenfélét, mintha világéletemben mindig ismerték volna egymást. Éreztem, hogy apámnak jobb társalgója már nem is akadhatott arra, hogy elüzze azt a beteges borot, mely lelkében talán még maradt. Valentin és anyám gondviselete alatt látva őt, nyugodt lelkiismerettel távozhattam hazulról.

Rothwell elutazott - hazament, hogy megörvendeztesse vendégeinek a szivét és jóvátegye eddigi hanyagságát, melyet irántok tanusított. Csakhamar én is arra kezdtem gondolni, hogy követem példáját s utánalátok a magam elhanyagolt érdekeinek.

Irtam volt Claudinének s értesítettem a dolgok rendkívüli fordulatáról. Nem közlöm levelezésünket, mert, mint már mondám, ez itt nem a mi szerelmünk története. Csak annyit mondhatok, hogy az a modor, a melyben Claudine nekem sikeremhez és jövőbeli kilátásaimhoz szerencsét kívánt, s az a hizelgő dicséret, a melylyel - mint magát kifejezte: eszességemért részesített, ellenállhatatlan vágyat keltett bennem, hogy ezeket a kedvességeket a saját ajkáról halljam.

S mivel anyám nem tett ellenvetést, sietve indultam kellemes utamra.

Claudine még folyvást Cheltenhamben tartózkodott az ő katonaviselt volt gyámjánál. Nevettem magamban, a mint a házba beléptem, habár szörnyű idegességgel gondoltam arra, hogy ismét tüzpontjává leszek azoknak a rettenetes domboru lencséknek. Illő bocsánatkérésre készültem el multkori gorombáskodásom miatt és reméltem, hogy a vén hadfi meg is fog bocsátani.

Miss Neville felől tudakozódva, bevezettek egy szalonba, mely szantálfa-faragványoktól volt illatos. A következő perczben Claudine már a karjaimban volt.

Az első forró ölekezés után leültünk a tábornok egyik bombayi pamlagára, s én annyi dicséretben, kedveskedésben és - hosszas távollétem miatt való szidásban részesültem, hogy többet már nem is kívánhattam. Claudine örült a család kibékülésének, a mi pedig az én körülményeim megváltozását illeti...

- Az nem tesz semmit, mondá, - szerettem Philip Norrist, szeretni fogom Laurence Estmeret is.

A mely kijelentésért az egyetlen lehető módon fejeztem ki köszönetemet.

- Most pedig, mondá, - nem maradhatunk itt tovább egyedül, habár unokatestvérek vagyunk is. Elő kell hivatnom a tábornokot és Szelina nénit.

- Mit csináljak? mondám megdöbbenve.

- Semmit, csak fogadd a szerencsekivánatokat. Pár nappal ezelőtt megmondtam a tábornoknak, hogy Mr. Norrisszal szakítottam, és az unokatestvéremmel, Valentin bátyjával fogok egybekelni. S ő most már téged valósággal úgy tekint, mint az én megmentőmet.

A tábornok és testvére beléptek s Claudine formasierüen bemutatott nekik. Remegtem, mikor a rémes domboru lencsékhez még a másik szemüveg is csatlakozott, de mivel ez optikai segédeszközök tulajdonosa igen nyájas és barátságos volt, remélni mertem, hogy ismeretlen maradtam előtte. Szelina, tekintetéből láthattam, hogy rám ismert; de, mivel - mint utóbb megtudtam - Claudine mindent megmondott neki, ez nem volt baj.

Gore tábornok ott marasztalt ebédre, s én igen kellemesen éreztem is magamat, kivéven egy-két szörnyű paprikás étel alatt, a melyekre, mint a vén indus kedvencz eledeleire, Claudine bizony előre figyelmeztethetett volna.

Mikor az asztalnál a hölgyek távozta után magunkra maradtunk, a tábornok kifejezte szerencsekívánatait. Ismerte apámat valamikor és örömmel hallotta, hogy kilépett titokzatos magányából és zárkózottságából. Azután a házasságra vonatkozólag egy kis jótanácscsal kedveskedett, a mely, tekintve az ő megcsontosodott agglegényi voltát, igen becses lehetett. Az asszony, mondá, olyan, mint a regement. Erős, de szelid kézzel kell kormányozni; vezetni kell, s nem követni. Apróbb kívánságai, melyek nem ütköznek a fegyelembe, teljesítendőek. Sok olyan dolog van, a mi az ezredes előtt kicsiség, de a legénységre nézve igen fontos. Így van ez férj és feleség közt is. Kis dolgokban engedni kell, nagyokban szigorúnak lenni.

A tanács bizonyára jó volt; hanem az is bizonyos, hogy a tábornok a maga idejében a leg-házsártosabb ezredes gyanánt volt ismeretes.

Olyan hálás képet öltöttem, a milyen csak tőlem telt; de hálaérzetem csak akkor volt igazi, mikor a tábornok azt ajánlotta, hogy keressük fel a hölgyeket.

- Mr. Estmere, mondá, a mint fölállott, - bizonyára nem titok ön előtt, hogy Claudine jegyben járt valakivel, a kivel szerencsére szakított. A fiatal ember, kérem, közönséges iparlovag volt - kalandor!

Azt feleltem, hogy Claudine semmit sem titkolt el előttem.

- Kérem, egy fiatal ember, a kinek nem volt anyja, s a kinek az apja külföldön barangol - Norrisnak nevezte magát - devonshirei Norrisnak. Hallott ön már devonshirei Norrisokat?

- Nem igen.

- Nem bizony, és senki sem. Hampshirei Norrisok, middlesex-i Norrisok, az igen; de devonshirei Norris, olyan sohse' volt.

Beléptünk a szalonba.

- Szelina, éppen azt kérdeztem Mr. Estmeretől, szólt a tábornok, - hogy hallott-e már devonshirei Norrisokat. És ő egyetért velem abban, hogy nincs olyan.

A derék tábornok érezte, hogy ezzel az utolsó vágással tartozott Claudinének. Összenéztünk, s minden erőfeszítésünkre szükségünk volt, hogy el ne kaczagjuk magunkat.

Egy hétig maradtam Cheltenhamben, s ezalatt megállapítottuk esküvőnknek - ha nem is a napját, de a hónapját. Azután visszatértem Derbyshirebe.

Szüleimét csak igen kevés ideig láttam. Mialatt odajártam, elhatározták, hogy két-három hónapra külföldre mennek. Egyedül szándékoztak menni, még Valentint sem vive magukkal; de majd ha visszajönnek, Estmere-Courtban fognak megtelepedni.

Közöltem velök, hogy Claudinenél miben állapodtam meg. Apám beleegyezett kívánságomba, mintha régen elhatározott dolog lett volna az egész. Csupán azt kötötte ki, hogy Estmere-Courtban lakjunk. Ha az lett volna is a szándékom, hogy külön otthont alapítsak, ezt nem mertem volna nyilvánítani - anyám kérő tekintete döntött.

Elutaztak. Anyám, az ő hófehér hajával is olyan volt, mint egy nászutra induló fiatal asszony. Meg is mondtam neki s úgy elpirult, mint valami fiatal leány.

Valentin és én azt a megbizást kaptuk, hogy gondunk legyen rá, hogy az Estmere-kastély lakható legyen, mire ők hazajönnek. Mennyi élvezetes napot töltöttünk így jövőbeli otthonunkban! Éldelegtünk a sokáig rejtve tartott kincseken, melyek most napfényre kerültek, s

gondosan néztük át a vaskos leltárt, melyet Mr. Gracenek egy segédje hozott el Londonból, a legkritább porcellánnal és ódon ezüstneművel teli szekrényekről, s száz meg száz megbecsülhetetlen értékű drágaságról, melyeket nemzedékeken át gyűjtöttek a művelt izlésű családfők. Nézni, hogy ezeket mint hozták elő rejtékhelyeikről s rendezték el, egy Londonból e célra elhozott szakértő utasításai szerint, szekrényekbe, polczokra: igazán gyönyörködtető feladat volt reám és Valentinre nézve.

Roppant munkát kellett végezni, hogy Estmere-Court kellő diszszel fogadhassa be urát; de mivel a költséget nem kellett kimélni, reméltük, hogy minden készen lesz mire hazajönnek.

Két hónap múlva meg is érkeztek, de csak néhány napig tartózkodtak Angliában. A menyegzőmre jöttek haza.

Csöndben esküdtünk meg Cheltenhamben, s azután hosszas, gyönyörrel teli nászutra indulunk, egyik helyről a másikra menve, a mint kedvünk magával hozta, semmi más célunk nem lévén, mint az, hogy élvezzünk. Mikor aztán úgy gondoltuk, hogy otthon már nehezen várnak, hazafelé fordultunk - új otthonunkba, Estmere-Courtba.

Valentin az első, a ki bennünket üdvözöl; az országra jön elibünk lóháton s kocsink mellett lovagol vissza. A kastélyba érve, a széles terráson ott látom apámat és anyámat, szép és tiszteletreméltó két alakját az angol nemességnek.

Anyám keze apám karján nyugszik, s a férj mély szeretettel néz nejeire. Szeme fölcsillan, a mint Valentin, ki előre vágatott, leszáll a lóról s mellettök foglal állást; de a mint kezemet megszorítja s az ő nyájas, komoly modorában üdvözöl engem és ifju hitvesemet otthonunkban: szemében olyan tekintet van, mely azt mondja nekem, hogy most - ha ugyan lehetséges - még kedvesebb vagyok neki, mint voltam azokban a napokban, mikor egyetlen társa valék abban a magányos vihar-korbácsolta házban, ott a vad devonshirei parton.

Befejezés.

Végére értem elbeszélésemnek. Mindaz, a mi azóta történt, alig méltó az említésre. Néhány év telt el amaz idő óta, a mikor eszköz valék a sors kezében, hogy anyámat visszahozzam a szeretett férjhez. Valentin megnősült és boldog. Ha nem forgatja is ecsetjét olyan szorgalmasan és gondosan, mint régebben, neve jól ismert a művészeti körökben.

Ugyanaz a kedves, vidám fiú, mint azelőtt, s mikor arról van szó, hogy látogatóba jön Estmere-Courtba, mindnyájan örülünk. Most, hogy az ékszerekben való gyönyörűségének könnyen eleget tehet, már nem találja benne annyira kedvét. A gyűrűk, melyek azelőtt olyan csillogóvá tették kezét, nagyjából a felesége birtokába jutottak. Hadi zsákmány, mely a győztesé lett, mondogatja. A mennyire én tudom, nincs az életben semmi gondja. Bőséges jövedelem van számára biztosítva, foglalkozása elegendő ahhoz, hogy ideje kellemesen teljék, szeret és szerettetik: szóval minden valószínűség szerint boldog élet vár reá.

Rothwell még egy nagy utat tett s még egy könyvet irt, azután megpihent babérjain. A mirfieldi kastélyt a maga izlése szerint újonnan rendeztette be; de sokkal többet tartózkodik Estmere-Courtban, mint otthon. Valóságos belső barátja a családnak. Öröm: mikor megjön, és sajnálat: mikor távozik.

Lady Rothwell - nincs, és erős meggyőződés, hogy nem is lesz. Rothwellnek a címe és neve kihál vele, birtokait pedig Valentinre fogja hagyni - de hiszem, hogy az még soká lesz.

Magamról és Claudineről keveset kell mondanom. Szeretjük egymást és meg vagyunk áldva gyermekekkel. Nekem meg van a magam becsvágya - arattam már sikereket s még többet is reménylek. De ez nem tartozik ide.

Nem akarom elfeledni annak a fölemlítését, hogy megtartottam a haldokló Mrs. Mertonnak tett ígéretemet. Habár ahhoz semmi kedvem sem volt, hogy a gyermekeket viszontlássam s bár titokban tartottam a segédforrást, melyből istápolásuk eredt, addig gondoskodtam rólok, míg a leány férjhez nem ment, a fiu pedig tisztességes keresményhez nem jutott.

Végre apámról és anyámról. Együtt kell rólok beszélnem: lehetetlen őket egymás nélkül képzelni. Claudine mindig apámnak a gyöngédségére és odaadására hivatkozik, valahányszor engem iránta, mint nőm iránt való kötelességeim elhanyagolásával akar vádolni.

Anyám, bár legszebb idejét bánatban töltötte, mégis boldognak nevezheti életét. Apám képtelennek látszik arra, hogy az ő távollétét csak egy órára is elviselje. Mosolya csak akkor fejez ki igazán boldogságot, mikor neje mellette van. Megelőzi minden kívánságát, kilesi minden gondolatát. Mindennek csak az ő kényelme és gyönyörűsége végett kell történni. Nem lép ki a közélet terére, mert a nyilvános pálya kötelességei el-elszólítanak neje mellől. A hírért való küzdelemben én vagyok a helyettesítője.

De azért széles körben ismerik nevét. A tollat derekasan forgathatja a nélkül, hogy neje mellől távoznia kellene. Szellemes, alapos cikkei diszes helyet foglalnak el a nagy folyóiratokban. Tudományos iratai oly szaklapokban jelennek meg, melyek már magok is fontosságot kölcsönöznek minden egyes szavának.

Ha valaha mégis visszatér a londoni életbe, ott köztisztelet és tömjénezés fogja környezni.

De bármily szenvedélyes imádója is neje: tudom, hogy sem magyarázat, sem mentegőzés, sem bocsánatkérés nem hangzott el ajkáról soha. Büszkeség-e ennek az oka, vagy szégyenkezés, vagy pedig - mint néha szívszorongva gondolom el - az agynak valami különös megzavarodottsága, mely életének számos évét egy rémes, gonosz álomnak tünteti föl: azt nem tudnám megmondani.

Valentinnek, Rothwellnek egyetlen szót sem szólt. Sőt velem sem beszélt soha azokról az évekről, a miket együtt töltöttünk - apa és fiu - egyedül. Pedig a látszat azt mutatja, hogy elméje épp olyan világos, emlékezete épp olyan tiszta, mint régente.

A Chesham nevét sohasem említette. Nem tudja, hogy Rothwell és én szemtanui voltunk annak a szörnyű igazságszolgáltatásnak. Erősen hiszem, hogy amaz egész idő alatt, mikor boszút állott, semmiről sem volt tudomása, hanem úgy cselekedett, mint cselekednék egy alvajáró, s hogy aztán a tragédia végkép kimosódott az emlékezetéből, vagy talán bele sem vésődött egészen.

Rothwell és én megbeszéltük egyszer ezt a tüneményt, s arra a következtetésre jutottunk, hogy Chesham halálának a körülményeiről az egész világon csak két embernek van tudomása. A harmadik, ki annak a halálnak tényleges okozója volt: semmit sem tud arról, a mit tett.

Én, látva, hogy mily feltűnő állhatatossággal kerüli a multa való célzásokat, saját felelősségemre kiürrítettem s bezárattam a tengerparti magányos házat, Mrs. Leenek végkielégítést adva. Örömet találtam volna számára alkalmas helyet házunkban, de attól féltem, hogy jelenléte nem lesz kellemes apámra nézve.

Ámde természetesen lehetetlen egy embernek azt mondania, hogy el fog feledni husz évet az életéből. Apámnak, mint egy nagy uradalom tulajdonosának, sokféle ügyet kell elintéznie, megbeszélennie, a mik a multa is visszanyulnak. Mr. Gracenek és Mr. Blacknek sokszor kellett olyasmire hivatkoznok, a mi ekkor és ekkor történt, s apám szintén kénytelen volt olykor

valamely régibb esetre utalni. Arról az időközről úgy beszél, mint olyanról, a melyben nem volt teljes birtokában szellemi képességeinek s nem tudta ügyeit maga vezetni.

Ezek a megjegyzések, a miket néha tett, kiszivárogtak, s a grófságban igen sokan vannak abban a véleményben, hogy Sir Laurence éveken át egy - magán-intézetnek a lakója volt.

Hogy ő maga mit hisz, azt nem merem elgondolni vagy elmondani. Ebben a tekintetben előttem is rejtély, pedig folyvást figyelemmel kísérem és tanulmányozom.

Lehet-e, hogy álbüszkeség tiltja a multa czéloznia, vagy csak gondolnia is? Vagy talán hosszas megfontolás után arra a következtetésre jutott, hogy ha igazságtalanság történt, a miatt ő is csak annyit szenvedett, mint neje? Vagy talán az agyrendszernek valami különös tünete, mely a deliriumban érte el tetőpontját, idézte elő benne azoknak a dolgoknak elfeledését, melyeknek az emléke az ő érzékeny természetének csak örökös kinszenvedés lett volna? Oly problema, a melyet még nem sikerült megoldanom.

De akármi is, van valaki, a ki nem kér, nem keres magyarázatot, a ki megelégszik azzal, hogy szó se legyen a multáról, a ki nyugalommal és szelidséggel viseli boldogságát, a mint szenvedte bánatát. S ha ő meg van elégedve, apámnak a lelki állapota senkire másra nem tartozik. Tökéletesen ép elméjü e vagy nem: Sir Laurence az ő férje, még kedvesebb neki most, mint ifju szerelmök első napjaiban volt.

Csendes, nyugalmas életet élünk Estmere-Courtban. Apám és anyám érzik, hogy fiatalkori barátjaik és ismerőseik eltűntek már szem elől, s ők azt a kort érték el, a melyben uj barátságot ritkán köt már az ember. Azonban apám olyan állást foglal el a grófságban, a mely bizonyos fokig rákényszeríti a társas érintkezésre.

Teljesíti is a vendéglátás kötelességeit, s ezzel aztán eleget is tett.

Vannak idők, mikor aggódva szemlélem őt, mikor azt érzem, hogy bár elfeledte, vagy szándékosan mellőzte a multat, annak mégis maradtak nyomai. Még most is alig van túl az élet delén és sok tekintetben mégis öreg ember már. Ha olykor elmegyek hazulról, mindig változást veszek rajta észre, valahányszor Estmere-Courtba visszaérkezem.

És szívem elszomorodik, midőn valami azt sugja, hogy nem telik bele sok esztendő, mire apámnak és anyámnak örökre bucsut kell egymástól venniök, midőn az előbbi boldogságuk hajótöréséből nagysokára megmentett kincs örökre oda lesz, midőn nem fogom többé mosolyogni látni azt a kedves, komoly arcot, midőn azok a szemek, a melyek mindig csak szeretettel néztek rám, örökre be fognak zárulni.

Adja az ég, hogy csalódjam! Az a nap, a mely engem «Sir Laurence Estmere»-ré fog tenni, életemnek legsötétebb, legszomorubb napja lesz.

Vége.